FRI TANKE

Loretta Napoleoni

KIDNAPPNINGS INDUSTRIN

FRI TANKE
Loretta Napoleoni
KIDNAPPNINGS
INDUSTRIN

LORETTA NAPOLEONI

KIDNAPPNINGS INDUSTRIN

ÖVERSÄTTNING KARIN ANDRAE

FRI TANKE

Fri Tanke förlag

www.fritanke.se

info@fritanke.se

Copyright © Loretta Napoleoni 2016

Copyright © svensk utgåva Fri Tanke förlag 2017

Översättning från engelska av Karin Andrae

Originalets titel: Merchants of Men

Originally published in English by Seven Stories Press,

New York, U.S.A., 2016

Redaktör: Per Axelson

Formgivning inlaga: Lucas Andersson

Formgivning omslag: Malin Trotzig

Karta: Lucas Andersson

ISBN 978-91-76116-90-6

Eboksproduktion Publit 2017

Till minnet av Luigi Bernabò

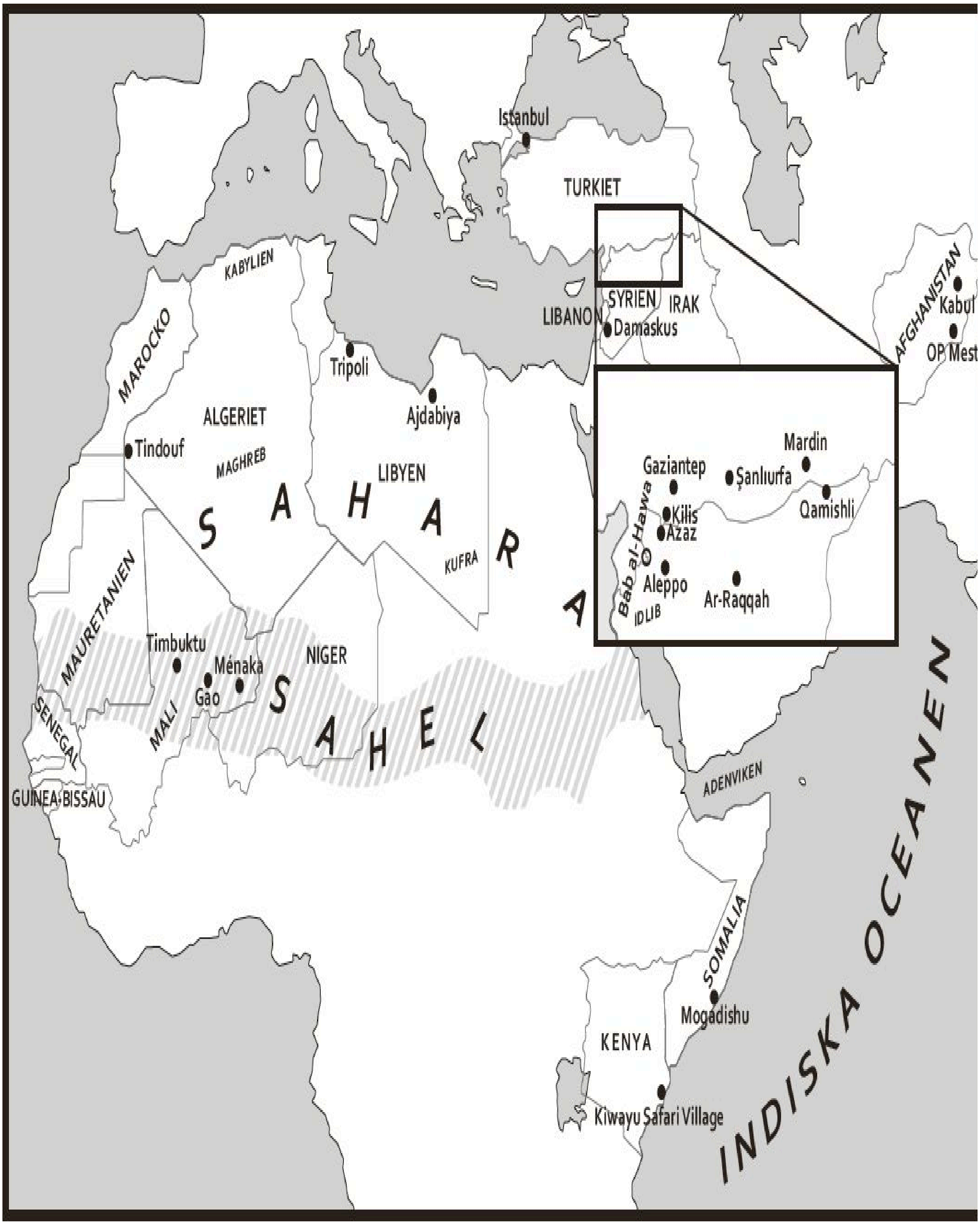

Istanbul
TURKIET
KABYLIEN
SYRIEN
IRAK
LIBANON
Damaskus
AFGHANISTAN
Kabul
OP Mest
MAROCKO
Tripoli
Ajdabiya
ALGERIET
Tindouf
MAGHREB
LIBYEN
Mardin
Gaziantep
Şanlıurfa
Qamishli
Bab al-Hawa
Kilis
Azaz
Aleppo
Ar-Raqqah
IDLIB
S A H A R A
KUFRA
MAURETANIEN
Timbuktu
Ménaka
Gao
NIGER
MALI
SENEGAL
GUINEA-BISSAU
S A H E L
ADENVIKEN
INDISKA OCEANEN
SOMALIA
Mogadishu
KENYA
Kiwayu Safari Village

INNEHÅLL

- Förord
- Prolog
- **DEL 1**
  - Kapitel 1: Ett reglemente utfärdat av al-Qaida i islamiska Maghreb
  - Kapitel 2: Om du matar björnarna
  - Kapitel 3: Handeln med migranter
  - Kapitel 4: Piratverksamhetens ekonomi
  - Kapitel 5: Utlandssomaliernas förbindelser med gulfstaterna
  - Kapitel 6: Rökridåerna kring Syriens inbördeskrig
- **DEL 2**
  - Kapitel 7: Förhandlaren
  - Kapitel 8: Lösensumman
  - Kapitel 9: Den gyllene timmen – kidnappningens anatomi
  - Kapitel 10: Bytet – på spaning efter en ny identitet
  - Kapitel 11: Myten om västerländsk gisslan
- **DEL 3**
  - Kapitel 12: Slutet på sanningen
  - Kapitel 13: Schackspelet om gisslans liv
  - Kapitel 14: En kärlekshistoria
  - Kapitel 15: Den politiska bumerangen
- Epilog: Brexit
- Tack
- Ordlista
- Noter
- Register

FÖRORD

Det är nu mer än ett decennium sedan jag började forska kring människohandel, eller trafficking med ett annat ord. Inte långt efter 11 september-attackerna började jag intervjua människor som verkade för att få ett slut på terrorism och penningtvätt. Alla var överens om att det var på grund av den amerikanska regeringens Patriot Act (mer om den nedan) som den colombianska kartellen inledde sitt samarbete med italiensk organiserad brottslighet för att tvätta vinsterna från droghandeln i Europa och Asien, och för att hitta nya rutter för sina kokainleveranser till Europa. Venezuela, Sahel och Västafrikas illa beryktade guldkust – varifrån slavlasterna till Amerika en gång avseglade – blev omlastningsstationer.

Det dröjde inte länge förrän afrikanska smugglare upptäckte de nya möjligheterna och började frakta kokainet landvägen över kontinenten. Gao i Mali blev navet i smugglingsverksamheten. Från Gao fraktades kokainet genom Sahara till Marocko, Algeriet och Libyen. Därifrån skeppades drogerna till Europa i små båtar som gick i skytteltrafik.

Det var 2003 som före detta medlemmar ur den algeriska Väpnade islamiska gruppen (GIA) kidnappade trettiotvå européer i Mali och södra Algeriet. GIA hade tidigare varit inblandade i smuggling till olika regioner i Sahara, men nu hade de utvidgat sin verksamhet. Européerna transporterades längs Saharas gamla smuggelvägar till läger i norra Mali. De olika regeringarna betalade stora lösensummor för att få tillbaka sina medborgare, tillräckligt för att finansiera en ny väpnad grupp: al-Qaida i islamiska Maghreb (AQIM).

Bland dem jag har träffat och pratat med sedan 11 september-attackerna finns många gisslanförhandlare. Som mellanhänder i spelet mellan parterna har de unik insyn i affärsverksamheten. De trettiotvå européerna visade sig bli en extremt lönsam affär för GIA – det förstod jag av samtalen med förhandlarna – och nu var det bara för olika kriminella och väpnade organisationer att gå in och ta för sig. Jaktsäsongen på västerländsk gisslan hade inletts.

Under första halvan av 2010-talet, inte mer än fem år efter 11 september, hade kokainhandeln snabbt ökat destabiliseringen i Sahel. Flera svaga stater omvandlades till upplösta stater. Många av medborgarna i dessa stater tvingades söka sig till Europa som ekonomiska migranter. Då var al-Qaida i islamiska Maghreb snabba med att investera delar av vinsten från kidnappningen av västerlänningar i handel med migranter.

De förhandlare som jag har talat med anser att regeringarnas underlåtenhet att offentligt fördöma kidnappningarna i Sahel har förhindrat varje effektivt ingripande i regionen. Därför har det också varit lätt för kidnapparna att utvidga verksamheten till människohandel.

Som skildrare av den ekonomiska globaliseringens mörka sidor har jag förstått att regeringarnas hemlighetsmakeri beror på att de försöker dölja en misslyckad globalisering. Ökningen i antal upplösta stater och regioner där lag och ordning upphörde att gälla efter Berlinmurens fall har gett kidnappning och människohandel möjligheter att frodas på ett sätt som saknar motstycke i historien. Och de stora ländernas sekretesspolitik har lett till att den här eldsvådan har kunnat härja okontrollerat. Som om alla brandmän hade bestämt sig för att gå i strejk mitt under en skogsbrand.

Värdefullt byte har funnits i överflöd, det är förhandlare och före detta gisslan överens om. Under de senaste tjugofem åren har en falsk känsla av säkerhet i en globaliserad värld uppmuntrat unga oerfarna människor – jag kallar dem västerlänningar här, trots att de lika gärna kan komma från Tokyo eller Santiago som från New York eller Köpenhamn – att ge sig iväg till varje hörn av jordklotet. De har rest för att utforska och rapportera, eller för att bistå befolkningar som är fångade i krigszoner och plågade av politisk anarki. Dessa resande reportrar och humanitära hjälparbetare hör till kidnapparnas främsta måltavlor.

Efter 11 september har antalet kidnappningar ökat kraftigt – och det har även lösensummornas storlek. Under 2004 räckte det med två miljoner dollar för att befria en gisslan i Irak. I dag kan det kosta mer än tio miljoner. En medlem av den italienska krisenheten sa syrligt att befrielsen av Greta Ramelli och Vanessa Marzullo – två unga italienskor kidnappade i Syrien 2014 och sålda till Nusrafronten – kostade Italien nära en procent av landets BNP, 13 miljoner euro! Antalet privata säkerhetsbolag specialiserade på

kidnappningar har ökat och kostnaderna för att anlita dem har skjutit i höjden. För tio år sedan var kostnaden 1 000 dollar. År 2016 ligger den på 3 000 dollar.

Är kidnappningsekonomierna immuna mot marknadens lagar? Tio år av exceptionellt låg inflation parad med ökande konkurrens borde ha hållit priserna nere, både för kidnappare och privata säkerhetsbolag. Istället har priserna gått upp. Anledningen är enkel: förutom att tillgången på västerländska offer är praktiskt taget obegränsad, tävlar regeringar och privata förhandlare med varandra om att befria sina medborgare. På det viset drivs priserna upp inom hela kidnappningsindustrin: det gäller fixare, informanter, chaufförer och alla andra som är inblandade.

I dag vet vi att försöken att exportera västerländsk demokrati till varje hörn av den globala byn har slagit fel. Efter Berlinmurens fall har världen blivit en mycket farligare plats, inte bara för nordamerikaner och européer utan också för asiater, afrikaner och latinamerikaner, vilka i miljontal flyttar hemifrån som migrantarbetare och ekonomiska flyktingar. Nu när invånarna i Mellanöstern tvingas dela detta öde har gisslantagarnas kärnverksamhet i den regionen skiftat, så att fokus numera ligger på människor som försöker fly undan inbördeskrigets härjningar. I dag hanterar människohandlarna en ny sorts mänsklig last: inte västerländsk gisslan utan migranter. Ett slags surrealistiskt beroendeförhållande har uppstått mellan kidnappningen av västerlänningar och smugglingen av migranter.

När migrantkrisen exploderade i Mellanöstern 2015 övergick kidnapparna och smugglarna snabbt och lätt till människohandel. De hade redan en välutvecklad organisationsstruktur tillgänglig, och gott om pengar från handeln med gisslan att investera i den nya verksamheten. Under sommaren 2015 levererade människohandlarna tiotusentals människor i veckan till Europas kuststräckor och kom upp i månatliga vinster på omkring 100 miljoner dollar. Det är en lönsam affärsverksamhet eftersom efterfrågan med råge överstiger tillgången, och kostnaden för att nå den europeiska kusten hela tiden ökar. För tio år sedan kunde någon betala en smugglare 7 000 dollar för transport från Västafrika till Italien. Sommaren 2015 kostade det lika mycket att tillryggalägga den korta sträckan från Syrien till Grekland via Turkiet.

Femton år efter att tvillingtornen rasade står största delen av den muslimska världen i brand. Vinnarna är människohandlarna, en blandning av kriminella grupper och jihadister som kidnappar, köper och säljer människor för ett pris. Vad händer härnäst?

Migrantkrisen kommer att tvinga en hel kontinent att konfrontera hyckleriet hos sina egna politiker som var tysta när de borde ha talat klartext. Den kommer också att slå hål på myten om att vi rör oss mot ett integrerat och likställt Europa. Men framförallt kommer krisen, på nytt, att blottlägga skörheten i vår respekt för mänskligt liv och vårt försvar för mänsklig värdighet. Dagens människohandlare skiljer sig inte från 1700-talets slavhandlare, 1800-talets kolonisatörer eller 1900-talets nazister: de har alla ansett att det står dem fritt att förfara som de vill med andra människors liv.

Jag kan inte uppge namnet på de förhandlare som har hjälpt mig att förstå kidnappningsindustrin i hela dess komplexitet. Deras anonymitet måste bevaras av säkerhetsskäl. Det är människor som ofta riskerar sina egna liv för att rädda någon annans, folk som har väl utbyggda nätverk av informanter i länder där kidnappning hör till ordningen för dagen. Istället för att hitta på alias åt dem har jag valt att inte uppge deras namn utan istället på ett allmänt sätt sagt något om deras inflytandesfär. För det mesta har jag bara refererat till dem som ”en förhandlare” eller ”förhandlaren”.

PROLOG

Klockan är tre på eftermiddagen och där ute är det redan svart som på natten. En matta av snö täcker marken i utkanterna av Umeå, en universitetsstad i norra Sverige. Gatorna är nästan tomma och vi möter inte många bilar. Trots gatlyktorna och bilarnas strålkastare är det ibland svårt att avgöra var gränsen går mellan gatan och villaträdgårdarna. Kombinationen av mörker och ljus som reflekteras mot snön spelar optiska spratt medan vi kör.

När vi har kommit fram till hotellet och jag öppnar bildörren och stiger ut ur bilen är det som att gå rakt in i ett kylrum. Det är kallt – så kallt att det står en vit rök ur munnen på mig när jag andas. Det är slutet av november 2006 – höst på de flesta andra håll i världen, men här är det redan arktisk vinter.

Vi har kommit till Umeå för att delta i *Iraqi Equation,* ett politiskt konstprojekt arrangerat av en grupp konstnärer och intellektuella som protest mot kriget i Irak. Efter många månader av demonstrationer mot den militära interventionen i mars 2003 blev världen tyst, kanske Bush och Blair var så likgiltiga för den allmänna opinionen att folk helt enkelt gav upp. Tre år senare har vår grupp ännu inte avslutat sin kampanj, det är vår plikt att fortsätta eftersom vi vet vad som pågår i Irak.

Till konstnärerna hör många irakier. De flydde så snart koalitionsstyrkorna landade, eftersom de då blev måltavlor för alla väpnade grupper som opererade i landet. Invasionen släppte lös ett raseri som hade varit undertryckt i decennier. Nu gick kriminella, jihadister och nybildade shiamiliser till angrepp mot civilbefolkningen. De som lyckades undkomma, de som nu sitter här i samma rum som jag, har flytt från Irak. Men deras hjärtan och tankar finns fortfarande kvar i hemlandet, bundna av osynliga trådar till den blodiga verkligheten i ”det befriade” Irak.

Vi hade fått veta att många irakier skulle vara med under invigningen, men vi väntade oss inte så många som två hundra. De är fler än svenskarna. Män, kvinnor, till och med barn, inbyltade i varma kläder. De trotsar det nordiska klimatet och kommer från när och fjärran. Irakierna strömmar tyst in i

utställningshallen, skakar hand med oss, ler och börjar skala av sig lager efter lager med kläder. Snart hör man nästan bara arabiska.

Ur sina väskor drar några av kvinnorna fram stora behållare med mat och ställer ut dem bredvid osten och grönsaksplocket som organisatörerna bjuder på. Deras mat ser så färgrik och välsmakande ut. Doften retar våra näsborrar. När projektets konstnärliga ledare, Catherine David, inleder sitt tal känns det som om vi firar något, kanske ett bröllop mellan en svensk och en arab. Det är en magisk och oförglömlig känsla. Just nu tänker vi inte på att detta är ett evenemang som har arrangerats för att protestera mot en militär invasion.

Senare på kvällen medan folk börjar troppa av kommer en ung man fram till mig. Ljus för att vara från Irak, bredaxlad och av medellängd. Han presenterar sig som Rashid, ett vanligt irakiskt namn, men jag inser att det inte är hans riktiga namn. Något i hans ljusbruna ögon skvallrar om att han inte är bekväm med det namnet. Han talar också engelska med en stark fransk brytning som många nordafrikaner gör. Rashid säger att han har läst alla mina böcker och att han tycker att jag har gjort ett bra jobb. Vi börjar prata med varandra. Han är intresserad av mina kontakter i London med före detta mujahedin. Känner jag den eller den? Han nämner flera algerier som har flytt till London efter militärkuppen och fått asyl.

Rashid är bekymrad. Jag inser att han vill tala med mig om något mörkt i det förflutna, men han vet inte hur han ska börja. Så jag föreslår att vi går tillbaka till hotellet och dricker varm choklad. Och det gör vi.

Han avslöjar aldrig sitt riktiga namn, men jag får veta hans nationalitet och ålder: han kommer från Algeriet och har just fyllt tjugonio.

Hans far var med och grundade Islamiska räddningsfronten (FIS). Strax efter militärkuppen (uppbackad av fransmännen och andra européer), fängslades Rashids far tillsammans med hans bröder. De försvann allihop i den labyrint som det algeriska politiska fängelsesystemet utgör. ”När polisen kom för att gripa min pappa och mina bröder var jag ute och fiskade”, säger Rashid. Han var den yngsta i familjen, bara femton när detta hände, och han var inte intresserad av politik. Han ville bli sjöman och fiskare och resa världen runt. ”Men när de hade gripit min pappa och mina bröder tvingades jag ta itu med politiken.”

Rashids mamma förberedde omgående yngste sonens flykt ut ur landet. Men redan samma kväll som Rashid kom tillbaka från sin fisketur anslöt han sig till en grupp män som hörde till hans fars parti, varav många hade krigat med mujahedin i Afghanistan. De gav sig iväg söderut till Saharas gränstrakter där de omgrupperade sig och började planera för ett återvändande.

Rashid tillbringade de nästkommande åren i södra Algeriet, i Sahara, många tusen kilometer från sitt älskade hav. Han gick aldrig med i GIA, *Väpnade islamska gruppen,* en organisation född ur askan av Islamiska räddningsfronten, som slogs mot militärregimen i nästan ett årtionde och därmed startade ännu ett blodigt inbördeskrig i Algeriet. Istället blev han smugglare, en av dem som fraktade varor längs smuggelvägarna genom Sahara, fram och tillbaka i oändlighet.

Så kom 11 september-attackerna. ”Allting förändrades”, säger han. ”I många år hade vi levt en monoton tillvaro, smugglat mest cigaretter från Algeriet till Mali och Västafrika. Men plötsligt materialiserades nya möjligheter. Vi började handla med vapen, droger, och sedan var det någon som fick en idé: vi testar med kidnappning.” Så efter att ha varit smugglare blev Rashid kidnappare, en syssla som han avskydde.

När Rashid slutar prata tittar jag ut genom fönstret. Det snöar så kraftigt att himlen är vit. Vilken kontrast det måste vara jämfört med Saharas hetta, tänker jag. Vilken förändring för människor som Rashid, födda och uppvuxna i ett varmt klimat. ”Varför berättar du det här för mig?” frågar jag till sist. Rashid svarar inte genast. Under några sekunder ser han mig rakt i ögonen medan han söker efter rätt ord. ”Någon måste veta”, säger han.

Han går till fots från hotellet. Efter sig i snön lämnar han spår som snabbt utplånas av snön. Jag vet att jag aldrig kommer att träffa honom igen. Jag vet inte ens var han bor eller vad han gör. Allt jag vet är att någon gång efter att hans grupp började frakta migranter från Västafrika till Libyen lyckades Rashid ta sig ombord på en båt till Italien genom att låtsas vara flykting från Irak. Det var 2005 och i Europa var de som kom från Irak välkomna. Från Sicilien tog sig Rashid till Sverige där han fick en fristad. När myndigheterna frågade var han kom ifrån svarade han: ”Jag är irakier.” Med

en lögn som inte skadade någon lyckades han till sist ta sig bort från det liv som han inte hade valt och som var fyllt av våld. Kan vi förebrå honom?

DEL 1

KAPITEL 1

ETT REGLEMENTE UTFÄRDAT AV AL-QAIDA I ISLAMISKA MAGHREB

Sent i januari 2011 avreste Maria Sandra Mariani från San Casciano i Val di Pesa, en liten stad i Toscana. Hennes mål var sydöstra hörnet av det algeriska Sahara. Den femtiotreåriga italienska kvinnan såg fram emot sin årliga semester i en hänförande vacker region av Maghreb. Hon hade bokat en gruppresa för att besöka områdets arkeologiska fyndplatser med de berömda klippmålningarna daterade ända tillbaka till yngre stenåldern. Varje vinter sedan 2006 hade Mariani rest till Sahara, både som turist och som humanitär hjälparbetare. ”För att ta med medicin och varor till lokalbefolkningen”, med hennes egna ord.[2] Som hon hade gjort så många gånger tidigare bokade hon sin resa hos Ténéré Voyages, en välkänd resebyrå med Sahara som specialitet. Och precis som förr skulle Aziz vara hennes guide. Aziz, en trevlig algerier som Mariani hade blivit vän med genom åren, som till och med hade hälsat på henne och familjen i Toscana.

När Mariani landade på Djanets flygplats, omkring 150 kilometer från den algerisk-libyska gränsen, var Aziz den första hon såg. Han hälsade henne välkommen, sa att hon såg blek ut och frågade om resan hade varit besvärlig. Mariani sa att hon inte mådde bra. ”Det måste ha varit något fel på flygplansmaten”, säger hon till mig, ”men vi gav oss iväg med en gång. Vårt mål var Tadrart i Sahara mellan Algeriet och Libyen.[3] Några dagar senare mådde jag fortfarande dåligt. Aziz föreslog att vi skulle stanna till på en liten turistort – det var bara några småstugor – som också ägdes av Ténéré Voyages.”

Det tog några dagar innan Mariani hade återhämtat sig. Den 2 februari kände hon sig stark nog att göra en kort utflykt. ”Det var en fantastisk dag”, minns hon. ”Ljuset, luften, landskapet, allt var perfekt. Jag kände mig lycklig över att jag mådde bra igen, lycklig över att vara tillbaka i mitt älskade Sahara.”

Mariani och Aziz körde tillbaka till den lilla turistorten i solnedgången. ”Jag steg ur bilen och helt plötsligt, medan vi gick mot stugan, upptäckte Aziz två svarta suvar som snabbt närmade sig. Aziz som trodde att det var rånare eller smugglare sa: ’Gå, de får inte se dig’, och jag sprang mot min bungalow, men de hade redan sett mig. Senare fick jag veta att de hade fått syn på mig i kikare. De var på jakt efter utlänningar. Jag var inte täckt eftersom det inte fanns några andra där. Vi var mitt ute i öknen och hotellet var tomt, så jag tänkte inte på att dölja mig. Men de såg mig och förstod att jag var en västerländsk turist”, säger Mariani.

Männen omringade Mariani och Aziz och hotellets receptionist som hade kommit ut. ”En lång stund frågade de ut mig: ’Var är de andra turisterna? Var är din man?’ De kunde inte tro att jag var ensam”, säger Mariani. ”De talade engelska, för de trodde att jag var engelska. Tjugo dagar tidigare hade en stor grupp engelska turister besökt samma ställe under nyårshelgen.”

De rasande männen som helt klart hade förväntat sig ett hotell fullt med västerländska turister tog tag i Mariani och knuffade in henne i den ena bilens baksäte. Sedan tvingade de Aziz och receptionisten att följa efter i Aziz bil. ”När de stängde in mig i suven förstod jag att de varken var rånare eller smugglare utan kidnappare. Jag greps av hopplöshet, mitt hjärta sjönk och jag drog djupt efter andan”, säger Mariani. ”Senare när jag frågade: ’Vilka är ni?’ såg de på mig och svarade stolt: ’Vi är al-Qaida.’”

Medan natten föll satt Mariani där bak i en suv på väg genom öknen i sällskap med fjorton medlemmar av al-Qaida i islamiska Maghreb. Men ljusen från Aziz bil var en tröst. ”Aziz var min vän. Jag var säker på att han skulle skydda mig”, säger hon. Efter fem timmars resa bestämde sig emellertid islamisterna för att släppa Aziz och receptionisten eftersom deras bil inte var lika snabb på ökenvägarna som de terränggående suvarna. ”De slog sönder Aziz billyktor för att han inte skulle kunna åka tillbaka förrän i gryningen, och sedan gav vi oss iväg”, minns Mariani.

Kidnapparna var professionella. De visste att de så snabbt som möjligt måste ta sig bort från platsen där de hade tagit henne. Och de var ju inte intresserade av två algerier. Det var utlänningar de ville ha. När männen körde vidare i natten och lämnade Aziz och receptionisten strandade i öknen insåg Maria Sandra Mariani att hon var fullkomligt ensam.

Den italienska kvinnan sjönk ihop där bak och lyssnade på sitt skenande hjärta. Vad hon visste var att hon hade råkat fruktansvärt illa ut. Vad hon inte visste var att det som just nu hände henne hade samband med ett kontroversiellt tillägg i den amerikanska lagstiftningen som Bushadministrationen hade drivit igenom tio år tidigare: Patriot Act.

Ett samgående i brott

Patriot Act var en speciallag för terroristbekämpning som infördes i USA i oktober 2001, bara en månad efter 11 septemberattackerna. Anledningen till lagen var det världsomspännande flödet av kriminella vinster och den omfattande penningtvätten till amerikanska dollar. Med lagen infördes nya regler för bankväsendet. Samtidigt ökade regeringens övervakning, och amerikanernas civila rättigheter begränsades. Allt detta ledde till att de colombianska drogkartellerna började söka alternativa smuggelrutter och nya sätt att tvätta sina illegala inkomster. Den väg de valde gick genom Västafrika och vidare över Sahel. Marianis kidnappare, al-Qaida i islamiska Maghreb (AQIM), hade tidigt upptäckt nya inkomstmöjligheter i drogsmugglingen. Senare hade de utvidgat affärsverksamheten till att omfatta människohandel, först i form av kidnappning av utlänningar och senare migrantsmuggling. För att begripa den här märkliga händelsekedjan som ledde till att jihadister gav sig in i drogsmuggling, kidnappning och handel med människor – man kanske kan kalla det för terrorekonomi – måste man följa pengarna tillbaka till källan: de colombianska drogkartellerna i kölvattnet på 11 september-attackerna.

Fram till attackerna på tvillingtornen hade största delen av den globala drogprofiten tvättats till amerikanska dollar i USA.[4] Eftersom 80 procent av de intäkterna var i kontanter – i amerikanska dollar – måste pengarna transporteras fysiskt till USA. Den huvudsakliga införseln skedde via inrättningar offshore och brevlådebanker i Västindien. Med Patriot Act blev den processen mycket svårare, för att inte säga omöjlig. Banker i USA eller registrerade i USA kunde inte längre göra affärer med offshore-banker, som de belägna i den karibiska övärlden. Dessutom fick amerikanska valutamyndigheter rätt att övervaka transaktioner i dollar över hela världen. Om amerikanska banker och utländska banker registrerade i USA inte rapporterade misstänkta transaktioner i dollar, var som helst i världen, begick de alltså ett brott.

Det är lätt att förstå varför Patriot Act blev förödande för den colombianska drogkartellen. Knäckfrågan var emellertid inte i första hand tvätt av svarta pengar inom USA, utan växlingen av knarkinkomster till dollar i resten av världen, samt hur dessa inkomster skulle överföras från ett land till ett annat utan att väcka misstankar hos de amerikanska finansmyndigheterna.

Lösningen på problemet kom från en italiensk immigrant i Colombia, Salvatore Mancuso. Han var chef för United Self-Defense Forces of Colombia (AUC), en colombiansk paramilitär terroristorganisation. Nu förmedlade Mancuso en överenskommelse mellan kokainkartellen och *'Ndrangheta,* den organiserade brottsligheten i Kalabrien, som gjorde den nya valutan euro till droghandelns globala valuta. *'Ndrangheta* stod till tjänst med hela verksamheten: de tog hand om försäljningen av kokain i Europa och de tvättade vinsterna på den europeiska och asiatiska marknaden.

Eftersom Europa inte hade någon lagstiftning av samma slag som Patriot Act var förutsättningarna goda för att detta kriminella samgående skulle lyckas. ”Droginkomster genererade i Spanien blev investeringar i fastigheter i Belgien”, säger en källa från Europol. ”Härifrån kunde de snabbt överföras i euro till Bogotá utan kontroll.”[5]

Efter 11 september blev Maria Sandra Marianis Italien ett av kokainhandelns viktigaste europeiska nav för omlastning och ett centrum för penningtvätt. Enligt uppgifter från den italienska finanspolisen, Guardia di Finanza, ökade penningtvätten i Italien med 70 procent mellan 2001 och 2004.[6] Det nya årtusendet visade sig bli inledningen till en veritabel europeisk guldålder när det gällde penningtvätt, just på grund av *'Ndrangheta* och deras strategi för att komma runt den nya amerikanska lagstiftningen. Emellertid blev det mycket svårare att frakta kokain från Colombia direkt till Europa än att tvätta smutsiga pengar rena på samma kontinent, något som ”Operation Decollo” vittnar om.

Från Guldkusten till Kokskusten

Efter en treårig spaningsoperation med kodnamnet *decollo* (”take-off”) gjorde Guardia di Finanza ett stort tillslag hösten 2003. Framgången berodde på en lyckträff i form av en informant – en sällsynt händelse när man har med *'Ndrangheta* att göra. Informanten hade avslöjat att ett stort parti

kokain, gömt i en last av marmor, var på väg från Colombia. Fartyget skulle lägga till i Gioia Tauro, en hamnstad i Kalabrien djupt inne på det territorium som tillhör *'Ndrangheta.*

Instoppade bland marmorblocken hittade *finanzieri* 5500 hermetiskt tillslutna påsar med kokain, som var och en vägde ett kilo. Av kaptenens dokument framgick det att Miguel Diez, ett import-exportbolag som inte existerade och som hade registrerats av den colombianska drogkartellen, hade chartrat fartyget. Fraktbolaget, det danska Maersk, hade ingen aning om vad som dolde sig i lasten, det hade inte heller besättningen eller kaptenen.

Det som hände den dagen var anmärkningsvärt. För varje illegal last som upptäcks förblir hundratals, för att inte säga tusentals laster oupptäckta.[7] Utan en informant skulle det ha varit omöjligt att hitta kokainet. Trots detta visade tillslaget på riskerna med att frakta smuggelgods direkt till Europa efter 11 september. De efterföljande säkerhetsåtgärderna i Europa, som dessutom förstärktes efter terrorattackerna i Madrid och London, ökade behovet av alternativa rutter och nya omlastningsländer. För transport av kokain från Latinamerika till Europa visade sig Venezuela och Västafrika vara idealiska.[8]

Från och med mitten av 1990-talet har den colombianska drogkartellen ansträngt sig för att etablera goda förbindelser med politiker i grannlandet Venezuela. Bland annat har droghandlarna öst pengar över venezuelanska politiker, en investering som visade sig vara mycket klok. Direkt efter valet till president 1998 hade Hugo Chávez gett väpnade och kriminella grupper verksamma inom den colombianska kokainhandeln en fristad i sitt land. Efter 2001 uppmuntrade han dem till och med att flytta sina kokaplantager över gränsen.[9] Så när kartellen började överväga att använda Venezuela som omlastningsland i kokainsmugglingen till Europa via Västafrika upptäckte de att de hade starkt stöd och en etablerad infrastruktur.

Till afrikanskt nav för omlastning av narkotika valde kartellen Guinea-Bissau, det land som tidigare gick under namnet Guldkusten, den ökända sträckan av Västafrika varifrån slavar hade skeppats till Nya världen. Daniel Ruiz fördömde 2006 i egenskap av FN:s representant i Guinea-Bissau landets roll i kokainhandeln. Han påpekade att landets terräng gjorde det

särskilt svårt att upptäcka illegal handel. ”Guinea-Bissau var ett gott geografiskt val som omlastningscentrum. Det är platt med en arkipelag på åttio öar, alla övervuxna av tät djungel och lätt tillgängliga från havet. Landet är utrustat med tjugosju landningsbanor byggda av portugiserna under kolonialtiden, idealiska för små plan som flög från Venezuela över Atlanten med kokainlast. Slutligen var Guinea-Bissau tidigare en viktig fiskenation och i hamnarna fanns väldiga, tomma lagerlokaler där kartellen kunde lagra kokainet.”[10]

Affärsmodellen som kartellen införde var både sofistikerad och linjär. ”Det har alltid funnits två transportlinjer: en liten där man använder ”mulor” – afrikaner som sväljer små mängder kokain och reser med flyg – de sändningarna ger cash åt korrupta lokalpolitiker och poliser. Sedan var det den stora linjen: tonvis med kokain gömt i containrar bland handelsvaror som skeppas till Europa”, säger Ruiz.

Men med upptäckten av Guinea-Bissau hittade kartellen en annan, oväntad väg för smuggling av stora kvantiteter kokain: de fraktade kokainet i lastbilar och suvar och använde de urgamla smuggelrutterna över Sahara, en mycket effektiv och framgångsrik metod. Det var ett sådant hjulspår i sanden som Maria Sandra Marianis kidnappare flera år senare använde för att hitta henne och föra bort henne.

”Jag visste att det förekom mycket smuggling i Sahara. Ibland pekade Aziz ut tomma containrar i sanden och sa: ’Ser du de där? Det är smugglarnas, de måste ha stannat här.’ De smugglade allting: olja, cigaretter, hasch, allt som det fanns efterfrågan på”, sa Mariani. De smugglade också något annat, vilket Mariani inte kände till: kokain.

Enligt säkerhetskällor: ”Den fulla omfattningen av de allt tätare kontakterna mellan jihadister och latinamerikanska karteller blev uppenbar när militären lokaliserade en utbränd Boeing 727 mitt i Malis öken 2009. Planet hade lastats med kokain och annat smuggelgods i Venezuela, flugits över Atlanten, kraschlandat i öknen och bränts för att eliminera alla spår.”[11]

Bara två år innan Mariani blev kidnappad och förd till Mali uppskattade FN:s organ mot brott och narkotika (UNODC) att mellan femtio och sextio ton kokain årligen nådde Europa via Västafrika. Det kokain som smugglas

längs rutterna genom Sahara står för omkring 13 procent av den totala europeiska handeln. Droger med destination Europa transporteras till Västafrika från Colombia, det viktigaste landet i Latinamerika inom den här sektorn, men också från Peru, Bolivia, Venezuela och Brasilien.[12]

Redan från början, alltså runt 2002, kunde det vida nätverket av afrikanska smugglare utan problem ge sig in i den nya verksamhet som den colombianska kartellen tog med sig till Västafrika, eftersom de redan kontrollerade smuggelvägarna i Sahel, förbindelselänken mellan Västafrika och Medelhavet. Smugglarna kom främst från Algeriet, Mauretanien, Mali och Marocko, och bland dem fanns många jihadistgrupper. De hade sitt högkvarter i Gao, en stad vid floden Niger i nordöstra Mali. Gao skulle snart bli en av de viktigaste transithamnarna för kokainhandeln med Europa. Från Gao fortsatte karavanerna med droger norrut över Sahara, framförallt till Libyens kust. I februari 2011 färdades Maria Sandra Mariani med sina kidnappare i exakt motsatt riktning.

Kokainhandeln var lönsam, de gamla smuggelvägarna fick nytt liv och de lokala ekonomierna i Sahel fick ett lyft vid en tidpunkt när de ekonomiska svårigheterna var enorma. Men samtidigt som de här aktiviteterna höll den lokala handeln flytande hade de en destabiliserande effekt i en region som efter Berlinmurens fall hade förlorat sitt politiska fotfäste. Guinea-Bissau var särskilt sårbart. ”Guinea-Bissau, det tredje fattigaste landet i världen med en analfabetism på 60 procent och nästan helt utan elektricitet, har blivit ett av de många offren för nedmonteringen av Sovjetblocket. Efter att den marxistiska regeringen hade kollapsat utbröt inbördeskrig. Mot den bakgrunden var det lätt för den colombianska kartellen att köpa den politiska eliten och polisstyrkan, och avgöra valresultatet 2005”, förklarar Daniel Ruiz.

Frånvaron av en stark statlig styrmekanism i kombination med personliga lojaliteter och tribalism bidrog till att smugglarna ostört kunde utöva sin verksamhet och knyta kontakter med ett nät av korrupta tjänstemän – en grundläggande förutsättning när det gäller handel med illegala varor. Pengarna som smugglarna drog in på denna handel och använde i lokalsamhället gav dem också de lokala stammarnas respekt. På samma sätt som i Cornwall under 1700-talet hade smuggling varit en kärnverksamhet här i Sahel under flera århundraden, så det var lätt att återuppliva den

verksamheten. ”Till och med innan slavhandeln kom igång hade Väst- och Nordafrika starka gemensamma smugglingstraditioner via Sahel, vilka hade överlevt globaliseringen”, skriver Colin Freeman i *Daily Telegraph.*[13] Efter Berlinmurens fall blev ekonomin i Mali till exempel totalt beroende av smuggelgods från Algeriet, varor som var billiga eftersom de subventionerades av den algeriska militärregimen.[14]

Mot denna bakgrund inte bara blomstrade drogsmugglingen i Sahel, den blev bokstavligt talat regionens enda ekonomiska aktivitet. Det var bara en tidsfråga innan smugglarna lade ännu en olaglig produkt till sin last: människor. De mänskliga varorna var utlänningar kidnappade för en lösensumma som Mariani, och migranter som betalade stora summor för att få hjälp med att undkomma destabiliseringen i Västafrika.

Ett reglemente utfärdat av al-Qaida i islamiska Maghreb

Det tog en vecka innan Maria Sandra Mariani nådde sin slutdestination: ett läger i norra Mali. På den resan lade hon märke till hur väl organiserade kidnapparna var. ”Under hela resan hade de matförråd, bensin och reservdäck på gömställen i öknen. De visste exakt var deras förråd låg och hur de skulle få fram förnödenheterna”, minns hon. Mariani visste förstås inte att hennes kidnappare vid det laget hade transporterat gisslan genom öknen i nästan ett årtionde.

al-Qaida i islamiska Maghreb (AQIM) grundades med inkomster från smuggelverksamhet och med intäkter från den första större aktionen i regionen där ett antal utlänningar fördes bort. Det var 2003, när salafistgruppen för predikning och kamp (GSPC),[15] en utbrytargrupp från det algeriska GIA, kidnappade trettiotvå européer och transporterade dem till norra Mali. Ledaren, en enögd algerisk mujahedin, hette Mokhtar Belmokthar. När de europeiska länderna betalade 5,5 miljoner euro i lösensumma använde Belmokhtar en del av pengarna till att finansiera AQIM.[16] Efter det anslöt sig en mängd små kriminella gäng och jihadistgrupper, inklusive GSPC, till den nya organisationen.

AQIM hade inga förbindelser med al-Qaidas traditionella finansiärer i gulfstaterna och därför finansierades organisationen redan från början genom medlemmarnas illegala aktiviteter i Västafrika och Sahel, framförallt

smugglingen och kidnappningen av utlänningar som gav så god avkastning. Analytiker uppskattar att AQIM har spenderat omkring två miljoner dollar varje månad på vapen, fordon och betalning till familjer vars barn har gått med i lokala *katibas,* alltså stridsförband. År 2012 rapporterade FN att familjer i norra Mali fick omkring 600 dollar per barnsoldat, och därefter månatliga utbetalningar på 400 dollar om barnet fortsatte att delta i aktiv strid.[17] Rekryteringskostnaderna var alltså mycket höga.

Eftersom Belmokhtar tjänade enorma summor på illegala aktiviteter och betalade medlemmarna i sin *katiba* mycket bra blev han populär inom AQIM. Redan på 1990-talet hade han utvecklat ett inkomstbringande nätverk för smuggling mellan Algeriet och Mali som hade gett honom namnet ”Mr Marlboro”, efter cigaretterna som han smugglade. Enligt Jean-Pierre Filiu, professor i Middle Eastern Studies vid Paris School of International Affairs, berodde Belmokhtars popularitet också på att han vårdade sina förbindelser med ökenstammarna genom äktenskapsallianser. Dessutom lät han bli att utkräva pengar av de lokala befolkningarna i motsats till vad GSPC gjorde från sitt Kabylien-fäste i Atlasbergen i norra Algeriet.[18] Intressant nog skulle Islamiska staten – som också går under namnet Islamiska staten i Irak och Syrien, eller IS – använda en liknande strategi för att försäkra sig om de lokala stammarnas solidaritet.

Belmokhtar stal alltså inte från lokalbefolkningen; istället kompenserade han för uteblivna vinster genom att fortsätta att smuggla droger och vapen samtidigt som han började kidnappa utlänningar.[19] Före 2003 hade kidnappning av utlänningar aldrig betraktats som en lönsam affär i området, särskilt inte jämfört med kokainsmugglingen till Nordafrika. Men eftersom de första kidnappningarna 2003 blev så framgångsrika, drog det kriminella nätverket och jihadisterna slutsatsen att denna nya affärsverksamhet var värd ett försök.[20]

Till skillnad från kokainsmugglingen var dessutom kidnappning av utlänningar en verksamhet som AQIM kunde sköta helt och hållet på egen hand utan att behöva blanda in utländska intressen som den colombianska kartellen. Därför översteg snart vinsterna från människohandeln inkomsterna från narkotikasmugglingen. Enligt en undersökning gjord på uppdrag av

New York Times drog AQIM in 165 miljoner dollar i lösensummor mellan 2003 och 2011, det är då Mariani blev bortförd.[21]

Tillgången på utlänningar i området var också mycket god. Innan de här människorna blev bortrövade hade de ingen aning om hur farligt Sahel hade blivit under loppet av bara några få år; inte heller kände de till att rutterna genom Sahara användes för kokainsmuggling och trafficking av migranter. De var lika ovetande som Maria Sandra Mariani om riskerna med att färdas i de trakterna. ”Bara några dagar före min avresa till Algeriet såg jag ett program på France 24 om två franska gisslan som hade blivit bortförda i Sahel sex månader tidigare. Sarkozy sa att Frankrike inte tänkte betala lösensumman”, säger Mariani. ”Jag tyckte att det var lätt för honom att säga så, men för gisslan var lösensumman skillnaden mellan liv och död. Men det föll mig aldrig in att något sådant kunde hända mig. Jag hade rest i den algeriska öknen under fem år och aldrig känt mig otrygg.”

Västerländska regeringar hade lyckats hemlighålla det ökande antalet kidnappningar för medierna och på så sätt skapat en falsk känsla av trygghet, både hos turister som Mariani och hos journalister.[22] Nyheter om kidnappade människor framställdes som undantag, isolerade företeelser i något som annars var en fredlig och säker region av Afrika. Det var inte allmänt känt att den colombianska kartellen hade etablerat nya smuggelvägar genom Sahel och att ett nytt slag av kriminalitet började frodas där, inte heller att jihadister gjorde sig stora förmögenheter på båda affärsverksamheterna.

Snart var det så lönsamt att kidnappa utlänningar att al-Qaida i Afghanistan utfärdade riktlinjer om hur man skulle implementera verksamheten i andra regioner. Andra jihadistgrupper uppmanades att börja kidnappa utlänningar med AQIM som föredöme. Det var en modell som, vilket vi kommer att se, skulle kopieras över hela jihadistvärlden.[23]

I AQIM-reglementet fastställdes hur kidnappningar skulle genomföras i stater som var svaga eller upplösta, som alltså saknade en fungerande statsapparat. I Sahel var det gott om sådana länder och de innefattade bland andra Niger, södra Algeriet, Mauretanien och Mali. Att AQIM hade tillgång till säkra gömställen i norra Mali, en stat som bara till hälften fungerade, var avgörande. Den viktigaste förutsättningen för framgång var emellertid en strikt arbetsdelning och en motsvarande strikt disciplin inom organisationen.

De som förde bort Mariani och de andra i gisslan var lågrankade medlemmar utan utbildning. Vanligtvis fick de här människorna instruktioner av sina bossar, de hade inte tillåtelse att fatta egna beslut på marknivå. De som sedan höll uppsikt över gisslan i lägren hade ännu lägre rang. ”De som såg efter mig var mycket, mycket enkla människor”, säger Mariani. ”De vågade inte kasta så mycket som en blick på mig när de kom med mat. De var väldigt religiösa och bad fem gånger om dagen, på klockslaget. Förutom att de bad gjorde de inte mycket.”

Månaderna gick och Marianis fångvaktare började bli otäcka. De ville ha sina pengar, sin del av lösensumman, och de ville bort från lägret – hem till sig så att de kunde göra av med pengarna. Men trots att de var otåliga, uttråkade och obehagliga, var det ingen som bar hand på henne. Tvärtom, efter att hon två gånger hade blivit stucken av en skorpion skaffade de fram en tältsäng åt henne, och när hon vaknade upp en natt med en orm hopringlad ovanför huvudet såg de till att tältet i fortsättningen var fritt från all ohyra.

En av de få uppgifterna som Marianis fångvaktare hade var att hålla henne åtskild från de andra i gisslan. ”Jag vet att det fanns två till, de båda fransmännen som jag hade sett på tv. Jag hade sett dem på avstånd men vi kunde inte prata med varandra, de höll oss på motsatta sidor av lägret”, sa Mariani. De män hon hade sett var Marc Féret och Pierre Legrand som båda frigavs i oktober 2013.

Förhandlingarna om lösensumman sköttes av topprankade medlemmar av AQIM. Till skillnad från de enkla fångvaktarna var de här männen kultiverade och mycket skickliga förhandlare, och de hade ofta hand om flera förhandlingar samtidigt. Marianis förhandlare hette Abu Alid Saravi. Han talade flera språk, hade universitetsexamen och var sahrawier från sydvästra Algeriet.[24] Under utfrågningen av Mariani efter hennes befrielse talade hon om att det var samma man som hade kidnappat en annan italienska, Rossella Urru. ”Jag sa om och om igen att det var samma kille som hade kidnappat Rossella, men de ville inte tro mig”, säger Mariani. Urru fördes bort från ett sahrawiskt flyktingläger i Tindouf i sydvästra Algeriet den 23 oktober 2011 tillsammans med två spanska hjälparbetare, Ainhoa Fernández de Rincón och Enric Gonyalons. Vid det laget hade Abu Alid lämnat AQIM tillsammans med en utbrytargrupp som kallade sig Rörelsen

för enhet och heligt krig i Västafrika (MUJAO) och som främst bestod av sahrawiska algerier. Bortförandet av de tre biståndsarbetarna var MUJAO:s första terroraktion och Mariani är säker på att Abu Alid var den som låg bakom aktionen.

”Jag såg inte till Abu Alid på hela sommaren 2011. När han kom tillbaka tidigt i oktober hade han rakat av sig skägget och såg helt annorlunda ut. När jag frågade var han hade varit sa han att han hade varit borta från Afrika, han hade varit utomlands. Jag tror att han hade gett sig iväg för att organisera kidnappningen av Rossella Urru och andra gisslan.”

Tiden före oktober 2011 hade Abu Alid hälsat på Maria Sandra Mariani flera gånger och rapporterat om förhandlingarna. Han var artig och pratsam, nämnde att italienarna inte var särskilt samarbetsvilliga, troligtvis för att hon bara var turist. Han påstod att han hade försökt kontakta den italienska regeringen den 17 februari 2011 men att han inte hade fått något svar. I juni 2011 hade han kontaktat Marianis familj som i sin tur hade försökt ta kontakt direkt med Berlusconis regering.

”Vid ett tillfälle fick min syster ett direktnummer till Berlusconi”, minns Mariani. ”När de ringde det numret svarade en sekreterare och sa att premiärministern var upptagen med valförberedelser och att de skulle ringa tillbaka efter valet. När jag bad Abu Alid visa mig telefonnumret såg jag att det inte var ett mobilnummer utan ett till en fast telefon. Min familj hade fått sekreterarens nummer! Senare berättade min syster att Utrikesdepartementet hade sagt åt min familj att de fick ha lite tålamod eftersom de hade nitton kidnappningar att ta hand om den sommaren, 2011.”

Som vi kommer att se i följande kapitel gör regeringarna skillnad på gisslan och rankar dem efter betydelse när de bestämmer vilken lösensumma de ska betala för var och en av dem. Med andra ord är det inte bara kidnapparna utan också regeringarna som sätter olika pris på olika människor. Ett liv är mer värt än ett annat.

KAPITEL 2

OM DU MATAR BJÖRNARNA

Den 18 juli 2012 befriades Rossella Urru, Ainhoa Fernández de Rincón och Enric Gonyalons efter nio månaders fångenskap, medan Maria Sandra Mariani fick stanna kvar i ytterligare fjorton månader. Enligt kidnapparna betalade de spanska respektive italienska regeringarna 15 miljoner euro för att lösa ut de första tre i gisslan.[25] Helt klart var tre biståndsarbetare högre rankade än en turist.

Kidnapparna känner förstås till det här med regeringarnas låga rankning av turister. När MUJAO till exempel bestämde sig för sin första kidnappning valde organisationen medvetet ut Urru, Fernández de Rincón och Gonyalons för att maximera effekten av operationen. De arbetade för olika biståndsorganisationer: Urru för CISP (*Comitato Internazionale per lo Sviluppo dei Popoli*), Fernández de Rincón för *Asociación de Amigos del Pueblo Saharui de Extremadura,* och Gonyalons för den baskiska icke statliga organisationen *Mundubat.* Eftersom biståndsarbetarna togs inifrån ett sahrawiskt flyktingläger blev upprördheten stor, inte bara i Italien och Spanien, utan också inom det internationella biståndssamfundet.[26] Det finns fem sahrawiska flyktingläger, allihop i närheten av Tindouf, i gränstrakterna mot Algeriet, Marocko och Mauretanien. Här är lokalbefolkningen till stor del beroende av bistånd för sin överlevnad eftersom utkomstmöjligheterna är små. Under 2015 levde uppskattningsvis 165 000 flyktingar i de här lägren. Genom att rikta in sig på hjälparbetare skickade MUJAO ett tydligt budskap: de sahrawiska flyktinglägren – utmärkt grogrund för rekrytering av jihadister – var hädanefter förbjudet område för hjälparbetare.

Syftet med kidnappningen var trefaldigt: att få bort de västerländska hjälporganisationerna från de sahrawiska lägren, att befria ett antal jihadister som tillhörde MUJAO, samt att få in en stor lösensumma. Det var krav som inte kunde ställas när det gällde att köpa loss en enda turist som Maria Sandra Mariani.

De tre hjälparbetarna, som till en början hade suttit i samma läger som Mariani, förflyttades snart till ett annat läger. Den 10 december 2011 började en video cirkulera på internet som visade dem med tungt beväpnade maskerade män i bakgrunden. Emellertid hade förhandlingar redan inletts, troligtvis samtidigt som hjälparbetarna blev bortförda, och det sannolika är att det var hjälporganisationerna som tog första steget. ”Det är standardförfarandet”, förklarar en europeisk förhandlare som jag intervjuade.[27] ”Hjälporganisationerna har ett regelverk som de följer och de vet vad de ska göra.” Men det är bara stora hjälporganisationer som har råd med ordentliga rutiner för sina medarbetares säkerhet. Små frivilligorganisationer har inte tillräckligt med pengar, de kan inte förhandla loss gisslan utan måste lita till att respektive regering förhandlar åt dem.

Krishantering

Kidnappningskrisen under 2010-talet ledde till att givarna krävde att frivilligorganisationerna tog fram säkerhetsplaner, anlitade specialister för att hantera kidnappningarna, samt utbildade sin personal. ”Det var en mycket bra utveckling”, säger Liban Holm, medlem av *Global Safety Team* vid *Danish Refugee Council* (DRC), en av de största frivilligorganisationerna i världen. ”Den drev på det internationella biståndssamfundet att utveckla säkerhetsplaner.”[28] DRC som hade fått två medarbetare kidnappade – amerikanskan Jessica Buchanan och dansken Poul Hagen Thisted – drog nytta av den erfarenheten när de formulerade sin säkerhetsplan. Buchanan och Hagen Thisted hade förts bort 2011 av en grupp somaliska pirater som hade flyttat upp sin verksamhet på land.

De båda hjälparbetarna, som hade i uppgift att lära befolkningen hur man undviker landminor, var baserade i norra Somalia men de fördes bort medan de var på väg tillbaka från de farligare södra delarna där de hade varit på utbildning. I sin bok, *Impossible Odds,* riktar Buchanan kritik mot sin NGO på grund av den bristande säkerheten: ”Min NGO har bestämt att jag ska flyga från Hargeisa till norra Galkayo, där resan från norr till söder av säkerhetsskäl ska företas i en karavan på tre bilar. Det är ett standardförfarande och jag är inte förvånad över att vi använder det nu. Men vad min kollega har underlåtit att tala om för mig är att det finns ett

kidnappningshot för alla utlänningar i området och att vårt slutmål ligger omkring 500 meter från ett välkänt piratfäste.”[29]

Piraterna hade troligtvis känt till att Buchanan och Thisted skulle leda utbildningen och bestämt sig för att kidnappa dem. Detta är det vanliga tillvägagångssättet hos kriminella grupper i svårt destabiliserade områden.

Sedan dess har DRC arbetat hårt för att förbättra metoderna för krishantering, både vid huvudkontoret i Köpenhamn och på ort och ställe, oavsett var deras personal har kidnappats. Dessa team kan vara på plats extremt snabbt. ”Vi har färdiga team för krishantering både vid våra huvudkontor och i de länder där vi har verksamhet”, förklarar Holm. Med andra ord är organisationen kolossalt medveten om hur viktiga de första timmarna efter ett bortförande kan vara när det gäller det fortsatta händelseförloppet.

Det danska flyktingrådet har sett till att alla icke statliga organisationer kan kalla in stöd från säkerhetsbolag, trots att organisationerna själva har välutbildad personal. Förhållandet mellan organisationens krisgrupp och säkerhetsbolaget är avgörande. Medlemmarna i krisgruppen har regelbundna möten med kidnappningsexperter, ofta informellt över en middag, för att diskutera den politiska utvecklingen och de potentiella riskerna i de trettiosju länder där DRC har personal.

Hjälparbetarnas bidrag till informationsutbytet är förstås avgörande, eftersom de kan rapportera direkt från fältet i de områden där de har sin verksamhet. Utbytet är grundat i en stabil relation som uppstår över tid, och det syftar till att förhindra situationer då någon till exempel kidnappas i Somalia och säkerhetsbolaget skickar en expert på kidnappning i Afghanistan. Vid varje givet ögonblick vet krisgruppen på DRC exakt vilka de ska kontakta för varje plats.

Men 2003, när AQIM förde bort de trettiotvå européerna, och fortfarande 2011 när Rossella Urru blev kidnappad, hade man inte utvecklat något omfattande och effektivt säkerhetsnät. Man förstod inte heller hur viktiga experterna och de kidnappades familjer är i sammanhanget. De externa experternas rådgivning när det gäller kidnappningar och lösensummor kan inte överskattas. De har stora kunskaper inom sitt område eftersom de

dagligen hanterar kidnappningar; hjälporganisationerna har ju för det mesta erfarenhet av enbart ett fåtal fall, om ens några. Holm säger också att ”när familjerna blir involverade är en erfaren expert en bekräftelse på att vi verkligen gör något”. Med andra ord förstärker detta hjälporganisationens strategi och hjälper familjerna att ta till sig den.

Relationen mellan frivilligorganisationerna och regeringarna i gisslans hemländer kan vara besvärlig. ”Vi klargör alltid vår strategi för dem och förklarar varför vi anser att det är vi som bör ta hand om krisen genom att söka kontakt med de berörda”, förklarar Holm. Emellertid vill vissa regeringar inte att humanitära hjälporganisationer själva ska ingripa, främst för att organisationerna inte ägnar sig åt direkta förhandlingar med kidnapparna. Andra regeringar lämnar mer än gärna över ansvaret på hjälporganisationerna. En gisslanförhandling är ett riskfyllt företag för en regering eftersom den har allmänhetens ögon på sig. Dessutom har sällan regeringen den kunskap om området och lokalbefolkningen som en icke statlig organisation besitter. Regeringar tenderar att ta till en förhalningstaktik när de tvingas handskas med kidnappningar. Detta kan bli katastrofalt. Den här ”vänta-och-se”-taktiken är exakt den handlingsplan som man inte ska ta till.

Länder som ”officiellt” inte betalar ut lösensumma ger sig oftast inte in på hjälporganisationernas område, men det behöver inte betyda att de inte gör något alls. I fallet med Buchanan och Thisted hade amerikanerna en plan för att rädda gisslan, emellertid utan att informera DRC. När Buchanan blev svårt sjuk drog US Navy Seals igång en räddningsaktion som lyckligtvis var framgångsrik. Annars är de här räddningsoperationerna vanligtvis inte särskilt lyckade. Omkring en av tre misslyckas och leder bara till att människor i gisslan eller räddningsmanskapet dör.

DRC, en humanitär hjälporganisation, skulle aldrig ha bidragit till en väpnad militär räddningsoperation. Deras sätt att ta itu med kidnappningar och förhandlingar skiljer sig väldigt mycket från en regerings. De betalar aldrig lösensumma. ”Om du går med på att betala en lösensumma har du automatiskt satt ett pris på en människas liv”, förklarar Holm. Av det följer också att DRC inte rankar gisslan. Varje liv är lika viktigt.

För kidnapparna är gisslan en investering som innebär dagliga utgifter från det ögonblick då de förs bort. Därför kan också förhandlingarna inledas utifrån de här kostnaderna: transport, mat, arbetskostnader och annat. Skulle det förfarandet ha räddat Buchanan och Thisted? Skulle det förfarandet ha lett till att Rossella Urru, Ainhoa Fernández de Rincón och Enric Gonyalons kom hem utan att 15 miljoner euro av skattebetalarnas pengar hade betalats ut? Det är omöjligt att säga, men så länge regeringarna betalar ut stora lösensummor blir det allt svårare för icke statliga hjälporganisationer att använda alternativa strategier. ”Om du fortsätter att mata björnarna så fortsätter de att komma till lägret”, skrev Amanda Lindhout i sin bok *A House in the Sky* där hon berättar om sin tid som fånge i Somalia.[30]

Strax efter bortförandet av Buchanan och Thisted började DRC mobilisera den lokala befolkningen. Organisationen tog kontakt med de äldste och förde samman rivaliserande klaner. Budskapet var att den här sortens aktioner inte var bra för någon, framförallt inte för lokalbefolkningarna som var i stort behov av humanitära insatser vilka ofta fick avbrytas eftersom de var för riskfyllda. När det kommer till kritan är kidnappningar av hjälparbetare ett problem som inte går att lösa utan samarbete med de lokala ledarna. DRC jobbar följaktligen på att involvera lokalbefolkningen. I Buchanans och Thisteds fall hade krishanterarna fått reda på att kidnapparna ofta flyttade gisslan, vilket anses vara ett tecken på begränsat lokalt stöd. Kidnapparna var pirater som hade flyttat upp sin verksamhet på land eftersom sjöröveriet gick dåligt. I hjälparbetarna hittade de nya utkomstmöjligheter. Det var information som DRC fick tack vare goda relationer med det lokala styret och befolkningen. Ingen regerings underrättelsetjänst får den typen av ledtrådar.

DRC:s sätt att närma sig problemet kan kanske definieras som ”mjukt” jämfört med de flesta regeringars sätt att hantera en kidnappning. Det vilar på ett antal viktiga principer: en människas liv har inget pris; väpnade räddningsaktioner bör undvikas; en fredlig lösning hittar man genom att engagera lokalbefolkningen i förhandlingarna. Alltså ska man behandla kidnappning som ett fenomen lokaliserat till ett visst område.

Regeringarnas sätt att hantera kidnappningar är inte lika väl strukturerat som de bästa humanitära organisationernas. Om gisslan kommer från ett land som betalar ut lösensumma, till exempel Italien eller Spanien, sköter

regeringarna alltid om förhandlingarna och betalar ut lösensumman utan att informera de icke statliga organisationerna. Små organisationer har inga problem med att delegera den uppgiften till regeringen, speciellt då det visar sig att deras egna säkerhetsrutiner är dåliga. Ett exempel på det är fallet med Simona Torretta och Simona Pari.

”The Two Simonas”

Den 7 september 2004 stormade en väpnad kommandogrupp in i lokalerna där den italienska frivilligorganisationen *Un ponte per …* hade sitt kontor, och grep två kvinnor, Simona Torretta och Simona Pari, båda två 29 år gamla. I medierna kom de att kallas ”The Two Simonas”. Kidnapparna förde också bort två irakier, Raed Ali Abdul Aziz och Mahnaz Bassam, som arbetade för en annan italiensk humanitär hjälporganisation, INTERSOS.[31] Dagen därpå kunde man på webbplatsen Islamic-Minbar.com läsa att Ansar al-Zawahiri (Zawahiris krigare) tog på sig ansvaret för kidnappningarna.

”Det var inte någon politisk kidnappning”, säger Karin Weber, tidigare kollega till ”The Two Simonas”. ”I Irak fanns det två slags kidnappningar: politiska och ekonomiska. De som förde bort Simona Torretta och Simona Pari var vanliga tjuvar. De ville ha pengar, inget annat. Därför behandlades kvinnorna mycket väl, de var värdefulla handelsvaror.” Men så framställdes inte händelsen av den italienska regeringen och landets medier. Enligt regeringstjänstemän hade de båda kvinnorna fallit offer för irakiska jihadister. Detta upprepades så ofta och med sådan envishet att al Quaida i Irak, den grupp som leddes av al-Zarqawi, till sist offentligt förnekade att de hade något med kidnappningen att göra.

Karin Weber tjänstgjorde som administratör vid *Un ponte per …* i Basra 2003. Efter att Saddam Hussein hade gripits skrev hon ett memorandum där hon i detalj beskrev det irakiska samhällets snabba förfall. Hon förklarade också att hjälparbetarnas säkerhet inte längre kunde garanteras eftersom det inte fanns någon säkerhetsplan anpassad efter situationen. Från huvudkontoret i Rom fick Weber ingen annan respons än ett avfärdande brev. Irak var säkert. Men Weber hade rätt. Strax efter invasionen, i mars 2003, blev kidnappning en inkomstkälla för olika kriminella gäng och upprorsgrupper.

”Det vi såg, speciellt i söder där jag var stationerad vid den tidpunkten”, säger Mario Maiolini, före detta italiensk ambassadör i Irak, ”var ett ökande antal kidnappningar av förmögna, välutbildade irakier ur olika grupper.” I slutet av 2003, då de flesta förmögna irakier hade lämnat landet, blev utlänningarna de mest eftersökta offren. Ett årtionde senare skulle detta mönster upprepas under inbördeskriget i Syrien.

”När jag talade om för ”The Two Simonas” att jag tänkte sluta eftersom vi saknade ett ordentligt säkerhetssystem sa den ena av dem att jag var feg”, minns Weber. ”Det var inget som bekymrade mig. Hon var ung och mycket oerfaren. Jag var en medelålders kvinna med lång yrkeserfarenhet inom humanitär hjälpverksamhet. Jag var inte rädd. Jag visste hur farligt det hade blivit att stanna kvar i Irak utan ordentligt skydd.” Torretta och Pari blev bortförda bara två månader efter att Karin Weber hade lämnat Irak.

”Jag förklarade också för dem att bristen på ordentlig säkerhet kunde skada vårt humanitära arbete. När en humanitär hjälparbetare kidnappas i krigszoner, och 2004 var Irak en krigszon, betyder det att frivilligorganisationerna har utsetts till måltavlor. Så av säkerhetsskäl evakueras alla utom de lokala hjälparbetarna. En av kardinalprinciperna hos FN och hos alla icke statliga organisationer är *skada inte.* När du vill hjälpa människor måste du se till att du inte skadar dem”, förklarar Weber och bekräftar det som Holm säger när han beskriver räddningsaktioner som skadliga för humanitära uppdrag.

Som Weber hade förutspått ”framtvingade kidnappningen av The Two Simonas en evakuering av alla frivilligorganisationer från Irak, så att befolkningen blev utlämnad åt milisen och jihadisterna som utkämpade ett blodigt krig mot koalitionsstyrkorna.

Problemet med *Un ponte per ...* var att det var en mycket liten NGO som inte hade mer än sju personer anställda vid huvudkontoret i Rom och med bara ett kontrakt: det som The Two Simonas förestod i Irak. De hade inte pengar så att det räckte till ordentlig säkerhet, alltså borde de ha evakuerat. Men då skulle de ha tvingats lägga ner hela verksamheten, de skulle ha förlorat givarna och tvingats avskeda sina hjälparbetare. ”The Two Simonas” skulle ha gått miste om sina drömjobb. Så de stannade, låtsades att de var

trygga och struntade i konsekvenserna, det vill säga att deras bortförande ledde till att alla internationella hjälporganisationer fick lov att lämna Irak.”

De båda stannade alltså kvar i Irak, även efter att alla anställda vid Italiens ambassad hade evakuerats. ”Efter tragedin i an-Nasiriyah[32] lämnade vi Irak, så när ’The Two Simonas’ kidnappades var vi inte kvar. Det är anledningen till att jag inte hade något att göra med förhandlingarna om deras frigivande”, säger ambassadör Mario Maiolini. Det kan vara förklaringen till att Röda korset deltog i förhandlingarna.

”Italienska underrättelsetjänsten och Röda korset förhandlade om lösensumman. Jag tror att Röda korset bidrog med 1 miljon dollar”, säger Karin Weber. ”Jag vet inte hur mycket de italienska skattebetalarna betalade. Allt jag vet är att de betalade en lösensumma.” Tv-kanalen al-Jazeera visade den 28 september Torretta och Pari tillsammans med chefen för det italienska Röda korset, Maurizio Scelli, som tog med dem tillbaka hem till Italien. ”Tänk er allt vi kunde ha gjort för de pengarna. Vi kunde ha byggt skolor, sjukhus … Istället fick hela det humanitära hjälpsamfundet packa sina väskor och lämna Irak, och pengarna som borde ha gått till de behövande gick istället rätt ner i fickorna på ett gäng irakiska brottslingar”, säger Weber.

Regeringarnas sätt att handskas med kidnappningsproblemet, det vill säga att betala en framförhandlad summa pengar till kidnapparna, innebär att de fullt medvetet finansierar terroristernas och brottslingarnas verksamhet. Dessutom uppmuntrar detta till fler kidnappningar. Humanitära hjälporganisationer nöjer sig med att ersätta utgifterna för kidnappningen, vilket inte uppmuntrar till fler bortföranden. Samtidigt tar de kontakt med ledarna för lokalsamhällena för att med deras hjälp försöka få ett slut på de brottsliga handlingarna och hitta långsiktiga lösningar på problemet.

När de kom tillbaka hem togs Torretta och Pari emot som hjältinnor. De blev de två fredsduvorna och de dök till och med upp på omslaget till tidskriften *Time.*[33] Den italienska regeringen hade med hjälp av medierna gjort om deras bortförande till en saga.

Japanska motsägelser

Ett helt annat mottagande väntade de tre japanska män som hade blivit kidnappade 2004 i södra Irak av *Saraya al-Mujahedin* (Mujahedin-brigaden). Japanerna var den 18-årige Noriaki Imai, medlem i Campaign Against Depleted Uranium, som kom till Irak den 1 april för att studera effekten av utarmat uran på barn i landets fattigaste områden; Nahoko Takato, en 34-årig hjälparbetare och fredsaktivist som gjorde sin tredje resa till Irak för att hjälpa hemlösa barn i Bagdad; och Soichiro Koriyama, en 32-årig före detta soldat som hade rest till Irak som frilansfotograf för den japanska tidskriften *Asahi Weekly.*

Istället för att hälsas som modiga humanitära företrädare anklagades de för att ha skämt ut Japan och dragit på sig sin egen olycka genom att resa trots att regeringen hade avrått från resor till Irak. De fick dessutom en räkning på 6 000 dollar vardera för flygresan hem efter befrielsen, däremot behövde de inte betala lösensumman.

Kidnapparna hade till en början krävt att japanerna skulle dra tillbaka sina trupper från Irak, men så småningom nöjt sig med en lösensumma efter förhandlingar genom Islamic Clerics Association, en grupp sunnimuslimska präster. I december 2003 hade den japanska regeringen skickat sex hundra soldater till staden al-Samawa i södra delen av Irak. Visserligen var det en fredsbevarande styrka, men all inblandning i Bushs och Blairs krig mot terrorn betraktades som extremt kontroversiell och majoriteten av den japanska befolkningen var starkt kritisk mot invasionen. Att döma av vreden som riktades mot den friköpta gisslan ville japanerna inte alls ha något med Irak att göra, inte ens då det handlade om att avslöja fakta som kunde bidra till oppositionen mot kriget.[34] Denna något motsägelsefulla inställning som vittnar om en stark olust inför något annat än försvarskrig kommer vi att tala mer om i kapitel tretton.

År 2004 återvände ännu en japansk gisslan, Junpei Yasuda, och han drabbades av samma vrede som de andra tre. Yasuda hade slutat som reporter på en landsortstidning och rest till Irak som frilans för att rapportera om den japanska militärens roll. Han åkte för att japanska medier inte hade någon ordentlig täckning av kriget i Irak, ett fenomen som var vanligt i de flesta av de länder som deltog i Bushs koalition.

Den hårda kritiken hindrade inte Junpei Yasuda från att fortsätta att söka efter sanningen. I juli 2015 kidnappades han igen, den här gången på väg från Turkiet till Syrien. Han hade ännu en gång trotsat sin regerings råd att inte resa ut för att rapportera från en krigszon. Som tidigare ville Yasuda berätta om händelser relevanta för hans eget land, till exempel avrättningen av Kenji Goto, frilansjournalist och vän till Yasuda, som blev halshuggen av Islamiska staten.

Trots att Italiens och Japans reaktioner på kidnappningen av deras medborgare var diametralt motsatta slutade det med att båda länderna fogade sig i gisslantagarnas villkor och betalade ut en lösensumma. Torretta och Pari var det första högprofilerade fallet med utlänningar kidnappade i ett land som gled allt djupare ner i politisk anarki, samtidigt som kriminella gäng och jihadistorganisationer tilläts breda ut sig. Tillsammans med de japanska hjälparbetarna fick de tjäna som bevis för att kidnappningar av utlänningar, särskilt medlemmar av det internationella humanitära samfundet, var en lönsam affär, en som kunde finansiera uppror. Det stärkte jihadisterna i deras uppfattning att de flesta västerländska regeringar var beredda att betala ut miljontals dollar för att få hem sina medborgare, en tanke som hade väckts när regeringarna betalade lösensumman för de trettiotvå utlänningarna som AQIM hade kidnappat. De västerländska regeringarna fortsatte att mata björnarna och björnarna fortsatte att komma.

Mellan 2003 och 2004 drog jaktsäsongen på utlänningar igång på allvar. Jägarna flyttade från land till land, år efter år, och så kommer det att förbli så länge lösensummorna fortsätter att komma in. Hjälparbetare och FN-personal har alltid varit högvilt, men det dröjde inte så länge förrän alla med ett västerländskt pass blev värdefullt byte.

KAPITEL 3

HANDELN MED MIGRANTER

I april 2009 surrade det av liv i oasen. Det var vår i Sahara och vintern hade varit ovanligt blöt. Akaciorna och buskvegetationen grönskade och doftade. Våren i öknen doftar av nytt liv, säger tuaregerna. Men Robert Fowler och Louis Guay, FN:s sändebud i Niger, kunde inte känna några dofter alls. Det var fyra månader sedan al-Qaida i islamiska Maghreb hade tagit dem. Efter 126 dagars fångenskap i Mokhtar Belmokhtars fångläger i Mali var de mentalt utmattade och reagerade inte på något.

Oasen var en av de platser där infångade västerlänningar avlevererades. Instängda i pickuppen såg Fowler och Guay på medan svärmar av AQIM-krigare hälsade männen som hade tagit dem till fånga. Med AK-47:or i händerna skrek de ”Allahu Akbar”. De lyfte vapnen mot himlen som för att visa upp makten hos ett automatvapen för skaparen. En betraktare utifrån kunde uppfatta det hela som en lätt surrealistisk uppvisning av glädje och fest, de trasiga tungt beväpnade männen som hoppade upp och ner, omfamnade varandra som barn efter ett avgörande mål i en fotbollsmatch. Men för Fowler och Guay signalerade kidnapparnas uppsluppenhet en alltför verklig fara.

Strax därefter anlände ännu en konvoj med pickupper. Den förde med sig två kvinnor: Marianne Petzold och Gabriella Greiner. Petzold var i 70-årsåldern, pensionerad lärare i franska från en stad strax utanför Hamburg. Greiner var en schweiziska i 50-årsåldern. De hade tagits i januari 2009 nära gränsen mellan Algeriet och Mali, tillsammans med några andra europeiska turister, däribland Greiners man, Werner. Men deras kidnappare tillhörde inte Belmokhtars *katiba.* De var medlemmar i en grupp som leddes av hans rival, AQIM:s andra emir i Sahara, Abdelhamid Abou Zeid.[35]

Enligt Fowler hade Belmokhtar denna vackra vårdag tittat in i en av bilarna som just hade anlänt och blivit förskräckt över de båda kvinnornas tillstånd.[36] Och de var verkligen illa däran. Den ena hade blivit stucken av en skorpion och hennes arm var uppsvullen och svart. Båda led av svår

dysenteri. Deras regeringar hade skickat medicin, men Abou Zeid lät dem inte få den.

Belmokhtar bad att få Fowlers dysenteritabletter och gav dem till de båda kvinnorna. Sedan började han och Abou Zeid gräla om gisslans frigivning. Uppenbarligen hade Abou Zeid ändrat sig och ville inte släppa kvinnorna som han hade lovat. Fowler slogs av det han uppfattade som Belmokhtars empati med de båda sjuka kvinnorna.

Västerlänningarna följde uppgörelsen med bävan. Genom de färgade bilrutorna såg de på medan de två emirerna grälade; som två skorpioner skallrade de med sina gifttaggar inför sina *katibas.* Men jihadisterna var inte intresserade av striden, de var bara glada över att träffa sina kompisar. De ville njuta av ett kort uppehåll i det hårda livet som kriminella jihadister.

Från jihad till kriminalitet

Kriminell jhadism är en relativt ny aktivitet inom terrorismen. Den går inte att förklara utan att först beskriva vad terrorism är – ingen lätt uppgift med tanke på att det inte finns någon internationellt vedertagen definition av företeelsen. Professor Paul Gilbert har bidragit med den bästa korta definitionen av terrorism: ”Brottslighet som syftar till krig.”[37] Motiveringen kan vara nationalistisk, som i fallet med den baskiska organisationen Euskadi Ta Askatasuna (ETA) och Irländska republikanska armén (IRA), eller den kan vara rent politisk, som den var för den italienska paramilitära gruppen, Röda brigaderna. Men det händer också att de brottsliga handlingarna, och vinsterna av dem, korrumperar medlemmarna i de väpnade organisationerna så att de förlorar det politiska målet ur sikte. När gränsen mellan krigsmålet och de olagliga medlen suddas ut förvandlas terroristerna till brottslingar. Det var vad som hände med Yasir Arafats palestinska befrielserörelse (PLO), som långt före hans död hade blivit förvanskad av korruption och som drevs av ren och skär girighet. Andra gånger kan krigsmotivet, det politiska målet, vara svagt redan från början, så att det inte tjänar till mycket mer än att legitimera en kriminell tillvaro. Så är fallet med AQIM.

Som vi sa i första kapitlet har AQIM aldrig varit något annat än en kriminell organisation som har ägnat sig åt brottsliga handlingar för att få in pengar:

kidnappningar för lösensummor, människohandel och drogsmuggling i Sahel, ett område som till stora delar saknar kontroll. Det förklarar varför organisationen aldrig har samarbetat med lokala upprorsgrupper. Tvärtom har de lokala grupperna vänt sig mot AQIM, både i Chad 2004, och i Mali 2006. AQIM:s grundare har alltid haft starka förbindelser med smuggelnätverken. De sträcker sig från Västafrika till Nordafrika och innefattar små till mellanstora kriminella organisationer som opererar i Sahel.

I början av 2000-talet erbjöd Sahel-länderna en idealisk grogrund för kriminell jihadism.[38] Områdets tröstlösa fattigdom försåg AQIM med ett konstant flöde av rekryter som organisationen välkomnade, med eller utan jihadistiskt engagemang. Fenomenet är ingalunda begränsat till detta område. ”Kriminella grupper och vissa politiska grupper har korsbefruktats över de senaste tjugo åren, och de har skapat detta slag av hybrider,”[39] säger Vincent Cochetel som kidnappades den 29 januari 1998 i Vladikavkaz[40] i norra Kaukasus nära Tjetjenien medan han arbetade för FN:s flyktingkommissariat. Som vi har sett förekom brottslig jihadism också i Irak efter invasionen 2003.

Intressant nog ledde jihadismen i Sahel inte till mycket mer än en lågintensiv gerillaaktivitet mellan kriminella gäng och regeringsstyrkor. Den tog aldrig formen av ett ordentligt uppror. Jihad var en ideologisk fernissa som dolde den brottsliga naturen hos de flesta av AQIM:s medlemmar. Organisationens utveckling följer alltså ett välkänt mönster hos den organiserade brottsligheten i områden som är politiskt destabiliserade: så snart möjligheten uppstår börjar gruppen ägna sig åt nya illegala aktiviteter för att öka vinsterna. Från att smuggla cigaretter övergick AQIM till att frakta kokain längs de transsahariska rutterna, sedan utvidgades verksamheten till kidnappning av utlänningar, och så småningom blev det smuggling av migranter från Västafrika till Europa. Belmokhtars cv är ett praktexempel på den utvecklingen.

Det som Robert Fowler tog för medkänsla hos Belmokhtar i april 2009 var alltså inte mer än ett uttryck för terroristens affärssinne. Belmokhtar handlade trots allt med människor. Han bytte människor mot pengar, och han visste mycket väl att det äventyrade framtida affärer om han inte höll sig till överenskommelsen som man hade nått under förhandlingarna om gisslan.

Han visste också att leverans av svårt skadat gods – oavsett om det gällde människor eller de droger och cigaretter som han smugglade över Sahara – var dåligt för affärerna.

Hans rival Abou Zeid var annorlunda. Han representerade jihadismens själ inom AQIM. Han ansåg att de otrogna hade gjort sig förtjänta av brutalitet, och ingenting annat. Han handlade inte med människor och föraktade dem som gjorde det; han var inte intresserad av ”gisslanaffärer”. För honom var utlänningar enbart fiender, inte varor. Drukdal, emiren av GSPC i Kabylien, hade medvetet valt Abou Zeid till den andra emiren för området i avsikt att balansera Belmokhtars makt. Abou Zeids uppgift var att begränsa algeriern popularitet bland medlemmarna i AQIM. Men det var inte någon enkel uppgift. Belmokhtar, en före detta mujahedin och medlem av GIA, var mycket beundrad av anhängarna eftersom han hade lämnat stora ekonomiska bidrag vid grundandet av AQIM.

De båda emirerna i AQIM var alltså rivaler, och kidnappningsverksamheten blev det idealiska slagfältet för skärmytslingar, just det som Robert Fowler hade bevittnat. Vid det laget var kidnappningar av västerlänningar AQIM:s främsta inkomstkälla. Från 2003 till 2012 hade lösensummorna ökat och låg på mellan 1 miljon och 4 miljoner dollar per västerländsk gisslan. Kidnappningarna hade också blivit en mycket framgångsrik affärsmodell för andra jihadistorganisationer, som talibanerna, vilka hade kopierat modellen på sitt eget territorium.

I slutet av 2009, i takt med att konkurrensen mellan Belmokhtar och Abou Zeid ökade, uppstod en ny våg av kidnappningar. ”Tre spanjorer togs på kustvägen i Mauretanien. Ett italienskt par blev bortförda i Mauretanien i närheten av gränsen mot Mali. En fransk medborgare, sedan länge hjälparbetare, kidnappades i staden Ménaka i östra delen.”[41] Så genomförde Abou Zeid sin djärvaste operation i Arlit, Niger, och tog sju utlänningar som gisslan, däribland fyra franska medborgare. Slutligen, i juni 2009 avrättade Abou Zeid en brittisk man, Edwin Dyer. Han hade tagits samtidigt med Marianne Petzold och Gabriella Greiner i Niger i januari samma år, och suttit fängslad i ett läger i norra Mali. Dyer dödades när den brittiska regeringen vägrade betala ut lösensumma och frige Abu Qatada som befann sig i Storbritannien i väntan på utvisning till sitt ursprungsland Jordanien. Dyers avrättning var också en varning till andra europeiska länder vars

medborgare hade tagits som gisslan. Som vi kommer att se är det en teknik som Islamiska staten använde 2013.

Vågen av kidnappningar gjorde slut på den inkomstbringande turistindustrin i Timbuktu då det blev farligt att besöka de historiska utgrävningarna. Besökarna från andra länder slutade delta i Mauretaniens ökenvandringar. Detta betydde också att kidnapparna och terroristerna drog undan mattan under sina egna fötter eftersom tillgången på västerlänningar att kidnappa minskade. Irak förlorade sina humanitära hjälparbetare när ”The Two Simonas” blev bortförda och all utländsk personal blev potentiella offer. I Mauretanien och Mali ledde det ökande antalet kidnappningar till att turismen helt upphörde.

Med tynande tillgång på turister i Mali och Mauretanien sinade AQIM:s inkomster. Rivaliteten mellan Belmokhtar och Abou Zeid äventyrade organisationens existens. Medlemmarna i AQIM fick bege sig österut till Algeriet och Niger för att jaga människor. Där var handeln med utländska besökare fortfarande en lönsam industri.

Trots att AQIM hade byggt upp en effektiv infrastruktur blev det svårt och kostsamt att hantera logistiken i avlägset belägna regioner som Niger och sydöstra Algeriet. ”Om man tvingas resa tusentals kilometer genom Sahara för att kidnappa någon måste man se till att det finns förråd gömda längs rutten. Man måste också veta vem man kan muta och hur mycket pengar man måste ge till den personen”, förklarade en före detta ägare till en mobiltelefonaffär i Tripolis som stannade kvar fram till Gaddafis död innan han flyttade till Mali för att jobba i ett kidnappningsläger. Maria Sandra Mariani förstod ju att hennes kidnappare kom för sent för att tillfångata resten av turisterna. Någon måste ha varnat dem.

Från och med 2003 blev regeringsmedlemmar och politiker i Sahel-området viktiga spelare i kidnappningsindustrin. I sina memoarer *A Season in Hell* minns Robert Fowler att Nigers president Mamadou Tandja avskydde FN och organisationens utsända till den grad att Fowler och hans kollegor hade anledning att tro att Tandja inte var villig att ge dem beskydd.[42] ”Jag tror […] att president Mamadou Tandjas regering ordnade, även om det var indirekt, så att information rörande våra förflyttningar nådde AQIM”, skriver

Fowler.[43] Och det säger sig självt att AQIM måste ha pungat ut med mycket pengar för information om var de båda FN-representanterna befann sig.

Nu var avstånden visserligen stora, men när det gick bra för kidnapparna var inkomsterna fortfarande höga. År 2010 släpptes Pierre Camatte av AQIM efter bara 90 dagars fångenskap. Det var snabba pengar för organisationen. Förhandlingarna hade gått efter ritningarna. Frankrike hade övertalat Mali att släppa fyra jihadister, vilket al-Qaida i islamiska Maghreb hade krävt. Enligt den före detta amerikanska ambassadören i Mali, Vicki Huddleston, ingick lösensumman för Camatte i den summa på 17 miljoner dollar som Frankrike betalade 2010 för att frige fyra franska medborgare kidnappade av AQIM.[44]

Men snabba förhandlingar och ett snabbt frigivande av gisslan var verkligen undantag. Ofta tog förhandlingarna väldigt lång tid, särskilt när regeringarna var inblandade, delvis för att den byråkratiska apparaten inte har någon beredskap för ett snabbt ingripande när det gäller kidnappningar. Fowler skriver att Kanadas regering erbjöds en video av honom mindre än tio dagar efter hans bortförande, troligtvis mot en avgift, men att regeringen tackade nej till filmen och vägrade att delta i några förhandlingar med mellanhänder eftersom man inte litade på dem. Det var inte förrän sex veckor senare som Kanada bestämde sig för att köpa filmen, efter att Agence France-Presse i detalj hade beskrivit innehållet.[45]

Mot bakgrund av de västerländska regeringarnas betalningsvilja och den politiska destabiliseringen i Västafrika yppade sig nya affärsmöjligheter för människor som Belmokhtar. I början av 2000-talet blev handeln med migranter snabbt Västafrikas främsta ekonomiska resurs.

Handeln med liv

År 2004 publicerade International Organization for Migration (IOM) chockerande statistik för det senaste decenniet: mer än en miljon människor från Väst- och Centralafrika hade smugglats in i Europa under loppet av tio år. Handeln med människor hade blivit den största kriminella inkomstkällan i Afrika efter drogsmugglingen.[46] Men i jämförelse med alla flyktingar som lämnar sina hemländer och söker asyl i Europa i dag känns det som ett mycket lågt antal. Under ett enda år, 2015, tog Tyskland emot en miljon migranter. Under vinterhalvåret 2016 nådde omkring tre tusen migranter

Europa varje dag. En jämförelse med antalet migranter för bara tio år sedan visar att trafficking är en långsiktig affär på ett helt annat sätt än kidnappningsindustrin var.

År 2004 kostade det i ett förhållandevis rikt land som Elfenbenskusten upp till 4 000 dollar att köpa ett förfalskat pass och visum till EU. I fattigare länder, som Centralafrikanska republiken var det mycket billigare, omkring 1 900 dollar. För de medborgare i Elfenbenskusten eller Senegal som inte hade råd med en flygbiljett till Europa erbjöd människosmugglarna en resa till Libyens kust och vidare med båt till Italien för mellan 1 000 och 2 000 dollar.[47] År 2015, innan EU inofficiellt öppnade sina gränser, fick en syrier betala mellan 10 000 och 15 000 euro om han ville resa in i Europa med flyg och på ett riktigt pass, antingen från Rumänien eller Bulgarien. En resa landvägen från Syrien till Europa kostade mellan 2 000 och 4 000 euro. Människosmugglarna har alltid anpassat priserna efter migranternas betalningsförmåga.

År 2004 uppskattade Interpol att de som kontrollerade handeln med migranter i Elfenbenskusten tjänade mellan 50 och 100 miljoner dollar per år, och att mellanhänderna i Senegal kunde stoppa på sig mer än 100 miljoner dollar. De som smugglar migranter från Mellanöstern och Afrika till Europa i dag gör tio gånger så stora vinster. Bara i Libyen gav handeln 2015 ett netto på 300 miljoner engelska pund. Redan 2004 var det mycket mer inkomstbringande att smuggla migranter från Västafrika till Europa via de transsahariska rutterna än att kidnappa utlänningar. Det är likadant i dag: att smuggla syriska flyktingar är lättare och mer lukrativt än att kidnappa utlänningar.

Folk som Belmokhtar och hans kriminella jihadistpartners låg bra till när människohandeln expanderade eftersom de hade en utbyggd, väl fungerande infrastruktur för kidnappning och smuggling längs de sahariska rutterna; goda kontakter i Libyen; och högkvarter i norra Mali. Trafficking var en naturlig utveckling ur kidnappningen av utlänningar.

Mali var i början av 2000-talet inte bara ett utmärkt land att gömma gisslan i, det blev också en omlastningsstation för mänskliga varor. Nästan alla karavaner med illegala migranter på väg till Europa via Libyen hade Mali som utgångspunkt. Vissa av dem drevs av AQIM:s *katibas,* men migranterna

kunde inte skilja mellan vanliga människosmugglare och kriminella jihadister. Till migranterna hörde M, en man utan identitetshandlingar som nådde Italien 2009 och som deltog i upproret i Rosarno i Kalabrien.[48]

”Jag var nitton år gammal när jag lämnade Conakry i Guinea. Det var 2006. Jag hade flyttat dit för att söka arbete; Conakry var den största staden nära min by. Jag fick ingen anställning så jag betalade en smugglare för att ta mig till Libyen. Han ville ha 1 000 dollar, men jag hade bara 800 och han tog det, men han sa att jag måste ta mig till Bamako i Mali själv. Jag stannade bara en natt där. Morgonen efter sa de åt mig att kliva in i en lastbil med många andra människor. Det var många, många lastbilar. Jag upptäckte att några hade fraktat cigaretter från Algeriet och åkte tillbaka tomma, men sedan förstod jag att de hade kokain gömt inuti. Andra, som såg mycket äldre ut, användes till att frakta människor som mig till Libyen.

Vi körde genom öknen i en konvoj på tre lastbilar. Vi kom in i Libyen från Niger. Under vägen stannade vi bara för att fylla på förrådet, chaufförerna visste exakt var bensinen och vattnet var gömt. Chaufförerna var från Mali allihop och tycktes känna till vägen mycket väl”, säger M.[49]

Fabrizio Gatti, en italiensk grävande journalist, gav 2007 ut boken *Bilal* där han berättar om sin fasansfulla resa från Senegal till Italien förklädd till illegal migrant. Han reste från Senegal till Bamako där hans färd genom öknen började. Gatti, som också kom in i Libyen via Niger beskriver människosmugglingen längs de transsahariska rutterna som en jätteindustri, den största i hela regionen, organiserad som en pyramid av brott.

Högst upp finns människohandlarna och droghandlarna som omgivna av horder med desperata människor gömmer sig bland de gamla buckliga lastbilarna – de nya lastbilarna är nämligen reserverade för transport av cigaretter och kokain. Pyramidens bas utgörs av taxiägarna som kör migranterna till upphämtningsställen i sina gamla uttjänta bilar; affärsinnehavarna längs rutterna, ofta lika eländiga som migranterna; korrumperade poliser och militär personal som ofta rånar migranterna vid vägspärrarna. Gatti uppskattar att de som kontrollerar ökenrutterna tjänade mellan en och två miljoner euro per månad i mutor och stölder under 2006. Migrantsmugglingen höll regionens ekonomi på fötter.

Runt millennieskiftet var Sahel en värld plågad av fattigdom och kriminalitet och en grogrund för jihad. Rivaliteten mellan Belmokhtar och Abou Zeid kan ha varit mer än personlig. Den kan snarare ha handlat om kollisionen mellan två diametralt olika uppfattningar om hur den här delen av världen ska skötas – och därmed vilken uppgift organisationer som AQIM ska ha. För Abou Zeid var destabiliseringen av Sahel ett steg mot AQIM:s huvudmål: att sprida jihad för att bygga upp kalifatet. Kidnappningen av västerlänningar var inte i första hand en affärstransaktion utan ett sätt att försvaga den avlägsna fienden, Väst, och samtidigt skaffa pengar till jihad. Migrantsmuggling hade ingenting alls med jihad att göra. Därför var Abou Zeid inte intresserad av att delta i den verksamheten.

Belmokhtar såg AQIM som ett redskap för att tjäna pengar i ett starkt destabiliserat hörn av världen där affärsmöjligheterna låg i kriminella aktiviteter. Han var varken intresserad av jihad eller av att grunda ett kalifat. Han handlade med människor. Om han smugglade cigaretter eller kokain, kidnappade utlänningar eller smugglade migranter var likgiltigt för honom. Han bytte värdefull last mot pengar, punkt slut.

Smutsiga affärer med Gaddafi

År 2008, när Belmokhtars män förde bort Fowler och Guay, hade hans *katiba* redan börjat smuggla migranter till Libyen. Det var en bisyssla som började bli mer lönsam än kidnappningarna. Kanske var det anledningen till att Belmokhtar accepterade en mycket blygsam lösensumma, omkring en miljon dollar, för FN:s två sändebud. Möjligtvis var det också anledningen till att Abou Zeid var så arg på honom den där aprilmorgonen i Malis öken.

Genom åren hade AQIM:s kriminella verksamhet stadigt ökat tills den hade uppslukat de politiska och religiösa målsättningarna, och suddat ut gränserna mellan terrorism och kriminalitet. Detta ledde till osämja mellan Belmokhtar och AQIM:s shuraråd. Associated Press hittade 2013 ett brev i ett av al-Qaidas gömställen i Mali.[50] Av brevet framgick att medlemmarna i shuran var missnöjda med den ynkliga lösensumman som organisationen erhöll för Fowler och Guay. I brevet står det också om Belmokhtars ständiga vägran att lyda order, något som ledde till att hans grupp 2010 bröt med AQIM.[51] Enligt maliska officiella källor blev Mokhtar Belmokhtar utesluten ur AQIM för att han hade deltagit i handeln med droger, vilket inte är förenligt med

jihadisternas trosuppfattning. Dessutom stod det i brevet att han hade behandlat sin *katiba* alltmer hårdhänt, till ledningens stora irritation.[52]

Libyen erbjöd de bästa möjligheterna för dem som handlade med afrikanska migranter eftersom landet utgjorde navet i människosmugglingen vidare till Italien och resten av Europa. Sedan tiden då Belmokhtar smugglade tobak hade han goda förbindelser i Libyen, så det var lätt för honom och hans efterföljare att utvidga verksamheten till människohandel. En del av kritiken som shuran riktade mot Belmokhtar gällde hans täta och långvariga resor till Libyen.

Libyen har stadigt profiterat på migrantsmugglingen. År 2003 förhandlade regeringen Berlusconi i hemlighet med Gaddafi, då italienarna försökte nå en överenskommelse om att ”hålla tillbaka” och ”blockera” migranter som färdades genom Libyen. Samma år skickade Italien ”utrustning” för att lösa problemet: båtar, suvar, lastbilar, dykarutrustningar, tolv tusen filtar, ett tusen liksäckar, och ett stort antal containrar, som Gaddafi använde i transporten av afrikanska migranter från kusten tillbaka in i landet till läger i den libyska öknen.

”Det finns två sorters containrar, en liten och en stor. Jag har rest i båda”, sa en före detta migrant. ”De säger att det är Italien som har skickat dem. De säger att det var en gåva från den italienska regeringen till Gaddafi.”[53]

Det som italienska medier kallade för *hoppets resa* – en migrants resa till Europa och ett bättre liv – var i själva verket en omänsklig, till och med dödlig färd tur och retur till helvetet. Den resan har beskrivits av några afrikanska migranter vilka fraktades runt Libyen i olika containrar behandlade som varor.[54]

”När vi kom till Misrata stod en container och väntade på oss”, säger en migrant. ”Den var väldigt lång. De tvingade in oss i den. Vi visste inte ens vad det var. Medan vi var där kom de med hundra till människor från fängelset. De kom från olika länder, många var från Somalia, Sudan, Eritrea. Jag skulle ha kommit till Italien och istället kom jag tillbaka från Misrata till Kufra inlåst i en container.”[55] Kufra, beläget i utkanten av det libyska Sahara nära gränsen mot Sudan, var Gaddafis största läger. Förr eller senare hamnade alla migranter i Kufra.

”De låste in mig i en container med 110 andra människor. Under resan svimmade hälften av dem. När vi kom fram var fängelset fullt och kunde inte ta emot oss. Vi var i Ajdabiya. Så de stoppade tillbaka oss i containern utan att ge oss vatten och körde oss till Kufra. Folk började dö bredvid mig”, minns en annan migrant.[56]

För att bistå Gaddafi i hanteringen av ”migrantströmmen” skänkte Italien också pengar. I december 2004 beviljades Libyen 25 miljoner euro för 2005 och 20 miljoner för 2006. Den libyske diktatorns tackbrev anlände prompt 2007: Eni, ett italienskt multinationellt olje- och gasbolag med högkvarter i Rom, hade kontrakterats för att delta i utvecklingen av Libyens gasförsörjning. Det rörde sig om en tioårig överenskommelse värd 28 miljarder dollar. Det var ett kontrakt som var skrivet i migranternas blod.

Överenskommelsen mellan Italien och Libyen var en smutsig uppgörelse som bara gagnade människosmugglarna, som förvandlade migranterna till gisslan och slavarbetare och som skickade stora summor av italienarnas skattepengar ner i Gaddafis fickor, samtidigt som den berikade italienska bolag med förbindelser till den politiska eliten. Berlusconi lovade att förse Libyen med 200 miljoner euro över en period på tjugofem år genom investeringar i landets infrastruktur, bland annat ett radarsystem byggt av det italienska säkerhetsbolaget Finmeccanica för att övervaka Libyens ökengräns.

Den 29 december 2007 lovade center-vänsterregeringen under Romano Prodi (före detta ledare för EU-kommissionen) ytterligare sex miljoner euro till Libyen och undertecknade en överenskommelse om att begränsa migrationen från Afrika till Italien. Under valrörelsen 2008 gav Berlusconi ett löfte om ett heltäckande avtal med Libyen när det gällde migrationsfrågan. Det undertecknades efter valet. För att fira det hela kom Gaddafi till Rom med sin kvinnliga livvakt. Han slog upp sina tält i en av stadens offentliga parker och tog emot politikerna som det anstår en äkta beduinhövding.

Det var en förfärande överenskommelse som legaliserade Libyens gulagsystem.[57] Men det internationella samfundet välkomnade den nya vänskapen mellan de två nationerna och brydde sig inte om protesterna från organisationer som Human Rights Watch. ”Det påminner mindre om

vänskap och mer om en smutsig affär som gör det möjligt för Italien att dumpa migranter och asylsökande i Libyen och slippa undan sina förpliktelser”, kommenterade Bill Frelick, chef för flyktingavdelningen på Human Rights Watch.[58] Försöker Angela Merkel uppnå samma mål med Turkiet? Det verkar faktiskt vara syftet med överenskommelsen värd mellan tre och sex miljarder euro som EU 2015 erbjöd Turkiet i utbyte mot att landet skulle hålla tillbaka migranterna från Europas gränser.

Inne i Libyens gulagsystem

För migranterna var avtalet katastrofalt: den ledde till ännu fler misslyckade försök att nå Europa. Men för människohandlare som Belmokhtar, de libyska människosmugglarna och de libyska myndigheterna innebar det ren och skär vinst. Smugglarna fraktade ner migranterna till kusten där de varskodde polisen som omedelbart arresterade dem eller kidnappade dem. Smugglarna fick i sin tur en lösensumma. Inlåsta i plåtcontainrar fraktades migranterna sedan genom Sahara en gång till, den här gången söderut mot den sudanska gränsen, där de slutligen lastades av i Kufra, ett gulagsystem i det tjugoförsta århundradet.

”Jag reste med min syster. Jag var tjugofem och hon var tjugotvå år”, minns Salima, en somalisk kvinna som nu lever i Kanada. ”När vi kom till Kufra låste de in oss i ett rum tillsammans med 120 andra människor. Det var väldigt hett och vi var nära att törsta ihjäl. De gav oss en flaska vatten om dagen och det skulle räcka till allting – dricka, tvätta sig. Vi var väldigt, väldigt smutsiga, allihop. Nästan alla hade skabb, några kvinnor hade ärr som blödde hela tiden. Vi var så många i rummet att det var svårt att ligga ner på natten. I rummet bredvid satt männen. De hade det mycket värre än vi, vakterna misshandlade dem. Vi hörde deras skrik, men det fanns inget vi kunde göra, så några av kvinnorna grät och grät och grät. Jag tyckte att vi hade kommit till helvetet. Jag ville bara dö.”[59]

Efter några veckor, ibland månader, kunde fångvaktarna låtsas frige dem som hade överlevt. ”De kunde säga att du skulle utvisas till Sudan”, säger en migrant. ”Två av polisens jeepar, som de sa att de hade fått av den italienska regeringen, kom för att hämta dig från fängelset, men istället för att ta dig till gränsen tog de dig till de lokala människosmugglarna som väntade utanför fängelset färdiga att köpa dig. Några av dem var från Sudan och de betalade

trettio dinarer för varje migrant. Det är inte mycket. Men sedan tjänade de mycket mer pengar när de sålde dig till de libyska människosmugglarna som tog dig tillbaka till Tripoli och krävde 400 dollar av dig [för att frige dig].”

Migranterna såldes om och om igen till en rad mellanhänder. Varje gång tvingades de ringa hem och be om lösen för att bli frisläppta. ”Min familj skickade pengar till Mesfin [en plats] i Sudan. Även om du betalar stoppar de dig på vägen. Jag blev stoppad i Ajdabiya [i Libyen] och de ville ha mer pengar av mig. Om du inte betalar fjättrar de dig som ett djur eller så lämnar de över dig till polisen som tar dig tillbaka till Kufra och så börjar det om.”[60]

Som i en sadistisk parodi på filmen *Måndag hela veckan* där huvudpersonen tvingas uppleva samma dag om och om igen, fångas migranterna, fångas igen och igen, fraktas genom öknen i containrar och säljs om och om igen. De kan sitta fängslade i den libyska delen av Sahara i månader, ibland år. ”Jag trodde att resan skulle vara från Sudan till Kufra, från Kufra till Tripoli och sedan till Italien”, säger en annan migrant. ”Istället åkte jag fram och tillbaka från Libyens kust till Kufra, köptes och såldes fem gånger och kidnappades sju gånger innan jag kom fram till Italien.”[61]

Kände den italienska regeringen till vilka metoder Gaddafi använde för att hålla migranterna borta från kusten? En italiensk delegation besökte Kufra, 2005. ”Vakterna låste in alla vanliga brottslingar och de som kom från Nigeria, Chad, Senegal och Darfur som var med oss”, säger en migrant som vid den tiden var fånge i Kufra. ”Italienarna kom i nya blanka bilar med den italienska flaggan. En ung man från Eritrea började prata med dem på italienska så att vakterna inte skulle förstå vad han sa. De frågade om vi tyckte om stället, om vi fick tillräckligt att äta, om vi hade tillgång till dusch, tvål, etc. Och den unge mannen sa att stället var ett fångläger. Vi blev regelbundet misshandlade, sålda till mellanhänder och kidnappade av polisen. När de gav sig iväg sa de att vi stod under FN:s beskydd och att saker och ting skulle förbättras. Men ingenting förändrades.”

Kände EU till vad som hände i Libyen på grund av de strategiska överenskommelserna om att begränsa migrationen till Europa? År 2007 organiserade Frontex – det EU-organ som upprättades 2004 för att samordna medlemsländernas gränskontroll – ett besök till Libyen och Kufra. När en före detta migrant några år senare frågade chefen för Frontex om han kände

till migranternas villkor i Kufra sa mannen att han inte var bekant med förhållandena men att han hade hört att ”det fanns utrymme för förbättringar”.

Till Frontex uppgifter hör att upptäcka och stoppa illegal immigration, människohandel och terroristinfiltration. Men av rapporten, som publicerades 2007, framgår det klart och tydligt att företrädarna för Frontex varken hade upptäckt de libyska gulaglägren eller fördömt dem. Så här skrev de om Kufra i rapporten. ”Under besöket i Libyens södra delar hade delegationens medlemmar möjlighet att uppskatta öknens storlek och variation, ingen europeisk region kan jämföras med den.” Men de reste förstås inte genom Sahara i en container.

KAPITEL 4

PIRATVERKSAMHETENS EKONOMI

På tioårsdagen av 11 september-attackerna anlände Judith och David Tebbutt, ett medelålders engelskt par, till Kiwayu Safari Village, en semesterort i närheten av staden Lamu på norra delen av Kenyas kust. Paret skulle bo i en bungalow på en vit sandstrand bara ett stenkast från Indiska oceanen. Den kvällen åt Tebbutts middag på restaurangen och efteråt serverade ägaren drinkar. De var turistortens enda gäster.

I efterhand sa Judith Tebbutt att det kändes lätt oroande att det inte fanns några andra gäster på Kiwayu Safari Village och att deras bungalow låg så långt från receptionen och restaurangen.[62] Hon tyckte inte heller om att det inte fanns några dörrar eller fönster som kunde låsas och att deras sovrum var helt öppet. De fick veta att Kiwayu Safari Village var så säkert att inga lås behövdes. Emellertid tillråddes paret att förvara sina värdeföremål i en låda så att inte tjuvaktiga apor kunde komma åt dem. Tydligen var det en säker plats, eller det var i varje fall vad Tebbutts trodde.

Judith och David föll i sömn till det mjuka ljudet av vågor som slog mot stranden alldeles utanför deras sovrum. Det var första natten på en paradissemester, men det var sista gången Judith Tebbutt skulle ligga bredvid sin man. När hon vaknade stod David och skrek åt en beväpnad man medan en annan man siktade mot hennes huvud med sitt vapen. Under loppet av några sekunder såg Judith hur David föll omkull på golvet, och sedan började de två männen dra upp henne ur sängen och släpa henne mot stranden. Hon trodde att David hade blivit träffad och att han hade svimmat. Så gick det upp för henne, där hon stod barfota och i pyjamas, att hon var kidnappad. Männen slängde ner henne i en båt som inte låg mer än några steg från bungalowens veranda där hon för bara några timmar sedan hade suttit i hammocken och lett mot sin mans kamera.

Båten lade ut och körde i hög hastighet mot Somalias kust omkring 40 kilometer bort.

Brottslighetens globalisering

Judith Tebbutt var den första gisslan som togs av somaliska kidnappare i Kenya. Fram till den 11 september 2011 hade världen bara hört talas om somaliska pirater i svärmar med småbåtar som kapade stora lastfartyg i Adenviken. Men när Judith Tebbutt rövades bort var det den första kidnappningen av många i Kenya. Under de följande veckorna togs en handikappad fransk kvinna, Marie Dedieu, från en annan strand i norra Kenya; därefter två spanska hjälparbetare som kidnappades i ett flyktingläger. Kenya, ett omtyckt semestermål, var inte längre säkert.

Judith Tebbutt hölls som gisslan i mer än ett halvår. Kidnapparna flyttade henne ofta, ibland till läger långt inne i mangroveträsken på Somalias sydkust. Under ett av de första telefonsamtalen till sin son fick hon veta att hennes man inte hade överlevt.

Judith Tebbutt fick utstå samma behandling som andra utlänningar: hon fick föda så att hon nätt och jämnt överlevde; kidnapparna förödmjukade henne och försökte dehumanisera henne; hon blev sjuk av den dåliga maten, det smutsiga vattnet, bristen på hygien. Precis som Maria Sandra Mariani hade Judith gott om tid att iaktta spelet mellan kidnapparna, och hon kom till slutsatsen att de som vaktade henne var enkla människor och att gruppen fungerade enligt en sträng hierarki, en maktstruktur som respekterades av alla medlemmar.[63]

Mariani och Tebbutt förstod att disciplinen upprätthölls genom bestraffning, men vad de inte visste var att bestraffningarna utdelades främst genom böter, det vill säga att pengar drogs från den del av lösensumman som tillföll kidnapparna. Det var en generell regel som alla kidnappare följde, oavsett var de opererade. I Somalia, till exempel, måste en pirat som misshandlade besättningen eller somnade på sin post böta 5 000 dollar, och dubbelt så mycket om han vägrade lyda order.[64] Stöld bestraffades med döden. Den danske sjömannen Søren Lyngbjørn som kidnappades 2011 av somaliska pirater sa att en gång när några av kidnapparna försökte stjäla en bil full med *khat,* den drog som piraterna tuggade dagarna i ända, togs de på bar gärning och blev skjutna på fläcken.[65]

I Somalia, liksom i Mali och över hela Sahel, såg pyramiden av kidnappare och kapare likadan ut. I botten fanns de oskolade ungdomarna som hade slagit in på brottets bana för att överleva. År 2011 var tillgången på den sortens människor stor i Somalia. Mellan 1950 och 2010 hade landet upplevt en demografisk explosion: befolkningen ökade från två miljoner invånare till åtta miljoner, trots att det skedde en utvandring under samma tid på mer än två miljoner somalier. Paradoxalt nog ägde denna exceptionella befolkningstillväxt rum samtidigt som ekonomin och staten undan för undan upphörde att fungera.

Somalia: offer för det kalla kriget

En allmän uppfattning är att Somalias allvarliga problem uppkom 1992 när FN och USA drog igång Operation Restore Hope. Efter att lokala upproriska miliser hade störtat diktatorn Mohammad Siyad Barre skickade FN omkring 30 000 internationella fredsbevarare till Somalia för att återupprätta lag och ordning och för att skydda lokalbefolkningen. Men när två US UH-60 Black Hawk-helikoptrar sköts ner i Mogadishu den 3 oktober 1993, och rebellerna släpade liket efter en amerikan längs gatorna i Mogadishu som en grotesk krigstrofé, drog USA och FN tillbaka sina styrkor och landet förklarades snabbt för en upplöst stat.[67]

Även om den slitna klichén kan vara en lockande förklaring är sanningen om uppkomsten av landets problem en helt annan. Problemen uppstod långt tidigare, framförallt under det sena 1960-talet då Somalia drogs in i ett ombudskrig under det kalla krigets era. 1969 hade general Siyad Barre krossat Somalias sköra demokrati och utropat landet till en socialistisk stat. Av Sovjetunionen fick han vapen och utländsk hjälp. När Moskva 1970 bestämde sig för att backa upp Etiopien i kampen om kontrollen över Ogaden-provinsen vände sig emellertid Barre till Washington som tog emot honom med öppna armar. Fler vapen och mer hjälp skickades snart till Mogadishu. Denna militarisering och detta klientskap i det kalla krigets tecken skadade Somalias ekonomi och försåg landet med ett överflöd av vapen, två faktorer som bäddade för senare problem.

Frank Crigler, USA:s ambassadör i Somalia från 1987 till 1990, hävdar att USA beväpnade Barre av strategiska skäl: ”Det var värdefullt att ha tillgång till militäranläggningar om det blev nödvändigt.”[68] Men Barre var aldrig

intresserad av att slåss för supermakterna. Han visste allt om det somaliska klansamhället; han delade ut vapen till de krigsherrar som var lojala mot honom – de flesta av dem i söder – och uppmanade dem att anfalla klanerna i norr som motsatte sig hans regim. Under tjugo år användes sovjetiska och amerikanska vapen i ett våldsamt inbördeskrig som diktatorn hade uppviglat till och som han underblåste för att behålla sin egen makt.

Med det kalla krigets slut upphörde USA:s stöd till Barre som strax därefter störtades av upprorsfraktioner. Men freden återställdes inte med diktatorns fall. I början av 1990-talet var Somalia ett land brutaliserat av krig och ett överflöd av vapen. Den norra delen utropade självständighet under namnet Somaliland, medan söder störtades in i ett nytt inbördeskrig. Det var inte så konstigt att Operation Restore Hope misslyckades, eftersom operationen drogs igång 1992 när skadan redan var skedd. Några årtionden senare utbröt inbördeskriget i Syrien. Det övergick i ett ombudskrig, och samma dystopiska scenario upprepades.

Som upplöst stat drog Somalia snart åt sig globaliserad kriminalitet. Eftersom landet inte längre hade någon flotta kunde somalierna inte patrullera kusten, och det illegala fisket härjade. I början av 2000 uppskattar man att 700 utlandsägda fartyg ägnade sig på heltid åt rovfiske inne på Somalias territorialvatten. Beståndet av värdefulla arter som tonfisk, haj, hummer och djuphavsräkor är så gott som utfiskat. Inom några få år fördärvade det illegala fisket Somalias tidigare blomstrande fiskeindustri, och delar av befolkningen föll ner i arbetslöshet och fattigdom. I Somalias kustvatten dumpades dessutom elektroniskt och radioaktivt avfall från hela världen. År 2009 uppgick kostnaderna för att dumpa giftigt avfall utanför Somalias kust uppskattningsvis till en procent av kostnaden för avyttring inom Europa.[69]

Det var bara en tidsfråga innan somaliska kriminella började exploatera sitt lands långa obevakade kust, en sträcka på tusentals kvadratkilometer som sträcker sig från Moçambique-kanalen till Röda havet. ”Kustens längd och geografiska läge vid Röda havets inlopp ger Somalia en strategiskt unik position”, säger Giacomo Madia, företrädare för ett italienskt försäkringsbolag. Somalia ligger också mycket nära Europas viktigaste energikällor, oljefälten i Saudiarabien och i Gulfstaterna, och tankfartyg lastade med olja färdas regelbundet längs Somalias kust.

Så här i efterhand står det klart att det verkligen var ett katastrofalt misstag att låta Somalia bli en upplöst stat: genom att vinna kalla kriget förändrade man inte planetens geografi. Tvärtom, Somalias strategiska läge blev avgörande när globaliseringen satte fart på den internationella handeln och en allt större del av den gick genom Adenviken utanför Somalias kust. Denna obevakade handelstrad skapade nya rika möjligheter för somaliska pirater att kapa fartyg och ta gisslan.

Att förhandla med pirater

Den 6 april 2009 kapade somaliska pirater *Malaspina Castle* i Adenviken utanför Somalias kust och tog besättningen som gisslan. Trots att fartygets ägare var italienare seglade *Malaspina Castle* under brittisk flagg. Detta var en viktig detalj eftersom italiensk lag fryser tillgångarna för det rederi som äger fartyget så att ingen lösensumma kan betalas ut. Om fartyget hade varit registrerat i Italien hade ägaren alltså inte kunnat förhandla om en lösensumma.[70]

Malaspina Castle hade avseglat från Novorossijsk med destination Kina. *Malaspina Castle* var sista fartyget i en konvoj som hade gått genom Suezkanalen på väg ut i Indiska oceanen; alltså var fartyget ett lätt offer för kaparna. Hon fraktade också en farlig last – DRI, direktreducerat järn, en järnprodukt som kan explodera vid höga temperaturer – vilket bidrog till osäkerheten under förhandlingarna.

”Redan från början förstod vi att vi hade med professionella att göra”, säger Giacomo Madia, som agerade mellanhand för ägaren under förhandlingarna med piraterna.[71] ”Vi satte omedelbart ihop ett kristeam med en sjörättsjurist, Nunzio Natale, en sjöingenjör, och vår flottchef. De var alltid närvarande och övervakade varje nödsituation. De (kaparna) upprättade omedelbart ett gott förhållande med oss, klart och tydligt för att undvika spänningar och varje slag av problem under förhandlingarna. Det enda dödläget vi ställdes inför var när vi vägrade gå med på deras första bud – de begärde mer än 3 miljoner dollar. Vid den tidpunkten låg taxan mellan 1,5 och 2,5 miljoner dollar. Senare, under 2010 och 2011, ökade förstås lösensummorna till 5 eller 6 miljoner dollar. Men 2009 var 3 miljoner dollar för mycket.”

Ett team professionella förhandlare, ArmorGroup, kontaktades omedelbart. Kontakt med piraterna etablerades dagen efter kapningen över en telefonlinje upprättad för ändamålet. Varannan dag förhandlade parterna. ”De var skickliga förhandlare”, minns Madia. ”De försökte till och med sätta press på oss genom besättningen. De lät besättningsmedlemmarna tala med sina familjer. Sedan ringde släktingarna till ägaren och pressade [honom] att acceptera villkoren för lösensumman … Kapten, likaså, fick tillåtelse att tala med flottchefen och hålla honom informerad om besättningens tillstånd och fuktighets- och temperaturnivåerna som kunde påverka skeppets sårbarhet på grund av den speciella typen av last, DRI, som vi hade ombord. Vid ett tillfälle, när vi upprepade gånger hade vägrat betala, hotade de till och med att föra iland tio medlemmar av besättningen och döda dem. Jag bad förhandlaren från ArmorGroup (det brittiska bolag som vi hade anställt inte endast för att vägleda oss i förhandlingarna utan också för att följa alla andra aktiviteter) om de menade allvar, och han sa att de bluffade. Det var en psykologisk taktik för att få oss att gå med på den stora summan. Faktum är att vi återupptog förhandlingarna efter tjugofyra timmar och inom mindre än en månad fick vi ett erbjudande på omkring 1,8 miljoner … vilket accepterades.”

Männen som hade kapat *Malaspina Castle* var också mycket väl organiserade när det kom till utbetalningen av lösensumman. De talade i detalj om för Madia vad rederiet som ägde fartyget skulle göra: lösensumman skulle levereras direkt till fartyget. Så snart summan fanns tillgänglig i Djibouti skulle pengarna tas ut i kontanter och packas i resväskor som skulle svepas in i plast. Slutligen chartrade ArmorGroup en PiperJet och släppte ner resväskorna till fartyget i fallskärmar. ”De var mycket noggranna när de talade om för oss att släppa pengarna rakt ner på fartyget. Det var en riskabel operation eftersom alla instruktioner gavs över radio och vem som helst kunde lyssna.” Om resväskorna hamnade för långt från fartyget kunde andra piratgrupper som hade hört det hela över radion nå fram till pengarna först. ”Om det hade hänt skulle vi ha fått stora problem, för vi var inte garderade för den sortens risk”, förklarade Madia. ”Under alla förhandlingar hade vi ett mycket gott samarbete med vårt försäkringsbolag i London, som jag kontaktade omedelbart efter att *Malaspina* hade kapats. Vi fick använda vår krigsförsäkring till betalning av lösensumman.”

I krigsförsäkringen ingick risk för sjöröveri, och Giacomo Madia lyckades få bolaget där *Malaspina Castle* var försäkrat att betala inte bara lösensumman utan alla sidokostnader som fartygsägaren drabbades av, till exempel hyran för den PiperJet som släppte ner lösensumman i fallskärmar och kostnaderna för ArmorGroup som uppgick till 1 750 pund per dag.

Piratindustrin

Kidnappning och kapning är förenade med kostnader för piraterna också. Ju längre förhandlingar desto lägre vinster. Den principen går att tillämpa på alla slags kidnappningar. I den affärsmodell som de somaliska piraterna hade utvecklat betraktades kidnappning och kapning som naturresurser och förhandlingarna klassades som en del av kostnaderna för deras exploatering.

Den somaliska piratmodellen utvecklades enligt samma linjer som AQIM:s affärsmodell när det gällde kidnappningarna i Sahel. Både de kriminella jihadisterna i AQIM och de somaliska piraterna avspeglade den dystopiska naturen i de upplösta stater som de levde och verkade i. Man kan jämföra med 1800- och 1900-talens klassiska, centraliserade maffiasystem fast med en form av decentraliserad och ostrukturerad kriminalitet, som främst riktade sig mot utlänningar och utländska intressen. Som vi kommer att se i kapitel fjorton är detta också den affärsmodell som handeln med migranter för närvarande omfattar.

Det visade sig emellertid att de somaliska piraterna var mer sofistikerade än de kriminella jihadisterna i AQIM. Redan från början riktade fartygskaparna in sig på den affärsverksamhet som drog störst nytta av globaliseringen: internationell handel. Piraterna kidnappade inte bara besättningar utan kapade hela fartyg med last och allt, så förhandlingarna gällde mycket mer än frisläppande av gisslan.

Piratverksamheten förde med sig högre initiala kostnader än kidnappningarna, och till det krävdes finansiärer. Ofta var ett stort moderfartyg inblandat, och investeringskostnaderna var höga. Finansiärerna kunde satsa så mycket som 30 000 dollar på en besättning i Indiska oceanen och mer än 10 000 dollar i Adenviken. För att inte rivaliserande klaner skulle stjäla gisslan och lägga beslag på lösensumman hyrdes lokala miliser in till

en kostnad av upp till 10 000 dollar per månad. Pengar behövdes också till all elektronik som krävdes för att stoppa fartygen och samordna attackerna.

Slutligen krävde piratverksamheten ett större antal män med bättre utrustning och bättre utbildning jämfört med dem som kidnappade utlänningar i Sahara. Till piratverksamhet behövs sjömän. Det är delvis anledningen till att man rekryterade bland före detta fiskare, folk som kände till farvattnen och som hade blivit av med sin inkomstkälla på grund av överfiske.

I motsats till AQIM:s kidnappningsverksamhet som inte krävde några större initiala investeringar tog piratverksamheten efter den klassiska investeringsmodellen hos den tidiga kapitalismen, alltså där avkastningen på kapitalet var mycket högre än kostnaderna för arbetet tack vare en mycket god tillgång på billig arbetskraft. Investerarna kunde stoppa på sig upp till 75 procent av vinsten efter att ha gett så lite som 25 procent till piraterna. Men i ett land där BNP per capita uppskattades till runt 600 dollar om året kunde en pirat lätt tjäna 10 000 dollar eller ännu mer efter en framgångsrik fartygskapning, som till exempel *Malaspina Castle.* Emellertid måste piraterna dra av utgifter och avgifter, som ofta var mycket höga, från de summorna.

Sjöröveriets nedsippringsekonomi

När ett kapat fartyg hade dragits upp på land i Somalia uppstod en helt egen försörjningsekonomi, enligt före detta pirater. Kockar hyrdes in för att laga mat till kaparna och besättningen. *Khat* fördes i land tillsammans med många andra varor, till exempel alkohol och prostituerade. Alla de här människorna, inklusive entreprenörerna som var inblandade i piratverksamheten, fick betalt när lösensumman väl hade betalats ut. Varje utgift skrevs noggrant ner och kvittona sparades fram till utbetalningsdagen.

Ironiskt nog var utlåningssystemet och nedsippringsprincipen – högt skattade företeelser i den nyliberala ekonomin – grundvalen i Somalias piratekonomi. Investerare täckte de initiala kostnaderna för kapningen av ett fartyg och under förhandlingarna levde piraterna på lån. Med andra ord tog investerarna hand om de fasta kostnaderna samtidigt som de löpande utgifterna finansierades genom lån från lokala handelsmän. Naturligtvis ökar

skulden fram till dess att lösensumman kammas hem, och självfallet ökar också räntekostnaderna med tiden, och de kan uppgå till så mycket som 100 procent. Om till exempel en pirat lånar tio dollar för sina mobilsamtal och lovar att betala så snart han har fått sin andel av lösensumman måste han betala tjugo dollar till affärsinnehavaren som har tillhandahållit tjänsten.[72]

När lösensumman har betalats ut är det avlöningsdag för alla. Lokala äldste och klanledare ska ha mellan 5 och 10 procent av lösensumman för ankringsrätten. Ytterligare 10 procent delas ut till säkerhetsstyrkan, bland dem före detta milismän och tolkar. Piraterna, deras ledare, besättningen på moderfartyget, och attackstyrkorna delar på ytterligare 30 procent av lösensumman, och ur de pengarna betalar de tillbaka sina skulder. ”En bokhållare går till varje kille som är skyldig pengar och samlar in pengarna så snart [lösensumman] är utbetald”, förklarar en före detta pirat.[73] Ibland måste pengarna delas med krigsherrar som beskyddar piraterna från deras egna klaner och som ser till att deras identiteter inte avslöjas. Detta görs för att piraterna inte ska behöva dela pengarna med sina klaner. Slutligen går en procent till förhandlarna.

I sina memoarer *A Long Walk Home* beskriver Judith Tebbutt nedsippringseffekten som uppstår när lösensumman betalas ut. ”Summan som betalades som lösen för mig måste delas upp på många sätt: det är mycket troligt att den första delen gick till att betala de lån med ränta som piraterna tog för att finansiera operationen till att börja med. Att ha mig som fånge var en kostsam historia: om det var billigt att föda mig, så kostade det desto mer att bevaka mig, och vakterna skulle ha lagad mat och *khat* och lön. När alla de där räkningarna var avklarade måste resten av inkomsten delas upp från toppen till botten.”[74]

Nedsippringseffekten fortsätter på den lokala nivån. De pirater som står längst ner i pyramiden gör av med sina pengar mycket, mycket snabbt i den lokala ekonomin. I en intervju med medlemmar av Youth Organization Against Piracy i Garowe (huvudstaden i Puntland-regionen i Somalia) berättade en av de före detta piraterna för mig att han hade deltagit i en fartygskapning som hade gett 2,5 miljoner dollar i lösensumma. Hans investerare fick omkring 800 000 dollar och själv fick han 40 000 dollar. Han köpte en bil för 10 000, han lånade ut 20 000 till en vän som investerade pengarna i en annan operation som emellertid misslyckades, och sedan

spenderade han de återstående 10 000 på ”fritidsaktiviteter” i Garowe, som alkohol och prostituerade.

Piratverksamhetens affärsmodell är medvetet strukturerad så att den tvingar tillbaka fotsoldaterna ut på havet. Den har också förvandlat sjöröveriet till en nationell industri som bekostar ett stort antal andra affärsverksamheter i Somalia. FN uppskattar att fartygskapningarna från april 2005 till december 2012 har genererat mellan 350 miljoner och 420 miljoner dollar i den del av kontinenten som kallas Afrikas horn. Under den perioden ökade antalet fartygskapningar och kidnappningar mycket snabbt. År 2006 blev 188 människor tagna som gisslan, 2009 var antalet uppe i 1 050, och 2010 var det 1 181. Parallellt ökade lösensummorna från hundratusentals dollar 2006 till ett snitt på 200 miljoner dollar 2011. Det året var piratverksamheten den näst största inkomstkällan i Somalia, efter överföringarna från somalier i andra länder, uppskattade till en miljard dollar.

Det är inte så överraskande att somaliska pirater ser sin verksamhet som helt och hållet berättigad, och de kallar sig själva för *badaadinta badah,* eller ”havets räddare”, vilket ofta översätts med ”kustvakt” i motsats till *burcad badeed,* vilket är det somaliska ordet för ”pirat”.

Utlänningar: Indiska oceanens viktigaste byte

Långt innan Judith Tebbutt fördes bort och hennes man dödades, inte mer än fyrtio kilometer från Somalias sydgräns, hade det somaliska civilsamhället utplånats. När Tebbutts kom fram till Lamus sandstränder hade större delen av befolkningen gått tillbaka till en i det närmaste primitiv tribalism: människor som var fångade i klaner där våldet fick allt starkare fotfäste; människor som förtvivlat kämpade för att få sin ekonomi att gå ihop; människor som hade förlorat sin moraliska kompass.

I en intervju för BBC berättade Judith Tebbutt att hennes tolk kom till henne en dag och sa att hans bror hade något han ville fråga henne om. Han ville veta om hon tyckte att de var dåliga människor på grund av vad de gjorde mot henne. Hon försökte förklara att det som de gjorde var fel, men de unga somaliska bröderna tycktes inte alls förstå meningen med hennes ord. Ungefär samma sak hade Marianis yngste fångvaktare i Mali sagt.

Vincent Cochetel berättar om en liknande upplevelse under de 317 dagar som han var fängslad medan han arbetade för UNHCR i Tjeckien.[76] Cochetel satt instängd i en underjordisk källare i totalt mörker dygnet runt – utom femton minuter då han fick in ett stearinljus tillsammans med ett stycke bröd och en skål soppa. En dag kom en ny fångvaktare. Med mycket mjuk röst sa mannen: ”'Jag skulle vilja tacka för hjälpen som din organisation gav min familj när vi blev tvångsförflyttade till Dagestan.' Vad kunde jag svara på det?” frågar Cochetel. ”Det var så smärtsamt. Det var som en kniv i magen. Jag grubblade i flera veckor över hur jag skulle kunna förena de goda intentioner vi hade när vi hjälpte familjen, med den legosoldat han blev. Han var ung. Han var blyg. Jag såg aldrig hans ansikte. Han menade säkert väl. Men under de femton sekunderna tvingade han mig att ifrågasätta allting vi gjorde, alla offer.”[77]

I Somalia, liksom i Tjeckien, utplånades gott och ont mot en bakgrund av ett alltmer dystopiskt politiskt scenario, och utlänningar föll offer för rovdjur – rovdjur som själva var offer för en stat som hade fallit sönder. Jakten på utlänningar ägde rum överallt, till sjöss, på stränderna och i grannländerna.

Alla verkar vara inblandade i jakten, inklusive, som Jessica Buchanan berättar från Somalia, barn. ”Det är mörkt och vi har bytt fordon ett par gånger. Fler människor har kommit. De skriker. Och bakom mig hör jag en ljusare och gällare röst som pratar och pratar på somaliska. Och jag tänker: Herregud, de har blandat in en kvinna i det här. Och jag vänder mig om och ser ett litet barn längst bak i jeepen med en AK-47:a och fullhängd med ammunition. Och jag tänker på ironin, anledningen till att jag kom till Afrika.”[78] Den här barnsoldaten var med Buchanans ord i färd med att ”lära sig yrket”. Globaliseringen har en skrämmande, mörk sida. Den har förvandlat åtskilliga områden i världen till moderna djungler där kriminella söker upp unga adepter som får lära sig hur man jagar utlänningar och turister. De flesta regeringar vill inte gärna medge att det är så, men så ser verkligheten ut.

Strax efter Judith Tebbutts bortförande inledde de kenyanska myndigheterna en utredning. Den officiella förklaringen var att två somalier och sex kenyaner under gevärshot hade tvingat en vakt att avslöja vilken bungalow som var bebodd. Enligt polisen var de vanliga brottslingar som hade tipsats av en arbetare vid Kiwayu Safari Village.

Fast man aldrig fick fast kidnapparna dömdes Ali Babitu Kololo, en skogshuggare från en närbelägen by som enligt polisen hade visat kidnapparna till Kiwayu Safari Village. Inga vidare utredningar genomfördes.

I oktober 2015 avslöjade emellertid al-Jazeera innehållet i en MI6-rapport som skrevs bara två dagar efter Judith Tebbutts bortförande. Enligt dokumentet hade den kenyanska badorten under flera år före attacken bevakats av al-Shabab (en somalisk jihadistorganisation grundad i slutet av 2006). I rapporten citerades den kenyanska underrättelsetjänsten. Fyra män som antogs tillhöra al-Shabab hade arresterats i närheten av Kiwayu Safari Village i september 2008 medan de uppenbarligen genomförde rekognoseringar för att testa semesterortens säkerhet. I februari 2010 lyckades den kenyanska underrättelsetjänsten mycket riktigt förhindra en kidnappning av västerlänningar på samma ort.

Samarbetade brottslingarna med jihadister? Eller, vilket var troligare, befann sig al-Shabab i Kenya på order av al-Qaidas ledarskikt för att testa möjligheterna till kidnappning efter AQIM:s recept? Den slutliga lösensumman för Judith Tebbutt var 1,1 miljoner dollar, ingen dålig förtjänst efter sex månaders arbete. Bara två månader innan Judith Tebbutt fördes bort hade Kahale Famau Khale, en av ledarna för al-Shabab, diskuterat möjligheten att föra bort västerländska turister från ön Lamu. Han hade till och med talat om att skaffa en båt för att skeppa dem norrut till Somalias kust. Några dagar innan attacken mot Kiwayu Safari Village hade Khale synts till i Ras Kamboni, en närbelägen gränsstad.

I sin bok *A Long Walk Home* konstaterar Tebbutt att hennes kidnappare var pirater och ”de måste ha haft mycket goda kunskaper om det lokala tidvattnet och om de besvärliga korallreven runt kusten som annars kunde göra det mycket farligt att navigera”.[79] Det kan mycket väl finnas duktigt sjöfolk bland al-Shababs medlemmar. Kidnappare döljer ofta vilken organisation de tillhör. Britternas policy är att inte inlåta sig på några förhandlingar med terroristorganisationer som al-Shabab. Så Judith Tebbutt hade tur i det att de engelska myndigheterna trodde att hennes kidnappare var pirater och inte terrorister, även om skillnaden är rent semantisk.

Av det läckta MI6-dokumentet framgår det att al-Shabab kunde ha varit inblandade i den somaliska piratverksamheten. Men sjöröveriet är en sofistikerad nationell industri, och det är högst osannolikt att al-Shabab hade investerare, struktur och kunskaper som räckte till för att kapa stora lastfartyg. Inte heller hade de stöd hos lokalbefolkningen. Tvärtom, det finns inga tecken på att islamistiskt somaliskt sjöröveri riktat mot stora transportfartyg existerade. Men eftersom al-Shabab var en mäktig organisation i vissa delar av landet drog de indirekt nytta av den typen av piratverksamhet. I Haradhere, en hamn norr om Mogadishu, betalade piraterna en ”utvecklingsskatt” på 20 procent till al-Shabab som kontrollerade regionen.[80]

al-Shababs kidnappningsverksamhet i Somalia och i grannländerna var emellertid inte lika framgångsrik som AQIM:s i Sahel-området. Visserligen lyckades organisationen kapa ett antal utländska fritidsseglare, men al-Shabab kom för sent, alldeles innan det började gå upp för folk från andra delar av världen att det var farligt att färdas i farvattnen utanför Somalias kust.

Folk som Tebbutts kände inte till att destabiliseringen i Somalia och resten av Afrikas horn också hade nått Kenya och andra grannländer. De visste inte att målet för deras drömsemester var förbjudet område. De kom troligtvis inte ens ihåg att al-Qaida hade bombat de amerikanska ambassaderna i Kenya och Tanzania 1998, Usama bin Ladins första attack utomlands. Det var ett slags generalrepetition inför 11 september, beviset för att jihadismen fanns i de här länderna långt innan grupper som al-Shabab inledde sin verksamhet i Somalia.[81]

Ännu 2011 tänkte britterna på Kenya som ett vänligt land, en före detta koloni som man kunde besöka på exotisk semester. Men det var en av alla fantasier som européerna hade vävt runt det Afrika som existerade efter den 11 september. Kenya är i högsta grad en del av en region – vars centrum är Somalia – som har drabbats mycket hårt av världens nya oordning, en process som inleddes med Berlinmurens fall och globaliseringen. Kidnappningen av utlänningar och kapningen av fartyg var bara ett par av symptomen. Den kriminella jihadismen var ett annat.

Judith och David Tebbutt föll inte bara offer för sina kidnappare utan också för den falska känsla av säkerhet som de västerländska regeringarna har ingett sina medborgare, fastän de har varit mycket väl medvetna om farorna.

KAPITEL 5

UTLANDSSOMALIERNAS FÖRBINDELSER MED GULFSTATERNA

Den 12 januari 2011 kapade somaliska pirater *Leopard,* ett danskt fartyg med last av sprängämnen avsedda för gruvorna i östra Malaysia. Som moderfartyg använde piraterna ett kinesiskt fiskefartyg, *Shiuh Fu No. 1* som de hade kapat på Indiska oceanen. Nu tvingade kaparna besättningen på tjugoåtta man att hjälpa till att borda *Leopard.*

I Suezkanalens södra del hade *Leopard* begärt väpnad eskort under färden söderut genom Röda havet och Adenviken, de farvatten som var mest infekterade av pirater. Attacken kom från Omans kust dagen efter att eskorten hade lämnat. *Leopard* var fortfarande insvept i rakbladstråd för att inte eventuella sjörövare skulle kunna slänga upp sina repstegar och borda, men de lyckades klippa upp ett hål i rakbladstråden där de kunde ta sig över relingen. Avsikten var att ta in fartyget till Somalias kust men av misstag slog kaparna ut manöversystemet. *Leopard* blev liggande och drev redlöst.[82]

Innan piraterna bordade fartyget hade emellertid kaptenen, Eddy Lopez, lyckats få iväg ett SOS över radion och det uppfattades av ett japanskt spaningsplan. Ett krigsfartyg från Nato som låg 250 sjömil bort kontaktades omedelbart. Men när *Leopard* två dagar senare återfanns drivande i Indiska oceanen var skeppet tomt. Besättningen och piraterna hade försvunnit.[83]

Den försvunna besättningen

När piraterna förstod att fartyget inte längre gick att manövrera tog de med sig besättningen på sex man: två danskar – den chilenskfödde kaptenen Eddy Lopez och Søren Lyngbjørn – och fyra filippinska besättningsmän. De gick i land söder om Hobyo i Somalia. Snart började kraven på lösensumma nå fartygets ägare, det danska bolaget Shipcraft.

Kapningen av *Leopard* var annorlunda från första början. Attacken kom långt från Somalia, kanske medan piraterna var på väg hem efter att ha kapat det kinesiska fiskefartyget – enligt Søren Lyngbjørn hade den båten tagits i närheten av Madagaskar i december 2010. Besättningen tvingades överge *Leopard* och lasten, som ägaren kunde hämta efter några dagar. Efter att ha hållit besättningen i sex månader på ett annat fartyg, *Polar,* utanför Somalias kust bestämde sig piraterna för att ta iland den. Kapningen av *Leopard* hade förvandlats till en ren kidnappning. De initiala förhandlingarna tog mycket lång tid, troligtvis på grund av alla märkliga turer.

”Under ett och ett halvt år förhandlade ägaren med piraterna i hemlighet”, berättar historikern Karsten Hermansen, som skrev en bok om *Leopard* och besättningens öde.[84] ”Med undantag för gisslans familjer och regeringen kände ingen i Danmark till vad som pågick. Hela tiden flyttades gisslan från plats till plats eftersom kidnapparna var rädda för att bli upptäckta. Slutligen, i juli 2012, fick de danska förhandlarna veta att gisslan skulle släppas inom tio dagar. Man hade nått en överenskommelse.” Då, plötsligt och helt oväntat, rapporterade en dansk kvällstidning, *Ekstra Bladet,* om kidnappningen och drog igång en mediekampanj som de kallade ”Befria gisslan”. ”Tydligen hade de fått tag i historien via någon som bodde i samma stad som Søren Lyngbjørn, någon som falskeligen påstod sig vara hans vän”, skriver Hermansen.

Ekstra Bladet hade stora rubriker om kapningen på första sidan och deras löpsedlar var uppsatta över hela Danmark. Den danska allmänheten började kräva att gisslan skulle fritas. På ett eller annat sätt nådde mediekampanjen piraterna, och bara några dagar efter att *Ekstra Bladet* hade tryckt nyheterna om kapningen fick de danska förhandlarna veta att överenskommelsen inte längre gällde. Man fick börja om från början. ”Tydligen var piraterna väl medvetna om mediekampanjen i Danmark. De hade kontakter med den somaliska befolkningen här”, antog Hermansen.[85] Och nog är det högst osannolikt att de somaliska piraterna kunde läsa danska och att de hade tillgång till danska kvällstidningar.

Den somaliska befolkningen utomlands

Enligt FN och Världsbanken har piraterna haft täta förbindelser med den somaliska befolkningen utomlands redan från början av kapningsindustrin. I

en undersökning som FN:s övervakningsgrupp för Somalia och Eritrea har genomfört identifierades många ”ekonomiska överföringar mellan somaliska pirater och individer i den somaliska förskingringen, länkade till ett antal kapningsfall”.[86] Banker i Nordamerika, Afrika, Asien och Europa har alla varit inblandade i de här överföringarna. De har hållit medel ”relaterade till fall av sjöröveri och kidnappning för lösensummor utanför Somalias kust”, står det i en rapport från Världsbanken om piratverksamheten.[87]

Piraterna som hade kapat *Leopard* utnyttjade på ett väldigt smart sätt uppmärksamheten som den kidnappade besättning fick. Representanter för den somaliska befolkningen i Danmark bjöd in medierna att intervjua gisslan. En norsk-somalisk frilansjournalist genomförde flera intervjuer med gisslan i det läger där de satt fängslade. Han dokumenterade sina intervjuer med foton och videofilmer. ”Sedan sålde han storyn till danska medier. Alla i Danmark kunde se hur de hade det. Det var vedervärdigt”, säger Hermansen.

Efter frigivningen avslöjade kapten Eddy Lopez att kidnapparna hade misshandlat honom och Lyngbjørn svårt för att de skulle se riktigt rädda och sårbara ut på bilderna.[88] Som i fallet med *Malaspina Castle* försökte piraterna sätta press på förhandlarna genom att framhäva de förfärliga förhållanden som gisslan levde under, och därmed få den danska opinionen att kräva frigivning oavsett hur hög lösensumman var.

Eddy Lopez inledde en process mot medierna för att de hade exploaterat hans situation som gisslan. I maj 2016 vann Søren Lyngbjørn och Eddy Lopez mot *Ekstra Bladet.* Köpenhamns tingsrätt beslutade att *Ekstra Bladet* hade handlat fel. Tidningen dömdes att betala skadestånd till Søren Lyngbjørn och Eddy Lopez på 300 000 kronor vardera. Männen förklarade att de var nöjda med utslaget och sa att de tänkte ge hälften till de fyra filippinska besättningsmännen. *Ekstra Bladet* överklagade inte domen.

”Självfallet var inte journalisterna pirater”, skriver Hermansen. ”Men de hade förbindelser med kidnapparna genom somalier i Danmark eller i Norge. Annars skulle en människa som [journalisten] Abdi Fitah Gelle aldrig ha fått träffa gisslan.”[89] De som hade kidnappat besättningen ombord på *Leopard* flyttade ju männen från det ena lägret till det andra många gånger eftersom de var rädda för upptäckt, samtidigt som de intressant nog lät journalister av somaliskt ursprung besöka dem. Helt klart litade de på dem, och på

mellanhänderna i de nordiska ländernas somaliska befolkning som hade arrangerat besöken.

Den somaliska piratverksamhetens affärsstruktur som kräver investerare, parad med lokalbefolkningens övertygelse att sjöröveri inte är ett brott utan en nödvändig inkomstkälla, ledde till att medlemmar av den somaliska befolkningen utomlands hade få förbehåll mot att delta i piratindustrin. De bidrog direkt eller indirekt till den sortens affärsverksamhet genom att skicka pengar till familj och vänner inblandade i sjöröveriet. De hjälpte också till med att tvätta förtjänsten. I fallet med den danska gisslan från *Leopard* fungerade de sannolikt som mellanhänder åt medierna och piraterna för att se till att en så hög lösensumma som möjligt betalades ut.

Alltså har piratverksamheten varit en mycket god affär för vissa somalier utomlands. Som en FN-undersökning avslöjade: ”Till piratintressenterna hör finansiärer/investerare, pirater, den somaliska befolkningen utomlands liksom lokalsamhället. Investerare kan vara allt från internationella affärsmän till lokala privata investerare som Sahra Ibrahim, en 22-årig skild kvinna som skänkte en raketdriven granat som hon hade fått i underhåll av sin före detta man. Operationen som hon bidrog till var en attack mot ett spanskt fiskefartyg. Den investeringen gav henne en avkastning på 75 000 dollar inom 38 dagar.”[90]

Enligt Hermansen var den somaliska befolkningen både i Somalia och i Danmark medskyldiga till besättningens fasansfulla öde när de kidnappades från *Leopard.*

”I Somalia, självfallet, eftersom pengarna ur lösensumman till största delen spenderades lokalt och piratverksamheten blev en inkomstkälla för befolkningen. Som sådan accepteras sjöröveri. Det finns inga alternativ. Förtjänsten är en del av den nationella ekonomin. Så är det inte i Danmark eller i något annat nordiskt land, men den somaliska befolkningen i de länderna visar trots det i stort sett samma likgiltighet inför *Leopard*-gisslans öde som deras desperata släktingar i Somalia.”[91]

Efter att *Ekstra Bladet* och andra danska medier började skriva om kapningen av *Leopard* och kidnappningen av besättningen, fördömde faktiskt somalier bosatta i Danmark vid flera tillfällen kapningen. Några av

deras ledare uttalade sig till och med öppet mot kidnappningen. Emellertid var det många i Danmark som delade Hermansens åsikt att den kritiken inte var tillräcklig.

Kidnappningen av Eddy Lopez och Søren Lyngbjørn och den mediekampanj som följde skadade relationerna mellan det danska folket och somalierna som bodde i landet. Många danskar började betrakta somalierna med misstänksamhet. I själva verket bidrog mediekampanjen inte bara till en ökad lösensumma, den gav också bränsle åt rasdiskriminering och ett splittrat samhälle. Vinnarna var piraterna som kunde stoppa på sig en högre lösensumma än den de tidigare hade förhandlat sig fram till, deras sponsorer, var de än fanns, och självfallet medierna själva.

”Mediekampanjen var mycket skadlig och spelade piraterna i händerna”, anmärker Hermansen. ”Vid en tidpunkt avslöjades det att ägaren till *Leopard,* som var från Sverige men bodde i Danmark, just hade köpt ett hus i Spanien för nära 20 miljoner dollar. Danskarna blev rasande. De tänkte, ’Hur kan han göra det?’ Men piraterna blev nog glada över att höra att han hade så mycket pengar till hands.” Det är väl ganska troligt att uppgifterna om ägarens förmögenhet användes under förhandlingarna.

Efter att förhandlingarna hade pågått under 839 dagar nåddes en överenskommelse i april 2013. Lösensumman sattes till 6,8 miljoner dollar. Det var mycket pengar på den tiden, långt utöver den genomsnittliga somaliska lösensumman.

Som med *Malaspina Castle* släpptes pengarna från ett chartrat plan på en plats som piraterna hade bestämt. Pengarna släpptes i två omgångar: den första var på 1,5 miljoner och den var avsedd för Fadhi, piratledaren. Den andra, 5,3 miljoner, var till resten av kaparna och kidnapparna. Fartygets kapten följde med piraterna för att hämta lösensumman och räkna pengarna för att bekräfta att rätt summa hade levererats.

Tvätt av piraternas profit

Piraterna som ju levde i Somalia gjorde av med sina pengar i kontanter, medan investerarna, särskilt de som hörde till den somaliska befolkningen utomlands, inte gjorde så. Därför har det varit nödvändigt för dem att tvätta

pengarna. Enligt FN:s övervakningsgrupp för Somalia och Eritrea är Gulfen det bästa stället att tvätta pengar på. Efter fallet med det belgiska fartyget *Pompei,* kapat den 18 april 2012, spårade de belgiska myndigheterna bankkonton och identifikationsnummer i Dubai länkade till fartygets förhandlare på piratsidan.[92] ”Därutöver uppskattar belgiska myndigheter att pengarna efter lösensummans utbetalning togs till Djibouti varifrån de skickades till Dubai via Money or Value Transfer Services.”[93]

Under det somaliska sjöröveriets glansdagar, mellan 2006 och 2012, var det framförallt i Djibouti och Dubai som lösensummorna tvättades. Piraterna förklädde sina smutsiga pengar till inkomster från somalisk boskapsförsäljning till Dubai eller till Förenade Arabemiraten, för att senare kunna skicka dem utomlands till investerarna. Det var enkelt att förfalska fakturor så att de dolde pengar från lösensummor. Många somaliska exportörer lever utomlands. De hade öppnat kontor i Dubai och de flyttade pengar fram och tillbaka utan problem.

I ett slags geografiskt triangelförfarande investerade somalierna i piratverksamhet från den plats där de bodde i Nordamerika eller norra Europa, och sedan tvättade de förtjänsten via sina somaliska kontakter i Gulfen. Det var mycket lukrativa affärer med stora summor som returnerades till investerare i städer som Seattle eller Vancouver, liksom till somalier i de nordiska länderna.

Att spåra dessa pengar var mycket, mycket svårt. Det mesta av medlen som skickades till Väst eller återgick dit skickades via *hawala*-systemet, den urgamla islamiska överföringsmetoden. I Gulfen cirkulerade piraternas vinster genom det islamiska banksystemet, dolda som betalningar för råvaruhandel. Därför är det omöjligt att uppskatta hur mycket den somaliska piratverksamheten har genererat åt dem som bor utomlands.

Piratverksamheten var emellertid – precis som kidnappningen av utlänningar i Sahel – kortlivad. De internationella handelsbolagen och försäkringsfirmorna bestämde sig för att hyra in beväpnade vakter som stannade kvar ombord på fartygen under hela resan och de betalade dessutom ofta för eskort av bestyckade fartyg.

Så framemot slutet av 2012 hade de somaliska piraterna stora svårigheter. Sjöfartsindustrin och det internationella samfundet hade börjat slå tillbaka, med framgång. De somaliska sjörövarna och deras investerare insåg snart att piratverksamheten inte hade så långt kvar, kanske bara några få år, så de började se sig om efter andra affärsmöjligheter som alternativ till kapningarna och kidnappningarna. En sådan möjlighet var smuggling av migranter till Jemen. Liksom sina motparter i Sahel skulle de somaliska piraterna och jihadisterna ironiskt nog bli handelsmän som profiterade på de somaliska och östafrikanska flyktingströmmarna.

Från pirater till människosmugglare

Redan 2009 var de somaliska piraterna inblandade i migrantsmuggling, men då mest som en bisyssla till piratverksamheten. De pirater som kapade *Pramoni* – ett tankfartyg från Singapore med last av kemikalier – var på väg hem till Puntland i Somalia från Jemen där de hade släppt av illegala migranter. Det var den 1 januari 2010 som piraterna mötte *Pramoni* och bestämde sig för att borda. De lyckades, och fartyget med en besättning på tjugofyra man släpptes den 26 februari.[94] Dömda pirater har också erkänt att de brukade smuggla migranter från Puntland till Jemen samtidigt som de hämtade vapen till Somalia.

Det visade sig snart att det var enklare att smuggla migranter än att bedriva piratverksamhet. Före detta fiskare eller till och med piratverksamhetens enkla fotsoldater – billig somalisk arbetskraft – kunde sköta det på egen hand. Inga investerare behövdes, ingen milis heller. Förtjänsterna var inte dåliga med tanke på att en enda resa från Bosaso i Puntland i Somalia till Jemen bara tog en dag och gav 10 000 dollar i utbyte. Det var visserligen bara en tredjedel av vad en enda pirat fick efter en lyckad kapning, men å andra sidan fick de då ofta vänta i flera månader på pengarna. Så lockelsen i att smuggla migranter har alltid varit stark hos piratindustrins fotsoldater som var ute efter att tjäna snabba cash.

I takt med att det blev allt besvärligare att kapa fartyg och kidnappa besättningen växte migrantsmuggling från en sidoverksamhet till en huvuduppgift för de somaliska piraterna. ”Från och med 2012 har antalet kapningar genomförda av somaliska pirater drastiskt sjunkit, vilket

avspeglas i nedgången i försäkringspremier för högriskförsäkringar”, förklarar Giacomo Madia.

Kidnapparna i AQIM övergick till att smuggla västafrikanska migranter som söker ett bättre liv i Europa. De somaliska piraterna började smuggla migranter från Östafrika på jakt efter ett bättre liv i Saudiarabien och i de rika gulfstaterna.

Desperate Choices

Det danska flyktingrådet publicerade en undersökning om smuggling av etiopiska migranter genomförd i Jemen från maj till juni 2012. Den hade titeln *Desperate Choices* och omfattade intervjuer med 130 individer som hade fallit offer för smugglare. Förhållandena är fasansfulla. ”Kidnappning, tortyr, sexuellt våld, bortförande och utpressning har blivit omfattande och vanligt förekommande faror, ibland med dödlig utgång, för migranter på väg till gulfstaterna”, står det i sammanfattningen.

Fastän det bara tar en dag att resa från Djibouti eller Bosaso till Jemen, en resa som kostar mellan 80 och 150 dollar, kommer många av dem som har råd att betala att förlora sin frihet under överfarten, precis som migranterna på väg genom den libyska öknen. ”I små båtar var vi runt sjuttio migranter, några var mycket unga flickor. Fyra jemenitiska smugglare var ombord. De våldtog flickorna i båten mitt framför oss. Vi kunde inte röra oss eller tala och flickorna var redan sålda till jemenitiska smugglare”, säger en etiopisk pojke om sin överfart 2011.[95] När de väl hade kommit i land såldes kvinnorna av smugglarna. Många tvingades arbeta hos saudiarabiska familjer som hembiträden under slavliknande förhållanden.

Smugglarna och människohandlarna samarbetade ofta med andra kriminella gäng. Dessa väntade på migranterna vid Jemens kust, och så här säger en etiopisk pojke som intervjuades i Haradh av det danska flyktingrådet. ”När vi såg Jemens kust stannade båten. En av besättningsmännen ropade något på jemenitiska. Vi trodde att han hade kört vilse. Senare förstod vi att han väntade på att smugglarna skulle komma innan han lät oss komma in till stranden.”[96] Efter en stund kom två lastbilar körande. Migranterna fick hoppa ur båtarna och tvingades vada in till stranden där beväpnade män väntade på dem. De slängdes ombord på lastbilarna och transporterades till

ett hus i öknen där de låstes in tills deras familjer eller vänner betalade en lösensumma för att få dem fria.

Men det var inte alltid som migranterna såldes vidare. Då var det människosmugglarna själva som tvingade familjerna att betala en lösensumma för att få sina anhöriga släppta, alltså pengar utöver det de redan hade betalt för resan till kusten. I både Jemen och Libyen utsätts migranterna för fysiska övergrepp av människosmugglarna för att tvinga familjen att betala lösensumma. ”De höll oss fångna tills vi fick lite pengar från våra vänner eller släktingar i Etiopien”, förklarade en manlig etiopisk migrant. ”Om pengar skickades från våra vänner eller släktingar blev vi släppta och blev fria. Om inte kunde de slå ihjäl oss. Vår grupp var trettiofem först, men tre av våra vänner dog av misshandeln.”[97]

De som inte har någon som kan hjälpa dem är varor utan värde. ”Jag hade ingen som kunde skicka pengar för att köpa mig fri så jag blev svårt misshandlad och de spikade fast min hand vid marken”, minns en 22-årig etiopisk man. ”Efter två månaders lidande kastades jag ut i öknen när de insåg att jag inte hade några pengar.”[98]

De som överlever slutar ofta på gatan. ”12 000 övervägande etiopiska migranter, många i ett förtvivlat tillstånd, sov … på gatorna och överlevde genom att tigga och leta igenom soptunnor.”[99] Så står det i en rapport från nordvästra Jemen. International Organization for Migration tar varje dag hand om migranter som har lyckats fly eller överlevt kidnappning, våldtäkt, tortyr. Många är ensamma minderåriga och äldre.

Trots de vidriga omständigheterna fortsätter människohandeln utan att smugglarna straffas, och för de somaliska brottslingarna är det mindre riskabelt än att kapa fartyg. Inga mer omfattande internationella åtgärder har vidtagits för att rädda offren för människosmuggling – i motsats till de kraftfulla insatserna som gjorde slut på fartygskapningarna. Korrespondenten Colin Freeman från *Daily Telegraph* blev själv kidnappad i Somalia. Han påminner om att EU drog igång en operation kallad Atalanta för att komma till rätta med sjöröveriet, men att samma union har visat sig vara relativt likgiltig när det handlar om människosmuggling.[100] ”Med tanke på att det är samma gäng som ofta kontrollerar båda verksamheterna kunde

man ha förväntat sig att människohandeln hade lika hög prioritet för de utländska patrullbåtarna som kapningarna”, säger Freeman.

”När [2009] Hms Cornwall mötte en båt alldeles utanför Bosaso som var lastad upp till relingen med människor så gjorde vi ingenting. Cornwalls befälhavare förklarade då att det inte var deras policy att stoppa människosmugglare, för det första för att de inte hade någonstans att lägga flyktingar och för det andra för att gängen hade en ful ovana att slänga sina passagerare överbord om de blev jagade. Cornwall skulle ha tvingats rädda dem som hade kastats överbord innan de kunde göra något annat och då hade smugglarna hunnit fly.”[101] Freemans slutsats är att EU:s antipiratprogram är ”uppseendeväckande värdelöst mot människosmugglare”.

Detta kryphål i det internationella regelverket möjliggör också internationellt samarbete mellan människosmugglare och deras investerare över hela världen, däribland många från den somaliska befolkningen utomlands. Frakten av mänsklig last från Östafrika till Europa och från Västafrika till Gulfen pågår fortfarande. Efter inbördeskrigets utbrott har människosmugglingen spridit sig till Syrien. Det senaste kapitlet i den här fasansfulla skildringen är utvandringen från Syrien och Irak till Europa. Som vi redan har nämnt och som vi kommer att ta upp igen längre fram blir vinsterna från kidnappningarna alltid startkapital i smugglingen av förtvivlade människor. Trots att detta ömsesidiga beroende mellan kidnappning och människosmuggling är känt har alla fakta inte kommit i dagen. Utbetalningen av lösensummor är de västerländska regeringarnas bäst bevarade hemlighet.

KAPITEL 6

RÖKRIDÅERNA KRING SYRIENS INBÖRDESKRIG

I Syrien öppnade Bashar al-Assads blodiga svar på den arabiska våren 2011 en Pandoras ask av politiskt våld. Landet översvämmades av väpnade och kriminella grupper förklädda till rebeller. De här grupperna var till stor del betalda av utländska sponsorer i något som snabbt utvecklades till ett ombudskrig. Snart blev också kriminell jihadism rena farsoten i det här hörnet av världen, och redan från början var kidnappning en av deras huvudsakliga olagliga aktiviteter.

Lösensummorna blev en av Assadregimens största inkomstkällor, särskilt i norr där rebellerna och jihadisterna slogs från dörr till dörr mot styrkorna som var lojala med Damaskus. De som drabbades var den syriska befolkningen.

”Jag ägde en glassfabrik nära Aleppo i norra Syrien”, säger Mohammed som inte vill uppge sitt fulla namn. Jag träffade honom utanför centralstationen i Milano en solig höstdag 2015. Han skilde sig från de andra flyktingarna, utstrålade en aura av elegans till och med i sina billiga kläder. Mohammeds uppträdande vittnade om att han hade varit en förmögen man. Hans far som fortfarande bor i Damaskus äger tjugo lägenheter i huvudstaden, egendomar som inte är värda något i dag, sa han. När jag träffade Mohammed var han utfattig. Hela hans förmögenhet hade gått åt. Först hade han skickat familjen till Turkiet, därefter hade han överlevt ensam i Syrien i två år, slutligen hade han betalat för sin resa till Europa som flykting.

Mohammed minns: ”En morgon var jag på väg till arbetet och stoppades av polisen på gatan där min fabrik låg. De sa att rebellerna kontrollerade gatorna nu. De sa inte vilka de var, Fria syriska armén eller någon jihadistgruppering. Allt polisen sa var att jag inte fick köra igenom. Det var i början av 2012. Ett år senare ordnade jag så att min fru och min dotter kunde resa till Istanbul, där de fortfarande finns. Jag stannade och väntade till slutet

av 2013 när regeringsstyrkorna till sist återerövrade området och jag fick lov att återvända till min fabrik. Det fanns ingenting kvar. De hade tagit allting. Jag bestämde mig för att gå till polisstationen och fråga vad jag skulle göra, om det fanns något sätt att få kompensation. De anklagade mig för att ha understött rebellerna och slängde mig i fängelse.

Det var många människor som jag i samma cell, affärsmän som hade förlorat allting på grund av inbördeskriget, och nu anklagade regimen dem för att ha deltagit i upproret. De misshandlade oss regelbundet, ofta bara för att få tiden att gå. Det var en mardröm. Sedan lyckades min familj betala och fick mig fri. Tio tusen dollar kostade det. Så snart jag kom ut gav jag mig i väg till Europa.”[102]

Redan från början av inbördeskriget upptäckte de kriminella grupperna att kidnappning av förmögna syrier var en snabb och inkomstbringande metod att finansiera krigföringen. Fångvaktare var Assads polis och militära befäl. De använde regimens fängelser till att förvara syrisk gisslan under fasansfulla förhållanden, anklagade dem för att vara upprorsmakare, torterade dem och tvingade familjerna att betala en lösensumma för att släppa dem.

”Min bror och jag ägde en tygfabrik i Aleppo”, säger Mohammad Jamil Hassan, en syrisk flykting som har sökt asyl i Danmark. ”Vi hade åttiofyra anställda. Verksamheten gick mycket bra. En dag i juni 2013 kom Fria syriska armén och konfiskerade fabriken – de sa att de behövde använda den som sjukhus. Byggnaden hade bara en våning och var mycket stor med stora fönster överallt. De kom fullt beväpnade och sparkade ut oss. Min bror var inte där den dagen. Jag försökte protestera, men de knuffade ut mig och höll ett gevär mot mitt huvud. Så jag åkte därifrån. I slutet av gatan blev jag stoppad av polisen. De frågade vad som hade hänt. Jag sa att Fria syriska armén hade tagit min fabrik under vapenhot. De sa att jag ljög. De satte på mig handbojor och tog mig till fängelset och anklagade mig för att tillhöra rebellerna och sa att jag frivilligt hade gett fabriken till Fria syriska armén. Jag satt en månad i fängelse. Det var så många människor i rummet, förhållandena var fruktansvärda, vi måste dricka smutsigt vatten, äta rester, vi fick aldrig tvätta oss, folk blev sjuka hela tiden, några dog. Jag blev regelbundet misshandlad tills min farbror lyckades betala lösensumman, 12 000 dollar, till den lokala polisen.”[103]

Både regimen och upprorsmännen tjänade pengar på förmögna syrier. ”En polisman kom och tog mig till fängelsegården. Han låste upp ytterdörren och gick sedan iväg för att röka en cigarett på andra sidan. Jag gick sakta till ingången och slank ut”, fortsätter Hassan. ”Utanför väntade min farbror i en bil. Jag klev in och han körde norrut mot den turkiska gränsen. Jag tog inte ens farväl av min fru. Några kilometer från gränsen lämnade han över mig till två gangstrar från Aleppo. Jag kände igen dem, de var småtjuvar men hade nyligen gått med i en av jihadisternas väpnade grupper. De körde en stor pickup – en sådan som man ser på tv i Islamiska statens parader. Den var splitterny och hade fortfarande kvar sina saudiska registreringsplåtar. De körde mig över gränsen till Turkiet. Min farbror betalade dem 2 000 dollar. Innan han gav sig av fick jag en liten påse full med kontanter, ’för resan till Europa’, sa han. Jag återsåg aldrig mer min farbror.”[104]

Under det syriska inbördeskrigets gång blev det uppenbart att de motsatta sidorna tenderade att kidnappa människor från olika grupper. Assadregimen kidnappade förmögna syrier och syrier ur medelklassen. Jihadisterna och rebellerna fokuserade på utlänningar som var värda många miljoner dollar. Båda bytena var lättfångade. Regimen jobbade utifrån kvantiteten, rebellerna utifrån lösensummans storlek. Men ibland hamnade västerländska journalister i Assads våld och syrier blev bortförda av rebellerna.

”Jag hade tillbringat två veckor i Qamishli i nordöstra Syrien när jag blev kidnappad av Assads underrättelsetjänst den 15 februari 2015”, säger Joakim Medin, en svensk grävande journalist. ”Vid den tiden var Qamishli en delad stad, den ena halvan kontrollerades av Assads regim och en annan av kurdiska rebeller. Jag reste tillsammans med med rebellerna. Den morgonen skulle min tolk, Sabri Omar, ta mig till en intervju med den kurdiska trafikpolisen och vi gick på en gata som delades av båda sidorna. Jag gick med min tolk när vi stoppades av en regeringspatrull. De tvingade in oss i en bil, trädde en huva över Sabris huvud och körde oss till en sektion som tillhörde dem. De låste in mig i en isoleringscell, i totalt mörker, och min tolk i en cell med tjugofem medlemmar av Islamiska staten. Genom en liten öppning kunde jag se in i ett rum där de torterade människor. Jag såg en fjortonårig pojke torteras under förhör. Han satt på golvet och de bara fortsatte att slå honom.”

Efter tre dagar blev Joakim Medin och hans tolk förda till Damaskus. De flög reguljärt med civila ombord. Folk tittade på dem där de satt med handbojor, misshandlade och smutsiga, men ingen gjorde något. I Damaskus blev de förda till Unit 300, ett fängelse för spioner.

”Ingen visste vem som hade kidnappat mig”, sa Medin. ”De kontaktade inte min familj och inte den svenska regeringen. Jag kunde ha tillbringat resten av mina dagar förflyttad från ett fängelse till ett annat, förhörd av olika hemliga poliser. Jag kunde ha försvunnit i [Assad] regimens helvetiska fängelsesystem … Men lyckligtvis visste kurderna att de hade mig, så de inledde hemliga förhandlingar för att få mig släppt. Så småningom bytte de mig mot två syriska officerare med hög rang som de hade tagit.”[105]

Joakim Medin hade tur, med det hade inte alla.

Sova med fienden

I april 2013 reste två män in i Syrien via Libanon. Det var den italienske journalisten Domenico Quirico och den belgiske professorn Pierre Piccinin da Prata. De reste med en av de många upprorsgrupperna. Det visade sig vara ett misstag. I närheten av staden Qusayr blev de kidnappade av Abu Omar-brigaden, en grupp som hade förbindelser med Farouk-brigaden. Gruppen krävde en lösensumma på 10 miljoner dollar.[106] Farouk-brigaden, grundad sommaren 2011, var en gren av Fria syriska armén, vid den tiden den största av de grupperingar som kämpade mot Assads regim. De som förde bort Quirico och Piccinin hörde till den nebulosa av ”moderata” upprorsgrupper som Väst hade backat alltsedan det syriska inbördeskrigets utbrott.

Männen var långt ifrån de första västerländska reportrar eller akademiker som förråddes och togs som gisslan av upprorsmän på territorium som de kontrollerade. Bara några månader tidigare hade ett liknande bortförande ägt rum i norra Syrien.

Tio år efter att al-Qaida i islamiska Maghreb hade spridit sin kriminella jihadism över Sahel, och några få år efter att den maritima versionen utanför Somalias kust hade sett dagens ljus, exploderade den kriminella jihadismen i Syrien. Men den här gången var denna cocktail av kriminalitet och jihad

uppblandad med sekulära väpnade grupper som hörde till upproret mot Assads regim, grupper som felaktigt har kommit att kallas de syriska ”moderata” styrkorna, av Väst betraktade som ”the good guys”.

Det dåraktiga i de här beteckningarna kom i dagen redan innan Quirico och Piccinin blev bortförda, när beväpnade män förde bort Richard Engel, krigskorrespondent från USA, tillsammans med fem andra medlemmar av ett nyhetsteam från NBC. Teamet reste under eskort av en befälhavare från Fria syriska armén, som hette Abdelrazaq. Efter att ha korsat gränsen vid den beryktade gränsstationen Bab al-Hawa kom de fram till en vägspärr kontrollerad av vad de trodde var *shabiha,* skuggmännen, en shiamilis utbildad i Iran, vilken på den gamla tiden hade smugglat in droger och kvinnor till den syriska regimens elit. Vid inbördeskrigets utbrott hade den här milisen ombildats till en tortyr- och dödspatrull åt Assad. De amerikanska krigskorrespondenterna bands, försågs med ögonbindlar och fördes till en plats som kallades ”farmen”. Där satt de inlåsta i fem dagar.[107]

Kidnapparna var inte särskilt professionella. När de sökte igenom gisslans tillhörigheter aktiverades en gps-spårare som omedelbart skickade ut en nödsignal. NBC lyckades snabbt hitta platsen, men det tog inte många dagar förrän kidnapparna kände till det. De greps av panik och skulle ha dödat gisslan, om inte områdets befälhavare, Abu Ayman, hade hejdat dem. Senare fick Engel reda på anledningen: Abu Ayman förhandlade med amerikanerna om vapen och ville inte att någon amerikansk journalist skulle dödas på hans territorium.[108]

Medan Engel och hans kollegor satt fängslade låtsades kidnapparna att de tillhörde Assadregimen: de talade med en kraftig alawitisk brytning, drack och rökte. Den femte dagen tvingades de tillfångatagna männen in i en van och fick veta att de skulle skjutsas till Foua, ett fäste för Hizbollah. På vägen blev de stoppade vid en vägspärr. Efter en eldstrid blev männen räddade av en grupp som påstod att de tillhörde Fria syriska armén. Senare publicerade Engel ett långt och skakande reportage i *Vanity Fair*; en skildring av tiden som gisslan och en beskrivning av shia-fångvaktarna och deras brutalitet. Det var inte förrän 2015, efter en genomgripande utredning, som Engel och hans medarbetare fann att deras bortförande och räddning var iscensatt.[109]

I själva verket var kidnapparna sunni, och de hörde till ett kriminellt gäng med skiftande allianser, liksom de som låtsades rädda Engel och hans team. Abu Ayman kände till planen och samarbetade öppet med ledaren för gruppen som kontrollerade gården dit amerikanerna fördes. Han hette Ezzo Qussab, en sunni med rykte om sig att vara gangster. Qussab kallade sig rebelledare, men åtskilliga lokala källor säger att ”Qussab var mer av en kriminell boss”.[110]

Upproret i Syrien ligger mycket långt från den vitt spridda romantiserade bilden av frihetskämpar med ursprung i Syriens arabiska vår. Tvärtom, det var och är en rörelse infekterad av jihadister, gangstrar, krigsherrar, kriminella och terrorister som bara är ute efter pengar och vapen.

Med tanke på gängets brist på resurser och kunskap är det troligt att Qussab hade planerat att sälja gisslan till en större grupp, som man gjorde med de två japaner som kidnappades och såldes vidare till Islamiska staten 2014. Det är bara organisationer som Nusrafronten eller Islamiska staten som har resurser och möjligheter att köpa människor och hålla dem i fångenskap under månader, ibland år, medan förhandlingar om lösensumma pågår.

Fyra månader efter att Engel tillfångatogs, blev Piccinin och Quirico kidnappade av samma slags kriminella gäng. ”Ledaren för gruppen som höll oss var en självutnämnd ’emir’ som gillade att bli tilltalad som Abu Omar, ett smeknamn”, skriver Quirico. ”Han hade bildat sin brigad genom att värva folk från området, mest banditer, snarare än islamister eller revolutionärer. Abu Omar gav sina kriminella handlingar en islamisk fasad och hade kontakter med Farouk, gruppen som sedan tog över oss. Farouk är en välkänd brigad i den syriska revolutionen, sitter i Syriska nationella rådet, och dess representanter har suttit i möten med europeiska regeringar.”[111] Som Quirico för sent insåg var hans kidnappare en grupp ”banditer av somaliskt snitt som använder en islamisk fasad och ett revolutionärt sammanhang för att kontrollera bitar av territorier, tvinga av befolkningen pengar, kidnappa människor och fylla sina kassakistor”.[112]

Det som hände Quirico och Piccinin, och Engels och hans medarbetare före dem, hade varit på gång under minst ett år. Så tidigt som 2012 började flera delar av den syriska upprorsrörelsen se journalister och hjälparbetare som lätta byten som man kunde tjäna en snabb hacka på. Men få utlänningar

förstod hur farligt det var eftersom ”den gängse berättelsen var mycket förenklad: Assadregimen är ond och alla som kämpar mot den måste vara goda”, förklarar Joanie de Rijke, en holländsk grävande journalist. I det syriska inbördeskrigets rökridåer var västerländska medier övertygade om att det bara var styrkor lojala mot Assad som kidnappade västerländska journalister. Detta var en naiv uppfattning som den iscensatta kidnappningen av Richard Engel förstärkte, och den är svår att få bort. I slutet av 2013 satt Federico Motka fängslad i Aleppo, tagen av Islamiska staten, då han plötsligt hörde James Foley, som han kände, läsa högt ur koranen i cellen bredvid. Han talade om för Marc Marginedas och de andra i gisslan att James Foley hölls i samma fängelse. Marginedas blev förfärad eftersom han i likhet med alla andra trodde att Foley hade blivit kidnappad av Assads styrkor, inte av rebellerna.[113]

Istället litade journalisterna dåraktigt nog på ”upprorsgrupperna” och anförtrodde dem sina liv, även efter att kollegor hade blivit kidnappade under deras beskydd. ”Till skillnad från Irak där medietäckningen som åtföljde de händelserna gjorde att vi omedelbart insåg att det fanns en enorm risk att bli kidnappad kändes det alternativet ganska luddigt sommaren 2013. Det verkade inte vara någon riktig fara”, skriver Javier Espinosa i *El Mundo.*[114] Espinosa kidnappades tillsammans med fotografen Ricardo García Vilanova av Islamiska staten i september 2013 i provinsen Raqqa medan de var på väg tillbaka till Turkiet. Vid den tidpunkten reste de under Fria syriska arméns beskydd. Ironiskt nog hade deras tolk varnat dem alldeles innan de gav sig av; han hade talat om för dem att jihadisterna betalade så mycket som 100 000 dollar för en utländsk journalist.

”I Syrien valde medierna *de facto* sida. De bröt mot vårt yrkes kardinalregel och det är anledningen till att det inte har förekommit några rapporter om syrier som stod bakom Assadregimen”, skriver de Rijke. De som försökte göra så, blev mer eller mindre tystade. Till exempel Monica Maggioni, en journalist som nu är chef vid den italienska tv-stationen Rai, fick utstå mycket kritik för att hon intervjuade Assad 2013 och 2015.[115]

Genom att välja sida försummade medierna att rapportera om Islamiska staten och dess roll inom upprorsrörelsen mellan 2012 och 2014. Berättelsen var alltid densamma: Fria syriska armén, en sekulär styrka, vill befria Syrien från Assads diktatoriska regim. När man lyssnar på historierna om

journalister och fotografer som har kidnappats av grupper som har förbindelser med deras eskort, fixare, eller chaufförer, får man känslan av att de alla har fallit offer för ett slags Hemingway-syndrom: krigskorrespondenter som stödjer upproret, som litar på rebellerna, som lägger sina liv i deras händer för att de står i förbund med dem. Det är självfallet rena fantasier. Det syriska inbördeskriget har inte mycket gemensamt med det spanska inbördeskriget. Upproret är bara en variant av kriminell jihadism, ett modernt fenomen som bara har en lojalitet: *pengar*.

Ett år efter frigivningen lyckades Piccinin spåra och intervjua en av sina kidnappare i Libanon. När han frågade varför han hade begärt pengar för att släppa Quirico och honom själv, fast han visste att de var ”vänner av revolutionen” svarade den före detta kidnapparen att journalisternas inställning var fullkomligt ointressant. Upproret behövde ”pengar för att köpa mat och vapen”.[116] Det var vad det handlade om, och de förnödenheterna betalade man för med pengar ur lösensummor på många miljoner dollar.

Upprorsmännen visade ingen medkänsla med de västerländska journalisterna som ofta betraktades som okunniga och dåligt rustade för att handskas med inbördeskrigets komplexitet. Piccinins kidnappare beskrev Quirico som någon som ”inte vet något om Syrien. Han vägrade lära sig arabiska för att prata med oss … Han visste ingenting om vår kultur, våra grupper och våra mål[117]”. I motsats till Ernest Hemingway under spanska inbördeskriget var journalister som rapporterade från Syrien inte respekterade. De var bara varor som kunde bytas mot stora summor.

Finansiering av kriminalitet och terrorism med lösensummor

I skarp kontrast till mediernas förenklade beskrivning av det syriska inbördeskriget är verkligenheten mycket komplicerad. De så kallade ”moderata” väpnade organisationerna i Syrien – de som president Obamas koalition öppet har backat upp sedan augusti 2014 – antingen genom bombräder, militärutbildning, skeppslaster med vapen eller ekonomiska medel – har ett släktträd med mycket hoptvinnade rötter. Snarare än ett träd verkar det vara ett incestuöst nät av allianser, personliga relationer, svek, kriminella partnerskap, och samgående av små till medelstora väpnade grupper, och allihop verkar i ett politiskt vakuum. De här gången såg

ombudskriget i Syrien som en täckmantel för att tjäna pengar, antingen genom sponsorfinansiering eller genom kriminella aktiviteter som kidnappning, allt på bekostnad av lokalbefolkningen eller av utlänningar som Quirico, Piccinin och Engel. Allianser baserade på dessa mål ingicks och bröts konstant, vilket gjorde det svårt för västerländska medier och regeringar att hinna med.

Som en spansk före detta stridsflygare, Luis Munar, berättar: ”2012 bestämde jag mig för att resa till Syrien och hjälpa rebellerna mot Assads regim.”[118] Munar lade ner verksamheten i sitt säkerhetsbolag och gick med rebellerna, ”för att de helt klart inte visste hur man slogs. Bland annat utbildade jag Farouk-brigaden, en del av Fria syriska armén som 2012 hade mer än 12 000 man. Upproret var sammansatt av många grupper som 2011 och 2012 finansierades av gulfstaterna. Jag såg människor från Saudiarabien och Qatar som delade ut stora summor i kontanter, antingen i dollar eller i turkiska lira, till de olika grupperna, inklusive Farouk-brigaden. Pengarna överlämnades till kaptenen som sedan delade ut dem till de olika krigarna. Det var deras inkomst.”

Ibland kom sponsorerna med journalister och tv-folk från sina länder för att visa hur framgångsrika deras krigare var i det syriska inbördeskriget. ”Jag såg hur krigarna iscensatte fejkade strider för qatarisk tv, så att teamet kunde filma utan risk. Jag bevittnade en av de där fejkade konflikterna på natten. Den iscensattes av Farouk-brigaden medan jag utbildade dem. De sköt i mörkret, men det fanns ingen fiende på andra sidan”, minns Munar.

Sponsorerna drev en propagandamaskin hemma och utomlands som förvirrade alla, inte minst Väst. Vad folk såg var de här fejkade striderna och låtsassegrarna och de trodde att upprorsrörelsen vann, medan den i själva verket sjönk djupare och djupare ner i ett träsk av kriminell jihadism. Väst och medier hade på det stora hela blivit lurade av sina allierade gulfstater och av upprorsrörelsen.

Trots att det fanns pengar i överflöd var det aldrig nog för de olika upprorsgrupperna. I takt med att Islamiska staten blev starkare, ”beslöt sig sponsorerna för att investera i den och slutade finansiera de andra grupperna, inklusive Farouk-brigaden. Mellan våren och vintern 2013 torkade

penningflödet upp”, säger Munar. Vid den tidpunkten hade det blivit nödvändigt att ta upp kidnappning som affärsverksamhet.

Det var också vid den tiden som Farouk-brigaden började kidnappa utländska journalister. Som Piccinins kidnappare sa när han senare blev tillfrågad om vad han hade gjort med utpressningspengarna: ”Det är mycket enkelt: vi har inget stöd från någon utanför Syrien – jag menar, från andra länder. Till och med från Gulfen hade de slutat hjälpa oss. Så vi behövde pengarna för att köpa vapen, mat, medicin och så vidare. Vi har inget val om vi vill överleva och fortsätta att slåss.”[119]

Kidnappningen av Quirico och Piccinin var ett smart drag av Farouk-brigaden och deras medbrottslingar. Enligt Motaz Shaklab, medlem av det oppositionella *Syriska nationella rådet,* som förhandlade med kidnapparna för den italienska regeringen, betalade de italienska myndigheterna fyra miljoner dollar för de båda männen. Den belgiska regeringen vägrade att göra något, så italienarna förhandlade för båda två.[120] Det var ändå en bra deal för *la Farnesina,* det italienska utrikesdepartementet, med tanke på att det ursprungliga kravet var tio miljoner dollar.

Också för den sekulära upprorsrörelsen var medlemskap i en jihadistgrupp ett sätt att finansiera sina operationer, även om det betydde att man måste bli religiös. ”För att få ekonomin att gå ihop bildade Farouk-brigadens krigare Farouks islamiska grupp som uppgick i Islamiska fronten där de fortfarande fick pengar av olika sponsorer”, fortsatte Munar. ”Farouk-brigaden var förstås aldrig någon religiös grupp. Den var sekulär, även om det fanns människor i den som var religiösa. Emellertid rörde sig krigarna fritt från den ena gruppen till den andra, beroende på lönens storlek. Så småningom uppgick alla medlemmarna i Farouk-brigaden i andra islamiska grupper. Några gick över till Nusrafronten, andra gick med i Islamiska staten. Det var de organisationerna som hade pengar.”

Syriens människohandlare

Trots de speciella omständigheter som råder under inbördeskriget har Syriens människohandlare många drag gemensamma med sina motsvarigheter i västra och norra Afrika. I Syrien är det journalister och hjälparbetare som är potentiell västerländsk gisslan, inte turister som i Sahel,

men i båda områdena har ett nätverk av kriminella grupper uppstått som är specialiserade på att föra bort utlänningar. De här nätverken består av före detta rebeller och jihadister. De tillfångatar människor, ofta för att sälja dem vidare direkt.

En syrisk förhandlare som jag träffade i Paris förklarade: ”Nätverket sträckte sig in i Turkiet, mediernas port till Syrien.” Före detta syriska rebeller eller vanliga brottslingar ”låtsades vara flyktingar och etablerade sig i de städer där journalister sökte fixare och chaufförer för att ta sig in i Syrien”. Förhandlaren beskrev hur dessa rebeller i förklädnad erbjöd sig att hjälpa sina offer. ”Ibland lovade de att berätta unika historier om inbördeskriget.” Engel fick till exempel höra att han kunde filma fyra iranska och två libanesiska krigare som Fria syriska armén hade tagit till fånga som bevis för att den iranska regeringen och de libanesiska väpnade grupperna stödde president Bashar al-Assad och hans dödsskvadroner. Journalisten kunde inte motstå en sådan historia och föll i kidnapparnas fälla.

De lättaste offren var de mindre erfarna frilansjournalisterna, för det mesta ungdomar som reste med en kamera och en bandspelare. Men inte heller professionella journalister som Quirico, Piccinin och Engels NBC-team var immuna mot lockelsen. Till dem hörde också en veteran som den franske krigskorrespondenten Didier François, en 53-årig reporter från den franska radiostationen Europe 1. François hamnade i ett av Islamiska statens fängelser tillsammans med två andra franska journalister, Nicolas Hénin och Pierre Torres, kidnappade i närheten av Raqqa i juni 2013.

Enligt en syrisk journalist som arbetar för BBC, Omar al-Muqdad, var den chaufför som skjutsade Didier François och 23-årige fotografen Edouard Elias över gränsen till Syrien i juni 2013 samma person som skulle köra de båda japanerna över samma gräns ett år senare. De här journalisterna blev tillfångatagna, alla fyra.[121] Det är knappast en tillfällighet.

De båda franska journalisterna blev bortförda vid en vägspärr norr om Aleppo, alldeles efter att de hade korsat gränsen. Beväpnade män stoppade bilen, satte på dem handbojor och sa till dem på engelska att inte vara oroliga – de behövde bara kolla deras identitet. Chauffören hävdar att han blev beordrad att gå därifrån, vilket han gjorde utan att se sig om.[122]

DEL 2

KAPITEL 7

FÖRHANDLAREN

”Jag är en privat kidnappningsförhandlare. Jag har inga problem med att säga att jag gör vad jag gör för pengar, och mina tjänster är inte billiga. Jag är inte någon välgörenhet. Jag är yrkesman.

Bryr jag mig om gisslan? Känner jag medlidande med dem? Visst fan gör jag det. Men jag låter aldrig mitt omdöme grumlas av mina känslor.

Jag ser på varje fall med ett visst avstånd. Annars skulle jag inte kunna utföra mitt jobb. Om man släpper in sina personliga känslor i den här branschen riskerar man både sitt eget och gisslans liv. Fastän en människas liv riskeras i varje fall, är varje fall olika. I det här jobbet finns det inga gyllene regler, inga lätta lösningar. Om man vill vara steget före kidnapparna behöver man tänka utanför lådan, uppfinna en ny strategi för varje steg på vägen.

Det är en riskabel hantering, inget tvivel om det. Man är aldrig säker, man vet aldrig om man kommer att lyckas, och man är konstant på sin vakt, väntar på opponentens nästa drag. Jag sover knappt. Det är en lyx som jag inte kan unna mig.

Vissa människor talar illa om mitt yrke. Andra ser mig som girig, någon som de betalar för att befria deras närmaste som har tagits som gisslan. När regeringar hindrar familjer från att förhandla med terrorister, som var fallet med James Foley och många andra i gisslan, har mina tjänster till och med betraktats som illegala. Jag bryr mig inte, jag är inte intresserad av utrikespolitik. Jag anser att det är en mänsklig rättighet att rädda livet på sina kära. Det går emot vår natur att inte göra så.

Det här är ett arbete som aldrig tar slut. Jag antar att när man till sist sitter i ett plan, på 10 000 meters höjd, med en drink i handen, och människan som sitter bredvid är en före detta gisslan, då kan man väl säga att man har gjort sitt jobb. Och ändå, man vet att när man landar så finns det andra brådskande

förfrågningar, man måste börja om igen. För varje individ som man tar hem finns många andra, alldeles för många, som fortfarande är kvar i fångenskap.

Jag har varit förhandlare i trettio år. Jag har arbetat med regeringar, privata säkerhetsbolag, försäkringsbolag, familjer och till och med internationella icke statliga organisationer, men aldrig förut har jag sett en sådan ökning i antalet människor som har förts bort som under de sista tio åren. Vi står inför en kidnappningskris av global omfattning. Du kanske tror att det är bra för folk som mig, men det är ett misstag. Den här typen av exponentiell ökning gör mitt jobb svårare, det ökar riskerna och minskar antalet framgångar. Kidnappningsindustrin är en cancer som har skickat ut metastaser: kidnapparna handlar med västerlänningar och stjäl dem för att de är mycket värdefulla. Profitörer, skurkar, korrupta fixare och politiker, lokala medlare, alla sorters skumma människor som vill tjäna en snabb hacka på en kidnappning, underblåser en global stödindustri och grumlar bilden för människor som jag själv. Det blir svårare och svårare att veta vem man kan lita på eller vilken som är den rätta vägen att följa när man förhandlar med kidnapparna.

Slutet på kalla kriget och globaliseringen har ansvaret för den här krisen. Kidnappningarna har fått ett enormt uppsving i två regioner i världen: där staten bryter ihop och där det finns en exceptionellt stark tillväxt, till exempel i Kina. Man kan säga att det som göder kidnappningsindustrin är både politisk anarki och ekonomisk blomstring och självfallet girighet, huvuddragen i den nya världsoordningen.

När staten misslyckas och lag och ordning bryter ihop blir kidnappning ett sätt att överleva. Det är vad som händer i Afghanistan, Somalia, Mali och många andra länder. Till en början tar man lokalt folk för att finansiera upprorsgrupper, som skedde i Syrien alldeles efter den arabiska våren. Yrkesfolk, affärsmän, industriägare, till och med affärsinnehavare, kidnappades och släpptes efter att familjerna hade betalat lösensumma. Men medan landet rasade ner i inbördeskrig flyttade rikt folk utomlands, så utlänningar blev den viktigaste inkomstkällan för alla som hade lite makt: krigsherrar, jihadister, kriminella grupper och lokala affärsmän.

Det lättaste bytet är alltid västerländska ungdomar som reser till krigszoner, svaga stater eller andra farliga områden; oerfarna barnungar som vill se

världen, rapportera om fasorna och rätta till missförhållandena. De drömmer om att bli frilansjournalister eller hjälparbetare. Ibland uppför de sig som om det handlade om ett äventyr i vildmarken, som om de var ute på en campingtripp. De har ingen aning om vilka risker de tar. De är naiva och en fara för sig själva och dem som de träffar. Deras ambitioner är ofta missriktade: Hur kan man bemästra ett svårt yrke som utrikeskorrespondent eller hjälparbetare genom att helt plötsligt dyka upp i en krigszon ?

Självklart är de lätta att ta, lätta att skrämma, lätta att sälja på 'kidnapparnas andrahandsmarknad'. I nittio procent av fallen betalar deras familjer eller deras regeringar. Vi talar förstås inte om miljonbelopp i dollar. För att få ut ett sjusiffrigt belopp måste du ta någon som är verkligt värdefull – en toppchef i ett multinationellt oljeföretag, en släkting till en politiker – men de är svåra att fånga eftersom de är yrkesfolk och de bevakas av yrkesfolk.

Generellt är journalister väldigt lite värda, några hundra tusen dollar. Ingen bryr sig egentligen om dem, förutsatt att de inte har ett italienskt, franskt, tyskt eller något annat europeiskt pass tillhörigt ett land som betalar lösensumman och de hamnar i händerna på någon professionell terroristgrupp som al-Qaida i islamiska Maghreb, Nusrafronten eller IS. De reportrarna är i allmänhet bra fångster eftersom deras regeringar är rädda för den allmänna opinionen, så de betalar, ibland enorma summor – tillräckligt med pengar för att göra skillnad i den lokala ekonomin.

Ingen har en fullständig, klar bild av vad kidnappning egentligen är, inte ens de västerländska regeringarna eller förhandlarna, eftersom ingen har all information, alla pusselbitar. Vi vet inte vad som händer medan gisslan är i fångenskap, vi vet inte vad som rör sig i hjärnan på kidnapparna, fixarna, de lokala småtjuvarna som är inblandade i industrin, de korrumperade politikerna och så vidare. Vi vet aldrig sanningen. Självklart kan vi gissa, men vi kan aldrig vara säkra. Säkerhet är ett ord vi aldrig använder eftersom det i allmänhet leder till att man blir dödad.

Så du kan se på det här fenomenet ur många vinklar. Den mänskliga vinkeln, det är vad före detta gisslan gör, de kommer hem, skriver sina memoarer, pratar med medier, berättar om kampen för att överleva något som ofta är omänskliga förhållanden. Men det är bara en liten aspekt av kidnappningsindustrin. Sedan finns det människor som jag själv som

förhandlar om deras frihet. Vi jobbar i mörkret, långt bort från medier, och vi avslöjar sällan vad vi vet.

Kidnapparna har en förvrängd bild av hela fenomenet. I många av världens regioner uppfattas kidnappning till exempel som en mekanism som omfördelar förmögenheten från det rika Väst till vår planets fattigaste områden. Spelreglerna påminner om de som gäller på Wall Street. Gisslan blir det ekonomiska verktyget som kickstartar ett komplext investeringsschema, en inkomstbringande operation där avkastningen på kapitalet är mycket högre än avkastningen på arbete. I Somalia är det lokala investerare som ekonomiskt backar upp piratgäng och som sedan stoppar på sig pengarna och lämnar en liten del till kidnapparna. Inte ens sättet som förhandlingarna äger rum på skiljer sig särskilt mycket från aktiemarknadens frenesi eftersom gisslan är handelsvaror vilkas värde förändras enligt vissa faktorer som deras nationalitet och yrke, liksom tidpunkten. På samma sätt som marknadsoperatörer gör en uppskattning av aktiekapitalet i sina portföljer gör kidnapparna sin hemläxa innan de bestämmer storleken på lösensumman. *Sirius Star,* oljetankern värd 150 miljoner dollar med en last av olja från Saudiarabien för 100 miljoner kostade 3 miljoner dollar att lösa ut. Så det var en förhållandevis rimlig summa och förhandlingarna tog bara två månader. Det var en mycket god affär också för de somaliska investerarna eftersom tid är pengar, på samma sätt som i alla affärer, och det är dyrt att hålla gisslan.

Förhandlingarna kan pågå i månader eller till och med år när det inte finns någon regering eller några försäkringspengar tillgängliga, och familjer och vänner får ta hand om kidnapparnas krav, som det blev med Daniel Rye Ottosens familj. Det är de mest komplicerade fallen. Investerarna blir nervösa, kidnapparna blir rastlösa, gisslan blir misshandlad, och någon försöker alltid stjäla affären, antingen genom att fysiskt kidnappa gisslan eller genom att försöka tränga sig in i förhandlingarna.

Ofta överstiger kostnaderna för att genomföra förhandlingarna själva lösensumman. Folk som jag reser till högriskområden och där krävs det säkerhet och pengar för att köpa information och skaffa kontakter. Det ironiska är att de pengarna går in i den lokala ekonomin i de områden där gisslan hålls, där de alltså göder gisslanindustrins binäringar, från chaufförerna och fixarna till affärsinnehavarna som säljer telefonkort. Detta

är en injektion av hårdvaluta i de ekonomierna, vilket får till följd att lokalbefolkningen betraktar kidnappning som en bra affär.

Vill du höra en surrealistisk twist på det jag just har sagt? Om det finns gisslan från flera länder som betalar så höjs lösensumman beroende på konkurrensen mellan representanterna från de olika länderna för att de vill ha ut sin kille före de andra. Kidnapparna känner till det och spelar ut förhandlarna mot varandra.

Det är ett överlevnadsspel, tro inte för ett ögonblick att det existerar något samarbete. Och det är en industri dominerad av män, full av testosteron. Alla tävlar för att få ut sin gisslan och alla jobbar för att uppnå det målet, vilka konsekvenser det än får. Så vi tävlar om chaufförer, fixare, informanter … och självklart har regeringarna djupare fickor än familjerna, så för att få vad de vill ha betalar de mer. Det är vad som hände under förhandlingarna om de tjugofem gisslan som Islamiska staten höll från slutet av 2012 till sommaren 2014. De första som släpptes tillhörde länder som betalade den högsta lösensumman.

Så du förstår att det här handlar först och främst om att lägga ut rökridåer. Förenta staterna och Storbritannien hävdar att när man betalar ut lösensumman så göder det terroristgruppernas kidnappningsindustri. De säger till exempel att med Islamiska staten så är lösensummorna en viktig inkomstkälla för kalifatet. Av de tjugofem gisslan som hölls av Islamiska staten släpptes emellertid 67 procent för en lösensumma på totalt 60 till 80 miljoner euro. Det är inte så särskilt mycket pengar för en grupp som har förvandlats till en stat och som dagligen beskattar en befolkning på åtta miljoner människor. Men pengarna som tas in från binäringarna, från människor som jag, som agerar på uppdrag av familjer och regeringar som betalar medan förhandlingarna pågår, är ett starkt incitament för lokalbefolkningen att understödja kidnappningsindustrin. Och ju mer vi konkurrerar och ju längre förhandlingarna pågår, desto mer lönande blir verksamheten. För att till exempel anställa de bästa fixarna, informanterna och chaufförerna måste man betala mer pengar. Lagen om tillgång och efterfrågan håller streck också när varan man handlar med är mänskliga liv.

I den ultimata analysen spelar det ingen roll vad du gör, i den här verksamheten kan du aldrig vinna för du har gett mänskligt liv ett

pengavärde.”

KAPITEL 8

LÖSENSUMMAN

Stora humanitära hjälporganisationer må vägra att sätta ett pris på mänskligt liv, men alla andra gör det: familjerna, företagen, regeringarna, och självklart gisslantagarna själva. Till de länder som alltid betalar lösensumma och insisterar på att själva få sköta förhandlingarna och betalningarna hör en grupp europeiska nationer, bland dem Italien, Tyskland, Frankrike och Spanien. De har hanterat ett överflöd av kidnappningsfall sedan kidnappningskrisen bröt ut 2003. Italien betalar med god marginal de högsta lösensummorna och det kan vara förklaringen till varför ett stort antal italienare har förts bort under de senaste femton åren. Alla europeiska regeringar har inrättat specialenheter, ”krisenheter”, för att handskas med kidnappningarna. I allmänhet sorterar de under Utrikesdepartementet, men de består av folk från säkerhetspolisen som samarbetar med Inrikesdepartementet.

”Den italienska krisenheten var redan inrättad 2003 när jag reste till Irak”, förklarar ambassadör Maiolini. ”Uppgiften var att ta hand om alla nödsituationer inklusive naturkatastrofer, inte enbart kidnappning.” Ofta har krisenheterna många olika uppgifter, men de har alltid en avdelning som handskas uteslutande med kidnappning. Alla krisenheter rankar gisslan enligt vissa kriterier, inklusive effekten av deras bortförande på den allmänna opinionen. När regeringarna förhandlar om lösensumma underlättar den här rankningen prissättningen på varje gisslan. Som jag beskrev i kapitel två försöker kidnapparna förutsäga vilken rang respektive regering kan tänkas ge gisslan så att de kan sätta priset i enlighet med den. MUJAO visste att den italienska regeringen skulle värdera Rossella Urru, en hjälparbetare, högre än de värderade Maria Sandra Mariani, en turist. Och exakt detta är anledningen till att humanitära hjälporganisationer som Danish Refugee Council (DRC) vägrar att sätta ett pris på mänskligt liv, vägrar att värdera ett liv högre än ett annat.

DRC har ett ovanligt sätt att se på saken, även om regeringarna och alla de som lätt sätter prislapp på människor i gisslan inte erkänner att det finns ett

system för prissättning. Familjer och före detta gisslan instrueras att inte säga något. ”På det stora hela vill inte regeringar att familjer och vänner pratar om kidnappning. Den allmänna regeln är diskutera ingenting med medierna, prata inte med vänner eller ens familjemedlemmar, någonsin!” säger en förhandlare. Och det är vad Maria Sandra Marianis familj uppmanades till under de långa månaderna då hon var försvunnen.

Att regeringar tystar gisslanfamiljerna och inte låter dem vara med under förhandlingarna är ett exempel på deras felaktiga tillvägagångssätt. Det hjälper inte att en regering lägger locket på, informationen cirkulerar ändå bland kidnapparna. Det är något som naturligtvis ger upphov till förbittring hos de berörda familjerna, och på ett eller annat sätt får allmänheten reda på de känslorna – när gisslan har blivit frigiven eller dött, om inte förr. I sin bok *A Season in Hell* är Robert Fowler mycket kritisk till hur den kanadensiska regeringen skötte förhandlingarna inför hans frigivande.

”Vad vi lärde av Buchanans och Thisteds kidnappning är hur fundamental familjens roll är för hanteringen av en kidnappningskris”, säger Liban Holm från DRC. Efter att Buchanan och Thisted hade förts bort formulerade DRC ett utbildningsprogram för de anställda som skötte kontakten med gisslans anhöriga, eftersom det var viktigt att de hade ordentlig utbildning och var medvetna om vad de gav sig in i. ”Vi förstod att sambandsfunktionären inte borde delta i krishanteringsteamet”, förklarar Holm. Krishanteringsteamet består av den inre cirkeln. De ser och känner till allting, även rykten och hörsägen. Den som sköter förbindelsen med familjen tillhör den andra cirkeln och känner bara till en del av operationen. Skiljelinjen är viktig och beror på att den konstanta förbindelsen med familjen är tröttande. Det ligger i den mänskliga naturen att vilja ge familjen hopp, och ogrundade rykten är något som förbindelselänken av misstag kan delge familjen. Av den som ska stötta familjen krävs en fenomenal mental styrka, förutom en grundlig utbildning och en positiv grundsyn.

Regeringens krisenhet är inte uppbyggd enligt samma mönster, medlemmarna har inte heller samma känslighet för familjernas trauma. I allmänhet får familjerna sporadisk information, inte när något viktigt händer utan när kristeamet beslutar att det är säkert att låta dem få veta något, eller när de inte har något val, vilket var fallet i förhandlingarna inför frigivningen av Robert Fowler.

Medan Fowler fortfarande satt fängslad hos AQIM åt hans fru lunch i London med Kanadas ambassadör, James Wright, som var vän med hennes man. Under lunchen sa Wright: ”Du måste ha blivit glad över den nya videon och över att få veta att Bob fortfarande är i livet.”[123] När han såg chocken i mrs Fowlers ögon ursäktade han sig och gick från bordet. Efter ett par minuter kom han tillbaka och strax därefter fick mrs Fowler ett telefonsamtal från den kanadensiska ridande polisen med en bekräftelse på att det fanns en sådan video.[124] Av ”säkerhetsskäl” kunde videon emellertid inte skickas digitalt till Storbritannien eftersom detta kunde smitta bevismaterialet. För att få se beviset på att hennes man levde måste hon flyga tillbaka till Kanada.

Regeringsföreträdare matar ofta familjerna med lögner eller juridiska spetsfundigheter för att dölja hur det går med förhandlingarna. Detta är inte så överraskande eftersom de ansvariga oftast är medlemmar av säkerhetspolisen, Utrikesdepartementet, eller i största allmänhet byråkrater för vilka gisslan är en politisk handelsvara.

Den italienska regeringen upprättade inte någon förtroendefull relation med Marianis familj, och medierna var inte intresserade av henne eftersom hon bara var turist. Detsamma kan inte sägas om Rossella Urru, Ainhoa Fernández de Rincón och Enric Gonyalons, kidnappade i ett sahrawiskt flyktingläger. Medierna fick tag i historien och vägrade släppa taget, precis vad kidnapparna hade hoppats på.

Bortförandet av de tre hjälparbetarna hade hög profil redan från början. I november 2011 krävde FN:s generalsekreterare Ban Kimoon att de skulle släppas.[125] Under en konferens om mänskliga rättigheter i Florens i juni 2012 deklarerade Polisarios ledare Mohamed Abdelaziz, att gisslan var i livet och att förhandlingar fortfarande pågick.[126] Rossella Urrus bortförande mobiliserade också kändisar via sociala medier. Fiorello, en av Italiens populäraste underhållare, bad sina fans på Twitter att byta ut sina foton mot en bild av Rossella Urru under en vecka.[127] Under San Remo Music Festival som flera miljoner italienare såg, uppträdde Geppi Cucciari, en komiker från Sardinien, den region som Urru kommer ifrån, och krävde offentligt hennes frihet.[128]

Denna typ av inblandning är avsedd att hjälpa till att befria gisslan, men ”publicitet och uppmärksamhet från medier garanterar alltid att kidnapparna får en bättre deal, både när det gäller lösensummans storlek och antalet fångar som blir frigivna i utbyte mot gisslan”, säger en förhandlare. Det var ju vad som hände med de båda danska sjömännen från *Leopard* som kidnappades. Det var möjligtvis också vad som hände med de tre hjälparbetarna som fördes bort från ett sahrawiskt flyktingläger. Lösensumman där var 5 miljoner euro per person i gisslan vid en tidpunkt då lösensummorna i Sahel låg på 3 miljoner.

Om förhandlingarna sker i hemlighet håller det nere lösensumman, men det måste ske på rätt sätt, så att gisslans familjer får vara med. Om de hålls utanför betyder det att regeringarna skyddas från granskning för att de behandlar gisslan som handelsvaror och för att de låter politiken bestämma priset på dem, döda eller levande.

Kostnaden för ett lik

I början av 2015 fick de amerikanska myndigheterna en begäran om lösensumma för två döda män, Warren Weinstein, en 73-årig entreprenör, och Giovanni Lo Porto, en 39-årig italiensk biståndsarbetare. I januari 2015 hade en CIA-drönare öppnat eld mot ett al-Qaidafäste i närheten av Pakistans gräns mot Afghanistan. De båda männen dödades av den amerikanska drönaren och CIA hävdade att de inte kände till deras närvaro i lägret. Det var inte från al-Qaida som begäran om lösensumma kom, och därför trodde många att kropparna hade sålts till en annan grupp. Bilder tagna från amerikanska drönare bekräftade att de döda männen hade flyttats till en annan plats.[129]

Warren Weinstein hade kommit till Pakistan som chef för J. E. Austin Associates, ett privat konsultbolag som arbetar med moderniseringsprojekt i utvecklingsekonomier. De befann sig i Pakistan på uppdrag av US Agency for International Development (USAID). När Weinstein fördes bort i augusti 2011 var han just på väg att återvända hem från Lahore.

När kravet på lösensumma nådde de amerikanska myndigheterna vägrade de betala, eftersom de officiellt inte förhandlar med terrorister. I *Wall Street Journal* stod det emellertid: ”2012 hjälpte Federal Bureau of Investigation

till att underlätta betalningen av en lösensumma på 250 000 dollar från Weinsteins familj till al-Qaida i ett misslyckat föröka att få hem Weinstein.”[130] *Wall Street Journal* rapporterade också att familjen efter att själva ha samlat ihop till lösensumman levererade pengarna till en pakistansk mellanhand som FBI hade gått i god för. I juni 2012 lämnades pengarna över, men Weinstein släpptes aldrig.[131]

Vid den tidpunkt då Weinstein togs till fånga hade president Obama ännu inte dragit tillbaka lagen enligt vilken familjer som betalar lösensummor kunde åtalas för finansiering av terrorism. Och just av den anledningen hade de amerikanska myndigheterna avrått James Foleys familj från att försöka samla in pengarna själva efter hans tillfångatagande. Med Weinstein var det däremot en annan historia ”Det finns sätt att kringgå de här restriktionerna, särskilt för folk som arbetar i nära kontakt med underrättelsetjänsten”, förklarade en amerikansk förhandlare som jag talade med. Något gick fel i fallet med Weinstein, trots att soldater, folk från underrättelsetjänsten och biståndsarbetare rankas högst bland gisslan.

Historien om Giovanni Lo Porto, en annan högrankad gisslan, är ännu mörkare. Den 19 januari 2012 blev Lo Porto och hans tyska kollega Bernd Muehlenbeck tillfångatagna i Multan omkring 75 kilometer sydväst om den pakistanska huvudstaden Islamabad, medan de arbetade för en tysk NGO.

Lo Porto blev dödad under ett amerikanskt drönaranfall mot lägret där han satt fången, utan att hans familj eller italienska regeringen fick veta något om det. I sitt invigningstal nära en månad efter Lo Portos död uttryckte Italiens nye president, Sergio Mattarella, sin optimism när det gällde frigivningen av Lo Porto.[132] Det var tydligt att Mattarella var omedveten om att den italienske hjälparbetaren hade dött under en drönarattack genomförd av Italiens främsta allierade, USA. Det dröjde flera månader innan nyheten om de två männens tragiska död exploderade. Ironiskt nog blev tragedin känd strax efter att Italiens premiärminister Matteo Renzi hade avlagt ett officiellt besök i Vita huset.

Både Lo Porto och Muehlenbeck hade åkt till Pakistan på ett EU-projekt för att hjälpa lokalbefolkningen efter två stora naturkatastrofer: en jordbävning och en översvämning. Enligt Margherita Romanelli, en nära vän till Lo Porto, hade Muehlenbeck efter sin frigivning i oktober 2014 berättat att de

två blivit skilda åt efter ett år i fångenskap, en fingervisning om att en av dem hade överlämnats eller sålts vidare till en annan grupp. ”Om inte före så från och med den tidpunkten är det troligt att förhandlingarna med de två regeringarna fördes separat”, sa den förhandlare som jag intervjuade. Två månader efter Muehlenbecks frigivning var Lo Porto död.

Muehlenbecks avslöjande motsade vad Lo Portos familj tidigare hade fått veta av den italienska regeringen. ”Utrikesdepartementet försäkrade dem om att de hade ett nära samarbete med tyskarna”, förklarade Romanelli.[133] I motsats till DRC hade den NGO som Lo Porto arbetade för inte någon kontaktperson som kunde hålla familjen underrättad, så de var hänvisade till den italienska krisenheten och Lo Portos kollegor som ”inofficiellt” vidarebefordrade information.

”Tystnad var regeln. Ingen talade; ingen sa någonting. Vi famlade i totalt mörker”, bekräftar Romanelli. Ännu i dag är det svårt att få ihop pusselbitarna i denna kidnappning. Ingen video av Lo Porto släpptes. Den enda videon som bekräftade att männen hade blivit bortförda visar bara Muehlenbeck. Ingen vet om något bevis presenterades för att Lo Porto var i livet. Ingen information har heller framkommit om hur italienarna hanterade hans kidnappning på den lokala nivån.

”Det första proffsen gör under de här omständigheterna är en sökning i grannskapet, man går från dörr till dörr och talar med lokalbefolkningen”, förklarar den europeiske förhandlaren som jag intervjuade. Det gjorde DRC i Somalia när Buchanan och Thisted blev kidnappade. ”När Muehlenbeck blev frigiven berättade han att de hade hållits fångna under en vecka i ett hus alldeles runt hörnet från där de hade kidnappats”, sa Romanelli. Det skulle ha varit lätt att hitta dem om en ordentlig genomsökning av grannskapet hade genomförts. Men italienarna som inte hade någon militär underrättelseverksamhet i området förlitade sig på att den pakistanska militären skulle spåra gisslan.

I motsats till vad många tror har västerländska regeringar ingen ordentlig underrättelseverksamhet i de flesta områden där deras medborgare lätt faller offer för kidnappare, och myndigheterna vänder sig ofta till journalister som arbetar i de regionerna för att få hjälp. ”När [de tre journalisterna] Antonio Pampliega, José Manuel López och Ángel Sastre […] blev kidnappade i

norra Syrien i närheten av staden Azaz var jag i Ukraina. Jag kände dem och jag anade vad som hade hänt, så jag kontaktade de spanska myndigheterna som bad mig vidarebefordra alla eventuella kontakter jag hade i området eftersom de inte hade någon underrättelseverksamhet där”, minns Francesca Borri.[134]

Ovanligt nog för Italien drog fallet med Lo Porto ut i åratal, vilket gav upphov till svidande kritik från hjälparbetarens vänner. ”Den italienska regeringen övergav Giancarlo [Lo Porto] redan från början av hans kidnappning”, sa en av vännerna, Filippo Occhipinti. ”Under åratal har Utrikesdepartementet hånat familjen genom att hålla strikt tystnad. Jag frågar varför, men tråkigt nog kommer jag aldrig att få något svar. Giancarlo dödades först och främst av staten som övergav honom.”[135]

Den italienska regeringen tog inte hem Giovanni Lo Porto levande men förde tillbaka hans kropp. ”När kroppen anlände gjordes DNA-undersökningen av regeringen, inte av familjen”, säger Romanelli. ”Kroppen kom med fartyg till Palermos hamn och familjen var inte där eftersom de inte hade fått veta vilken tid fartyget beräknades anlända. Familjen fick rådet att inte titta på kroppen, inte öppna kistan som var förseglad och hölls stängd under den borgerliga begravningen.” Dagen därpå kremerades Giovanni.

”Inga politiker var närvarande under begravningen, men två agenter från underrättelsetjänsten var med för att kontrollera att allting, inklusive kläderna, brändes i kremeringen.”

Var det Lo Portos kropp som italienarna hade betalat lösensumma för, eller någon annans? Bara den italienska regeringen vet svaret. Alla bevis har förvandlats till aska. Med återbördandet av en kropp kunde emellertid den italienska regeringen avsluta ett fall och slippa mediernas inblandning i en mycket kontroversiell kidnappning. Familjen fick en dödsattest, en nödvändighet för att få ut livförsäkringen. Och så, i all tysthet, slutade affären Lo Porto.

Det tysta brottet

Regeringarna hävdar att de hanterar kidnappningarna i hemlighet för att förhindra att kidnapparna höjer lösensumman, men den verkliga anledningen

är att de försöker minimera sitt eget ansvar under förhandlingarna. När det till exempel kommer till lösensumman förnekar varje regering att den betalar. Men kidnapparna vet mycket väl vem som betalar och vem som betalar mest.

”Det är en historia om lögner, spioner och nedtystningar”, säger man i al-Jazeera-dokumentären *The Hostage Business* om kidnappningens ruttna värld.[136] Regeringarna ljuger, kidnapparna ljuger, mellanhänderna ljuger, och familjerna får klara sig med lite, om ens någon, information.

Till de nitton fall av gisslan som den italienska regeringen tvingades handskas med 2011 hörde Bruno Pelizzari, som bodde i Sydafrika och som hade dubbelt medborgarskap, sydafrikanskt och italienskt. Pelizzari kidnappades av somaliska pirater den 26 oktober 2010 under en segeltur tillsammans med Debbie Calitz. ”Till en början krävde de 20 miljoner dollar”, sa Vera Hecht, Pelizzaris syster.[137] När den sydafrikanska regeringen vägrade betala, eller ens förhandla, kontaktade Hecht en välgörenhetsorganisation i Somalia kallad Gift of the givers. Förhandlingarna pågick i arton månader med konstanta hot om att gisslan skulle dödas. Sedan fick Hecht ett meddelande via Facebook från någon som kallade sig Marco och som sa att han kunde hjälpa henne. Marco uppmanade Hecht att skaffa fram bevis för att gisslan fortfarande var i livet och sedan träffa en överenskommelse. Hemliga dokument som al-Jazeera kommit över visade att den italienska regeringen, som var klart irriterad över sydafrikanernas sätt att hantera kidnappningen, beslöt sig för att ingripa. De betalade en lösensumma på omkring 525 000 dollar. Pelizzaris italienska pass räddade livet på honom själv och Debbie Calitz. Självfallet blev Hecht tillsagd att aldrig avslöja att italienarna hade betalat ut lösensumman.

Marco, som visade sig vara från den italienska underrättelsetjänsten, vägledde Hecht under förhandlingarna. De använde samma gmail-konto så att de kunde kommunicera via mejl som de aldrig avsände. Tre månader senare var gisslan befriad efter att lösensumman hade betalats ut. I juni 2012 återsåg Hecht åtföljd av italienska säkerhetstjänsten slutligen sin bror igen. Pelizzari var fri liksom Calitz, fast hon inte ens var italiensk medborgare.

”Det är sannolikt att italienarna visste att de kunde få loss Pelizzari och Calitz relativt snabbt och för en mycket mindre summa än den de hade

begärt för Mariani. AQIM:s krav låg vid den tiden runt 3 miljoner euro, och de visade sig vara hårda förhandlare. Så italienarna valde troligtvis att samarbeta med Pelizzaris syster för att snabbt kunna pricka av ett namn från listan över italienska gisslan. Det som räknas för underrättelsetjänsten är hur många gisslan de har tagit hem vid slutet av året”, sa en av de europeiska förhandlarna som jag intervjuade.

Den italienska regeringen hittade på en historia för att dölja förloppet.[138] När Pelizzari och Calitz återvände hem till Sydafrika fick medierna veta att de hade befriats av somaliska säkerhetsstyrkor som var uppbackade av Väst. Pelizzari och Calitz fick genomgå ett krissamtal och blev tillsagda att inte avslöja att det var den italienska regeringen som hade betalat lösensumman.[139]

Amanda Lindhout, en kanadensisk frilansjournalist, hade inte lika stor tur. Den 23 augusti 2008, två dagar efter att Lindhout hade anlänt till Mogadishu, kidnappades hon tillsammans med Nigel Brennan, en 37-årig australiensisk frilansande fotojournalist. Både den kanadensiska och den australiensiska regeringen vägrade att betala ut lösensumman men ”vägledde” familjerna genom förhandlingarna. Lindhouts mor fick om och om igen höra att ingenting skulle hända dottern eftersom kidnapparna var troende och därför aldrig skulle göra henne något. Lindhout blev upprepade gånger våldtagen av en av sina fångvaktare och efter att hon hade försökt rymma blev hon utsatt för gruppvåldtäkt.

Till en början krävde kidnapparna 2,5 miljoner dollar. Så småningom nöjde de sig med mindre än 1 miljon. Enligt Lindhouts memoarer *A House in the Sky,* hade inte den kanadensiska regeringen någon känsla av att det brådskade under förhandlingarna. Allt de gjorde var att uppmana hennes mor att förhandla fram en lägre lösensumma. Efter en tid blev hennes mor tillsagd att inte svara på fler samtal eftersom regeringen hade bestämt sig för att fortsätta med förhandlingarna. Det var ett förslag som trotsade all logik med tanke på att det var familjen, inte regeringen, som skulle betala lösensumman. Enligt Lindhout hade kidnapparna upprepade gånger vägrat nöja sig med 250 000 dollar, en summa som både de kanadensiska och australiensiska regeringarna hade satt upp som ”utgifter” för att dölja sin inblandning i utbetalningen av lösensumman.

Slutligen gick Amanda Lindhouts mor efter påtryckningar av Nigel Brennans familj med på att anställa en privat förhandlare, John Chase, från det brittiska företaget AKE. Chase vägledde Lindhouts mor under förhandlingarna, precis som Marco hade gjort med Pelizzaris syster. AKE såg till att en medlem av det somaliska parlamentet fick lösensumman på 600 000 dollar – en summa som låg mycket nära den som italienarna hade betalat för Pelizzari och Calitz – vilken överfördes till en bank i Nairobi och därifrån till en kiosk i Mogadishu. Parlamentsmedlemmen överlämnade sedan pengarna till en grupp klanäldste som inte gav pengarna till kidnapparna förrän Lindhout och Brennan var befriade. Den 25 november 2009, 460 dagar efter bortförandet, släpptes de båda.[140]

KAPITEL 9

DEN GYLLENE TIMMEN – KIDNAPPNINGENS ANATOMI

När jaktsäsongen på utländsk gisslan inleddes i Syrien 2012 saknade de kriminella grupperna och jihadisterna kunskaper som räckte till för att genomföra riktiga förhandlingar. Grupperingarna hade inte heller någon genomtänkt uppbyggnad. Många av medlemmarna kunde inte ens tala ett utländskt språk, så gängen fick förlita sig på välutbildade syrier med goda förbindelser. Efter att ha fått information om gisslan fick förhandlarna agera mellanhand gentemot familjerna och regeringarna. Målet var en snabb omsättning på högst några veckor. Om svaret på ersättningskravet kom tillräckligt snabbt kunde gisslan släppas inom några dagar för bara några få tusen dollar. Om detta inte skedde kunde gisslan bytas eller säljas och hamna i händerna på en större grupp som klarade av att hålla människor fängslade under lång tid och som förhandlade om större summor.

Under sensommaren 2014 fick Samir Aita, medlem av Syrian Democratic Forum, ett samtal till Paris där han bor. Ett problem hade uppstått under förhandlingarna om frisläppandet av två italienska biståndsarbetare, Greta Ramelli och Vanessa Marzullo, kidnappade i Aleppo i juli 2014. ”De ville att jag skulle förhandla med den italienska regeringen”, förklarar Aita. ”Jag krävde omedelbart bevis för att de levde men fick inga så jag sa till dem att jag inte kunde göra något.”[141] Enligt Francesca Borri blev hon kontaktad av Samir Aita som bad henne varsko de italienska myndigheterna om det som hade hänt och ge dem all information som hon hade fått om de två kvinnorna, vilket hon gjorde.[142] ”Kidnapparna var övertygade om att de två unga kvinnorna arbetade för underrättelsetjänsten. De kunde inte tro att det bara var två dumbommar som hade rest till Syrien med värdelös första-hjälpenutrustning”, fortsätter Borri. ”Deras story var så absurd att det var ofattbart!”

Reaktionen var långsam och halvhjärtad. Ramelli och Marzullo blev kvar i fångenskap fram till januari 2015. Deras kidnappare, en liten grupp

kriminella, hade bytt ut dem eller sålt dem till Nusrafronten, som skötte förhandlingarna med den italienska regeringen. ”Till sist betalade vi 13 miljoner euro för att få loss dem”, sa en medlem av senaten. ”Det var en av de högsta lösensummorna som någonsin hade betalats ut.”[143]

De italienska skattebetalarna får aldrig veta om Ramelli och Marzullo kunde ha blivit släppta för några få tusen dollar om bara krisenheten vid Utrikesdepartementet hade handlat direkt, inom det som kallas ”the golden hour”. Men det hade bara kunnat ske om man känt till att flickorna överhuvudtaget hade rest till Syrien. ”Det tog flera veckor att bekräfta kidnappningen av Greta och Vanessa”, säger en italiensk riksdagsledamot. ”De hade inte ens varskott Utrikesdepartementet om sin utflykt till Syrien.” Och när regeringar är involverade i gisslanförhandlingar sker allting, som vi har lärt oss, i snigelfart.

När säkerhetsindustrin får in ett viktigt kidnappningsfall – och det finns många sådana världen runt – avdelar man en expertgrupp som koncentrerar sig på de första timmarna och dagarna efter bortförandet, då spåret efter kidnapparna fortfarande är hett, och liv kan räddas och lösensumman hållas nere. Men för att kunna agera snabbt måste man gå förbi myndigheterna, strunta i deras råd, till och med tvinga dem till handling ibland. Det är något som de flesta inte vill medge, men det är vad som hände efter kidnappningen av Joanie de Rijke.

de Rijke, holländsk krigskorrespondent och veteran inom sitt område, fördes bort i början av november 2008 i Afghanistan av en liten talibansk kommandoenhet. Då var hon på ett uppdrag för det numera nedlagda belgiska veckomagasinet *P-Magazine.* Hon hade fått löfte om en exklusiv intervju med en talibanledare, Ghazi, vars grupp hade dödat tio franska soldater i bakhåll bara några månader tidigare. Från första början stod det klart att Ghazi och hans följe agerade på egen hand, och att de Rijke hade blivit kidnappad för att skaffa fram pengar till gruppen. Ghazis talibangrupp hade förförts av den kriminella jihadismen, precis som så många *katibas* i AQIM.

”Joanies kidnappare var vanliga brottslingar, folk som använde lösensummorna till att föda sina familjer, sin stam, inte för att gå ut i jihad mot väst”, förklarade Michaël Lescroart, före detta redaktör för det belgiska

veckomagasinet. Det var Lescroart som förhandlade om de Rijkes lösensumma tillsammans med en skotsk vän, kallad ”Dave”. ”Självfallet rättfärdigar det inte vad de har gjort mot henne, men det visar att kidnappning i starkt destabiliserade länder, som Afghanistan, har förvandlats till en industri för ett stort segment av befolkningen som annars inte skulle överleva.”[144]

I sin bok, *In the Hands of Taliban,* instämmer de Rijke i analysen. ”Vi körde på den fortfarande dåliga vägen inte långt från Ghazis by. Jag hörde att han suckade. ’Vi behöver pengar. För att bygga en bra väg så att vi kan skicka våra barn till skolan i Surobi om de vill studera. Skriv det också. Och vi vill bygga en ny skola i vår dal.’

’För flickor också?’ kunde jag inte låta bli att fråga.

Svaret var lika tveklöst som det jag hade hört i Kandahar flera månader tidigare: ’Nej! Flickor ska inte gå i skolan. Bara pojkar.’”[145]

de Rijke tvingades gå över de afghanska bergen tills de nådde ett läger där hon och hennes fångvaktare skulle tillbringa natten. När de var framme fick hon en mobiltelefon av Ghazi. Hon ringde Lescroart.

”Jag fick samtalet på kvällen. Det måste ha varit vid sjutiden eftersom jag tittade på *Simpsons* med min son”, minns Lescroart. ”Det var Joanie. Hon hade blivit kidnappad. Jag sa till henne att inte tala om var hon befann sig utan att bokstavera namnet på holländska och det gjorde hon. Så jag visste mer eller mindre var de hade tagit henne. När vi hade lagt på ringde jag upp den belgiske försvarsministern. Joanie hade rest runt med honom i Afghanistan bara några dagar tidigare, men hon hade stannat kvar för att intervjua Ghazi. Han var mycket hjälpsam och sa: ’Om vi måste betala så betalar vi.’ Det var hans exakta ord. En dag senare, när han insåg att hon var holländska och att hon inte hade ett belgiskt pass, ändrade han attityd fullständigt och sa att det var den holländska regeringens ansvar att ta hand om hennes kidnappning.”

Samma kväll ringde Lescroart den belgiska utrikesministern som sa till honom att vänta – det skulle ta mycket lång tid att reda ut situationen. När han kontaktade de holländska myndigheterna dagen därpå fick han höra

samma sak. Men holländarna sa direkt att ”de tänkte inte förhandla med terroristerna, de tänkte inte betala någon lösensumma. Men om jag ville göra det så tänkte de inte stoppa mig”. Lescroart fick intrycket att både de belgiska och de holländska myndigheterna slingrade sig. Två viktiga dagar gick till spillo. ”Det fanns inte något regelverk upprättat, de improviserade helt enkelt”, fortsätter Lescroart.

När de holländska myndigheterna ville ta över förhandlingarna för Joanie vägrade Lescroart. ”Joanie hade sagt till mig i ett av sina telefonsamtal att lita på Dave, en skotsk vän som hade varit med henne i Kabul medan hon väntade på klartecken för intervjun med Ghazi. Till en början hade jag varit tveksam till att lita på honom”, minns Lescroart. ”Jag kände honom inte och jag trodde att han var en lycksökare, någon sorts legosoldat. Men hon hade rätt: Dave visste vad som skulle göras.”

Samma kväll som Lescroart fick det första samtalet från de Rijke kontaktade han Dave och talade om för honom att Joanie hade blivit bortförd och att kidnapparna begärde 2 miljoner dollar för henne. Dave hörde i sin tur av sig till sina förbindelser i Afghanistan och bad dem ta kontakt med kidnapparna för att förhandla ner lösensumman.

”Joanies kidnappare var en liten grupp talibaner som trodde att de kunde få ut lite pengar genom att föra bort henne. De var inte professionella kidnappare; när det handlar om brottslighet i Afghanistan är alla på samma gång amatörer och professionella. Men vi visste att de inte hade något långsiktigt perspektiv och att de skulle gå med på en liten del av den summa som de krävde om vi betalade snabbt. Hur visste vi det? För att några dagar tidigare hade två franska journalister intervjuat samma ledare, Ghazi, utan att han hade kidnappat dem. Det stod klart för mig att det skulle vara svårare för att inte säga omöjligt att ta hand om tre gisslan än en, även om det var en kvinna. De hade inte infrastrukturen att handskas med tre gisslan. De var inte professionella kidnappare.”[146] Likaså var Ghazi sannolikt omedveten om att den franska regeringen skulle ha gått med på att betalat mycket mer än *P-Magazine* för sin medborgare.

En annan anledning till att Joanies kidnappare ville ha ett snabbt avgörande var att de visste att de inte kunde hålla kidnappningen av en västerländsk journalist hemlig så länge till. ”Jag var säker på att Joanies kidnappare ville

ha en snabb deal för att undvika att någon stal deras gisslan”, sammanfattar Lescroart.

Dave hade också tur under förhandlingarna eftersom de Rijke hade lov att ringa regelbundet till sin redaktör, så de visste att hon levde. Men ryktena om hennes bortförande spreds snabbt i Kabuls mediekretsar. Dessutom måste Dave och Lescroart se till att de belgiska och holländska myndigheterna inte varskodde de afghanska myndigheterna. ”Holländarna ville plötsligt kontakta den afghanska polisen angående hanteringen av lösensumman”, berättar Lescroart. ”Som tur var lyckades den holländska ambassadören i Kabul göra klart för dem att om det blev känt att någon i Kabul hade så mycket pengar, skulle den personen inte gå säker. Han skulle inte ens kunna lämna sitt hotellrum. Polisen skulle råna honom på pengarna.”

Lescroart och Dave jobbade i par dygnet runt, struntade i alla förslag från de belgiska och holländska myndigheterna. Samtidigt som Dave fick ner summan för de Rijkes frihet till 130 000 dollar förhandlade Lescroart med den politiska byråkratin i Belgien och Holland om att skicka lösensumman i kontanter till Dave så snabbt som möjligt. Det var en mycket svår uppgift.

”Det tog två dagar att få klartecken att flytta pengarna. Jag fick resa till Haag med en bild av Joanie och tala om för dem att hon snart skulle vara en jakttrofé om de inte snabbade på. Till sist gick de med på det. Lyckligtvis kunde tidskriften betala lösensumman. Så *P-Magazine* överförde 100 000 euro från sitt konto till den holländska ambassadens konto i Belgien och inom två timmar släppte den holländska ambassaden i Kabul pengarna i kontanter och i dollar”, säger Lescroart.

En vecka efter kidnappningen var de Rijke på väg mot friheten, i sista minuten visade det sig. Ryktet om hennes bortförande hade nått det talibanska ledarskiktet som under de sista timmarna av hennes fångenskap hade försökt förhindra att hon släpptes och att lösensumman gick till Ghazis grupp. Men hennes kidnappare höll sig till avtalet och klarade av att skicka henne till Kabul. Under resan bytte hon bil sju gånger innan hon var framme i Kabuls utkanter där hon skulle överlämnas till Dave, förhandlaren.

”Det var två bilar, en ordnad av oss, som skulle ha tagit henne till Daves hus i Kabul, och en annan skickad av den holländska ambassaden med en västerländsk kvinna i. Vi kände inte till den andra bilen, men Joanie klev in i den”, säger Lescroart. ”När hon inte kom hem till Dave ringde han mig och sa: ’Jag har tappat henne.’ Då visste vi inte vad vi skulle göra. Vi väntade på att hon skulle kontakta oss och hoppades att hon inte hade blivit kidnappad igen.”

de Rijke visste inte att hon hade klivit in i fel bil. ”Jag steg in i bilen och kvinnan började tala med mig på engelska. Efter några minuter förstod hon att jag var holländska så hon bytte till holländska. Hon visste inte ens att jag var holländska”, minns de Rijke.[147] Kvinnan som arbetade för en prestigefylld tankesmedja hade valts ut för att ta med de Rijke till Kabuls holländska bostadsområde, där hon frågades ut och fick veta att det bästa var att inte tala med någon om vad som hade hänt. Följande dag sattes hon på en reguljär flight till Amsterdam utan att gå genom tullen och utan att visa sitt pass.

”Den holländska regeringen visste var det sista bilbytet skulle äga rum. Kanske de avlyssnade min telefon”, sa Lescroart, ”eller Daves, eller så följde de efter honom, jag vet inte. Men de skickade bilen för att försäkra sig om att Joanie var i säkra händer och för att se till att den afghanska polisen inte fick tag i henne. De ville ha ut henne ur landet så snabbt som möjligt.”

För den holländska byråkratin var de Rijke inte mycket mer än en handelsvara som skulle skeppas hem igen så fort som möjligt. ”Ingen sa något till mig i Kabul. Jag fick inte reda på hur jag hade blivit befriad förrän Michaël talade om det för mig i Amsterdam”, sa de Rijke. ”De holländska myndigheterna hade helst sett att jag inte pratade om kidnappningen, att jag bara återvände hem och glömde de där minnena. De gjorde inte bara väldigt lite för att befria mig, de ville utplåna hela historien. De ville att det jag hade utsatts för och deras urusla behandling av affären skulle förbli ett ouppdagat brott.” de Rijke släpptes tack vare en tidningsredaktör och en lojal förhandlare som agerade beslutsamt inom den gyllene timmen. Kayla Mueller, den unga amerikanska biståndsarbetaren kidnappad i Aleppo, hade inte sådan tur.

En kärlekshistoria i kalifatets tid

”Jag kunde ha räddat Kayla Mueller.” Förhandlaren som nyligen hade lyckats få hem andra västerlänningar från Syrien såg mig i ögonen och väntade på min reaktion. Jag vet att det han säger är sant, eftersom han har varit involverad i mer än en förhandling om gisslan tagen av Islamiska staten. Men jag frågade i alla fall om han var säker på det. Han nickade. ”När samtalet kom, bara några dagar efter att hon hade blivit bortförd, var jag i Antakya och jag råkade vara tillsammans med killen som fick det. Kidnapparna hade gått igenom Kaylas skypesamtal och kände igen hans namn. Han är syrisk-amerikan från en mycket framstående familj och vid den tiden drev han en liten biståndsverksamhet i Turkiet. Han frågade genast om jag kunde hjälpa till, men jag förklarade för honom att jag inte kunde ta ett fall såvida inte familjen ville det. Jag kände inte Mueller – jag hade aldrig träffat henne. Men jag bad honom att skaffa fram bevis för att hon levde, vilket han fick inom en timme.”[148] Förhandlaren som inte kunde ta sig an Mueller var emellertid helt säker på att hon kunde ha blivit befriad. ”Jag är övertygad om att ifall vi hade agerat omedelbart så kunde jag ha fått henne fri för en liten summa pengar.”

Förhandlaren tystnade, tände en cigarett och ruskade på huvudet. ”Så här i efterhand, ja, jag kanske borde ha kontaktat familjen, men jag är ingen ambulansjagare. Jag ringer inte direkt till familjen och säger: ’Jag hörde att en närstående har blivit kidnappad, vill ni ha min hjälp ?’ I de här situationerna, när ett liv står på spel, vill man gärna tro att det finns ett system och att man bara behöver trycka på en knapp för att sätta igång det. Det är inte så det fungerar.”[149]

Enligt förhandlaren fastnade Mueller i den byråkratiska kvarnen, hon kom i kläm mellan USA:s utrikesdepartement och FBI, CIA och Vita huset. ”Det måste ha tagit många, många möten innan de slutligen fick ordning på det hela, och vid det laget var det för sent.”

Kayla Mueller råkade efter en tid i händerna på Islamiska staten, men ingen vet säkert vem som ursprungligen kidnappade henne – en liten jihadistgrupp eller ett kriminellt gäng, eller någon från Fria syriska armén, eller vilken som helst av de andra upprorsgrupperna som var ute efter snabba pengar. ”2013 var marknaden för västerländsk gisslan i norra Syrien mycket väl utvecklad. Utlänningar såldes i enlighet med nationalitet och yrke”, säger en förhandlare.

Det troliga är att Kayla Mueller såldes eller byttes bort till en fiendegrupp mot pengar eller mot fångar, eftersom det var vad som hände Joakim Medin. Många av de här transaktionerna äger rum på den syriska marknaden för andrahandsfångar, förklarar förhandlaren. Journalisten Jean-René Augé-Napoli är helt säker på att Islamiska staten inte visste att Kayla Mueller var kvinna när de köpte henne. ”I allmänhet köps och säljs gisslan utan att man anger kön, så det är troligtvis så att IS helt enkelt erbjöds en biståndsarbetare från USA. Ingen vill ha kvinnor. Det komplicerar det hela av många skäl. Kvinnor är störande. Särskilt jihadister lever i en segregerad manlig omgivning, och logistiskt är det mycket enklare och billigare att handskas med manlig gisslan än att handskas med båda könen.”

Förhandlaren tillägger att han är osäker på om den syrisk-amerikan, som fick det första samtalet, någonsin talade med Kaylas familj. ”Några månader efter det samtalet träffade jag honom igen. Han sa att han hade kontaktat de amerikanska myndigheterna, FBI tror jag, och att de hade blivit väldigt, väldigt irriterade över sättet som han hade skött kidnappningen på. Det är synd, för han kunde ha varit den perfekta förhandlaren när det gällde den första gruppen kidnappare om man hade vidtagit snabba åtgärder.” Förhalning – alltså motsatsen till vad som krävs – är precis vad regeringar ägnar sig åt när de handskas med kidnappningar av sina medborgare.

Första gången jag träffade den här förhandlaren var på en bar med utsikt över Östersjön. Det var en solig varm förmiddag i oktober, ljuset var väldigt starkt och vattnet kristallklart. Där vi satt och drack kall öl kunde vi ha befunnit oss på en bar vid Medelhavet, i Turkiet eller i Syrien. När han berättade om journalisterna, biståndsarbetarna, fixarna, chaufförerna, legosoldaterna, flyktingarna och jihadisterna som levde i de turkiska städerna i närheten av den syriska gränsen, kom jag att tänka på bilderna som Kayla Mueller och hennes pojkvän Omar Alkhani hade lagt ut på Facebook medan de levde bland just de människorna. På bilderna syns två människor som älskar varandra, en syrisk man och en ung amerikansk kvinna som ler lyckligt medan solen lyser på himlen. Det syns inga spår av kriget i Syrien trots att det pågår bokstavligt talat runt hörnet. Bilden blir nästan absurd när man jämför med den politiska verkligheten; historien om Kayla och Omar – en kärlekshistoria i kalifatets tid – känns rent surrealistisk.

Kayla och Omar träffades 2010 i Egypten. Under två år höll de kontakten med varandra. Sedan träffades de i Beirut 2012 och strax efter det bestämde de sig för att flytta till Istanbul tillsammans. Kayla ville bli biståndsarbetare, Omar frilansande fotojournalist. Båda hade högtflygande yrkesplaner, och de trodde att den syriska konflikten skulle ge dem en genväg till sina drömmars mål. Det var troligtvis därför som de flyttade från Istanbul till en liten stad i närheten av den turkisk-syriska gränsen. Ingen av dem hade någon utbildning. Kayla var volontär. Hon hjälpte var och en som accepterade hennes erbjudande om assistans. Hon hade ingen lön, ingen försäkring, ingen att ringa om saker och ting gick fel. Och fel gick det i början av augusti 2013 när hon blev kidnappad i Aleppo. Omar var inte anställd vid någon tidning. Han jobbade som frilans och försörjde sig på att reparera datorer.

Men på våren 2013 var Kayla och Omar lyckliga. De var unga, de var förälskade och de kände att de var med om något historiskt. De bloggade om den syriska konflikten. Eftersom de befann sig bara några kilometer från gränsen använde de sociala medier för att informera världen om vad de såg. De såg som sin uppgift att iaktta och rapportera om krigets fasor och det var naturligt för dem att göra det tillsammans.

”Jag har stött på fler sådana par i konfliktzoner”, säger en europeisk biståndsarbetare som vill vara anonym. ”De vill hjälpa. De vill tala om för världen vad som händer. De är väldigt engagerade och de tror att om de befinner sig i närheten av ett krig så går det snabbare för dem att bli hjälparbetare eller journalister. Men de har fel. Ingen vill anställa de här människorna för de är inte kvalificerade, och uppriktigt sagt, om vi anställer dem så utsätter vi oss själva för fara. Att vara hjälparbetare är tufft. Det kräver universitetsstudier, många års utbildning och erfarenhet. Det räcker inte med att vakna upp en morgon i Mellanvästern eller Mellanöstern och bestämma sig för att bli hjälparbetare.”[150]

Par som Omar och Kayla är mycket tillsammans, de hjälper varandra i sin strävan efter att göra gott, rädda världen. De förstärker varandra i övertygelsen om att vad de gör är det rätta, ofta utan att förstå riskerna. Någon gång på senvåren tog Omar med sig Kayla till den turkiska gränsstaden Reyhanlı där han hade ordnat ett möte med två amerikanska journalister, Nicole Tung, fotograf och vän med James Foley, och Janine di

Giovanni. Mueller presenterade sig som Omars fästmö.[151] ”Hon hade hjärtat på rätt ställe”, sa Tung till *Arizona Republic.* ”Men olyckligtvis springer man in i så många olika faror när man är färsk och ny i konfliktzoner, särskilt på en plats som Syrien.”[152] Och det gjorde de i början av augusti 2013 när Omar blev ombedd att resa till Aleppo för att laga ett datasystem åt Läkare utan gränser och Kayla bönföll honom om att få följa med.

Först vägrade han, men så småningom gav han med sig. Fast de bodde bara några kilometer från Syrien hade Mueller aldrig varit i Syrien, hon hade aldrig sett Aleppo. Omar tänkte att hon behövde se vad som hände så hon kunde skriva det i sin blogg, *Imbued with Hope,* för att få mer hjälp åt flyktingarna. Det var ett dumdristigt beslut, taget av två oerfarna unga människor som var förälskade och som trodde att de kunde göra skillnad genom sina handlingar. Humanitära hjälporganisationer har dokumenterat den syriska tragedin från början av inbördeskriget. Muellers besök hos Läkare utan gränser och berättelsen om hennes resa gjorde inte så mycket för att lindra miljoner syriers plågor på grund av konflikten, men det kostade henne livet.

Francesca Borri minns att ”det var Kayla som frågade Läkare utan gränser om hon kunde stanna där över natten. Tydligen hade paret inte ens ordnat med rum åt sig. Personalen på Läkare utan gränser var rasande. De hade problem med kidnappningar av lokala anställda, så det sista de ville ha var en amerikansk kvinna som stannade över natten. Men de kunde inte skicka ut dem på gatorna så de lät dem stanna[153]”.

Morgonen därpå tog Omar och Kayla taxi från Läkare utan gränser till busstationen. Så snart taxin började köra märkte Omar att en grå minibuss följde efter dem. Bussen körde om taxin och tvingade den att stanna. Sex maskerade män beväpnade med AK-47:or och med skyddsvästar hoppade ut och omringade ungdomarna. De drog in båda två i minibussen och körde därifrån.

Kayla och Omar fördes till källaren under ett barnsjukhus i Aleppo som hade gjorts om till ett provisoriskt fängelse. Kayla låstes in med kvinnorna. Omar blev förhörd. I två månader blev han torterad och slagen. Varje gång de frågade honom vem kvinnan som reste med honom var, svarade han ”min fru”. Till sist blev han släppt, ensam. Kayla blev kvar i Aleppo.

”Jag intervjuade Omar femton, kanske tjugo gånger”, sa förhandlaren. ”Ibland ändrades detaljerna om deras kidnappning. Det är normalt, du är under så stark stress att minnet sviker. Jag talade med honom för jag ville veta om han hade sett några av dem i gisslan vars frigivning jag förhandlade om med Islamiska staten. Så jag bad honom tala om för mig exakt vad som hade hänt medan han satt fången och jag kom till slutsatsen att han inte hade sålt ut Kayla. Tvärtom, han var väldigt, väldigt ledsen för att han hade tagit med henne.”[154]

I efterhand visar Kaylas och Omars resa till Aleppo hur lite de visste om farorna i den syriska konflikten, och att kidnappningen berodde på den okunskapen. Francesca Borri säger: ”Varje gång jag reste in i Syrien reste jag utan ens en penna. Jag låtsades vara flykting och jag hade inte ens en telefon. Från mitten av 2013 försökte jag resa in och ut under dagen så att jag slapp tillbringa natten i Syrien.”[155]

Förhandlaren fortsätter: ”När Omar kom ut från Syrien tog han kontakt med Kaylas familj. Jag uppmanade honom att inte säga till dem att han kunde lösa problemet, för det låg långt bortom hans förmåga”, minns förhandlaren. Omar sa till *Daily Mail* att Kaylas föräldrar hade fått en trettio sekunder lång video där deras dotter bönföll dem om hjälp. Videon åtföljdes av ett budskap där det stod: ”Om ni vill ha henne levande kostar det tjugo miljoner dollar.”[156]

Återigen tror förhandlaren att det hade gått annorlunda om han eller någon som honom hade blivit bemyndigad att agera under de första avgörande dagarna. Emellertid tror han att familjen följde ”instruktioner från de amerikanska myndigheterna, så att de inte objektivt kunde bedöma hur allvarlig situationen var i Syrien. Och Omar trodde verkligen att han kunde rädda henne; han hade en plan, kanske för att han älskade henne och kände sig skyldig för att hon hade blivit bortförd.” Förhandlaren gör ett uppehåll, möjligtvis tänker han på de där avgörande dagarna. ”Så Omar åkte tillbaka för att hämta henne, för att rädda henne. Han blev fängslad igen, den här gången i Shaykh Najjar, industristaden norr om Aleppo där IS hade byggt ett av sina fängelser. Vid det laget var Kayla i IS våld. Han väntade på ett sammanträffande med en domare för att förklara att hon var hans fru.”

Omar var säker på att Kayla skulle säga samma sak. Innan de gav sig iväg till Aleppo hade de kommit överens om att Kayla skulle låtsas vara hans fru, Ayesha, om de blev stoppade. Men när domaren frågade Kayla i Omars närvaro om det var sant att hon var hans fru brast hon i gråt och sa att hon var hans fästmö, inte hans fru.

”Jag tror att hon sa som det var för att rädda honom”, säger förhandlaren. ”Hon ville skydda honom. Hon var rädd att de skulle döda honom för att han hade ljugit. Det är sannolikt att hon hade fått veta att om hon sa sanningen så skulle de låta honom gå och det gjorde de också.” Omar riskerade livet för att rädda Kayla och Kayla gav upp sina chanser att bli fri för att rädda Omar.

I juli 2014, nära ett år efter kidnappningen av Kayla, genomförde kommandosoldater ur US Army Delta Force en operation i Raqqa för att rädda utländsk gisslan som hölls av Islamiska staten, inklusive Kayla. Men när de anlände hade alla i gisslan redan blivit förflyttade. Arton månader efter bortförandet dödades Kayla Mueller i ett jordanskt flyganfall mot Islamiska staten i Raqqa.

I likhet med alla som tagits som gisslan blev Kayla ett stående inslag i medierna och användes i jihadisternas propaganda. De förra använde henne till att öka upplagan, de senare för att visa upp den ondskefulla naturen hos den västerländska fienden. Hennes död hjälpte inte de syriska flyktingarna. Tvärtom gödde den hatet mellan de olika fraktionerna och sponsorerna som är involverade i den syriska konflikten.

Inte ens det ultimata offret, hennes död, kunde förverkliga Kayla Muellers dröm om att bidra till en bättre värld.

KAPITEL 10

BYTET – PÅ SPANING EFTER EN NY IDENTITET

Förhandlaren räddade inte Kayla Mueller, men han tog hem en annan ung och oerfaren människa, en dansk som heter Daniel Rye Ottosen. Liksom Kayla Mueller och hennes pojkvän Omar Alkhani såg Ottosen konflikten i Syrien som en genväg till något som han verkligen längtade efter att bli: fotojournalist. Och lika lite som Mueller och Alkhani hade han någon aning om hur farligt Syrien hade blivit och hur dödfödd hans idé var. Amatörjournalister blir nästan aldrig professionella journalister, men de hamnar väldigt lätt i knipa.

Efter att ha blivit släppt 2015 fick Daniel Rye Ottosen anställning vid det danska säkerhetsbolaget Guardian-SRM som föreläsare vid en av deras utmärkta överlevnadskurser. Och de kurserna är avgörande för var och en som tänker resa till farliga områden – från Afghanistan till Nigeria – kurser som varken Ottosen eller Mueller deltog i eftersom de inte hade råd.

Ottosen är en ung man som ser mycket bra ut: reslig, ljust hår, ljus hy, typiskt nordiskt utseende. Innan han försökte sig på en karriär som fotojournalist var han elitgymnast.

Ottosen berättar för dem som anmäler sig till överlevnadskursen hur det gick till när han blev bortförd i norra Syrien, hur han och de andra västerlänningarna i gisslan överlevde under den fasansfulla fångenskapen. Emellertid underlåter han att nämna ett antal avgörande detaljer, som varför och hur han hamnade i norra Syrien.

En genväg till fotojournalism

”Jag träffade Daniel Rye [Ottosen] i april 2013 innan han reste till Syrien”, säger förhandlaren. ”Han hade frågat runt bland danska journalister efter någon som kunde ge honom råd inför resan till Syrien. Han ville rapportera om kriget i Syrien för att bli fotojournalist. Jag hade jobbat med [James]

Foleys fall sedan november 2012, så jag visste vad som pågick där, plus att jag hade gjort en massa förberedande arbete åt journalister som reste i farliga områden, så fler människor hade föreslagit att han skulle prata med mig.

Jag sa på en gång att han inte borde resa, det var för farligt och han var totalt oerfaren. Han var bara lite över tjugo och hade aldrig varit i en krigszon. Men han ville inte lyssna.” Så förhandlaren gav honom några råd. ”Jag sa åt honom att alltid lämna ett informationsspår inne i Syrien, ifall han skulle bli kidnappad, ledtrådar som någon som jag kunde följa. När John Foley blev kidnappad kunde vi inte följa hans rörelser bakåt, före bortförandet … Vi hade inga ledtrådar.”[157]

Daniel Rye Ottosen reste till Syrien. Han korsade gränsen från Turkiet två gånger. Första gången följde han förhandlarens råd och stannade inte kvar i Syrien över natten, men den andra gången tillbringade han natten i Syrien och morgonen därpå blev han kidnappad. ”Det råder inga tvivel om att han uppförde sig oansvarigt”, säger Carsten Jensen, en av Skandinaviens mest framstående författare, som deltog i en av överlevnadskurserna hos Guardian Group medan han gjorde research inför sin senaste bok. ”Han såg en byggnad som användes av en av jihadistgrupperna – jag tror det var Nusrafronten – och ville ta en bild av den. Han blev avrådd men gjorde det ändå.”[158]

Det är oklart om någon lade märke till honom för att han tog foton eller om hans chaufför eller fixare sålde honom till kidnapparna. ”Västerlänningar förstår inte hur farligt det är att landa i Turkiet och shoppa runt efter fixare och chaufförer. Vissa av de här människorna drar sig inte ett ögonblick för att sälja dig för några hundra dollar”, säger Omar al-Muqdad som har producerat en dokumentär för BBC, *We Left Them Behind,* om västerländsk gisslan i Syrien.[159]

Det är också möjligt att någon såg en lång blond vältränad ung man med en kamera och tänkte att fotojournalist var en bra täckmantel för en amerikansk spion och bestämde sig för att kidnappa honom. Det är inte klart vilken grupp som förde bort Ottosen, kanske Nusrafronten. Emellertid gick kidnapparna ut på internet och sökte på honom för att se om han talade sanning – som de gör med all gisslan – och när de inte hittade några foton tagna av honom drog de slutsatsen att han var spion.

”Jag kan inte utesluta att han såldes eller byttes bort några gånger som spion innan han till sist hamnade i Islamiska statens våld”, säger en syrisk förhandlare. ”Varje gång han såldes torterades han av sina kidnappare för att de ville tvinga fram en bekännelse.”[160] Det förklarar varför han till en början flyttades så ofta från ett ställe till ett annat. Kanske han såldes till Islamiska staten som spion. ”Daniel blev svårt torterad under ganska lång tid eftersom de verkligen trodde att han var spion”, säger Marc Marginedas, en veterankorrespondent från Katalonien som hölls som gisslan av IS och som träffade Ottosen medan de satt fängslade. ”Han var inte journalist. De kunde inte dokumentera hans verk. Och han var i så god form att de måste ha trott att han hade blivit utbildad i armén och av underrättelsetjänsten. När de slutligen insåg att han inte var spion slutade de tortera honom.”[161]

Vid det laget var han förvandlad. Deltagarna på överlevnadskursen hos Guardian Group fick se bilden som kidnapparna skickade med kravet på lösensumma, efter två eller tre månader i fångenskap. ”Han hade gått ner 30 kilo och såg ut som en fyrtiofemårig knarkare som lever på gatan”, minns Carsten Jensen.

Fastän kravet på lösensumma kom långt efter Ottosens bortförande säger förhandlaren att han hade letat efter Ottosen nästan från början. ”Jag fick ett samtal klockan två på eftermiddagen från Daniels far. Det var den nittonde maj. Daniel hade blivit kidnappad den sjuttonde. Hans flickvän hade åkt ut till flygplatsen för att hämta honom, men Daniel hade inte synts till. Innan Daniel gav sig iväg hade han gett sin far ett kuvert som skulle öppnas bara om han inte återvände. Inuti fanns mitt telefonnummer.”[162]

Ottosen gjorde många misstag: han hade rest till Syrien, ett land som han inte kände till, för att dokumentera ett krig och sälja sina foton till danska tidskrifter efter sin återkomst; han hade rest ensam, ingick inte i något medieteam, hade inte ens sällskap av en erfaren journalist; han hade rest som obunden frilansare utan något avtal om publicering. Precis som Kayla Mueller förleddes Daniel Rye Ottosen av romantiska föreställningar om ett yrke. Och han begrep inte att professionella journalister och hjälparbetare har en ganska låg uppfattning om människor som han. Men sanningen måste ha gått upp för Ottosen under fångenskapen.

”Han sa att han vid en tidpunkt var inlåst i en liten cell tillsammans med tolv andra västerlänningar”, säger Carsten Jensen. ”De blev väldigt förtroliga, allihop. Vissa av dem gav föreläsningar för de andra om ämnen som de var bra på. Men Daniel hade inte de kunskaperna.” Somliga hade en lång karriär som krigskorrespondenter bakom sig, så självfallet var Ottosens status låg i det sällskapet. Han var ung och oerfaren, och han såg upp till de andra. I sin föreläsning vid Guardian Group talade Ottosen med glädje om ”biokvällarna” när någon i gisslan återgav en film i detalj. Det var nästan som en sagostund. Han använde det danska ordet *hyggelig,* hemtrevligt, mysigt.

För att höja sin status bland de andra förstod Ottosen att han måste erbjuda dem något som de inte hade. ”Han hade varit en framstående idrottsman, så han organiserade gymnastikövningar för gruppen, och det höjde hans status. Han blev också bra på att städa toaletter, för det fick han ibland små belöningar av vakten, och de blev i sin tur pris i brädspel som de tillverkade av papp”, säger Jensen.[163]

Daniel Rye Ottosen hade i alla fall gjort några saker rätt: innan han gav sig av hade han kontaktat en förhandlare och lämnat förhandlarens telefonnummer hos sin far, och han hade köpt en försäkring (värd omkring 650 000 euro) så att familjen kunde betala förhandlaren och fortfarande ha lite kvar till lösensumman. Det är troligt att det var de försiktighetsåtgärderna som räddade hans liv. Förhandlaren säger: ”När hans far ringde mig visste jag omedelbart vem Daniel var. Jag hade träffat honom, jag hade pratat med honom och gett honom råd. Jag visste att jag kunde hjälpa.”[164]

Priset för att vara ingen

”Från första början var Daniel Rye Ottosens kidnappning ett av de svåraste fall jag någonsin hade haft”, fortsätter förhandlaren. ”Det var komplicerat av många skäl. Daniel var dansk och kom från ett land som inte betalar lösensumma och han var ingen, varken berömd journalist eller hjälparbetare, så han stoppades på en gång in i samma kategori som de brittiska och amerikanska gisslan. Plus att Danmark är det land som har framställt satirteckningarna av Muhammed, så att döda en dansk var ett bra vapen i den jihadistiska världens propaganda.

Jag var också rädd för att IS skulle använda honom till att få de andra europeiska regeringarna att betala, och i viss utsträckning gjorde deras förhandlare det. De höll kvar honom till slutet medan de förhandlade med den ena europeiska regeringen efter den andra: den spanska först, den franska strax efter. Alla de andra i gisslan befriades före Daniel. Jo, vi hade inte lika stora resurser som de länderna hade, eftersom vi är ett privat bolag och de har obegränsade resurser. Men jag anser att sättet som kidnapparna förhandlade på, när de tog en grupp i taget och lämnade Daniel till sist, inte hade så mycket med de ländernas resurser att göra som att denna typ av förhandling gav IS en möjlighet att avslöja och utnyttja de västerländska regeringarnas inkonsekvenser och idiosynkrasier under hanteringen av kidnappningar."[165] IS ledare var mycket väl medvetna om regeringarnas svagheter, särskilt konkurrensen mellan olika regeringars krisenheter under arbetet med att befria gisslan som hölls av samma kidnappare.

Och då det kommer till kidnappningar är samarbete mellan olika regeringar ett rent påhitt. ”När jag blev utfrågad efter min befrielse”, minns Mariani, ”sa jag till dem att det fanns två franska gisslan i samma läger som mitt och att den unga var väldigt, väldigt sjuk. Jag sa: snälla låt den franska regeringen veta att de måste agera snabbt för han kanske inte klarar sig. Jag fick veta att mitt budskap hade vidarebefordrats till fransmännen, men ingen från den franska krisenheten eller ambassaden kontaktade mig. De enda utlänningarna som frågade ut mig var amerikanerna. Sedan, i oktober 2013, blev Marc Féret och Pierre Legrand befriade, och jag försökte kontakta dem. Jag ringde krisenheten i Paris och förklarade vem jag var. De skickade mig vidare till en kvinna som sa att de aldrig hade fått något meddelande från den italienska regeringen om de två gisslan.”

Francesca Borri berättar om en liknande erfarenhet: ”När Joakim Medin kidnappades i februari 2015 hade vi bestämt att träffas över en middag samma kväll i Erbil på hans väg tillbaka från Syrien. När han inte dök upp kollade jag nyheterna och fick veta att han hade blivit kidnappad i Turkiet, men jag visste att det var omöjligt, eftersom han var i Syrien; jag hade fått ett sms från honom från Syrien bara några timmar innan han försvann. Så jag ringde den italienska konsuln i Erbil och bad honom kontakta de svenska myndigheterna och låta dem veta att Joakim hade blivit kidnappad i Syrien. Konsuln vidarebefordrade informationen till den italienska krisenheten, och några timmar senare ringde utrikesministern för att säga att det enligt vissa

regler inte gick att vidarebefordra någon information om kidnappningen. Så jag gick ut på sociala medier, jag lade ut en uppmaning till det svenska Utrikesdepartementet att kontakta mig om kidnappningen av Joakim Medin. De ringde mig inom mindre än en timme.[166]”

Genom att ställa förhandlarna mot varandra tog IS in enorma lösensummor. Ottosen var en av de sista i gisslan som blev frigiven, och många källor har bekräftat att hans lösensumma med god marginal översteg de två miljoner euro som medierna angav. Inofficiella källor uppskattar summan till sex miljoner euro. I kohandeln mellan lösensumman och de propagandavinster som hans avrättning skulle ha gett dem, valde IS pengarna. Det var i grevens tid. Efter Ottosens befrielse ändrade Islamiska staten inställning till att frige gisslan mot en lösensumma. Vissa människor är varor som är mer värda döda än levande.

Hur lyckades Ottosens familj, som inte var förmögen, få ihop en sådan summa? Guardian Group tog sig an Ottosens fall trots att familjen inte kunde betala. De gav dem tips om hur de skulle samla in pengar. Ottosens syster gick ut och bad om donationer från idrottsrörelsen, bland annat genom en kampanj på Facebook. Hon lyckades samla in omkring hälften av pengarna. Guardian Group använde sina förbindelser bland inflytelserika och förmögna människor och bolag för att få in bidrag. Gruppen såg också till att familjen fick kontakt med en jurist som tog hand om de medel som kom in. Den danska regeringen höll sig i bakgrunden. Den ingrep inte men var hela tiden informerad, och så småningom fick familjen tillstånd att släppa lösensumman.

Det var en anmärkningsvärd uppvisning i solidaritet av ett säkerhetsbolag, en europeisk regering och stora delar av den danska befolkningen, däribland rika rederiägare, industriägare, och till och med bankfolk. Det var en gemensam ansträngning för att rädda ett liv; inte livet på en kändis, inte livet på en politiker eller en berömd journalist, utan livet på en okänd ung dansk. Det var en mardröm med lyckligt slut i ett land där inte ens sagorna brukar sluta lyckligt. Detsamma kan inte sägas om en annan ung europé, Jejoen Bontinck.

In i lejonets kula

Tidigt på våren 2013 reste Joanie de Rijke och fotografen Narciso Contreras till Syrien i sällskap med Dimitri Bontinck för att leta reda på hans son, Jejoen. ”I februari hade Jejoen stoppat ner sin sovsäck i ryggsäcken, sagt att han skulle till Amsterdam och rest till Turkiet”, säger de Rijke. ”Från Turkiet hade han korsat gränsen till Syrien för att ansluta sig till några vänner från Sharia4Belgium, en radikal salafistorganisation från Antwerpen. Hans far hade känt igen honom i en propagandavideo från IS. Jag såg fadern i en intervju på nyheterna där han sa att han tänkte resa till Syrien. Vi var själva på väg till Aleppo med mat och andra förnödenheter till dem som var strandsatta där – något helt annat än journalism. Så jag ringde Dimitri och sa att vi planerade att resa och att han kunde följa med oss om han ville.”[167]

Jejoen Bontincks bakgrund skiljer sig mycket från Daniel Rye Ottosens, liksom hans historia, men på något sätt hamnade han också i Syrien på jakt efter sig själv. Hans mor Rose kommer från Nigeria och hans far Dimitri är från Ryssland och Jejoen har vuxit upp i Belgien, ett land som är främmande för båda föräldrarna. Hans mor är djupt troende katolik. Jejoen fick en katolsk uppfostran och sattes i en prestigefylld jesuitskola. Som många andra tonårskillar fick han problem i skolan och med flickvänner. När han var i 15-årsåldern började han känna sig vilsen. Han hade ingen att prata med, inga kusiner, inga far- eller morföräldrar, mostrar eller fastrar. Hans föräldrars familjer levde många tusen kilometer bort. Men det fanns gott om ungdomar som honom, barn till immigranter som upplevde samma tomhet, som kände sig lika vilsna som Jejoen i norra Europas etniska smältdegel.

Det var en marockansk flickvän och en muslimsk granne, Azeddine, som började prata med Jejoen om islam, särskilt om den mest radikala versionen, salafismen. I november 2011, inte mer än tre månader efter sin första introduktion i islam, anlände Jejoen till 117 Dambruggerstraat i Antwerpen, högkvarter för Sharia4Belgium, en radikal salafistorganisation.

”Det finns tusentals unga människor som Jejoen, barn som känner sig vilsna i en komplex och skrämmande värld. De kommer in i tonåren och börjar upptäcka hur olika alla andra de är. De känner sig plötsligt som om de inte hör hemma någonstans – varken i skolan eller hemma eller ens bland sina vänner. Så när de hittar andra som är lika vilsna, lika rädda, knyter de mycket starka band”, förklarar en psykolog som arbetar med före detta jihadister i Europa.[168]

Sharia4Belgium tycks ha hjälpt Jejoen och många andra ungdomar att fylla tomrummet. Radikal salafism blev ett medel för att återuppfinna världen i enlighet med deras behov. Kalifatet var de här ungdomarnas nirvana där de fick rätt till ett bättre liv som betydelsefulla personer. När man ser på Jejoens resa till radikalisering i Belgien som ägde rum genom föreläsningar om radikal islam levererade av gamla män, genom träning i krigskonsten, och genom att skapa band med andra unga män som han själv, kan man inte låta bli att lägga märke till hur enkel och osofistikerad processen faktiskt var. Sharia4Belgium var ingen riktig rekryteringsorganisation med uppgift att skicka krigare till Syrien. Den hade inga officiella länkar till IS, al-Qaida, eller någon annan grupp. Den var mer som en improviserad lekstuga för radikala salafister, påverkade av det som hände i Syrien och med den absurda målsättningen att förvandla Belgien till en muslimsk stat, en stat som skulle drivas i enlighet med sharialagarna.

Sharia4Belgium var också forum för lågrankade radikala predikanter som Fouad Belkacem, en belgisk man, son till marockanska immigranter, som förkunnade de mest besynnerliga idéer för ett auditorium bestående av missanpassade barn till immigranter, ungdomar som var för okunniga om islams budskap för att ifrågasätta propagandan. Och de flesta av medlemmarna i Sharia4Belgium, inklusive Jejoen, hamnade till sist i Syrien där de slogs för antingen Nusrafronten eller IS.

”Radikaliseringsprocessen bland de här ungdomarna skedde nästan genom osmos”, förklarar psykologen. ”Någon reser till Syrien, vilket har varit en magnet under ganska lång tid nu, och börjar skicka sms om hur underbart hans liv är nu när han slåss för kalifatet. Bilder läggs ut på sociala medier. De visar upp sig som ungdomar gör. Självklart förstår ingen av de här ungdomarna vad krig är. De är också för unga för att fatta att de är dödliga. Så utflykten till Syrien blir en sorts exotisk resa, ett äventyr att berätta om för vännerna. När de kommer dit startar indoktrineringen. De flesta blir hjärntvättade. Särskilt lätt är det att övertala dem att lägga av sig sin identitet och bli ett med gruppen, för de tycker inte om sig själva till att börja med, varför skulle de annars ha gått med i en grupp som Sharia4Belgium?”[169]

”Gruppens band är mycket, mycket starka och det är lätt att förlora sig själv som individ; du har ju just blivit en del av gruppen”, bekräftar Jean-René

Augé-Napoli, som under en tid var inbäddad journalist i en jihadistgrupp i norra Syrien.

När Jejoen slutligen kom fram till Syrien gick han med i en av grupperna med bas i en villa i Kafr Hamra, en liten stad i utkanten av Aleppo. De nya medlemmarna blev omgående enrollerade i ett träningsprogram. Mindre än en månad efter Jejoens ankomst stannade en bil utanför ingången till villan och Dimitri klev ut.

”Vi körde till en kringgärdad villa i Kafr Hamra, en av de egendomar som hade stulits från den rika syriska eliten”, säger de Rijke. ”Det var ett fantastiskt ställe, med planteringar, fruktträd. Vi hade ingen aning om vad som väntade oss, ingen alls … Dimitri gick in med två av våra vänner från Aleppo. Fotografen, chauffören och jag satt kvar i bilen där ute. Vi väntade och väntade. Sedan kom folk ut ur huset och beordrade oss att kliva ur bilen. De knuffade fotografen och chauffören mot bilen medan jag stod på andra sidan, och de sa att vi skulle avrättas. Jag tänkte, det var det, jag kommer att dö här, i skuggan av den här villan.”[170]

Det var inte förrän senare som de Rijke fick veta vad som hade hänt där inne medan hon och de andra hotades med avrättning. När Dimitri hade gått in presenterades han för kommendanten som bjöd på te och frågade varför han var i Syrien. Dimitri svarade att han letade efter sin son, Jejoen – hade kommendanten hört något om honom, visste han något om honom? Hans värd svarade att det hade han inte. Medan Dimitri var på väg ut var det två män som grep tag i honom bakifrån och drog in honom i ett annat rum där han kläddes av, blev slagen och förhörd. De ville veta hur han hade lyckats ta sig fram till villan och vem som hade gett honom adressen.

”Dimitri hade kontaktat en organisation, Free Lawyers of Aleppo, som hjälpte människor att leta reda på sina anhöriga i Syrien. De hade länkar till kommendanten och hade fått hans adress eftersom de visste att det var ett ställe där nyrekryterade ungdomar utbildades”, förklarar en europeisk förhandlare som jag intervjuade. Men de trodde inte på Dimitri och fortsatte att misshandla honom.

Sedan ”slutade de helt plötsligt”, säger Joanie de Rijke. ”Bara så där utan vidare! Kommendanten hade ändrat sig. Dimitri fick tillbaka sina kläder och

de sa åt honom att försvinna. Det var ett mirakel!”[171]

de Rijke säger att ingen av dem visste vem kommendanten var. Inte förrän senare fick de reda på att Dimitri hade stått inför den högst rankade syriska befälhavaren inom IS, Abu Athir, vars riktiga namn var Amr al-Absi.[172] Han var en syrisk emir som hade befälet över mujahedins shuraråd, en grupp internationella jihadister med målsättningen att omvandla landets norra del till en islamisk stat. Abu Athir hade goda kontakter inom IS, hans *katiba* hade varit den första stridande gruppen i den framtida islamiska staten i Syrien. När IS ledare Abu Bakr al-Baghdadi kom till Syrien från Irak var Abu Athir en av de första som hälsade honom välkommen och avlade trohetseden.[173] Han var en av Baghdadis närmaste män i Syrien, en mäktig man.

”Hans bror var Firas al-Absi, ursprungligen emir av mujahedins shuraråd och ledare för de män som 2012 kidnappade John Cantlie och den holländska fotografen Jeroen Oerlemans”, förklarar förhandlaren som jag intervjuade. Efter Firas al-Absis död tog Abu Athir över gruppen som växte från omkring 180 utländska krigare till närmare 1 000. Under sommaren 2013 fick han officiellt ansvaret för all utländsk gisslan som hölls av IS. Troligtvis var han också hjärnan bakom förhandlingarna om lösensummorna tillsammans med IS ledande elit.

”Dimitri hade tur”, säger de Rijke. ”Vi hade tur allihop. Vi hade gått in i lejonets kula utan att veta att det fanns ett dödligt odjur där inne.”[174] Men enligt den europeiska förhandlaren som jag intervjuade hade Dimitris son, Jejoen, inte lika stor tur.

När Dimitri träffade Abu Athir fanns Jejoen bara något tiotal meter därifrån, i samma villa, som alltså användes för utbildning av nya rekryter. Enligt förhandlaren, ”befann sig Jejoen i ett mellanstadium av sin utbildning när hans far anlände till villan. Han var indoktrinerad och hans lojalitet sattes på prov. Där ingick test av olika slag som att han och de andra visades in i ett rum med en dator samtidigt som de fick order om att ’inte röra den’, bara för att ta reda på om de lydde eller inte. Så snart rekryterna hade passerat det stadiet flyttades de till nästa nivå: de fick små uppgifter, som till exempel övervakning. Gradvis växte förtroendet för dem. Men eftersom Dimitri dök upp utanför villan den dagen trodde de att Jejoen hade kontaktat honom och

gett honom adressen så de tog bort honom från programmet och satte honom i fängelse under övervakning.”[175]

Det är emellertid inte den version av händelseförloppet som Jejoen gav Joanie de Rijke och *New Yorker.* I ”Journey to Jihad”, en artikel där historien om Jejoen och hans räddning återberättas, säger Jejoen att han satt fängslad redan innan hans far kom dit för att han hade sagt att han ville resa hem.[176] Det var också versionen som Jejoen gav den belgiska polisen när de arresterade honom efter återkomsten. Berättelserna om kidnappning och jihadism är insvepta i rökridåer. Det finns ofta många versioner av sanningen.

Förhandlaren fortsätter med sin version av historien: ”Efter att hans far hade vädjat till Abu Athir flyttades Jejoen till ett fängelse i Aleppo där John Cantlie och James Foley satt, det var för att testa hans lojalitet. Fängelset drevs av Abu Obeida, en holländsk medborgare som Abu Athir litade på. Abu Obeida fick i uppgift att kolla upp Jejoen för att ta reda på hur övertygad han var när det kom till kritan. Eftersom de talade flamländska båda två var det lätt att etablera en relation. Jejoen var satt under bevakning en tid, men undan för undan fick han större frihet och så småningom fick han små uppgifter tills han togs upp i träningsprogrammet igen. Under tiden hade han behållit kontakten med sin far som till sist lyckades övertala honom att komma hem.”[177]

När Jejoen kom hem till Belgien blev han ställd inför rätta. Han dömdes till fyrtio månader villkorligt. Medan Jejoen satt häktad i väntan på domen märkte han att den gamla känslan av utanförskap började smyga sig på igen. Han började se på händelserna i Syrien som ett äventyr. När han släpptes ut ur häktet försökte han gå ombord på ett plan till Turkiet men stoppades av polisen.

Under den arabiska våren blev de arabiska upproren mot tyranniet oemotståndliga för vissa västerlänningar. Till dem hörde Kevin Dawes, en asiatamerikan från San Diego i Kalifornien. I juni 2011 reste han till Libyen, officiellt som hjälparbetare. Men den 29-årige mannen lockades också av den revolutionära berättelsen om upproret mot Gaddafi. Snart började han assistera läkarna vid Dafniya-Misrata-fronten, och så småningom gick han med rebellerna i Sirte. I en intervju med National Public Radio förklarade

Dawes hur det kom sig att han blev krigare: ”Vi fick faktiskt en hel ambulansbesättning utsläpad ur ambulansen och avrättad. Det var då vi bestämde oss för att vi inte hade något val. Det var antingen detta eller att gå under här.”[178] Så Kevin blev krypskytt, han spanade på fönster och sköt människor som var farliga för hans *katiba.*

Kevin Dawes libyska äventyr fick ett abrupt slut när han beslöt sig för att lämna sin *katiba* men inte den jihadistiska omgivningen.[179] I oktober 2012 reste han till Syrien och blev kidnappad av anhängare till Assads regim. Det är oklart varför han reste dit, själv sa han att det var för att rädda Austin Rice, en amerikansk frilansjournalist som försvann i Syrien i augusti 2012. Dawes påstod också att han var frilansjournalist och läkare som var ute på uppdrag för att hjälpa människorna i Syrien. Folk som träffade honom säger att han led av svåra psykiska problem, däribland vanföreställningar och paranoia.

Historien om hans befrielse i april 2016 är så kringgärdad av hemlighetsmakeri att vissa tror att Dawes till och med kan ha varit amerikansk spion. Det verkar osannolikt. Våren 2012 försökte han utan framgång samla in pengar genom en Kickstarter-kampanj som han kallade Aerial Battlefield Photojournalism. Projektet avsåg att ge en unik inblick i krigets Syrien från en drönare utrustad med kamera.[180] Målet var 28 000 dollar. Emellertid lyckades Dawes bara få in trettio dollar. Så han bestämde sig för att resa till Syrien och själv rapportera om kriget från fronten.

I Antakya försökte Dawes ordna med transport till Aleppo via några ”vänner” på Facebook, men när de inte dök upp korsade han gränsen till Syrien ensam och blev omgående kidnappad och förd till Damaskus. Den enda information som har släppts offentligt är att John Kerry, president Obamas utrikesminister, förhandlade fram hans frisläppande med hjälp av Tjeckien. Kerry var också, och inte av en slump, en nyckelspelare i förhandlingarna om ett avslut på sanktionerna mot Iran. Det är mycket troligt att Dawes ingick i den dealen. Kerry hävdade att Tice också snart skulle bli befriad.[181]

Amerikanerna Tice och Dawes uppfattade precis som européerna Jejoen och Ottosen ett avlägset krig i Mellanöstern som ett rop på frihet och rättvisa, något som samtidigt gav dem en möjlighet att återuppfinna sig själva, skaffa

sig en ny identitet. Men deras hopp om att leva sin dröm förvandlades till en mardröm när de fångades in i ett dödligt politiskt spel som de inte hade skuggan av en chans att förstå.

Unga människor har kidnappats i Syrien både till kropp och själ under många år. De har gått rakt in i lejonets kula utan att ha en aning om farorna, drivna av den absurda föreställningen att en sådan resa kunde ge dem befrielse från ett liv i Väst som de inte tyckte om eller som de inte ville ha. De har gjort det i tron att de kunde klara av utmaningarna i det mörkaste hörnet av den globala byn, de har gjort det för att skapa sig en ny identitet.

Fotojournalister, hjälparbetare, jihadistkrigare – de har alla lockats in i en fälla som har tagit ifrån dem deras frihet, deras egen identitet, till och med tagit ifrån dem deras liv. De har blivit manipulerade av vuxna, antingen i Väst eller i den muslimska världen: av tidningsredaktörer som har varit villiga att köpa deras foton och artiklar för några få dollar; av präster som utnyttjar kalifatet för att de är ute efter ryktbarhet; av politiker som förnekar globaliseringens politiska fiasko för att dölja den västerländska politikens misstag. De har blivit förledda att tro att deras dumdristiga handlingar skulle uppskattas, att de skulle göra dem till bättre människor och världen till en bättre plats. På ett eller annat sätt har vi förlorat alla de här ungdomarna som har trotsat sina föräldrar, vänner och länder, för att vi inte har lyckats lära dem hur ofattbart farlig den globala byn är i jämförelse med kalla kriget.

Även de som vi har lyckats ta hem, som Jejoen, förblir missanpassade, fortfarande osäkra om var de hör hemma. De kanske fysiskt är ute ur fängelset, men psykiskt lever de väldigt mycket bakom ideologiska och rasistiska galler.

KAPITEL 11

MYTEN OM VÄSTERLÄNDSK GISSLAN

Västerländska regeringar framställer all gisslan som hjältar, särskilt om de bär uniform. Soldater rankas högst. De är modigast, de har blivit bortförda medan de gör sin plikt och försvarar sitt land. Det är en berättelse som rättfärdigar besluten att rädda dem till varje pris, inklusive att köpslå med terrorister. Ingen regering kan ignorera denna plikt.

Kanske den bästa beskrivningen av varför, under rätt omständigheter, varje land förhandlar med kidnappare, kommer från president Obama: ”Amerikas förenta stater lämnar aldrig våra män och kvinnor i uniform bakom oss.”[182] Det uttalandet gjordes den 31 maj 2014 i Rose Garden när Barack Obama kungjorde frigivningen av sergeant Bowe Bergdahl. Den nu 28-årige soldaten hade kidnappats av talibanerna i Afghanistan den 30 juni 2009, alltså nära fem år tidigare. Under talet avslöjade presidenten att USA hade gått med på att överföra fem intagna från interneringslägret Guantánamo bay till Qatar, det land som hjälpte till att förhandla fram överenskommelsen.[183]

Ceremonin som hölls i Rose Garden skulle ha blivit den första av flera ceremonier för att hälsa sergeant Bergdahl välkommen hem. Men det blev problem nästan i samma sekund som han satte foten på amerikansk mark. Flera medlemmar av hans pluton i Afghanistan anklagade honom för att ha deserterat och någon antydde till och med att han var förrädare. Republikanerna kastade sig över president Obama med anklagelser om att ha säkrat Bergdahls frigivning utan att informera kongressen, och för att han hade riskerat landets nationella säkerhet. Vissa kritiserade till och med Bergdahls far för att han hade yttrat några få ord på pashto under ceremonin i Rose Garden. I takt med att fler och fler detaljer om sergeant Bergdahls kidnappning kom fram växte polemiken angående hans frisläppande, bortförande och lösensumma.

Faran med att leka Bourne

Bowe Bergdahl kidnappades på morgonen den 30 juni 2009 medan han vandrade omkring ensam i den afghanska öknen, några kilometer från en liten utpost som kallas Op Mest där han var stationerad. Mest ligger i provinsen Paktika i östra Afghanistan alldeles intill gränsen mot Pakistan. Några timmar tidigare hade Bergdahl lämnat sin post utan permission.

Alldeles efter soluppgången blev han upptäckt av ett gäng talibaner på motorcykel. Bergdahl var klädd som en pashtun och männen på motorcykel måste ha trott att han var en av dem.

Bergdahls historia inbjuder till många frågor: Vad gjorde en 23-årig soldat ute i den afghanska öknen? Hur kom han dit? Och varför var han obeväpnad i en region som var översvämmad av talibaner?

Efter frigivningen talade Bergdahl inte med medierna, och myndigheterna släppte inte ifrån sig någon information. Väldigt lite var känt om de avgörande timmarna före hans bortförande. Privat avslöjade Bergdahl emellertid vad som hade lett till att han blev kidnappad för Mark Boal, manusförfattaren till *The Hurt Locker* och *Zero Dark Thirty.* Boal tog kontakt med Bergdahl eftersom han ville göra en film på hans berättelse. En del av de inspelade samtalen mellan dem, totalt 25 timmar, ingår i den populära podcasten *Serial.*[184] Podcasten avslöjar vissa intressanta och oroande aspekter av Bergdahls bortförande. Det verkar som om den unge mannen försökte visa för världen och sig själv att han var verklighetens Jason Bourne, den fiktiva hjälten i filmtrilogin om Bourne baserad på Robert Ludlums romaner.[185]

Bowe Bergdahl berättade för Mark Boal att han hade iscensatt sitt eget försvinnande. Hans plan var att gå till fots från sin bas vid Mest till den mycket större amerikanska militärbasen vid Sharana, belägen omkring trettio kilometer sydväst om Mest. Bergdahl ansåg att han kunde ta sig dit på omkring 24 timmar. Vägen genom öknen är besvärlig, i synnerhet i sommarvärmen. Den är också riskabel. Området kontrolleras av talibanerna och folk färdas regelbundet där. Någon måste förr eller senare stöta på Bergdahl, närma sig honom och upptäcka att han inte var pashtun utan amerikan.

Nyckelfrågan som Mark Boal ställde till Bergdahl var: ”Varför försvinna under 24 timmar?” Bergdahl svarade att han ville utlösa en DUSTWUN, uttytt ”dusty status – whereabouts unknown”, ett uttryck som används i en militär nödsituation, arméns version av ”man överbord”. Och det var vad han lyckades göra. När plutonen förstod att han hade försvunnit varskoddes alla från CIA till flottan, till flyget till marinkåren och alla amerikanska militärkontingenter som var närvarande i Afghanistan. Därifrån nådde nyheterna om hans försvinnande så småningom Washington DC, Pentagon, Utrikesdepartementet och Vita huset.

Det tycks som om den unge soldaten ville utlösa en militär kris av ganska stor omfattning för att avslöja en annan, större kris, som enligt honom var så allvarlig att den krävde hans insats.[186] Bergdahl visste att DUSTWUN skulle göra allt för att hitta honom och att han, när han dök upp igen i Sharana, skulle bli utfrågad av sina överordnade. Han trodde att detta var hans enda möjlighet att komma till tals med höga officerare, att bli hörd. Äntligen skulle han kunna ge uttryck för sin oro när det gällde ledarskapet för den amerikanska armén i Afghanistan i allmänhet, och för den egna plutonen i synnerhet. Han hade till och med skrivit till sin far och bett honom om råd. Men hela tanken hade sitt ursprung i ett slags hybris.

På natten den 29 juni 2009 smög sig alltså Bergdahl ut från lägret och började sin vandring mot Sharana. Precis som Jason Bourne agerade Bowe Bergdahl ensam. Han hade redan skickat hem de flesta av sina ägodelar och han hade tagit ut 300 dollar från sitt konto, pengar som han kunde behöva under fotvandringen. Han hade tagit med sig en kompass och en kniv, men han hade lämnat kvar sin nattkikare, sina vapen och sin kommunikationsradio.

När han kom fram till öknen gick det upp för honom vad han var på väg att göra. Det enorma i det han hade gjort drabbade honom. Men Bergdahl var inte hjälten i Bourne-filmerna. Att återvända på natten var för riskabelt. Vaktposterna skulle ha skjutit mot honom eftersom de inte visste vem han var. Han var också orolig för vad som skulle hända när hans överordnade fick veta att han hade lämnat sin pluton utan permission. Han var redan desertör.

Under den afghanska natthimlen kläckte Bergdahl en annan, ännu mer absurd plan. Han tänkte att om han kunde återvända med värdefulla upplysningar så skulle hans överordnade se mellan fingrarna på hans utflykt. Han hade hört att talibanerna nattetid brukade lägga ut improviserade sprängmedel (IED) på vägen mellan Mest och Sharana, så han bestämde sig för att försöka upptäcka folk som gjorde det. Han skulle agera som en soldat ur specialförbandet och antingen ta dem eller följa dem på avstånd till deras gömställe och sedan rapportera deras position till plutonen. Han började hålla utkik efter ljus som rörde sig och lyssnade efter knastret från en kommunikationsradio.

”Tanken var att om jag hade sett någon i mörkret som såg ut som om de gjorde något misstänkt skulle jag sakta och tyst följa efter dem i natten”, sa Bergdahl till Boal. ”Och sedan, på morgonen, plocka upp spåret och följa efter dem till vart de nu var på väg. Sedan skulle jag skaffa den informationen … [N]är jag kom tillbaka till [Mest], du vet, kunde de säga, du vet, ja, du lämnade din post. Men jag kunde säga, ja, jag skaffade också den här informationen, så, du vet, vad tänker ni göra? Jag har den här informationen om den här personen som gör det här den här natten, och de bor här. Och då skulle det bli berättigat, som: Han lämnade sin post … men han skaffade info som hjälpte oss att hejda, du vet, någon som satte ut en IED på vägen. Du vet, det skulle ha varit bonusen som skulle ha hjälpt mig att handskas med hela, egentligen, orkanen av fasa – eller inte orkan av fasa – utan orkan av vrede – som skulle drabba mig så snart jag hade kommit tillbaka till [Mest].”[187]

När man lyssnar på Bowe Bergdahl kan man inte låta bli att slås av hur naiv hans plan var, att hans ”uppdrag” var en villfarelse. Han ville visa att han var en supersoldat inför sig själv och inför världen, som Jason Bourne, en fantasifigur som ensam kunde avslöja svagheter i det militära systemet. Istället bar han sig ofattbart korkat åt och blev kidnappad och satt som gisslan i nästan fem år. DUSTWUN drog igång en stor sökning som kostade de amerikanska skattebetalarna många miljoner dollar.

Olika medier påstod att sökandet efter Bergdahl hade kostat sex soldater livet, men den anklagelsen har visat sig vara ett påhitt av medlemmar av hans bataljon. Ingen amerikansk soldats död har direkt länkats till hans

DUSTWUN. Trots detta bidrog detta till att jaga upp en opinion mot avtalet som myndigheterna ingick för att få honom släppt.[188]

Med tiden blev hela historien mer och mer politisk. Vita huset hade gått med på att byta ut honom mot fem högrankade talibaner, som en del av en försoningsprocess mellan USA och talibanerna, initierad av Barack Obama och Hillary Clinton 2009. Den försoningsprocessen blev det inte mycket av, och sergeant Bergdahl kom att bli symbolen för detta misslyckande.

Dumdristigt uppträdande

De flesta västerlänningar blir kidnappade, inte för att de är hjältar utan för att de inte inser vilken risk de tar. Bowe Bergdahl hör till den kategorin. Det gör också många andra som har blivit kidnappade, inklusive de som har blivit halshuggna av Islamiska staten. ”Den Jim Foley jag kände var en verkligt trevlig kille, men han handlade precis på det sätt som säkerhetsfolket varnar för vid kurserna som hålls för att förhindra kidnappningar”, säger Francesca Borri.

Den bilden av Foley överensstämmer med beskrivningen som den europeiska förhandlaren ger efter att ha försökt få hem honom.

”Sista gången jag träffade Jimmy var i Aleppo”, fortsätter Borri. ”Vi var på väg bort från al- Shifa-sjukhuset som stod under konstant attack. Vi stannade för att dela ut våra förråd till dem som blev kvar och för att plocka upp dem som skulle till Turkiet som jag själv, Jim Foley, Narciso Contreras, Antonio Pampliega, Manu Brabo, pojkarna som senare fick Pulitzerpriset. Alla hade tagit av sig sina skottsäkra västar och var avslappnade efter en lång dags arbete. Plötsligt drabbades sjukhuset av en granatattack. Vi hoppade in i första bästa van och flydde. Det var en mycket allvarlig situation: bomber och kulor flög överallt. Chauffören var så rädd att han körde fel två gånger. Men Jimmy skrattade!

Jag var stel av skräck och Jimmy skrattade. Jag minns att Narciso Contreras som satt i framsätet såg på mig hela tiden. Han hade mycket väl förstått hur rädd jag var. Jag var extra stressad eftersom jag hade lämnat efter mig någon som jag brydde mig mycket om. Han hade inte lyckats hoppa in i bilen när

helvetet bröt loss. Jimmy fortsatte att skratta åt mig, sa att den typen av situation inte var något för kvinnor.

Alla gömde sig bakom bildörrarna av rädsla för att träffas av en kula, men Jimmy vevade ner fönstret och stack ut armen, vinkade och skrek: ”Allahu Akbar, Allahu Akbar!” En gest som bland mycket annat inte visade någon respekt eller känsla för chauffören som desperat försökte hålla ihop det hela och rädda våra liv. Det är den sista bilden jag har av Jim Foley! Kanske det våghalsiga beteendet berodde på att han var i chocktillstånd. Och extrem rädsla kan trigga en känsla av odödlighet”, säger Borri.

”Det är lätt att känna sig oövervinnelig, även om man är omgiven av döden överallt”, skrev Steven Sotloff till Mellanöstern-redaktören för *Newsweek.* ”Det är som: ’Det här är min film, tönt – jag tänker inte dö.’”[189]

”Steven Sotloff var min vän”, säger den syriska journalisten Omar al-Muqdad, producent till BBC-dokumentären *We Left Them Behind.* ”Två veckor innan han skulle resa till Syrien bad han om min hjälp eftersom han ville resa till Syrien. Jag sa till honom att inte resa. Det var riskabelt för mig. För honom var det extremt farligt, men han lyssnade inte. Han nämnde några namn, skitstövlar allihop, folk som var beredda att sälja honom för några hundra dollar. Det sa jag till honom. Men han lyssnade inte. Han ringde innan han korsade gränsen. Återigen sa jag till honom att inte lita på sin fixare. Jag är övertygad om att hans fixare sålde honom. Så snart han korsade gränsen från Turkiet, bara femton minuter efteråt, blev han kidnappad. När han hade åkt över till Syrien försökte jag ringa hans mobil, men jag fick inget svar.”[190]

Både Steven Sotloff, som drömde om att bli journalist, och Daniel Rye Ottosen, som drömde om att bli fotograf, blev avrådda från att åka in i Syrien av folk som visste hur riskabla deras planer var. De lyssnade inte. De blev kidnappade och så småningom hamnade de i händerna på Islamiska staten.

I trailern för HBO-dokumentären om James Foley, *Jim: The James Foley Story,* framställs människor som Sotloff, Ottosen och Foley som journalistmartyrer.[191] Budskapet är att utan dem skulle vi inte känna till något om fasorna i Syriens inbördeskrig. Men det är inte helt sant. Vi hedrar

dem inte för att de har visat oss Syriens tragedi, utan för att de blev kidnappade och, i fallen med Sotloff och Foley, halshuggna av Islamiska staten. Allmänheten kände inte till vilka de var innan de blev bortförda, eftersom deras artiklar inte fanns på första sidorna i några större dagstidningar. Allmänheten känner ännu i dag inte till namnen på de frilansare som rapporterar om den syriska konflikten, vet inte ens vad de kidnappade journalister som fortfarande sitter fångna heter!

De skakande nyheterna som gör oss medvetna om existensen av människor som Sotloff, Ottosen och Foley var inte de händelser som de rapporterade om, utan nyheterna om deras bortförande och deras död. Professionella journalister förstår det. Marc Marginedas, också gisslan hos IS, sa att han inte ville prata om sin tid som gisslan eftersom det inte är han som är nyheterna: nyheterna är vad som händer i Syrien. Nicolas Hénin, en annan journalist och gisslan hos Islamiska staten, sa ifrån i sin bok *Jihad Academy,* att han inte skrev om sin fångenskap. Han skrev inte om sin relation till medfångarna eller fångvaktarna utan om vad som händer i Syrien och Mellanöstern, eftersom han inte upphörde att vara journalist för att han satt i fångenskap.

Myterna som Väst väver runt gisslan döljer det faktum att historier om Syrien eller Mellanöstern skrivna av människor som Sotloff och Foley aldrig kommer på förstasidorna i *New York Times* eller i någon annan tidning med stor spridning och därför aldrig ger upphov till några reaktioner hos medborgarna i Europa eller Amerika eller Japan eller någon annanstans i Väst. Anledningen ? Allmänheten bryr sig inte. Syrien är på väg att glida ner i total anarki men skribenterna är okända frilansare och folk bryr sig inte. I Amerika var de mycket mer intresserade av upploppen i Ferguson, Missouri, än av det syriska folkets lidande. Fram till kalifatets födelse avsatte de västerländska frilansarna mycket marginella nyheter i mycket små och perifera onlinepublikationer och dagstidningar.

Det som drev de här frilansarna var drömmen om den stora nyheten. I sina memoarer *A House in the Sky* beskriver Amanda Lindhout en sådan dröm. Hon tar historien om Dan Rather som exempel. På 1960-talet när Rather fortfarande var en ung och oerfaren reporter som jobbade för en liten tv-station i Houston, Texas, drog en orkan fram över Mexikanska golfen på väg mot ön Galveston. Alla utom Dan Rather tog skydd. Han satte sig i bilen,

körde över bron från fastlandet och väntade på att orkanen skulle komma. När den gjorde det rapporterade han direkt inifrån orkanen. Lindhout skriver att Dan Rather kunde ha dött den dagen, men han överlevde och fick bilderna som gjorde honom berömd.[192]

Det är just den möjligheten som alla frilansare väntar på. Men i dag är det annorlunda. Även om tillfället uppenbarar sig blir effekten inte lika stor. Rapporten inifrån orkanen skulle inte bli mer än en blipp i nyhetscykeln. Med krig som en nästan konstant realitet över hela globen och en västerländsk allmänhet som blir alltmer övertygad om att ingenting kan stoppa förödelsen blir det här stora reportaget mer och mer en företeelse i det förflutna. Reportrar med aspirationer kan ägna sina liv åt att leka med döden utan att det leder till något. Många blir så vana vid krigets adrenalinchocker att de måste återvända för att de vill ha mer, samtidigt som de tar större och större risker.

Men till och med i den parallella värld som de bebor finns det möjligheter till sann heroism. Den James Foley som medfångarna skildrar är en hjälte. Han var en verklig stöttepelare för de andra. Och om detta borde det sannerligen rapporteras. Den man som sekunderna innan han ska halshuggas läser ur ett manuskript där hans egen bror och hans land fördöms kan verka som en feg man. Men gick han med på att läsa de raderna för att skydda sina medfångar från vedergällning från IS? Det är högst sannolikt.

Medierna har inte försökt ställa frågor av det slaget; de har inte heller försökt beskriva spektrumet av möjliga perspektiv. Krigen i Syrien, Afghanistan och Irak har inte varit några hedervärda, humanitära bemödanden, de har varit smutsiga krig, till evig skam för politikerna, för arméerna och för Väst. Precis som med Vietnamkriget har västerländska massmedier valt att undvika sanningen om konflikterna. De har vädjat till allmänhetens känslor för de västerländska offren som ”övernaturliga hjältar” för att desto lättare hålla de här konflikterna på tryggt avstånd.

Att stereotypisera gisslan, att framställa dem som hjältar vilket många regeringar gör, döljer den mänskliga komplexiteten hos deras olika personligheter och komplexiteten i den situation som de befinner sig i som gisslan. Bowe Bergdahl må ha varit en dålig soldat, men han var också en enastående krigsfånge som överlevde fem år under fasansfulla förhållanden.

Inte sedan Vietnamkriget har den amerikanska armén haft möjlighet att iaktta och lära av en sådan överlevare: här var en källa till information om hur en individ bär sig åt för att klara av fångenskap under vidriga omständigheter. Det viktigaste bidraget som sergeant Bergdahl kunde ha gett var hur han säkrade sin egen överlevnad, men istället har han använts som slagträ i ett politiskt gräl och som sensationsstoff i medierna.

Berättelserna om gisslan som klarar av att leva med extremt våld och svåra försakelser har en tendens att förminskas av sentimental hjältedyrkan, där de borde ge en djupare insikt i överlevnadens mekanismer. Att reducera gisslans liv till något som bara har nyhetsvärde döljer sanningen. Fysisk smärta och emotionellt trauma orsakar komplicerade känslomässiga och psykologiska reaktioner hos alla som har varit gisslan. Medierna med deras konstanta jakt på varje ny händelse som helst ska överträffa alla tidigare reportage i chockvärde, i kombination med tendenserna till förenkling, har också ett ansvar för de här kidnappningarna och morden. Skulle situationen se ut som den gör om de större dagstidningarna hade haft kvar sina utrikeskorrespondenter på plats i Mellanöstern?

Oförsiktighet, ungdomssynden

De som döljer sanningen spelar kidnapparna i händerna. De som döljer sanningen gör det svårt att hitta nya strategier eftersom de genom att betala ut lösensummorna gör det till en lönsam affär att kidnappa människor. De förvanskar också västerlänningarnas uppfattning av riskerna. Detta gäller framförallt den italienska regeringen eftersom den alltid betalar ut lösensumman. Det är fler än en journalist som har medgivit att de är beredda att ta större risker eftersom de vet att den italienska staten kommer att rädda dem.

Den italienska regeringens policy har varit att betala lösensumma för den som har italienskt pass, oavsett vem det är: journalister, hjälparbetare, till och med turister som bor utomlands, vilket var fallet med Bruno Pelizzari, som vi berättade om i kapitel åtta. Den italienska regeringen gick så långt att de betalade lösensumma för Debbie Calitz också, trots att hon inte hade italienskt pass utan bara var ute och seglade med Pelizzari när de blev bortförda. Den italienska regeringen betalade också ut lösensumman för belgiern Daniel Piccinin som fördes bort tillsammans med Domenico

Quirico, något som man kan se i al-Jazeera-dokumentären *The Hostage Business.*[193]

Självklart får den italienska allmänheten veta att ingen lösensumma någonsin har betalats ut. I fallet med Pelizzari doldes sanningen bakom en väv av lögner. Hemlighetsmakeriet runt bortförandet, förhandlingarna, och utbetalningen av pengarna är en förutsättning för varje påhittad berättelse om gisslan. Det blir en tom låda som medierna kan fylla med myter om gisslan, vilket var fallet med ”Two Simonas”.

Detta nät av lögner och svek är själva kärnan i kidnappningsindustrin. Kidnapparna vet att vissa regeringar kommer att betala pengar för en viss kategori av gisslan, något som försvagar regeringarnas förhandlingsposition. Och som vi har sett används inkomsterna från kidnappningsindustrin till att finansiera smugglingen av migranter som är på väg till Europa. Ironiskt nog är det södra Italien som är en av de mest frekventerade portarna in i Europa.

Den västerländska allmänheten är visserligen inte medveten om vad som händer bakom kulisserna, men trots det uppstår polemik – liknande den som exploderade runt sergeant Bowe Bergdahls befrielse. Italiens senaste kontrovers handlar om Greta Ramelli och Vanessa Marzullo som kidnappades i Aleppo den 31 juli 2014 bara några dagar efter att de hade anlänt till Turkiet, och där lösensumman uppgick till många miljoner dollar.

På samma sätt som i fallet Bergdahl fanns det åtskilliga versioner av Ramellis och Marzullos bortförande. Vissa påstod att de kidnappades samtidigt som en italiensk journalist, Daniele Raineri, som de hade åkt över gränsen tillsammans med. Men Raineri förnekade att det var så och gav en annan version av händelseförloppet. Natten före kidnappningen var han hemma hos en av rebelledarna, en före detta medlem av Assads specialstyrkor. Till den italienska dagstidningen *Il Foglio* sa han: ”Klockan fem på morgonen hördes två knackningar på dörren. Två syrier kom in och sa: ’De har kidnappat två italienskor [Greta och Vanessa]. De söker efter dig också.’” När Raineri frågade om de som sökte efter honom var gerilla eller bara ett gäng beväpnade män kunde de inte svara. ”Till mig sa de att de hade skidmask, nästan allihop, och pekade på mitt ansikte så att jag skulle vara säker på att jag förstod dem.”[194] Enligt Raineri begav han sig omedelbart mot den turkiska gränsen med en eskort som hans rebellvänner hade ställt till

förfogande. När han väl var inne i Turkiet varskodde han den italienska krisenheten.

Efter befrielsen beskrev Ramelli och Marzullo för domstolen hur kidnappningen hade gått till. Bara några timmar efter att de hade nått sin destination, huset där ledaren för ”revolutionsrådet” bodde, en syrier som de hade fått kontakt med på Facebook, blev de kidnappade. Sin värd träffade de aldrig. Båda kvinnorna hade varit i Syrien två gånger under april och maj samma år. Efter att ha samlat in donationer på 2 400 euro i Italien, hade de köpt medicin och mat som de delade ut i Idlib i norra delen av Syrien, och i Homs i söder. I april 2014 hade Ramelli och Marzullo grundat en icke vinstdrivande organisation, Horryaty, för att bistå den syriska självständighetsrörelsen. Enligt flera källor hade de med sig kamouflerad läkarutrustning från Horryaty när de åkte in i Syrien sista gången, i juli 2014. Den läkarutrustningen hade de visat upp på Horryatys Facebook-sida.

Av rekonstruktionen förefaller det som om deras kidnappning hade arrangerats innan de kom in i landet. ”Två bilar med beväpnade män kom och vi fördes bort. Vi höll våra huvuden nere. Vi försökte att inte se dem i ögonen. Deras ansikten var täckta. Kidnapparna talade mycket lite, de sa bara några ord på engelska … Efter att de hade tagit oss frågade vi: ’Varför gör ni det här?’ Och de svarade: ’Vi gör det för pengar.’”[195]

Under tiden i fångenskap förflyttades gisslan fem gånger. Det är troligt att de såldes mer än en gång. Sannolikt fördes de bort av den grupp som kontaktade Samir Aita i Paris. Så småningom köptes de av Nusrafronten som förhandlade direkt med den italienska regeringen.[196] Lösensumman på 11 miljoner euro filmades och visades upp av al-Jazeera i dokumentären *The Hostage Business.* Men enligt en ny utredning betalade italienarna inte 11 miljoner euro utan 13 miljoner euro. Av den summan försvann mellan 1 och 2 miljoner euro på vägen till kidnapparna. De italienska myndigheterna misstänker att en italiensk mellanhand som skötte sista fasen av förhandlingarna stoppade på sig mellanskillnaden, antingen i Syrien eller i Turkiet på andra sidan gränsen.[197] Hussam Atrash, en krigsherre, en av ledarna för gruppen Ansar al-Islam, lade för sin del beslag på omkring fem miljoner euro.

Kontroversen kring kidnappningen av Ramelli och Marzullo sträcker sig långt bortom lösensummans storlek och rör vid själva beskaffenheten hos entyp av icke vinstdrivande organisation med mindre stränga krav än en traditionell NGO, som finns i Italien och som kallas ONLUS. Tillsammans med en tredje medlem hade Ramelli och Marzullo grundat en ONLUS som gick under namnet Horryaty. Grundplåten uppgick till några få tusen dollar. De opererade från en Facebook-sida och använde den för att samla in pengar. Det faktum att de båda kvinnorna befann sig i Syrien, till synes på ett välgörenhetsuppdrag, spelade en avgörande roll i diskussionen kring deras befrielse, trots det faktum att deras ideella organisation nätt och jämnt var laglig.

Sedan 1997 när den här typen av organisation blev laglig har de vuxit som svampar ur jorden. I dag finns det omkring 40 000 ONLUS. Det är mer än 10 procent av det totala antalet italienska icke vinstdrivande organisationer. Enligt statistiska centralbyrån fanns det 301 191 aktiva sådana institutioner i Italien vid slutet av 2013, runt 28 procent fler än 2001. Antalet italienare som arbetar för dessa organisationer, antingen avlönade eller som volontärer, var 4,7 miljoner, ett häpnadsväckande antal.

Att just ONLUS är så populära beror dels på att de åtnjuter stora skattemässiga fördelar eftersom de är icke vinstdrivande, dels på att det kostar så lite, omkring 2 000 euro, och att det är så enkelt att etablera en ideell organisation. Så snart den är registrerad kan en ideell organisation börja samla in pengar till vilket ändamål den nu har skapats för att stödja: från kulturella events, till sport, till humanitär hjälp, som fallet var med Horryaty. Eftersom en ONLUS i grunden är en skatteteknisk entitet faller den under den italienska skattemyndighetens jurisdiktion.

Situationen var annorlunda före 1997. Humanitära icke statliga organisationer sorterade under Utrikesdepartementet.[198] Eftersom större delen av de medel som de icke statliga organisationerna tilldelades var allmänna för 15 till 20 år sedan, reglerade Utrikesdepartementet tilldelningen. Under de senaste tjugo åren har emellertid humanitära hjälporganisationer framgångsrikt samlat in pengar från privata donatorer, ett fenomen som förklarar behovet av en förmånlig skattemässig behandling. ”Av omkring 40 000 ONLUS är det i dag omkring 250 av dessa organisationer, vilka tidigare erkändes av Utrikesdepartementet som NGO:s,

som är kvalificerade i enlighet med 1987 års lagstiftning som reglerade internationellt samarbete”, säger Marco De Ponte, generalsekreterare för ActionAid i Italien. Det förklarar varför Horryaty inte syntes på Utrikesdepartementets lista över NGO:s, men det förklarar inte varför varken Greta Ramelli eller Vanessa Marzullo informerade Utrikesdepartementet om att de var på väg till Syrien.

Som med ”Two Simonas” förnekade den italienska regeringen att de hade betalat ut lösensumman och visade stort överseende gentemot Greta och Vanessa. I en tv-intervju sa den italienska utrikesministern att de två kvinnorna visserligen hade handlat dumdristigt men att de förtjänade hjälp eftersom de själva hade hjälpt människor som levde under svåra omständigheter. Återigen skapades en berättelse kring de två gisslan där de framställdes som exceptionella människor, trots att de i själva verket var naiva nybörjare. Under intervjun nämndes inte något om vad det var som Ramelli och Marzullo hade tänkt göra i Syrien. Rekonstruktionen om deras bortförande är vag och undviker omsorgsfullt viktiga detaljer: Hur hamnade de i huset där de blev kidnappade? Hur många gånger blev de förflyttade ? Vad hände med den medicinska utrustningen som de hade med sig? Om någon hade besvarat de frågorna skulle myten om de två kvinnorna som moderna Florence Nightingales ha demonterats.

Under samma tv-intervju prisade en italiensk journalist, Beppe Severgnini, regeringen för att de hade tagit hem ännu ett par gisslan, samtidigt som han medgav att de hade varit oförsiktiga men tillade att oförsiktighet är en ungdomssynd. Självfallet underlät han att nämna att deras ”ungdomliga” beteende hade kostat de italienska skattebetalarna 13 miljoner euro.[199]

Att förhandla med terrorister

Oavsett vilken story de använder förhandlar alla sist och slutligen med kidnappare och terrorister. Vissa länder, som Italien, betalar exceptionellt höga lösensummor, medan andra, som USA, utväxlar gisslan mot fängslade fiender. För regeringar är gisslan politiska varor. De kan ge poäng i ett politiskt spel på hemmaplan, eller de kan vara verktyg i implementeringen av utländska politiska strategier. Det sistnämnda tycks vara den roll som Bowe Bergdahl spelade.

Inget regeringsorgan ville ta hand om ärendet, och USA hade inga pålitliga källor i regionen som kunde verifiera informationen. Vid det laget var Bowe efterlyst av både CIA och militären. Vad man främst ville ha svar på var frågan om varför han hade lämnat sin post. Två kvinnor som arbetade för US Armys Personnel Recovery Unit, som har hand om gisslanfall, inledde en kampanj bland topprankade officerare för att få honom frisläppt. Detta skedde tyst och diskret. Vid samma tid kontaktades familjen av en militäranalytiker som hade arbetat med fallet och som nu erbjöd sig att hjälpa. Alla kände att oavsett vad det fanns för anledning till att sergeant Bergdahl hade blivit bortförd så var han fortfarande en amerikan på fientligt territorium och han var gisslan. Deras första plikt var att ta hem honom, och sedan kunde myndigheterna ta reda på hur det förhöll sig närmare.

Men det var inte förrän Bergdahl blev en kugge i ett stort utrikespolitiskt maskineri, försoningsprocessen med talibanerna, som han blev en prioritet. Han skulle utväxlas mot fem talibaner som satt i Guantánamo. Den fångutväxlingen var bara en liten del av överenskommelsen: regeringen ville ta hem sina soldater, alla var angelägna om att få ett slut på kriget i Afghanistan. Och för att uppnå detta större mål var det viktigt att få till stånd en försoningsprocess med talibanerna.

Ingen utom presidenten och hans närmaste kände till planen. Försoningsprojektet blev det inte så mycket av, men fångutväxlingen ägde rum som planerat.

Gisslan kan lätt bli politiska varor, för myndigheterna, för reportrarna, för affärsvärlden – till och med för allmänheten.

DEL 3

KAPITEL 12

SLUTET PÅ SANNINGEN

I Syrien tog Islamiska staten kidnappningen till nya höjder. De förvandlade verksamheten till ett kraftfullt propagandaverktyg och ytterst till ett instrument för utlandspolitiken. Det troliga är att ledarskiktet utformade strategin medan Abu Bakr al-Baghdadi satt fängslad i Camp Bucca tillsammans med före detta medlemmar i Saddam Husseins militära underrättelsetjänst. Dessa män som skulle bli härskareliten i det nya kalifatet hade anslutit sig till al-Zarqawis jihadister 2003, strax efter att Paul Bremer, chef för den civila administrationen i Irak efter invasionen, hade inlett USA:s ”de-Baathification”.[200] Till de strategiska uppgifter som IS skulle komma att ge sig i kast med hörde medierna i Syrien, som måste tystas. Och det hade medlemmarna i Baath-partiet stor erfarenhet av, eftersom de hade skrämt medierna till tystnad under Saddam Husseins regim.

Under 1960-talet hörde de irakiska medierna till de friaste i arabvärlden, men Saddam Hussein gjorde slut på det genom att med våld undertrycka yttrandefriheten och i praktiken införa censur. IS gjorde samma sak i Syrien genom att kidnappa journalister, sätta dem i fängelse, utsätta dem för tortyr, till och med avrätta dem. Milad al-Shihabi, en syrisk reporter från Shahba Press Agency, kan vittna om brutaliteten.

”Tre maskerade, tungt beväpnade män kom in på mitt arbetsrum”, säger al-Shihabi. ”Jag trodde att det var ett skämt, men jag hade fel. De tog mig till källaren under ett barnsjukhus. När jag frågade vad jag var anklagad för svarade de: ’Du hatar IS. Det är anklagelsen mot dig.’”[201] Under tretton dagar satt den syriska journalisten med en bindel för ögonen i en liten cell. Han fick inte tvätta sig, inte ens innan han bad. ”Det var mycket kallt och jag måste sova på golvet med en liten filt. Maten räckte inte, men när jag bad om mer hängde de upp mig i taket och lämnade mig där i fyra timmar.”

Milad al-Shihabi blev precis som alla andra fångar torterad och slagen medvetslös. Medan han satt där tvingades han bevittna avrättningen av fyra kollegor från tv-kanalen Shaza al-Horya. Sjutton dagar efter att han hade

fängslats befriades han av en grupp krigare från Fria syriska armén när de stormade sjukhuset. Strax därefter flydde han till Turkiet utan några handlingar alls.[202]

Redan 2011 började IS bevaka arabiska journalister som reste till södra Turkiet för att skriva om den syriska konflikten. Islamiska staten gjorde precis som Saddam Hussein hade gjort tidigare och satte ihop ett säkerhetsteam för information i Turkiet. Deras uppdrag var att samla uppgifter om allt och alla som kunde skada den islamiska staten. Till en början riktades verksamheten enbart mot arabiska journalister eftersom de hade makten att påverka den muslimska allmänna opinionen. Senare, mot slutet av 2012, började IS spionera på utländska medier också.

”Medierna betraktas som *takfir*”, förklarar en informant från IS som vill kallas för Abu Hurayrah under en intervju med Omar al-Muqdad 2015 under inspelningen av hans dokumentär *We Left Them Behind.* ”Reportrarna är våra fiender.” Abu Hurayrah hade gått över från Nusrafronten till IS och arbetade nu som spion i Antakya. Hans uppgift var att avgöra vilka journalister, hjälparbetare och aktivister som utgjorde ett hot mot IS och att skriva rapporter om dem. Någon annan bestämde sedan om de skulle kidnappas eller elimineras.[203] Han sa till och med att han hade skrivit en rapport om Omar al-Muqdad och skickat den till IS. Det var under regissörens besök i Antakya när han var på väg att korsa gränsen till Syrien. Emellertid ändrade sig al-Muqtad i sista sekunden och bestämde sig för att inte resa in i Syrien.

Från första början var IS ute efter att tysta de arabiska medierna. Senare riktade organisationen in sig också på utländska journalister, men inte för att tysta dem utan för att kidnappa dem för en lösensumma. Nätverk av spioner och informanter som utgav sig för att vara fixare, chaufförer eller medlemmar av Fria syriska armén opererade i de turkiska städerna nära den syriska gränsen. De lurade in utländska reportrar i Syrien med löften om nyheter från inbördeskriget och upproret. Det var på det viset som Richard Engel och hans team kidnappades i Syrien i december 2012; de hann knappt över gränsen förrän de fördes bort. Det händer alltså att erfarna professionella journalister som Engel går i fällan, men de flesta av offren är frilansare som Theo Padnos, en amerikansk frilansjournalist som blev bortförd hösten 2012.

Padnos var inte någon professionell journalist och han hade ingen erfarenhet av att rapportera från krigszoner. Han var en medelålders man som hade bott i Jemen några år, lärt sig arabiska och därefter levt en tid i Damaskus. Sommaren 2012 återvände han till USA där han försökte sälja essäer och artiklar om islam till tidskrifter och dagstidningar. Men eftersom ingen verkade intresserad av hans alster bestämde han sig för att göra ett nytt försök att följa konflikten på nära håll. I oktober 2012 flyttade han till Antakya. Padnos kände ingen, varken i Syrien eller i Turkiet, och när han anlände till Antakya försökte han få kontakter, på samma sätt som alla frilansare gör genom att prata med lokalbefolkningen och andra frilansare. När tre unga män som påstod att de smugglade in förnödenheter till Fria syriska armén erbjöd honom att åka med tvekade han inte. Dagen därpå kidnappade de honom.

I redogörelsen för sitt bortförande, publicerad i *New York Times,* skriver Padnos att han hade gått i fällan för att han var godtrogen och hade en naiv syn på jihadister, upproret och den syriska konflikten.[204] När man läser artikeln får man en känsla av att han, trots att han kände till historien och kulturen och talade flytande arabiska, inte förstod sig på den komplexa politiken i området och inte heller hade något begrepp om de skiftande allianserna och lojaliteterna i detta ombudskrig.

Men i motsats till många andra kidnappade journalister hade Theo Padnos tur. De som förde bort honom var från Nusrafronten och inte från Islamiska staten: de ville ha pengar, inte hans huvud. Tur hade han också eftersom Dave Bradley, en entreprenör från Washington DC och ägare av det mediebolag som ger ut *The Atlantic,* blev personligen involverad i frisläppandet av de amerikaner som var gisslan i Syrien. Tråkigt nog var Padnos den enda av dem som Bradley lyckades ta hem.

Dave Bradley kontaktade Ali Soufan, en före detta FBI-agent som hade mycket god kännedom om jihadistvärlden. Soufan föreslog att de skulle kontakta qatarierna som hade förmedlat utväxlingen mellan Bowe Bergdahl och några av USA:s fängslade talibaner. Qatarierna gick med på att förhandla om Padnos frisläppande.[205]

I augusti 2014, bara några dagar efter den barbariska halshuggningen av James Foley, släpptes Padnos. ”Qatarierna betalade lösensumman”, säger en

arabisk förhandlare. ”De hade finansierat Nusrafronten redan från början av inbördeskriget så de hade direktförbindelser med ledarskiktet. Men det tog lång tid att övertala Abu Mariya al-Qahtani, känd som ’den lärde mannen’ och ledare för gruppen som höll Padnos fången, att låta honom gå.”

Ironiskt nog var det för att Islamiska staten var på god väg att driva ut Nusrafronten ur vissa nyckelområden som ”den lärde mannen” accepterade lösensumman. ”Han behövde pengar, vapen och skydd för att slå tillbaka. Padnos var amerikansk medborgare, han var värd allt detta. Jag skulle inte bli förvånad om lösensumman också inkluderade utbildning”, avslutar den arabiska förhandlaren.

Mänsklig handpenning

Under slutet av 2012 bestämde sig allt fler syriska jihadistgrupper för att gå med i Islamiska staten. En del av Nusrafrontens ledare tog med sig utländsk gisslan till förhandlingarna som ett slags mänsklig handpenning. Till dem hörde John Cantlie och James Foley. Vid det laget hade IS börjat tysta utländska medier och använda utländsk gisslan för att utöva makt i sin utlandspolitik. Inom loppet av några få månader hade IS team för informationssäkerhet siktet inställt på ett stort antal journalister och hjälparbetare. Andra såldes i Syrien på andrahandsmarknaden av mindre grupper som var specialiserade på kidnappning.

Fram till dags dato är John Cantlie den enda gisslan från den ursprungliga gruppen av utlänningar som fångades mellan slutet av 2012 och början på 2014 som fortfarande hålls av Islamiska staten. Märkligt nog har han inte blivit halshuggen. Istället får han tjänstgöra som reporter inifrån kalifatet och sända ut information som IS vill få oss att tro på.

Cantlie är en fotojournalist från Storbritannien med en ganska ovanlig profil. Han var motorcykelentusiasten som gick från en tjänst som redaktör för ett motorcykelmagasin till en av tusen frilansande krigsreportrar i Mellanöstern, en metamorfos som ägde rum när han redan hunnit bli medelålders.

När Cantlie kom till Syrien 2012 hade han ingen erfarenhet av att rapportera från krigszoner, med undantag för en kort period i Libyen. Alltså hade han ingen reell uppfattning om riskerna i sitt nya yrke. ”John trodde inte på

säkerhetsutbildning eller överlevnadskurser innan han gick in i krigszoner. Han var lite av en cowboy”, säger en amerikansk kollega som deltog i ett evenemang om mediesäkerhet på Frontline Club i London tillsammans med Cantlie.

John Cantlie tillhör en ny art av krigsreportrar, precis som James Foley, Theo Padnos och Daniel Rye Ottosen: frilansare som för första gången dök upp under kriget i Kosovo och som sedan snabbt förökade sig under den arabiska våren. I Syrien blev de idealiska mänskliga byten för kidnapparna.

Den här förökningen av frilansare är en direkt konsekvens av de radikala förändringar som har ägt rum inom medieindustrin under de senaste tjugo åren. Från och med slutet av 1990-talet har de teknologiska framstegen lett till ökad konkurrens från de nya medieformerna. Sociala medier och online-rapportering har lett till sjunkande upplagor och minskade vinster. Medierna hade inte längre råd att avlöna fast anställda korrespondenter och professionella journalister för att bevaka konflikter. Försäkringspremierna har också skjutit i höjden, liksom kostnaderna för säkerheten. Därför har medierna mer och mer börjat förlita sig på frilansare som ofta är villiga att ta risker på ett annat sätt än professionella journalister. ”Tanken var att gå längre än de flesta var beredda att gå. Skaffa bättre stoff eftersom ingen annan var där”, förklarade James Foley för *Newsweek* i oktober 2012, bara en månad innan han blev kidnappad i Syrien. ”Det är frilansarens dilemma, att ta större risker för att slå dem som har fast anställning. Jag tror att det helt enkelt är konkurrensens basala lagar, man måste ha något som de fasta inte har, men i ett konfliktområde betyder det att man tar större risker: går in tidigare, stannar längre, går närmare.”[206]

I enlighet med den logiken blev John Cantlie i mars 2012 den första västerländska journalisten som bevittnade en inbrytning av regeringstrupper i nordvästra Syrien. Det hände i Saraqeb där tungt beväpnade stridsvagnar rullade in och började skjuta urskillningslöst.[207] ”Stridsvagnarna öppnade eld. Knytnävsstora bitar av splitter flög genom luften och skar omedelbart av huvudet på en rebell. Mannens gevär slog i marken medan hans vänner släpade bort hans huvudlösa kropp från eldlinjen”, skrev Cantlie i *Sunday Telegraph.*[208] För att illustrera vad de syriska rebellerna hade att kämpa emot tog han till och med ett fotografi rakt in i pipan på en stridsvagn som rullade mot honom.

Stora risker, låg ersättning och inga sociala förmåner: det är villkoren som gäller för de frilansare som rapporterar från Mellanöstern. År 2007 sammanfattade Jason Howe, en brittisk fotojournalist, frilansandets grundsatser för Amanda Lindhout, den kanadensiska frilansaren som kidnappades i Somalia. ”Du planerade för dig själv, betalade för dig själv och tog själv på dig riskerna. Du klarade av svårigheterna, reste utan försäkring och utan långsiktiga planer av något slag, och du vande dig vid att vara fattig. När det kommer till uppdrag skapar du dina egna, tar dig till de mest opportuna platserna.”[209] De grundreglerna låter snarast som en guide för backpackers som reser lågbudget, men frilansande journalism är oändligt mycket mer riskabelt.

Att frilansa medier

När Amanda Lindhout och den australiensiska frilansaren Nigel Brennan kom till Mogadishu sa den fixare som de hade bokat, Ajoos Sanura, att någon annan skulle ta hand om dem. Själv skulle han skjutsa omkring två journalister från *National Geographic* som bodde på samma hotell. De var viktigare än de båda frilansarna eftersom *National Geographic* har större resurser. Lindhout och Brennan hade inget val, de hade investerat alla sina pengar på att rapportera från Somalia och kunde inte komma tillbaka senare.

Samma förmiddag som Lindhout och Brennan blev kidnappade hade Ajoos redan lämnat hotellet tillsammans med reportrarna och inhyrda säkerhetsvakter som beskydd. De var på väg åt samma håll som Lindhout och Brennan, västerut längs Afgoye Road. Nu fick frilansarna finna sig i att resa utan säkerhet och de blev kidnappade så snart de hade kommit ut ur Mogadishu.

Efter att de hade förts bort fick de veta att deras kidnappare hade varit ute efter att ta journalisterna från *National Geographic* sedan de hade fått ett tips om att de tänkte ta Afgoye Road ut ur staden den morgonen, men nu blev alltså fel journalister kidnappade. Vad Lindhout och Brennan inte fick veta var att det inte var lika lätt att attackera en konvoj på tre tungt beväpnade suvar som att stoppa en bil med en chaufför, en fixare och två frilansare. De var ett lätt byte.

De risker som frilansare tar känns oproportionerligt stora när de jämförs med den ekonomiska avkastningen. Till och med stora tidskrifter betalar så lite som 200 dollar för en artikel, ofta mindre än vad det kostar att hyra in en fixare och en chaufför under en dag. Nicole Tung arbetade med James Foley i Libyen och Syrien. Så här säger han till *Newsweek.* ”Vi har inte råd att betala 200 till 300 dollar för en fixare och en chaufför så logistiskt är det verkligen svårt att jobba när du är ute på egen hand, eftersom du är beroende av andra människors välvilja, eller billiga sätt att ta dig runt – vilket ofta inte är de säkraste sätten, men du har inget annat val eftersom du inte har råd.”[210]

Som Francesca Borri förklarar: ”James Foley blev kidnappad i november 2012 när han delade fixare och chaufför med John Cantlie i ett område där Cantlie bara några månader tidigare hade blivit kidnappad och sedan frisläppt. Alla visste att ordern till jihadisterna i norra Syrien var att ta honom om han någonsin mer satte sin fot på syrisk mark.” Cantlie var efterspanad. När han hade kommit tillbaka till Storbritannien efter det första bortförandet var nämligen hans vittnesmål avgörande för identifikationen av en medlem av gruppen som hade kidnappat honom, en doktor vid namn Shajul Islam från östra London. ”Detta är anledningen till att ingen vid sina sinnens fulla bruk skulle ha kommit på tanken att dela taxi med honom”, säger Francesca Borri.[211]

Även veteranjournalister missbedömer riskerna ganska ofta. Junpei Yasuda, en frilansande japansk journalist, korsade gränsen till Syrien i juli 2015. Trots att han tidigare hade blivit kidnappad och släppt, i Irak 2004, reste han över till Syrien via Gaziantep, en gränsövergång mellan den turkiska staden Kilis och den syriska staden Azaz. På den syriska sidan är området översvämmat av kriminella gäng. Yasuda reste under beskydd av Ahrar al-Sham, en koalition av många islamistiska och salafistiska grupper som ansågs stå nära Nusrafronten.[212] ”I närheten av Azaz blev de angripna av ett gäng kriminella, jihadisterna slog inte ens tillbaka”, säger Francesca Borri som har talat med gisslans syriska förhandlare.[213] Han är själv fotograf och arbetar för västerländska medier. Han har sedan 2015 varit den främsta förhandlaren för gisslan som hålls av Nusrafronten och IS.

Junpei Yasuda satt fången tillsammans med tre spanska journalister, Antonio Pampliega, José Manuel López och Ángel Sastre, som blev kidnappade i

närheten av Azaz sommaren 2015 medan de var på väg till Aleppo. De spanska journalisterna släpptes i början av maj 2016 efter förhandlingar med Qatar och Turkiet som förmedlare. De hölls av ett litet kriminellt gäng, men förhandlingarna om deras frigivande sköttes av Nusrafronten.

Enligt Borri ”var alla på väg till Aleppo från övergången vid Gaziantep. Vägen är en nästan rak linje. Alla kommer in i Syrien via den övergången, trots att alla vet att vägen är full av vägspärrar uppsatta av kriminella gäng. Folk tror att de kan muta kriminella gäng, betala några tusen dollar och fortsätta, men de har väldigt, väldigt fel. Folk som vi, italienska, spanska eller japanska, är värda 10 miljoner dollar var. Våra regeringar kan betala summor i den storleken.” Borri har rätt, några tusen dollar är ingenting i jämförelse med hur mycket gängen kan få av de ländernas regeringar. Även om gisslan säljs till en stor organisation som Nusrafronten eller IS istället för att säljas tillbaka till en regering är vinsten som kidnapparna kammar hem mycket stor.

”Jag har alltid korsat gränsen vid Bab al-Hawa, övergången mellan Reyhanlı i Turkiet och Atmeh i Syrien”, fortsätter Borri. ”Och för att komma till Aleppo körde jag genom regionen Idlib som kontrolleras av Islamiska staten. Jag har aldrig haft några problem med vägspärrar eftersom min chaufför har goda förbindelser med IS.”

Borris ord bekräftar att det stora misstaget som de flesta frilansare och hjälparbetare gör är att de inte tar reda på vad de ger sig in i. Deras kunskaper om vad som händer är ytliga, dessutom förändras situationen på marken väldigt snabbt. Enligt den syriska förhandlaren använde de tre spanska journalisten som blev kidnappade 2015 en fixare, en lärare i engelska, som inte längre var pålitlig, inte för att han själv hade bestämt sig för att sälja dem utan för att han inte längre hade de rätta förbindelserna. ”Ahrar al-Sham kan inte garantera beskydd eftersom den makt som kontrollerar territoriet runt Azaz är Nusrafronten och Nusrafronten har sin egen medieavdelning och vill att folk ska vända sig till den avdelningen när de vill ha tillåtelse att köra in i regionen som de kontrollerar. Det är mycket svårt att få ett sådant tillstånd så folk använder andra islamistiska grupper för att ta sig in, men det är inte säkert. Det enda sättet att ta sig in i Syrien via den övergången är med tillstånd av Nusrafronten. Annars är det bättre att inte lämna Turkiet.” Den syriska förhandlaren sa också till Borri att det var

ett misstag av de spanska journalisterna att lita på Ahrar al-Sham. Uppenbarligen blev de tre kidnappade medan de satt och åt middag tillsammans med folk som hade betalt för att beskydda dem, men deras beskyddare gjorde inget motstånd.

De allvarligaste följderna med att lita till frilansare som rapporterar från frontlinjen är att deras rapporter kan manipuleras i propagandasyfte. År 2008 var Amanda Lindhout anställd av en iransk tv-kanal, Press tv, i Afghanistan, för en månadslön på 4 000 dollar. Som fullständigt oerfaren frilansare trodde hon att det var ett genombrott. Hon insåg emellertid snart att hon bara var en kugge i ett propagandamaskineri som framställde den amerikanska politiken och de amerikanska soldaterna på värsta tänkbara sätt.[214] Men det var inte lätt att lämna ifrån sig en sådan månadslön.

En annan negativ konsekvens av att inte använda professionella journalister är den dåliga kvaliteten i analysen bakom nyheterna. Det förklarar varför ingen av frilansarna som bevakade den syriska konflikten skrev om IS förrän i slutet av maj 2014, alldeles innan kalifatet utropades. Få av dem rapporterade om Fria syriska arméns kaotiska tillstånd på samma sätt som professionella journalister, till exempel Robert Fisk, gjorde. Inte heller var det någon av dem som fördömde gulfstaterna för den roll som de spelade genom att sponsra det blodiga sekteristiska kriget.

Till en del beror detta misslyckande på att frilansare ofta inte samverkar med erfarna redaktörer eller mentorer. De lär sig inte yrket inne i en väloljad nyhetsorganisation, alltså saknar de ofta känsla för historia. Till största delen består deras rapporter av korta textavsnitt, ögonblicksbilder av tragiska händelser som chockerar människor utan att lära dem något. Därför kan det ofta handla om sensationsmakeri. Och som sagt, denna ytlighet och denna brist på historiskt perspektiv fördunklar ofta deras egen förmåga att utvärdera riskerna vilket bidrar till att de hamnar i svårigheter.

Personlig vendetta

Den 19 juli 2012 körde Cantlie in i Syrien tillsammans med den holländska fotografen Jeroen Oerlemans i närheten av Bab al-Hawaövergången. Samma morgon hade mujahedins shuraråd, en grupp ledd av Firas al-Absi, bror till Abu Athir, tagit kontroll över gränsövergången och hissat al-Qaidas svarta

flagga.[215] Detta var inte någon oviktig händelse i den syriska konflikten. Tvärtom, den bevisade att jihadisterna vann mark i norra Syrien.

Islamiska statens shuraråd var en liten grupp utländska jihadister, omkring 180 medlemmar som Firas al-Absi hade samlat ihop med pengar från sina saudiska sponsorer. Firas hade lika goda förbindelser som sin bror inom det jihadistiska nätverket. Han påstod att han hade träffat jordaniern al-Zarqawi i Afghanistan medan denne ledde ett träningsläger i Herat och att han hade fått sin utbildning där innan han gick in i södra Kurdistan tillsammans med al-Zarqawi, och senare in i Irak.

Till skillnad från sin bror hade Firas al-Absi bestämt sig för att utkämpa jihad i Syrien på egen hand, utan att svära trohet till någon särskilt grupp. Han hade försökt utnyttja sina gamla förbindelser med al-Zarqawi som ett slags passersedel. Men detta räckte inte för att övertyga gulfstaternas sponsorer om att fortsätta skicka pengar till hans *katiba* av utländska krigare. Så 2012 bestämde han sig för att få in pengar genom att kidnappa utlänningar som reste in i Syrien via Bab al-Hawa-övergången. Precis som Belmokhtar i Mali var han i grunden en kriminell jihadist med skiftande lojaliteter. Det troliga är att han hade planerat att sälja Cantlie och Oerlemans till Nusrafronten för några tusen dollar.

al-Absi lekte med elden. Han hade inte bara planerat att kidnappa reportrar i en region som kontrollerades av Fria syriska armén, genom att sätta upp en vägspärr vid Bab al-Hawa retade han också upp Farouk-brigaden eftersom de inte längre kunde få in förnödenheter och vapen den vägen. Cantlie och Oerlemans som reste in i Syrien nära Bab al-Hawa, visste överhuvudtaget ingenting om den maktkamp som pågick på andra sidan gränsen. Inte förstod de heller vilken risk de tog genom att välja den vägen in i landet.

Bara några kilometer från Bab al-Hawa blev Cantlie och Oerlemans kidnappade av Firas al-Absi och hans *katiba.* Det verkar som om någon hade sålt ut dem. I en intervju med Channel 4 News använde Cantlie uttrycket ”vi [Oerlemans och han själv] lämnades över till kidnapparna”, vilket implicerar att någon hade varskott kidnapparna om frilansarnas ankomst. Det var högst osannolikt att Cantlie eller Oerlemans kände till vilka al-Absi-bröderna var innan de blev bortförda av en av dem. Samma dag som journalisterna rövades bort lades en video ut på Youtube som visade att bröderna och deras

katiba intog Bab al-Hawa.[216] Cantlie kan inte ha känt igen Firas al-Absi. Han hade ingen aning om hur stark jihadiströrelsen var i norra Syrien. Precis som majoriteten av frilansare hade han bara kontakt med Fria syriska armén och det var bara dem han hade skrivit om.

Vi får aldrig veta om Cantlie skulle ha rest in i Syrien vid Bab al-Hawa om han hade vetat hur starka banden var mellan de irakiska och syriska jihadisterna i den regionen. Men vi kan utgå ifrån att han inte kände till att de banden daterade sig tillbaka till invasionen i Irak 2003 när det jihadistiska samfundet i norra Syrien underlättade övergången av utländska krigare till Irak för att ansluta sig till al-Zarqawis Jama'at al-Tawhid wal Jihad, just den organisation som al-Baghdadi och före detta medlemmar av Saddam Husseins underrättelsetjänst och armé tillhörde. År 2003 var Cantlie fullt upptagen med att köra motorcykel.

Cantlie och Oerlemans hamnade mitt i en av de tidiga dispyterna om landområden mellan sekulära styrkor och jihadister inom den syriska upprorsrörelsen. Lyckligtvis blev de räddade, precis som Richard Engel. Ledarna för de väpnade grupperna som kontrollerade regionen krävde att al-Absi skulle släppa gisslan. När han vägrade räddades de av en kommandoenhet från Fria syriska armén. Senare dödades Firas al-Absi av medlemmar ur Fria syriska armén, troligtvis Farouk-brigaden som straff för att han hade gått in på deras territorium. Hans bror, Abu Athir, övertog hans *katiba* och lovade att hämnas hans död. När Dimitri Bontinck träffade Abu Athir i en villa i Kafr Hamra 2013 var Athir i praktiken ledare för Islamiska staten i norra Syrien.

Kidnappningen av Cantlie och Oerlemans visar att Fria syriska armén redan 2012 kämpade för att behålla kontrollen över norra Syrien mot den framrusande vågen av jihadistiska väpnade grupper. Som alla journalister i fångenskap fick Cantlie stora rubriker och bestämde sig då för att återvända för att rapportera om sitt bortförande. Han var ju frilansare, så ingen redaktör kunde stoppa honom. Och han var säker på att han kunde sälja storyn om sitt bortförande till brittiska medier.

”Det var kidnappningen av Cantlie som ledde till Firas al-Absis död”, förklarar en förhandlare som var involverad i frigivningen av journalisterna. ”Efter al-Absis död lade hans bror, Abu Athir, ut en efterlysning på Cantlie

eftersom han ansåg att om det inte hade varit för att han hade blivit bortförd och räddad så skulle Firas fortfarande ha varit i livet. John borde aldrig ha rest tillbaka, och att döma av hans våghalsiga uppträdande innan han blev bortförd för andra gången hade han ingen aning om att hans liv faktiskt stod på spel.” Men varningssignalerna var tydliga.

Några dagar innan han för andra gången blev kidnappad hade Cantlie tagit kontakt med en grupp europeiska jihadister i Aleppo för ett samtal. Hans fixare, Mustafa, tyckte att det var en väldigt dålig idé, men det brydde sig inte Cantlie om. ”Vid ett tillfälle frågade de honom om den brittiska killen som blev kidnappad och som riktade misstankarna mot deras doktor när han kom tillbaka till Storbritannien”, sa Mustafa.[217] De visste allting om Cantlie, men de visste inte hur han såg ut.

På Thanksgiving Day 2012, bara några få dagar efter den händelsen, var John Cantlie och James Foley på väg tillbaka till Turkiet från Binnish mindre än sextio kilometer från gränsen. Deras fixare upptäckte att han hade glömt sin mobiltelefon på ett internetkafé så de vände om för att hämta den. När de ändå var där bestämde sig Cantlie och Foley för att skicka några artiklar, prata lite med familjerna och läsa sina e-mejl. En utländsk jihadist som såg ut att komma från någon av gulfstaterna steg in på kaféet med en basker på huvudet. Då ropade Cantlie: ”Hallå där, Che Guevara”. Mannen svarade inte, tittade bara på honom med tydlig fientlighet, och gick därifrån efter några minuter.

”Det där är exakt den typ av beteende som leder till att du blir kidnappad eller dödad”, säger samma förhandlare. ”Det är totalt korkat, det är så omoget.” Vi kommer aldrig att få veta om jihadisten med Che Guevara-basker kände igen Cantlie och larmade de andra, men det är troligtvis exakt vad som hände. Mindre än en timme senare åkte Cantlie och Foley vidare med taxin läng Old Aleppo Road då en stor Hyundai körde om dem. Två maskerade män hoppade ur och drog ut journalisterna ur taxin. Alltihop tog bara ett par minuter, och chauffören och fixaren blev stående på vägen.

”Jag tvivlar inte ett ögonblick på att Cantlie och Foley levererades till Abu Athir”, säger förhandlaren. Under hösten 2012 och vintern 2013 stod Abu Athirs *katiba* i mycket nära kontakt med Nusrafrontens krigare. Förhandlingar om ett samgående mellan Nusrafronten och Islamiska staten

pågick på högsta nivå. Cantlie och Foley kunde ha varit värdefull mänsklig handpenning i Abu Athirs vendetta. I mars 2013 såg Jejoen Bontinck dem i fängelset i Aleppo som drevs av Abu Athirs *katiba.*

”Foley befann sig på fel plats vid fel tidpunkt. Han hade extremt stor otur”, sammanfattar förhandlaren. ”Men Cantlie, han borde ha vetat bättre.”

Att tysta medierna

Det var en personlig vendetta, inte pengar eller politiska överväganden, som ledde till att Cantlie och Foley blev de första västerlänningarna som togs som gisslan av Islamiska staten. Men så snart de var i händerna på Abu Athir sattes IS stora plan i verket. ”De avdelade en speciell grupp i Syrien som fick i uppgift att ta hand om utländsk gisslan. Fram till slutet av 2013 flyttade de ofta omkring gisslan för att undvika räddningsaktioner. Sedan tog de dem till en rad säkra tillhåll i norra Syrien”, säger Jean-René Augé-Napoli. Det var då som förhandlingarna med de olika europeiska regeringarna blev riktigt seriösa.

Från 2012 till slutet av 2013 var gisslan ett slags politisk investering, och IS ledarskikt övervägde för- och nackdelar när det gällde att använda en utländsk medborgare i en bytesaffär eller avrätta den personen. ”Så småningom delade de upp gisslan i två grupper: de som skulle avrättas och de som skulle användas i en bytesaffär”, säger Jean-René Augé-Napoli.

Den taktik som nu användes för att skrämma utlänningar var identisk med den som användes för att skrämma arabiska journalister. Våld var inte endast tillåtet, det uppmuntrades. Detta hade varit Saddam Husseins sätt att sätta skräck i sina fiender. Bilden av de syriska kidnapparna som framställdes i överlevarnas historier är bilden av psykopater med sadistiska personligheter som njöt av att tortera sina fångar. Den psykologiska profilen passar in på ”The Beatles”, som de utländska krigarna kallades. Till dem hörde Jihadi John, IS bödel.

Den berättelse som IS har byggt upp runt dem som vaktar gisslan motsvarar den som de befriande människorna rapporterar om. Fångvaktarna beskrivs som omänskliga, som ondskan personifierad, något som också de filmade halshuggningarna, utlagda på internet, vittnar om. Ingen rationell förklaring

kan ges, vare sig politisk eller religiös. När Marc Marginedas väntade på att få träffa IS regionala kommendant i september 2013 sa en rysk jihadist till honom: ”Du har kommit hit två gånger utan några problem. Nu ska vi döda dig.”[218] Journalister, hjälparbetare och utlänningar skrämdes till tystnad, den teknik som ju hade varit så effektiv i Saddam Husseins Irak.

Skrämseltaktiken dolde en mycket smart utformad plan. I september 2013 hade Islamiska statens ledarskikt kommit fram till att vissa fångar om de avrättades hade ett politiskt värde som var långt större än en lösensumma, medan andra var mer värda om de växlades mot pengar. Marginedas tillhörde den sistnämnda gruppen och han var den första gisslan som släpptes. IS är en organisation som först och främst drivs av iskallt beräknande och mycket skickliga politiker och förhandlare. Fångvaktarna var däremot inte mer än outbildad arbetskraft, lågrankade medlemmar av IS. Hur grymma ”The Beatles” än var – de hade ingenting med gisslans öde att göra, de bestämde inte vem som skulle släppas och vem som skulle halshuggas. Jihadi John var inte mycket mer än ett språkrör. Framför kameran läste han högt ut ett manuskript som han inte själv hade skrivit.

”The Beatles” var ett exempel på den ondskans banalitet som Hannah Arendt så väl har beskrivit. De följde order. Deras uppgift var att skrämma gisslan och se till att de vidarebefordrade IS förfärande budskap till världen. Tillintetgjorda av en sådan ofattbar ondska och en sådan omänsklig behandling var det ingen av människorna i gisslan som förmådde se bortom detta och uppfatta en glimt av IS mäktiga politiska apparat. Medan de satt i fångenskap var ingen av dem medveten om motiveringen bakom de olika öden de gick till mötes. Ännu i dag är det något som saknas när man läser deras memoarer, eller intervjuerna med dem, och det är en beskrivning av deras roll som politiska pjäser i kalifatets nationsbyggarprojekt. Deras lidande var avgörande för att tysta internationella medier och dölja kalifatets sanna natur.

Halshuggningarna gjorde slut på frilansrapporteringen från Syrien och lämnade fältet fritt för propagandan från de olika krafterna som spelade med i konflikten. Till och med härdade korrespondenter förbjöds av sina tidningar att resa in i Syrien. Kalifatet hade lyckats rensa området från medier. Därmed var det fritt fram för IS propagandaapparat och fabricera lögner. Kort sagt: organisationen hade uppnått sitt mål: slutet på sanningen.

KAPITEL 13

SCHACKSPELET ÖM GISSLANS LIV

Den 23 december 2013 samlade IS ihop sin utländska gisslan från de olika platser där de hade suttit fängslade och förflyttade dem till ett gömställe uppe i bergen nära gränsen mellan Syrien och Turkiet. Detta skulle bli gisslans Guantánamo. Till fångvaktare utsågs ”The Beatles”.

För att efterlikna förhållandena i Guantánamo kläddes fångarna i orangea overaller, och de kallades inte vid namn utan fick var sitt identifikationsnummer skrivet med arabiska bokstäver och tryckt på overallen. Detta id-nummer skulle memoreras. Till den psykiska tortyren hörde en jihadistversion av Eagleslåten ”Hotel California” som skulle sjungas så snart en fångvaktare kom in i cellen: *”Welcome to Osama's lovely hotel,/ Such a lovely place,/ Such a lovely place./ Welcome to Osama's lovely hotel,/ But you could never leave/ And if you try/ You will die ...*”

Den fysiska tortyren var lika grym, och påminde om AQIM:s och Abdelhamid Abou Zeids behandling av sina fångar. ”Nitton män från nio olika länder och kulturer, inlåsta månader i sträck under klaustrofobiska förhållanden i utrymmen som inte var större än 20 kvadratmeter, utan möjlighet att komma ut och få lite frisk luft, konstant hungriga och under konstant psykisk och fysisk press inklusive hotet om att förlora livet. Det är ett hårt prov för vem som helst när det gäller förmågan att samexistera”, skrev före detta gisslan Marc Marginedas om sin tid som fånge.[219]

Men det här var inte Guantánamo, det limbo där påstådda medlemmar av al-Qaida hålls. Det här var ett gömställe i bergen mellan Syrien och Turkiet, en förvaringsplats där Islamiska statens ledarskikt kunde dumpa sin mänskliga last. Och detta skedde enligt en väl utarbetad, mycket detaljerad plan. Gisslan klassades efter nationalitet och den roll som de skulle komma att spela i IS utrikespolitik och ekonomi – döda eller levande. Deras öde, att bytas ut mot pengar eller att halshuggas, bestämdes inte av IS ekonomiska situation eller av dess ideologi utan av politiken i den nya staten, kalifatet.

Först och främst bestämde sig ledarskiktet för att göra sig av med dem som var minst värdefulla, samtidig som IS förhandlare försökte få ut största möjliga lösensumma. Organisationen tog ett land i taget, och den första regering som de vände sig till var Spanien. För att skrämma den spanska regeringen avrättade IS den minst värdefulla mänskliga handelsvaran, Sergej Gorbunov, en rysk ingenjör av tatar-ursprung som hade kidnappats av muhajirin-brigaden. Gruppen hade bildats under sommaren 2012; ledaren var tjetjen, Abu Omar al-Shishani, en islamistisk krigare från Georgien som hade deltagit i de båda Tjetjenien-krigen mot Ryssland. Under 2012 och 2013 deltog muhajirin-brigaden i Nusrafrontens olika militära räder.

I en video släppt i oktober 2013 bönföll Gorbunov de syriska myndigheterna att släppa en saudiarabisk medborgare, Khalid Mohammed Suleiman, som satt i fängelse i staden Hama, i utbyte mot Gorbunovs frihet. Någon lösensumma nämndes inte.

IS förhandlare visste mycket väl att den ryska regeringen varken skulle betala för Gorbunovs frigivning, eller någon annans. Han hade uppenbarligen vägrat uppge någon personlig e-mailadress för sina fångvaktare, och när de väl hade slutat tortera honom hade han blivit galen. IS visste också att Assadregimen aldrig skulle ha gått med på ett utbyte av fångar. Däremot begrep deras förhandlare mycket väl att Gorbunovs avrättning skulle snabba upp förhandlingarna och utbetalningarna för de andra i gisslan. Det var en taktik som hade använts tidigare av andra grupper, inklusive AQIM som hade avrättat en brittisk gisslan, Edwin Dyer, i juni 2009.

I mars, strax efter att Marc Marginedas hade släppts, fördes Gorbunov bort och dödades. De andra i gisslan fick se ett foto av hans kropp. Han hade blivit skjuten med dumdumkulor, bitar av hans hjärnsubstans låg ovanpå hans skägg. Fångvaktarna tvingade Javier Espinosa att beskriva scenen i detalj och talade om för honom att det var sannolikt att han skulle dö på samma sätt. ”Alla regeringar och underrättelsetjänster i de länder som hade medborgare tagna som gisslan fick bilder och till och med en video av Gorbunovs avrättning. De fick veta att om de inte betalade så skulle nästa foto och video vara av deras egna medborgare”, sa en av förhandlarna. Det var skrämseltaktik. ”De visade också bilden för gisslan så att de skulle kunna

bekräfta det som hänt under krissamtalen efter frigivningen. IS förhandlare ville vara säkra på att deras hot togs på allvar.”

”The Beatles” plågade sina fångar också av en annan anledning: för att tysta dem som en gång skulle köpas loss. Fångarna fick om och om igen veta att om de avslöjade något om gömstället skulle hämnd utkrävas på dem som fortfarande befann sig i fångenskap. Det var en plan som fungerade mycket väl. Fram till juni 2014 hade världen ännu ingen aning om vad som hände i Syrien, eller hur starka IS hade blivit.

Marc Marginedas släpptes i början av mars 2014. I pressen stod det att han hade hållits av IS, en grupp med förbindelser till al-Qaida.[220] Det var information som bara delvis stämde, eftersom al-Qaida (det vill säga Nusrafronten) och IS inte samarbetade. I slutet av mars släpptes också Javier Espinosa och Ricardo García Vilanova. Inte heller den här gången lyckades medierna beskriva den organisation som hade tillfångatagit männen. Strax efter frigivningen stod det i *The Guardian:* ”Fram till helt nyligen har det inte funnits någon kommunikation med gisslantagarna eller deras ombud, och deras krav har varit oklara. Inte ens efter europeiska regeringars intensiva ansträngningar att ta kontakt har någon nyckelgestalt inom IS trätt fram. De tillfångatagnas öden tycks betingade av någon lokal krigsherres nyck.”[221]

Mindre än en månad senare, den 20 april, 2014, landade de fyra franska männen i gisslan i Frankrike: Edouard Elias, Didier François, Nicolas Hénin och Pierre Torres. Återigen nämndes IS enbart som den grupp som hade hållit dem, en av många jihadistorganisationer aktiva i Syrien. Under april och maj släppte IS fem medarbetare i Läkare utan gränser. Den 24 maj postade den franska frivilliga organisationen ACTED följande på sin webbsida: ”Vi på ACTED är glada över att kunna meddela frigivandet av vår anställda, Federico Motka, som blev tagen som gisslan i Syrien medan han arbetade inom ACTED:s program för bistånd till den konfliktdrabbade syriska befolkningen […] ACTED kommer inte att ytterligare kommentera detta.”[222] Den italienska regeringen betalade lösensumman trots att Motka var schweizitalienare. Ingenting om IS nämndes i vare sig de italienska eller schweiziska medierna. Till sist, i juni, släppte IS tysken, Toni Neukirch och dansken, Daniel Rye Ottosen.

Islamiska staten hade dragit in den högsta lösensumman någonsin för en gisslan, mellan 60 och 100 miljoner euro, utan att någon hade lagt märke till det. Inte ens det faktum att tolv gisslan inom loppet av tre månader hade släppts av samma organisation i Syrien hade noterats, varken i medierna eller av regeringarna i de länder som hade betalat ut lösensummorna, eller av skattebetalarna som hade stått för pengarna.

”Det var en mycket, mycket smart plan. IS förhandlare stoppade på sig stora penningsummor i total hemlighet. De tystade gisslan och medierna så att deras förhandlare kunde öka konkurrensen mellan utländska regeringar om att få ut sitt folk. Hur skulle det ha sett ut i Frankrike om den spanska gisslan och italienarna hade kommit hem och de franska hade avrättats? Det var vad IS matade in i de europeiska förhandlarnas hjärnor. De visste hur man gjorde för att manipulera västerländska regeringar och de var hårda att köpslå med”, sa en förhandlare som fick ut två gisslan.

I juni hade IS tillåtit frigivningen av sin mänskliga last som de hade sålt för en lösensumma och var nu redo att invadera nordvästra Irak. Den återstående gisslan skulle användas i det politiska spel som kalifatet nu tänkte inleda med Väst.

IS diplomati

Amerikanerna och britterna i gisslan blev kvar i kulisserna, i väntan på rätt ögonblick då de skulle användas. Bortförandet av Cantlie och Foley ingick visserligen i en personlig vendetta som Abu Athir hade dragit igång för att hämnas mordet på hans bror, men beslutet att avrätta de båda männen var inte dikterat av personliga överväganden. Inte heller var det avhängigt av deras respektive regerings vägran att betala lösensumman. Som vi redan har sett betalade till och med USA och Storbritannien ut lösensumma, förutsatt att omständigheterna var de rätta, som när en gisslan var soldat.

Beslutet att halshugga de två männen tjänade både ett politiskt och ett symboliskt syfte. Bush och Blair hade fabricerat falska bevis som ursäkt för att invadera Irak, och Islamiska staten bestod till stora delar av de mest hårdföra motståndarna mot invasionen: al-Zarqawis radikala salafister och de före detta medlemmarna av Saddam Husseins militär och hans underrättelsetjänst. De båda sidorna av Islamiska staten, den religiösa och

den sekulära, hade sina rötter i det irakiska upproret mot koalitionen. Det de har gemensamt är en önskan att bygga en ny nation, att genomföra en muslimsk politisk utopi. Nationalismen blev en gemensam nämnare som förenade dessa två upprorsrörelser. Så idén att använda amerikanska och brittiska gisslan för att lägga grunden till den nya nationen, en nation som skulle bli en språngbräda till en ännu större strid, ägde en mycket lockande symbolik.

I juni 2014 när kalifatet utropades var det ingen som förstod sig på strategin, inte ens de europeiska förhandlarna som hade ägnat månader åt att tackla IS för att befria gisslan, inte heller de som fortfarande försökte få loss de återstående brittiska och amerikanska gisslan. Islamiska staten avfärdades som ännu en hop trasiga jihadister, religiösa fanatiker och psykopater. Ingen insåg att kalifatet i motsats till föregående jihadistgrupperingar som al-Qaida och talibanerna inte var det slutgiltiga målet för jihad. För Islamiska staten var kalifatet ett redskap för krig, ett redskap för att uppnå seger. Och att halshugga gisslan var en strategisk taktik för att lura in fienden på det egna territoriet.

Efter att i augusti 2014 ha rivit ner ett stycke av muren på gränsen mellan Syrien och Irak och invaderat nordvästra Irak proklamerade IS kalifatets födelse. Därefter gillrade IS ledare sin fälla: de halshögg James Foley och inom några timmar hade videon av hans död spridits över hela världen. Detta var en händelse som skrämde upp en internationell opinion och tvingade omvärlden att ta itu med Syrien.

”James var den första som blev mördad och det var ett trauma, ett personligt trauma för mig, men också ett trauma för världen”, sa Nicolas Hénin, en av de franska gisslan, till Amy Goodman på radio- och tv-programmet *Democracy Now!* ”Och det är därför jag inleder min bok med honom, eftersom Islamiska staten genom att mörda honom lade ut den där vidöppna fällan rätt framför fötterna på oss. De ville tvinga på oss sin agenda. De ville stena oss – så att vi skulle blir så förskräckta att vi slutade agera rationellt … [D]et är något mycket specifikt med en terrorhandling. Framgången, fullbordandet av en terroristattack, beror inte på dess utövare utan på offren.”[223]

Hénin hade rätt. Mot slutet av augusti 2014 övergav president Obama under ökande press från väljarna sin ståndpunkt att inte ingripa mot regimen i Damaskus och tog initiativ till att bilda en koalition. Dess uppgift skulle vara att dra igång en bombkampanj mot IS och mot Assads styrkor. I planen ingick ekonomiskt stöd, utbildning och beväpning av de syriska upprorsmakarna, de så kallade ”moderata” krafterna. Så hade kalifatet som fortfarande var nybildat lyckats dra in Washington och dess allierade i ett nytt gungfly i Mellanöstern.

Bombningarna blev en framgång för IS av många anledningar. Luftanfallen tvingade de syriska moderata krafterna att fly, samtidigt som de förstärkte de hårdföra i deras uppfattning att koalitionsstyrkorna var fienden och att IS slogs för att skydda dem. Ännu i dag spelar bombningarna IS i händerna.

Som Hénin uttrycker det: ”Det är ett propagandakrig. Så i grunden, den sida som kommer att – den part som kommer att – vinna det här kriget är inte den part som kämpar hårdast eller har de dyraste eller nyaste vapnen eller de modigaste krigarna. Det är den part som lyckas få folket på sin sida. Och problemet med alla de här bombningarna – för alla bombar Syrien för ögonblicket – alla de här bombningarna har en förfärlig sidoeffekt. Och i grunden, vi – västerlänningar, men inte bara västerlänningar, också ryssar, också regimen – tvingar det syriska folket i händerna på IS. Vi jobbar åt dem. Vi rekryterar åt dem. Så, jag säger inte, nej, absolut, till anfall, men anfallen borde vara minimala, eftersom vi bör hålla i minnet vilka konsekvenser och sidoeffekter de får.”[224]

Genom hela 2014 och en del av 2015 förblev gisslan ett effektivt vapen i händerna på Islamiska staten som de kunde använda till att leda in NATO-ländernas utrikespolitik i en viss riktning. Ett exempel på det är kidnappningen av fyrtionio anställda vid det turkiska konsulatet i Mosul när Islamiska staten erövrade staden. Gisslan släpptes efter 101 dagar, sedan James Foley, Steven Sotloff och Dave Haines hade halshuggits. Två månader tidigare hade Islamiska staten också frigett trettiotvå turkiska lastbilschaufförer som hade gripits i Mosul i juni.

Den turkiska underrättelsetjänsten (MIT) skötte förhandlingarna tillsammans med den turkiska premiärministerns stab utan utländsk inblandning. Mellanhänder utgjordes av ledare för sunnistammarna i Mosul som sedan

länge har haft goda relationer med Turkiet. Turkiska källor bekräftar att Erdoğans vägran att gå med på USA:s begäran om aktivt stöd till koalitionen bidrog till att gisslan släpptes.

IS lyckades alltså med sin strategi påverka beslut tagna av utländska regeringar. Det bästa exemplet på detta är den japanska gisslankrisen i januari 2015. Premiärminister Shinzō Abe höll ett tal vid en konferens i Kairo i januari 2015 där han utlovade 200 miljoner dollar i icke militärt bistånd till de länder som bekämpade IS. Haruna Yukawa som hade kidnappats sommaren 2014, och Kenji Goto, tillfångatagen hösten 2014, hörde till det förråd av människor som IS hade i beredskap och som väntade på att utväxlas mot en lösensumma.

Premiärminister Abe tillstod senare att regeringen kände till kidnappningen av Goto i november 2014. Enligt Gotos fru hade hon börjat få e-post, uppenbarligen från IS, om hennes mans bortförande. I slutet av december började kidnapparna tala om lösen, och summan de krävde för att släppa Goto uppgick till omkring 2 miljarder yen (eller 17 miljoner dollar), ett krav som låg i linje med de krav som Islamiska staten hade lagt fram till andra västerländska regeringar. Förhandlingarna hölls i hemlighet utanför mediernas räckvidd. Emellertid förändrades situationen efter premiärminister Abes besök i Mellanöstern.

Abes tal gav Islamiska staten en oväntad möjlighet att utmana koalitionen av västerländska stater som bekämpade IS, och straffa Japan för att landet hade utlovat ekonomiskt stöd till koalitionen. Japan hade länge samlat på sig goodwill i Mellanöstern genom att diskret verka i bakgrunden istället för att spela för galleriet. Men i juli 2014 ville premiärministern förändra Japans pacifistiska författning så att den tillät ”utövandet av kollektivt självförsvar” utomlands. Den kontroversiella omtolkningen av artikel 9 i författningen hade gett upphov till starka protester i Japan. Abe beslutade sig för att utnyttja sitt besök i Mellanöstern till att vända den opinionen.

Hur kunde Islamiska staten veta så mycket om Japans politik? Det är en intressant fråga eftersom kalifatet – i motsats till de somaliska piraterna – inte har någon befolkning utomlands att förlita sig på. Emellertid är Islamiska statens nya medborgare äkta kosmopoliter eftersom de kommer från hela världen. Islamiska statens ledare håller ett öga på sina fiender

genom att uppmana de nyblivna medborgarna att upprätthålla förbindelserna med sina hemländer så att de kan tolka och översätta den politik som dessa bedriver, både inrikes och utrikes. Därför är det inte förvånande att kalifatets politiska elit kände till vad som hände i Japan och att de hade en rätt god uppfattning om kontroversen angående tolkningen av artikel 9.

Mot den bakgrunden såg Islamiska staten en möjlighet att använda de två tillfångatagna japanerna för att hindra Japan från att gå med i Obamas koalition samtidigt som de kunde stärka sina egna krav på statsstatus.

Förhandlingarna om ett frisläppande av Yukawa och Goto blev plötsligt offentliga, vilket gav upphov till hysteriska utbrott på sociala medier. För att verkligen understryka fiendens svaghet ändrades plötsligt villkoren. Nu krävde Islamiska staten 200 miljoner dollar inom sjuttiotvå timmar för att släppa de två japanerna. I utbyte mot Goto krävde man dessutom att Sajida al-Rishawi – en arabkvinna som inte hade lyckats detonera sitt bombbälte under en attack på Radisson SAS Hotel i Amman 2015 – skulle släppas ur fängelset i Jordanien. Det var inte bara förhandlingstiden som var alldeles för kort, summan var också alldeles för hög.

Yukawa och Goto – till en början gisslan som kunde bytas mot pengar – blev nu i ett slag förvandlade till politiska schackpjäser i IS nya utrikespolitik. Och det var en metamorfos som premiärminister Abe hade gett upphov till genom sin plötsliga villighet att gå med i Obamas koalition. De båda japanska männen fick nu göra James Foley sällskap, och Jihadi John använde deras avhuggna huvuden för att sprida IS budskap.

Den här utgången av den japanska gisslankrisen blev ännu en stor framgång för IS. Den ledde till att Japans allmänna opinion svängde och krävde att regeringen skulle hålla en låg profil i kampen mot islamistisk terrorism. Och meningen med videofilmerna var ju att sprida skräck i Japan så att befolkningen inte ställde sig bakom den föreslagna förändringen av författningen. Genom sin propaganda hade alltså IS skapat en dialog direkt med det japanska folket. På samma sätt hade man använt James Foley. Genom att hugga huvudet av honom hade IS försökt få de amerikanska väljarna att påverka sin regering.

Genom att dra in Jordanien i förhandlingarna underströk IS ytterligare den japanska regeringens maktlöshet i världens ögon. Kravet på att utväxla Goto och inte den jordanska piloten Moaz al-Kasasbeh, mot Sajida al-Rishawi, var en öppen provokation mot Jordanien. IS visste att kung Abdullah aldrig skulle acceptera de villkoren. Om man utväxlat Goto mot al-Rishawi och lämnat al-Kasasbeh i händerna på Islamiska staten, skulle det ha utlöst ett ramaskri hos den jordanska befolkningen. Genom att skickligt styra den japanska gisslankrisen till sin fördel undergrävde IS också förtroendet för den jordanska regeringen.

Trots det här listiga manipulerandet av omvärlden var det många analytiker som inte uppfattade kalifatets ”diplomatiska” förmåga. Den manifesterades i ännu en seger för IS: strömmen av utvandrare från Mellanöstern och den sårbarhet som den avslöjade hos Europa.

KAPITEL 14

EN KÄRLEKSHISTORIA

Innan Mohammad Jamil Hassan och hans fru Teakosheen Joulak sällade sig till strömmen på mer än en miljon syriska flyktingar som sökte asyl i Europa tillhörde de Aleppos övre medelklass. Under våren 2013 började det kurdisk-syriska parets värld rasa. Historien om hur Fria syriska armén konfiskerade Hassans klädfabrik, om hur han sedan arresterades av Assads regim och fick sitta i fängelse tills hans farbror betalade en lösensumma på 12 000 dollar beskrevs i kapitel sex. Paret beslöt sig för att ta olika flyktvägar för att öka sina överlevnadschanser, och var och en kom att ingå i den last som människosmugglarna handlade med. Deras berättelser avslöjar den förfärande sanningen om ett nytt internationellt nätverk av kriminalitet både i Mellanöstern och i Europa. Det är en industri som omsätter många miljarder dollar, uppbyggd av väpnade organisationer och kriminella gäng, och insatspengarna är de lösensummor som de har tjänat genom att kidnappa utlänningar i mer än ett decennium (utbetalade av länder som till exempel Italien).

Här är Mohammad Jamil Hassans historia som han berättade för mig hösten 2015 i Danmark:

”Jag korsade gränsen in i Turkiet från Syrien och kom fram till Gaziantep, den första kurdiska staden efter gränsen. Det var i slutet av juni 2013. Jag hade en säck full med pengar som min farbror hade gett mig inför resan till Europa. Allt gick så fort, jag hann inte ta farväl av min fru … men jag var optimistisk inför framtiden. Jag skulle komma fram till Sverige, begära asyl, och sedan se till att hon kom in i Sverige.

Från Gaziantep tog jag bussen till Istanbul. Chauffören ville ha hundra dollar för att inte avslöja att jag var syrier. Jag betalade honom och gick ombord. När jag kom till Istanbul fortsatte jag till Sirkeci, området mellan Sultanahmet och Eminönü i närheten av Galatabron och Gyllene hornet. Jag hade blivit tillsagd att gå till Hotel Scerim eftersom det frekventerades av smugglare: folk som kunde ta med sådana som mig till Grekland. När jag

kom dit var där en massa syrier och andra migranter från Asien och Gulfen. Alla ville till Europa.

Jag stannade kvar på hotellet i två veckor. Jag blev vän med en grupp män, kurdiska, arabiska och syriska. En dag kom de fram till mig och sa att de hade hittat någon som kunde ta oss landvägen till Grekland för 1 500 dollar. Jag bestämde mig för att följa med. Smugglarna tryckte in tolv personer i en bil, och när vi var i närheten av gränsen sa de åt oss att stiga ur bilen och följa med dem. Vi var totalt omkring trettio människor, tjugo från Afghanistan och nio eller tio från Syrien. Efter en timme kom vi fram till en flod. De blåste upp några små gummibåtar och satte fem av oss i vardera. Vi korsade floden och på andra sidan, på den grekiska sidan, stod det två tungt beväpnade män med mask för ansiktet och väntade på oss. Vi blev rädda när vi såg dem. De där männen tvingade oss att gå i en rad längs ett järnvägsspår. Vi gick i tre timmar medan de siktade på oss med sina gevär. Till sist sa de åt oss att vi kunde sätta oss ner och vila. De gav oss lite vatten. Vi väntade ett slag och sedan sa männen åt oss att gå ner från järnvägsspåret mot motorvägen. Vid det laget var det natt.

En enorm tankbil hade just kört in till vägkanten. Männen öppnade en dörr längst bak och sa åt oss att hoppa in. Det var ett mycket litet utrymme och vi var trettio personer hopträngda där inne. Man kunde inte sätta sig ner, man måste stå upp. Det fanns små lufthål i taket, men det var så hett där inne och vi var så många att det var svårt att andas. Tankbilen körde mycket fort hela tiden, så vi slängdes mot varandra. Vi stod där inne i lastbilen i fem eller sex timmar innan vi kom fram till Athen.

Vi stannade inne i ett garage i Athen. Någon öppnade dörren och vi hoppade ur. Två grekiska män tog oss till en lägenhet på bottenvåningen i en byggnad och de låste in oss. Vi måste betala 1 500 dollar för att komma ut. Det var priset vi hade kommit överens om för resan från Istanbul till Athen. Man betalar när man har nått sin destination, inte innan. En av männen som jag reste med, en syrier, hade en vän i området, så vi betalade och gick till hans lägenhet. Hans vän talade om för oss vart vi skulle gå för att hitta smugglare som kunde ta oss till Italien. De hängde på ett lokalt kafé. Vi gick dit och de sa åt oss att det kostade 3 500 euro för att få oss ombord på ett plan till Belgien. Jag bestämde mig för att flyga. En vecka senare hade de gett mig en ID och en biljett, men flygplatspolisen stoppade mig. ID-handlingen var

fejkad. På flygplatsen tog polisen in mig i ett rum och förhörde mig. När de hörde att jag var syrier sa de att de förstod vad jag gick igenom och de släppte mig.

Jag gick tillbaka till samma kafé och hittade någon som kunde ta mig till Italien med båt för 2 500 dollar. Han garanterade att jag inte skulle åka fast. Smugglaren sa att jag måste åka till Kreta och därifrån kunde jag gå ombord på ett fartyg fullt med turister, en färja. Så vi åkte med färjan till Kreta. Det var andra flyktingar med oss. När vi kom till hamnen var det en man med en Jeep Cherokee som väntade på oss. Han hade långt skägg. Han var syrisk alawit och han hette Abu Isham. Han tog oss till sitt hus. Det var ett stort hus, det finaste på gatan, som var en återvändsgata. Jag kunde läsa gatunamnet eftersom jag hade jobbat tio år i Grekland för att slippa ifrån militärtjänstgöringen i Syrien, så jag talar språket.

I samma våning fanns det två kvinnor, båda skulle till Tyskland. Vi blev kvar i Abu Ishams hus i tretton dagar. Folk började bli väldigt upprörda. De ville ge sig iväg. Två beväpnade män som jobbade för Abu Isham hotade oss. Vi måste vara tysta och vänta. Till sist kom det en liten buss för att hämta oss. Där inne var det en kvinna och en man från Albanien. De såg ut att vara över 50 år gamla. De sa åt oss att lägga oss i skåpbilen och körde i ungefär tre timmar tills vi nådde en by nära havet. De stannade bilen i utkanten av en pinjeskog och tog in oss i skogen. Båda albanerna var beväpnade. Efter en stund sa de åt oss att sätta oss ner och vänta tills det blev mörkt.

På kvällen kom det fyra män. En var från Raqqa, en från Aleppo och en från irakiska Kurdistan. Den fjärde var deras ledare. Han var klädd i afghanska kläder och var från Afghanistan. De ledde oss genom skogen i mörkret. De talade grekiska med varandra. De visste inte att jag förstod vad de sa. Till exempel förstod jag att den afghanska killen bodde i byn i närheten. De tog med oss in i en grotta. De sökte igenom våra kläder och tog våra telefoner. Jag kände att jag hade blivit kidnappad en gång till!

Dagen efter när jag vaknade märkte jag att det var mer än hundra män i den där grottan och att vi var inlåsta. Grottan hade en liten dörr med tre beväpnade vakter framför. Det fanns två ugnar också där de lagade vår mat. Där inne träffade jag syrier, libaneser, afghaner och bangladeshare. Några av dem var mycket välutbildade, lärare, ingenjörer. En kille sa: ’Jag hade

hundra arbetare i min fabrik och se på mig nu, instängd i en grotta !' Några hade varit där i flera månader i väntan på att fortsätta resan till Europa. Deras skägg var mycket långa.

En gång var det en grupp syrier som skrek att de inte ville fortsätta. De ville åka tillbaka till Syrien. De tre syriska vakterna kom och sa till dem att de skulle döda dem och begrava dem där på fläcken om de sa ett enda ord till. De sa till oss att 'kanske' om vi kom fram till Italien, 'kanske' de skulle låta oss gå. Jag hade tur eftersom jag bara behövde vara i grottan i tio dagar. Det fanns ingen toalett där inne så vakterna tog ut oss tio åt gången på morgonen och på kvällen. I grottan blev jag sjuk, jag började blöda för att jag hade hemorrojder. Det var mycket smärtsamt.

En kväll omkring kockan 10 kom tre tungt beväpnade afghanska män. Deras boss var Abu Ali, en syrier från Afrin, en by nordväst om Aleppo. De sa åt oss att göra oss i ordning. Innan vi gav oss iväg klådde de upp tre afghanska unga män och lämnade kvar dem i grottan, jag tror att det var på grund av en fejd mellan de männens familj och den afghanska bossens familj, han som var ledare för de tre syriska vakterna och som hade lett oss genom skogen till grottan.

När vi kom till kusten märkte vi att den var stenig och att vågorna gick höga. De afghanska männen sa åt oss att sprida oss längs kusten. Vi var mer än hundra människor som stod vända mot havet och väntade på färjan. Efter ett tag kom familjerna. Jag vet inte var de hade förvarat dem, sannolikt på ett annat gömställe. Grottan var bara för män. Vi var mer än 150 människor totalt. Efter omkring en timme kom en tjugo meter lång båt. Den var för liten för oss. Några började klaga, men de afghanska smugglarna siktade på oss med sina gevär och började knuffa ner oss i båten. Alla var rädda.

Vi gick ut mot öppna havet. Det var höga vågor. Folk började bli sjösjuka. De skrek, barn grät, några bad. En kille från Egypten körde båten. Han hade en hjälpreda som också var från Egypten. De brydde sig inte om våra rop. Omkring fem på morgonen kom vi fram till en oljetanker, den var omkring femtio meter lång. Den var väldigt gammal och luktade illa och där inne fanns det redan massor med människor. Från fartyget slängde de ut några rep och drog upp oss som om vi hade varit rissäckar.

Det var sju besättningsmedlemmar, alla från Egypten. Båten var från Egypten. När vi hade bordat var den fullständigt packad med människor, de flesta var sjuka. Många var uttorkade som jag var. Jag tillbringade tre dagar på den där båten. Allt jag fick var en bit falafel och lite vatten. Jag var så sjuk och kall att jag bad om te. Jag måste betala 500 dollar för det! Jag var så sjuk att jag svimmade. Jag var så desperat att jag till och med funderade på att ta livet av mig, slippa ifrån plågan genom att hoppa i havet.

Vad den egyptiska oljetankern gjorde var att skeppa oss genom internationellt vatten. När vi nådde italienskt territorialvatten lastade de av oss i den lilla båten. Kaptenen på den lilla båten sa: 'Vi ska till Italien.'

Vi tillbringade hela dagen i båten. På eftermiddagen började folk svimma. Det var så hett, det var outhärdligt. Sedan i solnedgången började folk slåss om vattnet. Till sist, klockan tio på kvällen, såg vi några ljus från kusten. Det var Italien. Kaptenen hade en pistol som han använde för att skicka rök så att det italienska räddningsfartyget kunde se oss och rädda oss. Kaptenen låtsades vara flykting. Ingen talade om för polisen vem han egentligen var.

Den italienska polisen lät oss stanna på kajen i mer än en timme utan att ge oss vatten och filtar. En läkare kom och lyssnade lite på våra hjärtan. Jag talade om för honom att jag var sjuk, men han brydde sig inte om mig. Han sa åt mig att vänta, men ingen kom för att titta till mig. Till sist kom polisen tillbaka och tog in oss på gården utanför en byggnad och lämnade oss där till morgonen. Dagen efter kom polisen tillbaka och sa att om vi ville komma ut så måste vi låta dem ta fingeravtryck på oss. Jag ville inte göra det, jag tänkte resa till Sverige och jag visste att om jag lät dem ta fingeravtryck på mig så måste jag stanna kvar i Italien på grund av Dublinavtalet.[225] Men jag var så sjuk. Jag behövde träffa en läkare. Så jag beslöt mig för att låta dem ta mina fingeravtryck.

Nästa dag tog de oss till en skola. Det fanns inga sängar, bara madrasser på golvet. Jag stannade där i tre dagar och jag väntade på en doktor men ingen kom. Sedan kom polisen och sa åt oss att ge oss iväg. 'Vi vill inte se er igen i Italien. Åk dit ni ska och kom inte tillbaka.'

Vi var sex stycken som tog en taxi till busstationen där vi köpte biljetter till Milano. Vi hade falska ID-handlingar som människosmugglarna hade gett

oss i grottan så vi använde dem. Men jag märkte att jag hade glömt väskan med mitt ID i ett litet kafé där vi hade ätit en bit. Polisen hade hittat väskan och kom in i bussen och sökte efter oss. De släpade in oss på polisstationen. De skrek åt oss och tog våra fingeravtryck, men så småningom lät de oss gå.

När jag kom fram till Milano stannade jag kvar på stationen. Det fanns ett ställe där vi kunde få mat varje dag. Den gamla kvinnan som jag hade träffat i lägenheten på Kreta ringde till sin son i Tyskland. Han kom för att hämta henne och de erbjöd mig att följa med. Så jag kom till München där någon lät oss bo hemma hos sig i några dagar. Jag blev uppmanad att gå till en turkisk restaurang där människosmugglarna hängde. Där träffade jag en 33-årig algerier som arrangerade så att jag kunde komma till Sverige med bil för 1 200 dollar.

En tjock irakisk man och en dansk kvinna hämtade upp mig. Kvinnan var lång och blond och talade ingen arabiska. Mannen körde genom Tyskland, men när han kom till den danska gränsen och sedan till den svenska gränsen lät han kvinnan köra. Jag gömde mig i bilen. Jag kom fram till Sverige i augusti 2013, några veckor innan min fru Teakosheen och hennes syster anlände.”

Mohammads fru Teakosheen Joulak berättar sin del av historien. Hon var lärare i engelska och jobbade dessutom som volontär på Röda korset och Röda halvmånen för att bistå folk i Aleppo. Flera medlemmar av hennes familj var läkare och de hjälpte henne att få tag i medicin och pengar till hjälporganisationerna. Det var på grund av sitt humanitära engagemang som hon råkade illa ut.

”2013 var Aleppo delat i två sektioner: en del som fortfarande var under regimen och en annan under upprorsrörelsen, som kallades för Fria syriska armén. Många gamla människor var fångade i en av de sektionerna och kunde inte röra sig, så vi tog dit medicin och hjälp åt dem. Jag bodde i en av sektionerna som kontrollerades av regimen som ansåg att det jag gjorde var ett brott.

I slutet på juli efter att min man hade lämnat landet blev ledaren för vår grupp, en stödgrupp som bestod av vänner utan några politiska förbindelser, dödad av en krypskytt. Två av våra vänner blev fängslade på en gång, så min

syster och jag rymde till våra föräldrars stad, Afrin, i kurdiska Syrien. När vi kom dit började PKK som härskade i området att förhöra oss om varför vi hade tagit med oss hustrun till mannen som hade blivit dödad av krypskytten, hon var också lärare i min skola. De var väldigt misstänksamma, särskilt mot henne för hon och hennes man hade varit övertygade aktivister mot regimen. Vi visste att PKK hade en del förbindelser med Assadregimen, så vi var väldigt rädda. Flera människor som var efterlysta av regimen hade tagits av PKK och försvunnit så vi fruktade att de skulle göra samma sak med oss. En dag i juli kom någon från PKK till min mors hus och sa att vi måste åka till deras högkvarter för att förhöras samma kväll. Min mor sa: 'Du åker inte dit. Du måste åka till Europa.'

Det var bara kvinnor hemma hos oss, min mor, mina två systrar, min väninna och jag. Det fanns ingen som kunde skydda oss. Min mor sa: 'Vi har pengar, så låt oss använda dem och resa till Europa.' Hon sålde allt vårt guld för att få ihop lite pengar så vi kunde resa. Då hade vi redan förberett för min väninna, änkan, att resa till Turkiet, så min mor bestämde att min syster och jag också skulle resa och att hon och min andra syster skulle komma senare.

Min mor ringde min systers man och bad honom hjälpa oss. Den natten sov vi hemma hos dem. Vi stannade kvar där i en dag. Min morbror fick tag i en kurdisk kille som körde oss, tre kvinnor och två män, över gränsen vid Bab al-Salam som vid den tiden kontrollerades av Fria syriska armén. Det var den 10 augusti. Vi bar hijab och böjde huvudet; vi fick inte se polisen i ögonen så ingen upptäckte att vi hade någon annans pass. Att korsa gränsen kostade oss 150 euro.

Jag tillbringade två månader i en by bara femton kilometer från gränsövergången, hos en kusin. Medan vi var där fick vi ett bud om att en annan flicka, Rosa, som hade blivit kallad samtidigt som oss till PKK:s högkvarter för utfrågning, hade försvunnit och aldrig kommit tillbaka. Min mor hade haft rätt!

Min kusin ordnade med en smugglare som skulle ta oss till Istanbul med buss och sedan med flyg till Sverige för 8 000 euro var, så det var 16 000 euro som min mor måste betala. En man reste med oss hela vägen men han låtsades att han inte kände oss. På flygplatsen gav han oss två ID-handlingar.

Jag tror att de var turkiska och de var inte förfalskade. Vi bar huvudduk och höll huvudena böjda, som goda muslimska kvinnor gör, och ingen brydde sig om oss.

När vi kom till Stockholm gav mannen oss en telefon och vi ringde vår familj för att låta dem veta att vi hade kommit fram till Stockholm, så vår familj betalade hans partner i Turkiet. När utbytet var gjort gav mannen oss två europeiska pass. Vi visste vad vi skulle göra. Han hade förklarat att om passpolisen stoppade oss så skulle vi be om asyl med en gång. Men om vi släpptes igenom så måste vi ge passet till en annan man som väntade utanför och be om asyl dagen efter. Vi gick igenom och gav passen till en man som väntade på oss i ankomsthallen och sa: 'Ge mig era pass'.

Vi bad inte om asyl på flygplatsen och det var mitt största misstag, men jag kände inte till reglerna. Jag hade ingen aning om att de skulle säga åt mig att åka till Italien eftersom min man hade fått lämna sina fingeravtryck där. Om jag hade bett om asyl på flygplatsen så skulle jag aldrig ha haft det här problemet.

Det var den 8 oktober och min man var redan i Sverige med en av våra släktingar som bodde i Helsingborg nära Malmö. Dagen därpå åkte jag till invandrarbyrån med min man och min syster för att be om asyl, där de tog våra fingeravtryck. Vi väntade i sex månader på en intervju men det slutade med att bara min syster fick asyl. Vi blev nekade för att Mohammad hade fått sina fingeravtryck tagna i Italien. Jag sa till dem att det var min man. Jag sa som det var till dem och de sa att enligt Dublinavtalet måste hustrun följa med mannen.

De förhörde mig ensam. De frågade: 'Om vi skickar tillbaka din man till Italien, reser du med honom då?' Jag sa, nej, jag kan inte. Vi känner ingen där. Var ska vi bo ? Jag har min syster och några andra släktingar i Sverige. Men de sa att jag måste följa med min man för han är äldre och har ansvar för mig, så jag måste resa till Italien.

Det var i mars 2014. De gav oss en vecka innan vi måste resa till Italien. På järnvägsstationen brast jag i gråt. Jag var hysterisk. Jag kunde inte sluta gråta. Mohammad sa: 'Åk till Danmark där du har två morbröder och be om asyl där. Jag reser tillbaka till Syrien och väntar där tills du får

uppehållstillstånd och då ringer du mig.’ Han ville inte resa tillbaka till Italien. Han sa att han hellre skulle dö än åka tillbaka till Italien för han hade sett så mycket fattigdom bland flyktingarna och migranterna och förstått att det fanns mycket små möjligheter för människor som honom.

Han reste till Turkiet och jag åkte till Danmark där den danska flyktingbyrån hjälpte mig att få asyl. När danska immigrationsbyrån ringde den svenska sa de att jag hade ljugit, att de inte hade avvisat min ansökan och att de inte hade sagt till mig att jag måste följa med min man. Jag visade mitt avslag för den danska gruppen och de trodde mig. Den danska immigrationsbyrån kontaktade italienarna och förklarade vad som hade hänt. Det slutade med att båda länderna avvisade mig: Italien för att jag var utan min man och Sverige för att jag har en man.

Till sist var jag så desperat att jag bad om att få resa tillbaka till Syrien. Jag var lycklig i Syrien. Jag hade min egen lägenhet. Jag hade en bil, jag arbetade på universitetet. Det var ett bra liv. Det är vad jag säger, men det är sant, vi hade ett fantastiskt liv. Då blir Röda korset involverat. Jag tillbringade två dagar med en sköterska som bad en jurist att hjälpa mig. Slutligen fick jag kontakt med Röda korsets jurist som tog sig an mitt fall. Advokaten sa att jag var en av de flyktingar som fastnar i systemet. Han hjälpte mig. Inom en vecka fick jag uppehållstillstånd.”

Mohammad blev kvar i Turkiet i ett och ett halvt år. Han kunde inte resa tillbaka till Syrien. Hela hans familj hade utvandrat till Tyskland. Så han arbetade i Turkiet och väntade på att Teakosheen skulle få uppehållstillstånd i Danmark. När hon fick det betalade han en smugglare 7 000 dollar för att ta honom till Danmark. Det var den 9 juni 2015. Han flög till Tyskland, möjligtvis till Hamburg, från Istanbul. Han fick, precis som sin fru, ett europeiskt pass bara några minuter innan han kom fram till passkontrollen. Han lämnade passet till en man som väntade på honom i ankomsthallen. Mannen tog med honom till två irakiska människosmugglare som smugglade in honom i Danmark i en bil. Inom sex timmar var han framme i lägenheten där hans fru väntade på honom.

När han bad om asyl satte de danska immigrationsmyndigheterna honom i ett flyktingläger. De lät honom inte bo hos sin fru. Det var inte förrän hon fick cancer som de lät honom ta hand om henne efter operationen.

När den här boken skrivs väntar Mohammad och Teakosheen fortfarande på att han ska få uppehållstillstånd. De kan inte arbeta. De lever i limbo, men de drömmer fortfarande om att leva som en normal familj en dag.

KAPITEL 15

DEN POLITISKA BUMERANGEN

År 2015 reste 1,8 miljoner människor in i EU; det är ett antal som kommer att stiga under den närmaste framtiden. Den sommaren blev sambandet mellan kidnappning av utlänningar och smuggling av migranter uppenbart. Som chefen för Europol tillstod: ”Nittio procent av migranterna som kommer till Europa har [fått] sin resa underlättad av kriminella organisationer.”[226] På våren 2016 beslöt EU att inrätta European Migrant Smuggling Centre (EMSC) i ett försök att komma till rätta med människohandeln.[227]

Européerna vet helt enkelt inte vad de ska göra med den största folkförflyttningen sedan andra världskriget – en industri som genererar över en miljard euro per år. Det är pengar som försvinner in i den nebulosa av lokala kriminella gäng och kriminella jihadistgrupper som verkar utanför EU:s gränser och som förser de europeiska människosmugglarna med deras dagliga last av migranter. Som vi har sett består grundplåten i de här gängens verksamhet av lösensummorna som kommer från kidnappningarna av utlänningar: det vill säga de europeiska skattebetalarnas pengar. Den tilltagande politiska destabiliseringen utanför Europas gränser har under loppet av ett decennium lett till att handeln med migranter har förvandlats till en internationell industri som nu kan tävla med drogsmugglingen i omfattning. Det är en politisk bumerang som snabbt är på väg mot Europa!

Handeln med migranter har precis som kidnappningen av utlänningar varit mycket lönsam för stora jihadistorganisationer, som Islamiska staten, vilka kontrollerar viktiga gränsövergångar till Europa. Under 2015 och 2016 fanns det tre stora migrantflöden. Det största – med nära 1,5 miljoner immigranter under 2015 – går över östra Medelhavet från Syrien via Turkiet till Grekland och vidare till Balkan. Av dem som väljer den rutten utgör syrierna den största gruppen, följda av afghaner, bangladeshare och östafrikaner.

De som handlar med migranter från Syrien väljer helst den gränsövergång till Turkiet som kontrolleras av Islamiska staten. ”Det är tryggare att resa

inom kalifatet”, säger en före detta syrisk flykting som vill vara anonym. ”Där finns det inga vägspärrar uppsatta av andra väpnade grupperingar eller krigsherrar. Även om det förekommer bombningar går resan smidigt, eftersom smugglarna färdas bort från byarna, städerna och oljeanläggningarna. Dessutom riskerar du inte att bli beskjuten av turkiska gränspatruller när du korsar gränsen in i Turkiet, som du kan bli vid Bab al-Salam eller vid Afrin i Idlib-provinsen.” Den rutten är också minst kostsam för migranterna eftersom resan går genom Islamiska statens territorium och smugglarna bara behöver betala en gränsskatt. Annars skulle de tvingas betala vid gränserna mellan territorier som kontrolleras av olika väpnade grupper, kriminella gäng, eller till och med soldater från Assads armé. Under sommaren 2015 genererade skatten på mänskliga handelsvaror in i Turkiet omkring en halv miljon dollar om dagen, pengar som gick direkt in i Islamiska staten. Det är mer än skatten på smugglad olja.

De mindre trafikerade lederna går över centrala Medelhavet, via Libyen till Italien, samt över västra delen av Medelhavet, från Marocko till Spanien. Enligt Frontex nådde omkring 300 000 migranter Europa via de rutterna. Islamiska staten tar inte bara in pengar från handeln med migranter från Syrien utan också från Libyen.

IS har infört ett regelverk för migrantsmuggling: båtar som avseglar från västra delen av Libyens kust, en sträcka som kontrolleras av IS, får inte ta mer än högst 120 människor. Innan båtarna får lämna kusten ser Islamiska statens kontrollanter till att antalet passagerare inte överstiger det stipulerade. Människohandlarna betalar 50 procent av sin profit till IS i utbyte mot rätten av använda territoriet. Antalet migranter ligger till grund för beskattningen av varje båtlast. Under 2015 genererade denna skatt omkring 20 miljoner dollar per tio tusen migranter.[228] Innan människohandlarna får tillstånd att använda kuststräckan kontrolleras deras identitet, och IS ser till att de håller sig till det fastställda priset för överfarten. Att färdas från västra delen av Libyens kust under beskydd av IS kostar omkring 1 600 dollar per person; det är visserligen dyrare än en överfart från den östra delen, men det är säkrare.

Slutligen tar IS inte endast mer betalt av dem som vill använda deras färdvägar, organisationen kräver också att alla migranter ska delta i en

veckolång kurs i sharialagarna innan de får åka. IS passar på att missionera bland migranterna.[229]

Migration: ”pay as you go”

För femton år sedan var det inte mer än 100 000 människor som kom fram till Europa varje år. Nu är antalet migranter uppe i två miljoner årligen. Tidigare var migranterna för det mesta fattiga och outbildade människor på jakt efter bättre ekonomiska möjligheter. I dag tillhör migranterna alla klasser och alla yrkeskategorier, och de flyr från politiskt kaos. Människosmugglarna som är väl medvetna om detta har anpassat sina priser och sitt utbud därefter. Att flyga från Turkiet till Europa kostar till exempel mellan 8 000 och 10 000 euro. Den som väljer den mer riskabla landvägen betalar mycket mindre.

Men oavsett hur rika eller fattiga migranterna är – utan smugglare blir det ingen resa. Inte ens när EU temporärt öppnade sina gränser under sommaren 2015 kunde migranterna ta sig in i Europa utan hjälp av människohandlare. Så snart migranterna satte fötterna på europeisk jord var europeiska smugglare framme och erbjöd sina tjänster. Att lastas ombord på en långtradare eller i en bil för vidare befordran till Tyskland eller Bulgarien eller Ungern kostade till exempel 1 000 dollar. Dessa resor inom Europa skilde sig inte så mycket från resorna genom den libyska öknen.

I augusti 2015 dog sjuttioen migranter av kvävning på väg genom Österrike i en låst lastbil som kom från Bulgarien. Samma dag upptäckte den österrikiska polisen ännu en lastbil, denna med åttioen migranter som var nära att kvävas till döds. Samma kväll stoppade polisen i Tyskland en lastbil med åttiosex migranter i närheten av den österrikiska gränsen. Enligt polisen isolerar människohandlarna lastbilarna med trä för att det inte ska höras att lasten består av människor. Ibland är migranterna inlåsta i bilarna under mer än tjugofyra timmar utan vatten och tillgång till toalett.[230]

Migrantindustrin växte mycket snabbt under sommaren 2015 och drog till sig kriminella gäng som opererade längs den östeuropeiska rutten. Människosmugglingen visade sig vara så lönsam att brottslingarna släppte sina tidigare olagliga verksamheter. Den österrikiska polisen kunde till exempel rapportera en brant nedgång i kopparstölder, ett brott som tidigare

hade varit vanligt i närheten av den ungerska gränsen. Lokala gäng och småtjuvar hyrde istället skåpbilar och personbilar för att skjutsa migranter över gränserna, fordon som den österrikiska polisen stoppade omedelbart innanför gränsen. I september började Ungern bussa migranter gratis över gränsen till Österrike, och polisen tog inte längre några smugglare. Men så snart bussarna slutade gå, drog människohandeln igång igen.

Precis som i Sahel och i Nordafrika är det små oberoende kriminella gäng som opererar lokalt med smuggling av migranter över Europas gränser. I Europa är det oftast småtjuvar och smugglare som kommer från samma etniska grupp som migranterna. Men dessa grupper har inte monopol på verksamheten. I land efter land, gräns efter gräns, shoppar migranterna runt efter den rätta smugglaren och betalar inte förrän de har kommit fram till destinationen.

Den här ”pay-as-you-go”-modellen är en biprodukt av den mycket decentraliserade handeln med människor. Intressant nog jobbar kidnappare och människohandlare efter en lokal affärsmodell – inom nationella och till och med regionala gränser – samtidigt som globaliseringen har smulat sönder ekonomin och de finansiella gränserna i hela nationer och förvandlat världen till en global by. Piratverksamhet och kriminell jihadism har uppstått inom kulturellt och historiskt homogena områden som en gång var delar av koloniala och postkoloniala nationer. Inom de här regionerna har centralmakten kollapsat; tribala värden och tribalt ledarskap har fyllt tomrummet. Bortförandet av utlänningar i Sahel, Nordafrika och Syrien har skett mot den bakgrunden, ofta med tribala ledare och lokala politiker som förmedlare mellan kidnapparna och gisslans familjer eller deras regeringar.

Denna nya typ av kriminalitet står i skarp kontrast till den gamla västerländska modellen för organiserad brottslighet som maffian ägnar sig åt. Det beror på att kidnappning av utlänningar och handel med migranter är olagliga aktiviteter som vuxit och utvecklats helt och hållet utanför den västerländska nationsstaten. Istället förökar sig de kriminella gängen överallt där politisk anarki råder, och de livnär sig på den mest värdefulla resursen: människan. Så har det aldrig varit med den organiserade kriminaliteten, som tvärtom behöver en centralregering som den kan utgöra ett alternativt system till.

Utomeuropeiska människohandlare har framgångsrikt exporterat modellen ”pay-as-you-go” till EU, delvis för att det är den mest funktionella och effektiva metoden för migranterna – ett exempel är Mohammad Jamil Hassans resa. De utnyttjar också frånvaron av en enad politik inom EU när det gäller nationsgränser och immigration. Innanför EU:s gränser finns alltså ett politiskt tomrum som kriminella gäng och migrantsamfund lätt kan utnyttja.

Migranthandel är inte det första exemplet på korsbefruktning mellan icke europeisk och europeisk kriminalitet. Prostitution av afrikanska kvinnor grundar sig på samma partnerskap. ”I somras bad polisen att vi skulle ta hand om två kvinnor från Gambia. De hade kommit från Libyen med en grupp flyktingar”, säger Isa Pierotti från Aquiloni, en humanitär organisation baserad i Verona, Italien. ”Vi fick veta att de behövde hjälp eftersom de hade blivit utsatta för övergrepp och blivit våldtagna under resan. Vi hyrde ett rum med ett litet kök och såg till att de fick en lärare i italienska. Kvinnorna var unga och vackra. Den ena såg ut som Naomi Campbell. Vi lade märke till att de klädde sig mycket utmanande och alltid var väldigt sminkade, så vi försökte tala om för dem att de inte borde göra så, att det var farligt, men de lyssnade inte. Efter lite mer än en månad fick de besök av en väninna från Senegal som bodde i Brescia. Hon stannade bara en liten stund och sedan gick hon. Samma dag försvann de båda kvinnorna. Efter sig lämnade de många kvitton på kläder och skor som de hade köpt. Vissa inköp uppgick till över 500 euro. Vi hittade också kvitton från Western Union på överföringar från Spanien och Brescia på 200 euro och 300 euro vardera. En vecka senare såg en hjälparbetare att en av kvinnorna bjöd ut sig på gatan i Verona. Hon gick fram till kvinnan och frågade vad hon gjorde och erbjöd sig att hjälpa henne. Kvinnan skrattade och gick därifrån. Jag kan inte bevisa det, men jag är säker på att de här båda kvinnorna var del i en internationell prostitutionsring som hade skickat dem till Europa som flyktingar för att arbeta som prostituerade.” Många humanitära hjälparbetare håller med Pierotti. Afrikanska och europeiska brottslingar använder migrantvägarna till drogförsäljning och prostitution.

Men det vore självfallet fel att utgå ifrån att de flesta kvinnliga migranter vill arbeta som prostituerade, som de europeiska förespråkarna för en begränsning av migrationen vill få oss att tro. Vi måste komma ihåg att migration är en mycket komplex fråga och att människor lämnar sina länder

för att de hoppas på ett bättre liv i Europa, i USA, eller i något annat rikt land eftersom de inte kan förbättra sina villkor där hemma.

Efter Gaddafis fall kom en våg av kvinnor in i Europa. De kom både från Väst- och Östafrika och smugglades in via Libyen för att tillgodose en växande marknad i Spanien, Schweiz och norra Italien.

”Från 2010 till 2013 var migranterna företrädesvis unga afrikanska män, max 30, 32 år gamla”, förklarar Pierotti. ”2014 började vi också få män från Bangladesh och Pakistan. Strax därefter anlände de minderåriga och ryktet spreds att det var lättare för dem att få asyl, och pojkarna började migrera. Sedan kom de afrikanska kvinnorna, alla mycket vackra, för det mesta från Nigeria, Gambia, Zambia. Mer nyligen, 2015 och 2016 har migranterna företrädesvis varit familjer med barn och gravida kvinnor. Många blir med barn i Libyen och kommer till Italien när de är i början av sin graviditet, för att de har fått veta att det är lättare att få asyl då.”

Medan migranterna väntar på svar om asyl tas de om hand av organisationer som Aquiloni. De asylsökande förses med allt från rum och uppehälle till kläder och grundläggande läkarvård. De vill också ha hjälp med att skaffa en smartphone eller ett par designersolglasögon. Det är inte några ovanliga krav. ”Majoriteten av migranter som kommer till oss betraktar Väst som en enda stor shoppinggalleria. De vill ha de varor som de har sett på tv i hemlandet och de vill visa vännerna där hemma att de har dem”, förklarar Nadia Albini som också arbetar för Aquiloni. ”Deras profiler på Facebook är fulla av bilder som visar upp sådana produkter. De vill att folk där hemma ska se dem, de vill förstärka denna absurda uppfattning om Väst. Jo, de här människorna är ekonomiska migranter, men många av dem kommer till Europa av fel anledning, för att de vill ha en plats i ett ytligt konsumtionssamhälle.”

De europeiska skattebetalarna står för migranternas räkningar från det ögonblick de når Europas kust tills de får uppehållstillstånd och kan börja arbeta. Den processen kan ta många år. Av den anledningen har kravet på att möta behoven hos immigranterna gett upphov till en ny industri, en som har berikat ett nytt slag av europeiska entreprenörer.

Att bli rik på att exploatera migranter

Den största globala folkförflyttningen sedan andra världskriget är inte enbart en guldåder för småkriminella. Från biståndsorganisationer till oberoende affärsmän ökar tillväxtmöjligheterna i takt med antalet flyktingar och migranter som behöver tak över huvudet, kläder, mat, sjukvård. Detta är en ”legitim” industri, återigen finansierad med skattebetalarnas pengar.

Under 2015 tog Norge, ett land med en befolkning på fem miljoner invånare, emot 31 500 flyktingar, mer än dubbelt så många som man hade tagit emot föregående år. Migranterna kom främst från Syrien, Afghanistan, Irak och Eritrea. Norwegian Directorate of Immigration (UDI) klarade inte av en sådan anstormning utan vände sig till privata entreprenörer.

Omkring 90 procent av Norges flyktingar tas om hand av privata vinstdrivande företag. För ägarna av de företagen är flyktingkrisen rena guldruschen. Den norska regeringen betalar mellan 31 och 75 dollar per dygn för att ge en asylsökande mat och husrum. Det är lätt att förstå hur mycket vinst en företagare kan kamma hem med sådana avgifter. ”Alldeles utanför Oslo hyrde en smart entreprenör som heter Ola Moe […] ett utrymt sjukhus för 10 000 dollar i månaden, gjorde minimala förbättringar och tog 460 000 dollar i månaden av regeringen för att förse 200 flyktingar med mat och husrum.”[231]

Till dem som drar fördel av den här guldruschen hör Hero Norway, ett företag som ägs av bröderna Adolfsen. Hero har ett stort utbud: korttidsboende för folk som väntar på att polisen ska registrera dem; sovplatser för dem som behöver stanna i två till tre veckor i väntan på intervju med andra immigrationsmyndigheter; och separata bostäder för folk som väntar på att få uppehållstillstånd vilket kan ta flera år.

Hero Norway är inte det enda vinstdrivande företaget som opererar i stor skala på kontinenten. ORS Service AG, ett schweiziskt bolag, hade en omsättning på 99 miljoner dollar under 2014 för sin flyktingverksamhet i Schweiz, Österrike och Tyskland. Företag som har med flyktingverksamhet att göra har blivit extremt hemlighetsfulla, och många av dem vägrar att redovisa sin omsättning.

Migranter och flyktingar bor i byggnader som antingen är övergivna eller som av någon anledning inte har varit i bruk på länge – gamla internatskolor,

utrymda sjukhus, gamla fjällhotell. Folk som bröderna Adolfsen köper byggnaderna billigt och gör om dem till flyktingläger.

Detta är en modell som förekommer i hela Europa. Under sommaren 2015 inhystes omkring fem hundra migranter och flyktingar i Centro di Costagrande, en stor egendom i Venedig. ”Ägaren är en rik entreprenör från Verona, Pietro Delaini, som köpte fastigheten för detta ändamål”, säger Ida Pierotti. Den italienska regeringen betalar 35 euro per dag och person: 27,50 för rum och uppehälle, 2,50 i fickpengar och 5 euro till språkundervisning, läkarbesök och annat som de har rätt till. Humanitära biståndsorganisationer, till exempel Caritas eller Aquiloni, där Pierotti arbetar, får bara 30 euro eftersom de kostnadsfritt erbjuder läkarbesök och språkkurser, medan företag som kooperativet Spazio Aperto får ytterligare 5 euro per dag för att ta hand om flyktingarna på Costagrande. ”Det är inga småslantar”, säger Ida Pierotti. ”För 500 människor blir det omkring 2 500 euro per dag, eller 75 000 euro per månad. De pengarna borde gå till att avlöna socialarbetare. En på tio flyktingar är standard för det dagliga stödet. De flesta bolag som är involverade i den här verksamheten anställer inte folk på heltid utan använder volontärer istället.”

Ibland händer det att inte ens organisationer som de italienska ONLUS avlönar folk som hjälper till med migranterna. En flykting som tolkade för en italiensk icke vinstdrivande organisation, en stor aktör inom Milanos flyktingindustri, talade om för mig att hon fick betalt i matkuponger för sitt arbete. I likhet med många som arbetar inom flyktingindustrin vill hon vara anonym av rädsla för stora ONLUS som har pengar och jurister redo att stämma den som berättar. Det är med flyktingkrisen som med alla guldrusher: en massa profitörer passar på att skära guld med täljknivar.

Myndigheterna i många länder har alltså inte någon kontroll på budgeten i de företag som sysslar med verksamheten. En stor icke vinstdrivande organisation som den ovan nämnda i Milano får enorma summor från kommunerna för att ta hand om de migranter som brukar slå läger på centralstationen. Pengar de kan använda som de behagar inklusive till att avlöna PR-folk. När jag följde med en volontär till ett flyktingcentrum i närheten av Milanos centralstation, en bit mark i staden som järnvägsarbetarnas fackförbund hade donerat och som drevs av en frivilligorganisation, kom en man fram och sa på ett ganska bryskt sätt att

det inte var tillåtet att ta bilder och att jag måste ha tillstånd för att tala med flyktingarna. När jag frågade vem han var svarade han att han var pressansvarig för organisationen. Bredvid honom stod en man med kamera. Han var organisationens officiella fotograf! Jag förklarade att jag gjorde research inför en bok om kidnappning och flyktingar och blev helt sonika eskorterad ut från området.

Här fanns också representanter för andra hjälporganisationer, inklusive Röda korset. Jag fick några ord med en syrisk läkare. Medan vi pratade med varandra kom en eritrean in. Han hade slitna plastsandaler, mycket gamla kläder och han var väldigt smutsig. Han var utmattad och såg sjuk ut. Ingen kom fram och erbjöd sig att hjälpa honom, ingen gav honom mat eller kläder, eller talade om för honom var han kunde tvätta av sig. Läkaren sa åt mannen att vänta tills han hade talat färdigt med mig. Eritreanen satte sig på en stol utanför läkarens rum och lutade huvudet i händerna. Han hade ingen aning om att han var värd trettiofem euro om dagen.

Medan jag gjorde min research fick jag en stark känsla av att flyktingar först och främst är varor – för privata företag och organisationer betyder de inkomster, för staten skatteintäkter. Den industri som har uppstått kring tragedin ger arbetstillfällen åt hundratusentals människor över hela Europa. Ibland är det deltidsarbeten, men det är ändå arbeten i en ekonomi som plågas av en tvåsiffrig arbetslöshet.

Att reglera den här branschen är lika svårt som det skulle ha varit att reglera guldrushen i Kalifornien 1849. De som går i täten ligger alltid ett steg före de andra. ”Till och med icke vinstdrivande organisationer kan profitera”, sa tolken från Milano. ”Allt de behöver göra är att skicka räkningen till ’vänliga’ företag eller betala lön till människor som de känner.” Och anställa en pressansvarig och en fotograf? Ännu lättare är det att tjäna pengar på att flytta runt flyktingarna som handelsvaror. När det uppdagades att det inte var någon bra idé att förvara 500 människor, kvinnor och män tillsammans, i Costagrande, flyttades hälften till andra ställen. Några kom till Prada, en bergsby i närheten av San Zeno i Montagna. De förlades på ett övergivet och isolerat hotell som köpts upp av ägaren till Costagrande.

Nytt blod till den gamla kontinenten

Människosmugglarna tjänar pengar på människor som försöker komma undan Obamas koalition och Putins flygvapen i Syrien. Vinstdrivande och icke vinstdrivande företag erbjuder flyktingarna bostad och uppehälle, och det är skattebetalarna som står för notan. För att rättfärdiga detta surrealistiska scenario hävdar ekonomer och politiker att den plötsliga tillströmningen av ny arbetskraft är positiv för Europa. Med andra ord: EU kan utnyttja den mänskliga tragedin.

I januari 2016 publicerade UBS, den internationella schweiziska banken, en rapport med titeln ”The Future of Europa”.[232] Där står det: ”För att matcha tillväxten i USA behöver EU ytterligare 1,8 miljoner immigranter (i arbetsför ålder) årligen under de nästkommande tio åren.” Med andra ord är migrantkrisen – en mardröm för den västerländska civilisationen, för städer över hela Europa, och för den europeiska säkerheten – perfekt för dem som vill ha in mer billig arbetskraft till kontinenten. Självfallet skulle det argumentet vara relevant om majoriteten migranter hade varit män i arbetsför ålder, men så är det inte. Från Syrien är det mest familjer som kommer. Och när det är män som kommer så utnyttjar de reglerna om återförening för att ta in sina familjer så snart de har fått uppehållstillstånd.[233] Europa kommer att tvingas hantera många miljoner familjemedlemmar i beroendeställning som männen ”skickar efter hemifrån”. Idén om att skapa en större arbetsstyrka genom att utnyttja migrantkrisen blir plötsligt tveksam, i synnerhet när man betänker de extra kostnaderna som hela proceduren för med sig: polisutgifterna, kostnaderna för bostäder, språkundervisning och sjukvård, för att inte tala om pensionskostnaderna.

Andra studier, från International Monetary Fund och OECD, hävdar att migrationen i det långa loppet kommer att bli positiv för Europa, en kontinent som snabbt åldras och som inom en nära framtid mycket väl kan sluta som Japan med en överväldigande procent pensionärer och en liten arbetsstyrka som förväntas betala deras pensioner. Tyskland hör till de länder i Europa som snabbast åldras. I slutet av 2060 kommer landet att ha 59 potentiella pensionärer över 65 på hundra människor i arbetsför ålder. Om ingenting har förändrats kommer det vid det laget att finnas mindre än två personer som arbetar och betalar skatt för varje pensionär. Dessutom kommer kostnaderna för sjukvård och pensioner att ta ytterligare fem procent av BNP.

Demografer tycks rekommendera migration. Enligt OECD måste EU för att inte stagnera ta in femtio miljoner migranter före 2060, vilket är mer än en miljon varje år. Utan denna injektion av nytt blod kommer den tyska befolkningen att minska från 81,3 miljoner 2013 till 70,8 miljoner 2060. Då kommer Storbritannien att vara Europas folkrikaste land med en befolkning som ökar från 64,1 till 80,1 miljoner invånare under samma period. De siffrorna är direkt relaterade till Storbritanniens stora inflöde av migranter, som intressant nog har kommit från EU:s medlemsstater under de senaste åren.

I dag är emellertid inflödet av flyktingar och migranter ett stort problem för européerna. ”I det korta loppet kommer ökande allmänna utgifter att höja inhemsk efterfrågan och BNP”, är den slutsats som IMF drar i en av sina rapporter om migration. ”IMF:s personal uppskattar att denna effekt blir måttlig för EU på det stora hela taget (med en höjning av BNP på omkring 0,1 procent under 2017), men mer uttalad i de länder som har flest asylsökande.”[234] BNP per capita kommer däremot att bli lägre eftersom den återspeglar en arbetsmarknad som är svagare på grund av de asylsökandes begränsade tillträde till arbetsmarknaden. ”I det långa loppet kommer det ekonomiska genomslaget att bero av snabbheten i flyktingarnas integration på arbetsmarknaden.” Eftersom de närsynta politikerna bryr sig väldigt lite om det långa loppet riskerar migrantkrisen att bli en mycket allvarlig politisk kris.

Tragedin med människor på flykt från krig och fattigdom hotar att bli en politisk bumerang som närmar sig med blixtens hastighet. De som står i vägen kommer att slås omkull. Ingen enkel lösning kan skönjas vid horisonten. Om koalitionen som leds av USA avslutar sin bombkampanj i Syrien får Ryssland mer makt att stärka Assads regim, och det kommer inte att leda till minskad flyktingström. Att öppna gränserna visade sig vara en katastrof på grund av de enorma mängder flyktingar och migranter som kom in. Den enda möjliga lösningen enligt EU är att göra det som Berlusconi och Prodi redan har gjort: hindra migranterna från att ta sig in i Europa. Den här gången med hjälp av en annan vänligt sinnad nation, Turkiet.

Kommer Erdoğan att göra för EU vad Gaddafi gjorde för Italien? Turkiet begär pengar och en fungerande relation, inklusive visumfria resor till EU, som ett preludium till ett möjligt medlemskap.

Migranter kommer att hindras från att ta sig från Turkiet och de kommer att låsas in i flyktingläger där nästa generation kidnappare, jihadister och kriminella kommer att växa upp. Det är bland dem som kalifatet kommer att hitta sina framtida krigare.

EPILOG

BREXIT

Det blev en lång natt. Så snart vallokalerna hade stängt efter den brittiska folkomröstningen visade rösträkningen en betryggande marginal för det läger som ville stanna kvar i EU. Blixtsnabbt hoppade pundet upp med 1,50 i förhållande till dollarn, ett tydligt tecken på förtroende för prognosen.

Jag fortsatte att följa valutahandeln, siffrorna var gröna, pundet steg! Marknaden och världen var säkra på att valet var avgjort, och varför inte? I veckor hade politiker, ekonomer, internationella institutioner, forskare, till och med Hollywood-stjärnor uppmanat britterna att förbli européer, hålla sig till tingens ordning, även om den inte var ”idealisk”.

Särskilt marknaden var optimistisk och lycklig eftersom EU alltid har varit en av de starkaste förespråkarna för nyliberalismen och en av de drivande krafterna bakom globaliseringen; det var ju finansmarknaden som tog över det före detta Sovjetblocket efter Berlinmurens fall. EU hade ryckt ut och räddat finansmarknaden mer än en gång. År 2010, i början av skuldkrisen, och återigen 2011, när de italienska och spanska banksystemen tycktes på väg att implodera, var det Europeiska centralbanken som förhindrade en finansiell härdsmälta genom att rädda bankerna och finansinstitutionerna. Ja, marknaden har verkligen hört till de aktörer som har haft störst fördelar av den ”nya”, utvidgade Europeiska unionen, en institution med tjugoåtta medlemmar som fortfarande är ifärd med att lägga till fler. Så det var bara naturligt att finansmarknaden var väldigt vaken och alert den natten då rösterna för eller emot utträde ur unionen räknades.

I omkring en timme var det full fart på börsen, alla satsade på pundet. Börsspekulanterna förutspådde en fantastisk natt. Brexit, den näst största ekonomins fruktade utträde ur EU, hade bara varit en mardröm. Att tjäna pengar genom att satsa på pundet föreföll lika enkelt som att trycka upp nya sedlar. Spekulanterna finansierade sin valutahandel genom att låna, en farlig metod och en som är alldeles för vanlig på dagens marknad. Du lägger i en procent av budet och lånar av någon annan till återstoden. När du kammar

hem vinsten betalar du räntan och stoppar på dig resten. Inga pengar byter plats och lånen är mycket kortfristiga, ofta bara några timmar. Men om du satsar fel så är förlusten enorm.

Så snart de första resultaten kom in visade det sig emellertid att det hade gått bättre än väntat för utträdessidan, och allting förändrades.

På tjugo minuter föll pundet mot dollarn från 1,50 ner till 1,43; ritade en klippsida på skärmarna. Pundet fortsatte att rasa under natten och slutade på sitt lägsta på trettio år, 1,32. Vad som skulle ha varit en natt att fira för den internationella finansen blev en natt av förvirring och bestörtning. Panik utbröt på börsen, panik utbröt hos politikerna, panik utbröt i världen. Tingens ordning rasade.

I takt med att rösterna räknades blev det uppenbart både att Storbritannien var på väg mot Brexit och att landet var djupt splittrat. England och Wales röstade för utträde. Drivkraften var ekonomisk och social. De som röstade för utträde ville få ett slut på den ekonomiska stagnationen som enligt många berodde på överflödet av regler och bestämmelser i en överdrivet byråkratisk europeisk institution. De ville också hejda den väldiga strömmen av migranter från EU:s medlemsstater till Storbritannien – en stadig och ökande tidvattenvåg av människor på jakt efter arbete och framtid i ett land som sedan 2010 hade skapat fler arbeten än något enda av de andra tjugosju medlemmarna i EU.

I gryningen kom kartan över detta djupt delade land upp på tv-skärmarna. Vad kommentatorerna emellertid underlät att nämna var den främsta anledningen till denna delning. Det som fick balansen att tippa över till förmån för utträde var nämligen inte Bryssels kaotiska hantering av en rad ekonomiska kriser under de senaste åren, eller besattheten av lagar och regler, utan hur dåligt EU hade tagit hand om invandringen från Afrika, Mellanöstern och Centralasien. Det var olyckligt för dem som ville stanna kvar i unionen att flyktingkrisen drabbade kontinenten under sommaren 2015. Och det var denna kris som kritikerna riktade in sig på. Ledarna för Brexitsidan var kritiska mot att gränsen plötsligt öppnades utan någon ordentlig strategi för hur migranterna skulle inlemmas i samhället; allra starkast var kritiken mot överenskommelsen med Turkiet, vilken enligt dem

skulle ge den turkiska befolkningen rätt att resa in i Storbritannien utan visum.

Ett år före Brexit hade fästning Europa börjat vittra inifrån under trycket av flera miljoner människor på flykt, offer för den dåraktiga utrikespolitiken som Europa hade fört sedan början av seklet. En politik som hade kläckts på andra sidan Atlanten, i Washington DC, inte i Bryssel! Flyktingkrisen, denna mäktiga ström av invandrare, är den direkta följden av den politiska destabiliseringen av en stor del av världen, ett irreversibelt fenomen, först skapat av globaliseringen och sedan av den kriminella jihadismen. Är detta något som européerna och amerikanerna begriper? Deras ledare har istället påstått att det är en sammanstötning mellan gott och ont. Medierna har underlåtit att ge en realistisk bild av denna historiska mänskliga tragedi. Svaret är NEJ, de europeiska och amerikanska ledarna verkar oförmögna att förstå att roten och upphovet ligger i deras reaktion på den 11 september-attackerna: kriget mot terrorismen. Men det politiska ledarskiktets oförmåga att navigera i svåra farvatten har inte undgått befolkningarna.

Brexit är bara toppen på isberget. Högern går framåt, xenofobi och rasism ökar, gränser förstärks, ropet på protektionism är symptom på en sjuka som sprider sig över den västerländska världen. Under de kommande åren kan vi mycket väl få uppleva att en ny politisk klass tar över våra liv, en klass som vädjar till vår rädsla. Så länge den här situationen råder kommer smugglarna att tjäna pengar på människohandel.

TACK

Idén att skriva den här boken var inte min. Min japanska förläggare, Susumu ”Shim” Shimoyama på Bungei Shunju, föreslog att jag skulle skriva en bok om kidnappning som industri. Min agent, Diana Finch, tyckte att det var en väldigt bra idé, och min amerikanska förläggare, Dan Simon på Seven Stories Press, gick med på att ge ut boken. Utan dem skulle jag aldrig ha gett mig in i ett så svårt projekt.

Jag tillstår att jag var väldigt nervös; kidnappning är en mycket känslig fråga och extremt kringgärdad av hemlighetsmakeri. Jag tog kontakt med alla jag kände inom kontraterrorismen, men det som gjorde den här boken möjlig var ett par stora genombrott. Det första kom från min danska förläggare Claus Clausen på Tiderne Skifter. Genom honom fick jag kontakt med Nagieb Khaja, frilansjournalist och författare som blev kidnappad av talibanerna, och med Carsten Jensen, den uppburna danska författaren. Tack vare dem fick jag träffa flera människor som arbetade med gisslan och kidnappning. En av dem, en förhandlare, gick med på att ge mig en utförlig beskrivning av sitt arbete. Hans insikter hjälpte mig att förstå kidnappningsindustrin i hela dess komplexitet.

Ett annat genombrott kom med den italienska frilansjournalisten Francesco Borri. Hon gav mig ett dag-för-dag-perspektiv på kidnappningsindustrin i Syrien liksom värdefull information om hur människor blir bortförda och hur förhandlingar genomförs. Francesca satte mig också i förbindelse med före detta gisslan, bland dem Joanie de Rijke, den holländska frilansjournalisten som kidnappades av talibaner i Afghanistan. Intervjuerna med Joanie var extremt givande när det gällde min förståelse av ”the golden hour”.

Många journalister har erbjudit sig att kontakta före detta gisslan, förhandlare eller regeringsföreträdare som arbetar i olika länders ”krishenhet”. Där vill jag framföra ett speciellt tack till Mònica Terribas på El Matí de Catalunya Ràdio i Barcelona.

Slutligen kvinnorna på MAG Verona – Loredana Aldegheri, Nadia Albini och Ida Pierotti – som gav mig sitt perspektiv på flyktingkrisen och som

därmed hjälpte mig att förstå länken mellan kidnappningsindustrin och flyktingsmugglingen.

Under arbetet har jag träffat människor som delat med sig av sina erfarenheter när det gäller kidnappning: Giacomo Madia, en italiensk försäkringsagent som visade mig de olika förhandlingsstadierna med somaliska pirater; Karin Weber, före detta biståndsarbetare för FN och andra organisationer, som avslöjade motsättningarna i vissa biståndsorganisationer i krigszoner; och Omar al-Muqdad, en frilansjournalist som berättade om sin undersökning av fixare och kidnappare i Syrien.

Ett speciellt tack går till Teakosheen Joulak, före detta lärare i engelska och flykting i Danmark, för att hon har berättat om sin och sin mans ansträngande resa till Europa. Ett alldeles särskilt tack också till min danska översättare, Joachim Wrang, som gick långt utöver sin skyldighet som översättare och kollade vartenda namn, datum och fakta i den här boken, och till Lauren Hooker och Jon Gilbert för att de har dubbelcheckat och fört in alla sista-minutenändringar.

Jag vill också tacka alla som jag har intervjuat för att de har anförtrott sig åt mig, inklusive dem som jag inte har nämnt i boken. Av säkerhetsskäl har jag respekterat deras önskan om att vara anonyma, men jag vill att de ska veta hur tacksam jag är för att de gick med på att prata med mig.

Det här har varit en mycket svår bok att skriva, emotionellt tröttande och med många chockerande upptäckter, till exempel olika regeringars policy att ranka gisslan. Jag har också träffat ett antal människor, även offer för kidnappning, som har vägrat tala med mig, som till och med har varit fientliga. Att höra sanningen kan vara extremt smärtsamt för alla, inklusive före detta gisslan. Tystnadspolitiken är framgångsrik också för att folk inte vill återuppliva mardrömmen. Men om vi vill förhindra att andra människor faller offer för kidnapparna måste vi sluta tiga.

Jag vet att många kommer att angripa mig för att jag har avslöjat ännu en mörk sida av globaliseringen, för att jag har ifrågasatt mottagandet av gisslan som hjältar och för att jag har kritiserat de regeringar som har manipulerat bilden av gisslan. Det betyder inte att jag är okänslig för den mänskliga tragedin som gisslantagandet och dödandet är! Tvärtom, som mor och som

författare har jag försökt visa entusiastiska unga människor och deras familjer på faran med att ”göra gott” i vissa delar av världen, inte avråda dem från denna hedervärda uppgift utan uppmuntra dem att göra det professionellt och säkert. ”Gör gott utan att göra skada”, borde vara mottot. Vi får aldrig glömma att lösensummorna är en av de viktigaste inkomstkällorna för många väpnade grupper – pengar som gör att de kan fortsätta sin verksamhet.

ORDLISTA

Abu Bakr al-Baghdadi. Ledare för IS och självutnämnd kalif för Islamiska staten.

Abu Musab al-Zarqawi. Islamsk militant från Jordanien som ledde ett terroristläger i Afghanistan 2000. Han blev känd efter att ha rest till Irak och tagit på sig ansvaret för ett antal bombningar under kriget. Han dödades 2006 av amerikanska styrkor.

Abu Omarbrigaden. Jihadistisk grupp bestående av utländska krigare, också kallad Katibat al-Muhajireen (Migrantbrigaden), ledd av Abu Omar al-Shishani som en gång var ledare för Jaish al-Muhajirin wal-Ansar i Syrien innan han gick med i IS. Shishani är en före detta soldat i Georgiens armé som fick avsked efter att ha smittats av tuberkulos.

ACTED (tidigare Agence d'Aide à la coopération technique et au développement) är en fransk humanitär NGO grundad 1993. Det är en frivillig, opolitisk och icke vinstdrivande organisation som arbetar för att stödja utsatta människor världen över.

Alawiter. En religiös sekt i Syrien som bekänner sig till en mystisk riktning inom shia. Alawiterna har genom historien hållit sig för sig själva, och inte mycket är känt om dem. De utgör en stor minoritet i Syrien, omkring 12 procent av befolkningen.

al-Qaida. Ordet betyder ”basen” och al-Qaida bildades runt 1988 av Usama bin Ladin och Abu Ubaidah al-Banshiri, bin Ladins högsta militära kommendant, som ett nätverk för de araber som frivilligt anmälde sig till kampen mot Sovjet. al-Qaida hjälpte också till att finansiera, rekrytera och utbilda sunnimuslimska extremister till det afghanska motståndet. Snart blev organisationen en multietnisk sunnimuslimsk upprorsorganisation som förblev aktiv långt efter att kriget i Afghanistan var över. Huvudmålet är att etablera ett pan-islamistiskt kalifat över hela den muslimska världen, och av den anledningen strävar al-Qaida efter samarbete med andra islamistiska väpnade organisationer för att störta de regeringar som betraktas som ”icke muslimska” och driva ut västerlänningar och icke muslimer ur muslimska

länder. År 1998 gick organisationen samman med egyptiska islamiska jihad (al-Jihad). Antalet medlemmar är omöjligt att uppskatta men det tros ligga någonstans mellan många hundra och många tusen.

al-Qaida i islamiska Maghreb (Aqim) är en islamistisk väpnad organisation aktiv i Västafrika och Sahel som verkar för att skapa en islamisk stat. Gruppens avsikt är att attackera europeiska och amerikanska mål. De flesta medlemmarna kommer från Algeriet och lokala samfund i Sahara (som tuareger och berabicher, tribalklaner i Mali), liksom folk från Marockos förstäder. Ledarna är till största delen algerier.

al-Shabab är en jihadistisk väpnad grupp med bas i Östafrika. År 2012 svor medlemmarna trohet gentemot al-Qaida och 2015 gentemot IS. al-Shababs truppstyrka uppskattades 2014 till mellan 7 000 och 9 000 militanta medlemmar. Under 2015 har gruppen tvingats dra sig tillbaka från de större städerna och kontrollerar nu några få områden på landsbygden. *al-Shabab* är en förgrening av Islamic Court Union som splittrades i flera mindre fraktioner efter nederlaget 2006 mot Somalias federala övergångsregering (TFG) och dess etiopiska allierade. Gruppen beskriver sig själv som en organisation som utkämpar jihad mot ”islams fiender”.

Jama'at al-Tawhid wal Jihad. En militant islamistgrupp grundad i Falluja 2003 under ledarskap av Abu Musab al-Zarqawi. Gruppen tryckte upp falska dokument till mer än hundra al-Qaida-krigare som flydde från Afghanistan under kriget 2001. Organisationen försåg dem också med medel och en säker plats (i närheten av Teheran) och organiserade sedan deras flykt ut ur Iran till andra platser i Mellanöstern och Väst. År 2004 svor gruppen trohet mot Usama bin Ladin och ändrade namnet till al-Qaida i Irak. Namnet betyder ”monoteism och jihad”.

Ansar al-Islam var en väpnad sunnitisk grupp, aktiv under Irakkriget. Den grundades 2001 i Irak som en salafiströrelse och bygger på en sträng tillämpning av sharialagarna. Gruppen fortsatte att kämpa mot den irakiska regeringen även efter att de amerikanska trupperna hade lämnat landet. Organisationen har skickat medlemmar till Syrien för att strida i inbördeskriget där.

Dublinförordningen är en EU-lag. Den har till uppgift att ”snabbt avgöra vilken medlemsstat som är ansvarig [för en ansökan om asyl]” och ska se till att den asylsökande flyttas till den medlemsstaten. Vanligtvis är den ansvariga medlemsstaten den stat som den asylsökande först kom till.

European Migrant Smuggling Centre (EMSC) lanserat 2016 av Europol. Avsikten är att i förebyggande syfte hjälpa EU:s medlemsstater att demontera de kriminella nätverk som är inblandade i organiserad migrantsmuggling. EMSC kommer att fokusera på de geografiska områden som är särskilt drabbade och syftar till bygga upp en förmåga över hela EU att bekämpa människohandeln.

Euskadi Ta Askatasuna (ETA), ”Baskiskt faderland och frihet” på baskiska. Det är en väpnad grupp som kämpar för ett självständigt Baskien. ETA hette till en början EKIN.

Farouk-brigaden är en väpnad organisation som består av ett antal enheter ur Fria syriska armén i Homs. Under 2012 expanderade organisationen snabbt innan interna stridigheter och motgångar på slagfältet kraftigt minskade dess inflytande. År 2014 var organisationen marginaliserad och medlemmarna hade gått över till andra rebellgrupper.

Fria syriska jurister inledde sina protester i Qasr al-Adly, Aleppos domstol, under första skedet av den syriska revolutionen. När regimen började fängsla andra aktivister gick juristerna ut på gatorna. Fria syriska jurister verkar för att skapa ett juridiskt system som införlivar den syriska traditionen samtidigt som det erkänns av folket. Organisationen har också humanitär hjälpverksamhet.

Hizbollah. Arabiska för ”Guds parti”. Hizbollah är en radikal libanesisk shiagrupp bildad 1982 som svar på Israels invasion av Libanon. Organisationen verkar för upprättandet av islamiskt styre i Libanon på samma sätt som i Iran; befrielse av allt arabiskt ockuperat land och utdrivning av icke muslimer ur alla muslimska länder. Gruppen sponsras av Iran och opererar företrädesvis i Bekaadalen söder om Beirut. Antalet medlemmar uppskattas till 40 000 i Libanon, därutöver många tusen anhängare. Hizbollah förfogar över tungt artilleri till exempel ett stort antal BM-21-robotar. Ett antal medlemmar har varit, eller misstänks för att ha

varit involverade i ett stort antal väpnade attacker mot USA. Hizbollah går också under benämningen Islamisk jihad, men dess väpnade gren kallas Islamiskt motstånd. Den väpnade grenen bildades 1983 och genomför militära operationer i södra Libanon. Där ingår 400 välutbildade krigare; antalet anhängare är 5 000. Förutom sporadiska attacker (mest bombningar och mord) genomför den väpnade grenen militära operationer mot de israeliska och libanesiska arméerna. Organisationens aktiviteter har sedan 1993 blivit allt mer illegala. Gruppen strävar efter att etablera en folklig bas i södra Libanon genom sociala insatser som går under benämningen Jihad al-Hoed (Helig ansträngning till återuppbyggnad), då man donerar pengar till uppbyggnad av hus förstörda av Israels armé. Organisationen delar också ut pengar, 25 000 dollar, till självmordsbombarnas, ”martyrernas” familjer.

Human Rights Watch (HRW) är en internationell icke statlig organisation som bevakar mänskliga rättigheter.

International Organization for Migration (IOM) grundades 1951 och hette då Intergovernmental Committee for European Migration (ICEM) med målet att hjälpa människor på flykt tillbaka till sina hemländer efter andra världskriget. I april 2015 hade IOM 162 medlemsstater och 9 stater med observatörsstatus. Det är den viktigaste överstatliga organisationen inom området migration. IOM verkar för en human och ordnad migration som gynnar alla. Det gör den genom att ge råd och hjälp till regeringar och migranter.

Irländska republikanska armén (IRA) var en irländsk väpnad rörelse, aktiv under 1900-talet och början på 2000-talet. Målet var att skapa ett självständigt republikanskt Irland. IRA ansåg att våld var nödvändigt för att uppnå målet.

IS. Islamiska staten i Irak och Syrien. Kallas också *Islamiska staten i Irak och Levanten (ISIL).* Denna terrororganisation, med rötter i al-Qaida i början på 2000-talet, grundades officiellt 2013. Dess territorium sträcker sig över delar av Irak och Syrien, och dess styrkor intog den irakiska staden Mosul i september 2014.

Islamiska räddningsfronten (FIS) var ett politiskt parti i Algeriet. I valet 1990 fick FIS mer än hälften av rösterna i lokalvalen. När det verkade som

om FIS var på väg att vinna också på nationell nivå i januari 1992 genomförde militären en kupp och internerade många tusen företrädare för FIS i läger i Sahara. Två månader senare förbjöds partiet officiellt.

Islamism. En politisk ideologi baserad på övertygelsen att muslimska religiösa principer ska styra varje aspekt av allmänt och privat liv.

Jihad. Termen har ofta felaktigt översatts till ”Heligt krig”, ett koncept som myntades i Europa under korstågstiden. Jihad är arabiska för ”strävan” och en bättre översättning skulle vara ”strävan för Guds sak”. Det finns två aspekter av jihad: stora jihad, kampen för att komma över köttslig lust och lusten till onda handlingar; och lilla jihad, det väpnade försvaret av islam mot angripare. Termen har använts på ett annorlunda sätt av de olika väpnade grupperna i deras konfrontationer med Väst. Usama bin Ladin uppmanade till jihad i sin fatwa mot amerikanerna, det han kallade för ett ”rättvist krig” mot förtryckaren.

Kalif. Den viktigaste muslimska civila och religiösa härskaren som åtar sig att skydda staten och tron. Kaliferna betraktas som efterträdare till Muhammed. Termen kommer från arabiskans *khalifa,* vilket betyder ”efterträdare”. Kalif var också en hederstitel som de osmanska sultanerna tog sig under 1500-talet, efter att sultanen Mehmet II hade erövrat Syrien och Palestina, gjort Egypten till Osmanska rikets satellitstat, och utnämnts till väktare av de heliga städerna Mecka och Medina.

Kalifat. Riket som styrdes av en kalif.

Koranen. Islams heliga skrift.

Mouvement pour l'unicité et le jihad en Afrique de l'Ouest (MUJAO), eller *Movement for Unity and Jihad in West Africa (MUJWA),* är en aktiv väpnad organisation som har brutit sig ut ur al-Qaida i islamiska Maghreb. Organisationen spelade in sin första väpnade aktion på video den 12 december 2011 med målet att sprida jihad över en stor del av Västafrika, men operationerna har hittills begränsats till södra Algeriet och norra Mali.

Mujahedin. Pluralformen av det arabiska ordet *mujahed,* vilket betyder ”en som gör jihad”. Uttrycket användes om muslimer som slogs mot de

sovjetiska ockupationsstyrkorna i Afghanistan (1979-98) och har översatts med ”heliga krigare”.

Mujahedins shuraråd är en koalition av islamistiska rebellgrupper som har bildats för att slåss mot IS i Syrien. De anslutna grupperna är Nusrafronten, Jaysh al-Islam, Ahrar ash-Sham, Army of Ahl al-Sunni wal Jamaa, Jaysh Usud al-Sharqiya, al-Qa'qa', Jabhat al-Jihad wal Bina, Bayareq al-Shaaitat, Liwa al-Qadisiya, Army of Maoata al-Islami, Army of al-Ikhlas, och Liwa al-Muhajirin wal-Ansar.

Nationalism. En ideologi som har sitt ursprung i en stark känsla för en viss nation och uppfattningen att dess intressen går före allt annat. Föreställningen bygger på teorin att en stat ska grundas i en nation och att en nation ska utgöra en stat. Nationalism kräver en medvetenhet om en nationell identitet, vilket kan inkludera territoriell integritet, gemensamt språk, gemensamma seder, och andra kulturella element.

Nusrafronten. Jabhat a-Nusra. En gren av al-Qaida som opererar i Syrien och Libanon. Nusrafronten grundades 2012 under det syriska inbördeskriget. Organisationen har varit inblandad i många sammanstötningar med IS och har lidit svåra förluster under den öppna krigföringen med Islamiska staten.

Ombudskrig. Ett krig fört av styrkor som slåss istället för de större världsmakterna. Ett utmärkt exempel på den typen av krigföring är Vietnam under 1960- och 70-talen då landets norra del ställdes mot den södra av utländska makter, särskilt Förenta Staterna.

Operation Restore Hope var en multinationell styrka ledd av USA och sanktionerad av FN som opererade i Somalia mellan den 5 december 1992 och den 4 maj 1993 med uppgiften att skapa en skyddad miljö för humanitärt arbete i landets södra delar.

Palestinska befrielsefronten (PLO). En palestinsk nationaliströrelse och den centrala organisationen för alla palestinska rörelser. PLO grundades 1964 av Ahmed Shukeiry under beskydd av Egypten. PLO:s målsättning, angiven i stadgarna nedskrivna i maj 1964, var etablerandet av en självständig palestinsk stat på det territorium där Israel i dag ligger, eller åtminstone på

de ockuperade territorierna (Gaza och Västbanken). Yassir Arafat var ledare från 1969 fram till sin död 2004, då han efterträddes av Mahmoud Abbas.

Patriot Act, är ett kongressbeslut som fick lagstatus av George W Bush den 26 oktober 2001. Lagen tillkom för att hjälpa regeringen att spåra och förhindra terroristhandlingar, och/eller finansiering av terroristgrupper.

PKK (Partiya Karkerên Kurdistanê), eller *Kurdistans arbetarparti,* är en vänsterorganisation med bas i Turkiet och irakiska Kurdistan. Sedan 1984 har PKK fört en väpnad kamp mot den turkiska staten för rätten till självbestämmande för det kurdiska folket i Turkiet. Gruppen grundades 1978 i byn Fis av en grupp kurdiska studenter ledda av Abdullah Öcalan. PKK:s ideologi var ursprungligen en blandning av revolutionär socialism och kurdisk nationalism, målet var att grunda en oberoende marxist-leninistisk stat med namnet Kurdistan. I augusti 2015 meddelade PKK att de var villiga att ingå vapenvila med Turkiet under USA:s beskydd. I en deklaration tillsammans med ytterligare nio organisationer avgiven i mars 2016, uppmanade PKK till väpnad revolt mot den turkiska regeringen och kapitalismen.

Royal Canadian Mounted Police (RCMP), eller Gendarmerie royale du Canada (GRC), är både den federala och nationella polisstyrkan i Kanada.

Röda brigaderna (Brigate rosse) bildades 1969 i Italien. Ideologin förespråkade våld i revolutionens och klasskampens tjänst. Gruppen hade sin bas i Italien och opererade därifrån. De angrep främst symboler för det politiska etablissemanget och näringslivet som industrimagnater, politiker och affärsmän.

Salafism. En gren inom islam som förespråkar en strikt bokstavlig tolkning av islams satser. Rörelsen uppstod på 1800-talet som en reaktion mot det europeiska inflytandet i regionen och förknippas ofta med jihad. Salafisterna finns i Saudiarabien, Qatar och Förenade Arabemiraten och betraktas som den ”dominerande minoriteten” i Mellanöstern.

Sharia. Ordet betyder ”lagstiftning” och med det menas den moraliska och lagliga kod som religiösa muslimer har att rätta sig efter.

Shiiter. De ättlingar till Ali, Muhammeds svärson, som vägrade underkasta sig kalifen Muawiya i den stora fitna, vilket gav upphov till den stora schismen inom islam.

Sunni. Den största grenen av islam. Efter Muhammeds död ville de välja efterträdare enligt det traditionella sättet, alltså genom att diskutera sig fram till en överenskommelse. De motsatte sig shiiterna som ville ha en ärftlig övergång i ledarskapet.

Takfir. Anklagelse om avfall från islam.

United Self-Defense Forces of Colombia (Autodefensas Unidas de Colombia, eller AUC) var en paramilitär styrka som ägnade sig åt droghandel och var aktiv i Colombia mellan 1997 och 2006. Knarkkungarna behövde skydd mot rebeller som ägnade sig åt kidnappning och utpressning, och därför upprättade milisstyrkor med början i 1980-talet. AUC hade omkring 20 000 medlemmar och finansierades genom knarkhandeln men också av lokala markägare, boskapsägare, gruv- och oljebolag samt politiker.

Väpnade islamiska gruppen, Groupe Islamique Armé (GIA) var en av de två stora islamistgrupperna som kämpade mot den algeriska regeringen och armén under det algeriska inbördeskriget. Organisationen uppstod ur ett antal mindre väpnade grupper efter militärkuppen 1992, då tusentals företrädare för FIS arresterades och fängslades efter att partiet hade vunnit valet till parlamentet i december 1991.

NOTER

1. I detta kapitel förekommer uppgifter från en samling intervjuer som Loretta Napoleoni har hållit med ett antal förhandlare under de senaste tio åren.

2. Författarintervju med Maria Sandra Mariani, augusti 2015 via Skype och oktober 2015 i Florens. Alla citat av Mariani i detta kapitel är tagna ur dessa intervjuer.

3. Acacusbergen, eller Tadrart Acacus (Tadrart är feminumformen för berg på det berbiska språket), är en bergskedja i Libyens västra öken, en del av Sahara. De ligger öster om den libyska staden Ghat och sträcker sig norrut från den algeriska gränsen cirka 96 km. Acacusbergen består av många varierande landskap, från olikfärgade sanddyner till valvbågar, klyftor, isolerade klippor och djupa raviner (wadi). Trots att detta område är ett av de torraste i Sahara finns det växtlighet, och det finns ett antal vattenkällor i bergen. Området är känt för stenålderskonst, och gjordes till ett världsarv av UNESCO 1985 på grund av dess målningar och uthuggningar daterade till mellan 12 000 f.v.t. till 100 e.v.t. Wikipedia, The Free Encyclopedia, *Tadrart Acacus,* https://en.wikipedia.org/wiki/Tadrart_Acacus.

4. Jfr. LORETTA NAPOLEONI, *Oheligt krig,* Leopard förlag, Stockholm 2004.

5. Författarintervju med Europoltjänsteman, 2003 i Torino.

6. Den nya gemensamma europeiska valutan minskade också kostnaderna för penningtvätt. ”Förr i tiden använde ’Ndrangheta valutaväxlingskontor för att tvätta pengar i olika valutor. Det var en kostsam operation, 50 lire per dollar, och den var även tidsödande”, förklarar en högt uppsatt tjänsteman i Guardia di Finanza. Jfr. LORETTA NAPOLEONI, *Skurkkapitalismen,* Leopard förlag, Stockholm 2009, kapitel 3.

7. Gioia Tauro är den tredje största hamnen i Europa och den artonde största i världen. Cirka 3 000 fartyg och tre miljoner containrar passerar genom den

per år. Hamnen specialiserar sig på omlastning: överföring av last från större båtar (50 000 ton), till mindre.

8. TIMOTHY KUSTUSCH, *AQIM's Funding Sources—Kidnapping, Ransom, and Drug Running by Gangster Jihadists,* 361 Security (28 november, 2012), http://www.361security.com/analysis/aqims-funding-sources-kidnapping-ransom-and-drug-running-by-gangster-jihadists.

9. Jfr. RICHARD LUSCOMBE, Ally of Hugo Chávez Jailed for Links to Colombian Drugs Cartels, *The Guardian,* 6 november, 2014, http://www.theguardian.com/world/2014/nov/06/hugchavez-colombian-drugs-cartels-jude-jail-venezuela.

10. Jfr. DANIEL RUIZ, *Drugs, Destabilisation and UN policy in Guinea-Bissau,* University of Oxford podcasts, http://podcasts.ox.ac.uk/drugs-destabilisation-and-un-policy-guinea-bissau-role-investigative-journalism-oxpeace.

11. KUSTUSCH, *AQIM's Funding Sources.*

12. Jfr. DARIO CRISTIANI, Al-Qaeda in the Islamic Maghreb and the Africa-to-Europe Narco-Trafficking Connection, *Terrorism Monitor 8,* nr 43 (24 november, 2010), http://www.jamestown.org/single/?no_cache=1&tx_ttnews%5Btt_news%5D=37207.#.Vyiu7yguiIl.

13. Jfr. COLIN FREEMAN, Revealed: How Saharan Caravans of Cocaine Help to Fund al-Qaeda in Terrorists' North African Domain, *The Telegraph,* 26 januari, 2013, http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/africaandindianocean/mali/9829099/Revealed-how-Saharan-caravans-of-cocaine-help-to-fund-al-Qaeda-in-terrorists-North-African-domain.html.

14. Ibid., ”Varor i Algeriets oljebaserade socialistekonomi har varit väldigt mycket billigare än i det lusfattiga avlägsna Mali, vilket har skapat en blomstrande svart marknad för allting från olja till semolina. 'I norra Mali kommer allt som äts från Algeriet och det kommer illegalt', sa Andy Morgan, brittisk expert på Sahara.”

15. GSPC bildades 1998 av en utbrytargrupp ur Väpnade islamiska gruppen (GIA) som motsatte sig angrepp på civila. Den blev en av de olika islamiska fundamentalistgrupper vars målsättning är upprättandet av islams ursprungstexter i Nordafrika. Gruppens strategiska målsättning blev därför att störta regimer och ersätta dem med en islamisk stat.

16. Groupe Salafiste pour la Prédication et le Combat (GSPC), som senare bytte namn till AQIM, kidnappade 32 europeiska turister i södra Algeriet, nära gränsen till Mali. Turisterna släpptes efter att en lösensumma på 5,5 miljoner euro hade betalats ut.

17. KUSTUSCH, *AQIM's Funding Sources.*

18. R. FILIPPELLI, *Cradle of Resistance: Algeria's Kabylia Region,* Parallel Narratives, http://parallelnarratives.com/cradle-of-resistance-algerias-kabylia-region/.

19. Jfr. JEAN-PIERRE FILIU, Could Al-Qaeda Turn African in the Sahel? *Carnegie Papers, Middle East Program 112,* juni 2010, http://carnegieendowment.org/files/al_qaeda_sahel.pdf.

20. Jfr. AMADO PHILIP DE ANDRÉS, *Organised Crime, Drug Trafficking, Terrorism: The New Achilles' Heel of West Africa,* Fride Comment, maj 2008, http://fride.org/descarga/COM_Achilles_heel_eng_may08.pdf.

21. Jfr. RUKMINI CALLIMACHI, Paying Ransoms, Europe Bankrolls Qaeda Terror, *New York Times,* 29 juli, 2014, http://www.nytimes.com/2014/07/30/world/africa/ransoming-citizens-europe-becomes-al-qaedas-patron.html.

22. Ingen lokal eller västerländsk underrättelsetjänst har ännu lyckats hitta någon koppling mellan AQIM och den transatlantiska droghandeln, men det finns tydliga bevis på att jihadisterna skaffar sig inkomster genom att ta betalt av smugglare för säker passage genom deras landområden, särskilt i norra Mali. En grupp mauretanska smugglare uppger att det kostade upp till 50 000 dollar att transportera en konvoj med hasch - en annan drog som smugglas genom regionen - genom AQIM-kontrollerat territorium. Dessa inkomster är förvisso lägre än de som kidnappning för lösensumma

inbringar, men de är stabilare allteftersom droghandeln i regionen ökar. Jfr. KUSTUSCH, *AQIM's Funding Sources.*

23. KUSTUSCH, *AQIM's Funding Sources.*

24. *Saharawi Culture,* Organization for Statehood & Freedom, 2010, http://statehoodandfreedom.org/en/western-sahara/saharawi-culture.

25. Jfr. HENRY SAMUEL, French Hostages Return Home from Niger after Al-Qaeda Release, *The Telegraph,* 30 oktober, 2013, http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/france/10414038/French-hostages-return-home-from-Niger-after-Al-Qaeda-release.html.

26. Jfr. *2015 UNHCR country operations profile – Algeria,* UNHCR, http://www.unhcr.org/pages/49e485e16.html.

27. Författarintervju med en europeisk förhandlare, sommaren 2015 via Skype och oktober 2015 i Danmark.

28. Författarintervju med Liban Holm från Danish Refugee Council, oktober 2015 i Köpenhamn.

29. JESSICA BUCHANAN, ERIK LANDEMALM, och ANTHONY FLACCO, *Impossible Odds: The Kidnapping of Jessica Buchanan and Her Dramatic Rescue by SEAL Team Six* (New York: Simon & Schuster, 2013/2014), kapitel 1.

30. AMANDA LINDHOUT och SARA CORBETT, *A House in the Sky* (New York: Simon & Schuster, 2013/2014), s. 366.

31. Hemsidan för INTERSOS Humanitarian Organization, http://www.intersos.org/en.

32. Bombningen i Nasiriyah 2003 var en självmordsattack mot italienska militärpolisens högkvarter i Nasiriyah, Irak, söder om Bagdad, 12 november 2003.

33. *Time magazine.* Finns på http://content.time.com/time/magazine/europe/0,9263,901041011,00.html.

34. JOE LOPEZ, *Japanese Government Shaken by Iraq Hostage Crisis,* World Socialist Web Site, 16 april, 2004, https://www.wsws.org/en/articles/2004/04/jap-a16.html.

35. BRUCE HOFFMAN och FERNANDO REINARES, red., *The Evolution of the Global Terrorist Threat: From 9/11 to Osama bin Laden's Death* (New York/Chichester, West Sussex: Columbia University Press, 2014).

36. ROBERT R. FOWLER, *A Season in Hell: My 130 Days in the Sahara with Al Qaeda* (New York: HarperCollins, 2011), s. 264.

37. PAUL GILBERT, *Terrorism, Security and Nationality: An Introductory Study in Applied Political Philosophy* (London/New York: Routledge, 1994).

38. Under tidigt 2000-tal var den årliga BNP per capita 1042 dollar i Mauretanien; 657 dollar i Mali; och 390 dollar i Niger. Några regioner, till exempel norra Mali, var redan svaga stater.

39. VINCENT COCHETEL, *I was held hostage for 317 days. Here's what I thought about ...* TED talk, mars 2015, https://www.ted.com/talks/vincent_cochetel_i_was_held_hostage_for_317_days_here_s_what_i_thought_about/transcript?language=en.

40. ADRIAN EDWARDS, *Vous devez trouver en vous les ressources nécessaires pour survivre,* UNHCR, 19 augusti, 2010, http://www.unhcr.fr/4c6ce2a410.html. (franska)

41. FILIU, *Could Al-Qaeda Turn African in the Sahel?*

42. FOWLER, *A Season in Hell,* s. 294.

43. Ibid., s. 296.

44. *France 'Paid $17 Million' Ransom for Mali Hostages,* France 24, 8 februari, 2013, http://www.france24.com/en/20130208-france-ransom-mali-hostages-huddleston.

45. FOWLER, *A Season in Hell,* s. 302.

46. *People Trafficking Is Biggest Crime Business after Drugs,* Irin, 17 september, 2004, http://www.irinnews.org/report/51407/west-africa-people-trafficking-is-biggest-crime-business-after-drugs.

47. Ibid.

48. RACHEL DONADIO, Race Riots Grip Italian Town, and Mafia Is Suspected, *New York Times,* 10 januari, 2010, http://www.nytimes.com/2010/01/11/world/europe/11italy.html.

49. Författarintervjuer med M, 2009 vid centro sociale Ex Snia, Rom.

50. RUKMINI CALLIMACHI, Rise of al-Qaida Sahara Terrorist, *Associated Press,* 28 maj, 2013, http://www.ap.org/Content/AP-In-The-News/2013/AP-Exclusive-Rise-of-al-Qaida-Sahara-terrorist.

51. RUKMINI CALLIMACHI, Algeria Terror Leader Preferred Money to Death, *USA Today,* 20 januari, 2013, http://www.usatoday.com/story/news/world/2013/01/20/algeria-terror-leader/1849045/.

52. KUSTUSCH, *AQIM's Funding Sources.*

53. ANDREA SEGRE, *Andrea Segre Come un uomo sulla Terra,* YouTube video, 27 april, 2013, https://www.youtube.com/watch?v=icV7wzHwhNQ. (på italienska)

54. Ibid.

55. Ibid.

56. Ibid.

57. Det var inte bara det att Libyen inte hade ratificerat FN:s flyktingkonvention, landet hade dessutom inget system för flyktingmottagande.

58. Italy/Libya: Gaddafi Visit Celebrates Dirty Deal, *Human Rights Watch,* 9 juni, 2009, https://www.hrw.org/news/2009/06/09/italy/libya-gaddafi-visit-

celebrates-dirty-deal.

59. SEGRE, *Andrea Segre Come un uomo sulla Terra.*

60. Ibid.

61. Ibid.

62. Intervju av Judith Tebbutt med Dan Damon, *Hostage in Somalia for 6 Months,* BBC World Service Radio, 29 juli, 2013, https://soundcloud.com/bbc-world-service/hostage-in-somalia-for-6.

63. JUDITH TEBBUTT och RICHARD T. KELLY, *A Long Walk Home: One Woman's Story of Kidnap, Hostage, Loss – and Survival* (London: Faber and Faber, 2013), s. 328.

64. *Pirate Trails: Tracking the Illicit Financial Flows from Pirate Activities off the Horn of Africa* (Washington, D.C.: The World Bank, 2013), http://siteresources.worldbank.org/EXTFINANCIALSECTOR/Resources/Pirate_Trails_World_Bank_UNODC_Interpol_report.pdf.

65. Khat är en bladbuske som innehåller en amfetaminliknande substans, klassad av Världshälsoorganisationen som en beroendeframkallande drog. När man tuggar bladet upplever man ett milt rus någonstans mellan koffein och kokain. Bladen tuggas och hålls i kinden, där de löses upp av saliven och går ut i blodet.

66. Incidenten nämns i Karsten Hermansen och Søren Lyngbjørn, *Sørens Somalia: Søren Lyngbjørns beretning om 839 dage som gidsel i Somalia* (Marstal, Danmark: Marstal Søfartsmuseum, 2014), s 126-127.

67. MARK BOWDEN, *Black Hawk Down: A Story of Modern War* (New York: Grove Press, 1999/2010).

68. BRIAN STEWART, *Tales of a Nation of Poets,* CBC Prime Time News (augusti 1992), https://www.youtube.com/watch?v=aR2eivEqHZg.

69. JOANA AMA OSEI-TUTU, *The Root Causes of the Somali Piracy,* Kofi Annan International Peacekeeping Training Center (KAIPTC) Occasional

Paper No. 31 (mars 2011), http://www.kaiptc.org/Publications/Occasional-Papers/Documents/Occasional-Paper-31-Joana.aspx.

70. Lagdekret 8 från 15 januari, 1991, omarbetat i paragraf 82 från 15 mars, 1991, tillåter frysandet av tillgångar som disponeras av gripna terrorister eller deras familjer.

71. Författarintervju med Giacomo Madia, oktober 2015 i Milano.

72. *Pirate Trails* (The World Bank).

73. Ibid.

74. TEBBUTT och KELLY, *A Long Walk Home,* s. 329.

75. *Pirate Trails* (The World Bank).

76. COCHETEL, *I was held hostage for 317 days.*

77. Ibid.

78. SCOTT PELLEY, *The Rescue of Jessica Buchanan,* CBS News, 12 maj, 2013, http://www.cbsnews.com/news/the-rescue-of-jessica-buchanan/.

79. TEBBUTT and KELLY, *A Long Walk Home,* s. 302.

80. More Sophisticated than You Thought, *The Economist,* 2 november, 2013, http://www.economist.com/news/middleeast-and-africa/21588942-newstudy-reveals-how-somali-piracy-financed-more-sophisticated-you.

81. al-Shabab, som betyder ”ungdomen” på arabiska, började som den radikala ungdomsavdelningen till Somalias nu nedlagda Islamiska domstolarna, vilka kontrollerade Mogadishu 2006, innan de drevs ut av etiopiska styrkor.

82. ROBERT YOUNG PELTON och ”MJ”, *Mystery of Missing MV Leopard Crew Member,* Somalia Report, 7 augusti, 2011, http://www.somaliareport.com/index.php/post/1315/Mystery_of_Missing_MV_Leopard_Crew_Member.

83. Tillgänglig på http://www.manw.nato.int/pdf/Press%20Releases%202011/Press%20releases%20Jan-June%202011/ SNMG2/NATOWarshipGAZIANTEPAssists%20MVLeopard-12Jan11%20(2).pdf.

84. HERMANSEN och LYNGBJØRN, *Søren's Somalia.*

85. Författarintervju med Karsten Hermansen, oktober 2015 via Skype.

86. *Pirate Trails* (The World Bank).

87. Ibid.

88. Dessutom påbörjade Lopez en process mot media för att hans situation som gisslan hade utnyttjats.

89. Författarintervju med Karsten Hermansen, oktober 2015 via Skype.

90. MOHAMED AHMED, Somali Sea Gangs Lure Investors at Pirate Lair, *Reuters,* 1 december, 2009, http://www.reuters.com/article/us-somalia-piracy-investors-idUS-TRE5B01Z920091201.

91. Författarintervju med Karsten Hermansen, oktober 2015 via Skype.

92. *Pirate Trails* (The World Bank).

93. Ibid.

94. Ibid.

95. *Desperate Choices: Conditions, Risks & Protection Failures Affecting Ethiopian Migrants in Yemen* (Nairobi, Kenya: Danish Refugee Council and the Regional Mixed Migration Secretariat, oktober 2012), s. 23, http://www.refworld.org/pdfid/52401aba4.pdf.

96. Ibid.

97. Ibid.

98. Ibid.

99. Ibid.

100. MARIANNE RIDDERVOLD, *Who Needs NATO to Fight Pirates? Why Europe Launched EU Counter-Piracy Mission Atalanta,* Piracy Studies, 13 oktober, 2014, http://piracy-studies.org/who-needs-nato-to-fight-pirates-why-europelaunched-eu-counter-piracy-mission-atalanta/.

101. COLIN FREEMAN, Why Fighting Piracy Won't Work as a Model for Fighting People Traffickers, *The Telegraph,* 23 april, 2015, http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/africaandindianocean/libya/11557301/Why-fighting-piracywont-work-as-a-model-for-fighting-people-traffickers.html.

102. Författarintervju med Mohammed, oktober 2015 i Milano.

103. Författarintervju med en förhandlare, november 2015 i Danmark.

104. Författarintervju med en förhandlare, november 2015 i Sverige.

105. Författarintervju med Joakim Medin, september 2015 i Göteborg och november 2015 via Skype.

106. År 2014 intervjuade Piccinin en av sina kidnappare, och jihadisten beskrev relationen mellan hans förband och Farouk-brigaden: Piccinin: Till att börja med, bara en sak som jag skulle vilja klargöra: du – och dina vänner – när jag var er fånge dolde du inte att du jobbade för Farouk-brigaden. Jihadisten: Ja! Ja! Det är riktigt … Piccinin: Jag ställer den här frågan eftersom jag efter att ha återvänt till Belgien skarpt kritiserade al-Farouk, men de ifrågasatte det och sa att de inte kände dig och att de aldrig hade vetat något om Abou Omars katiba. Jihadisten: Jag vet inte varför de sa så till dig, för vår grupp var en del av Farouk-brigaden. Vår grupp jobbade för Farouk-brigaden i al-Qusayr och vår ledare, Abou Omar, fick sina order från al-Farouk. Pierre Piccinin da Prata, "Interview with the Jihadist Who Held Me Hostage for Five Months …" Maghreb and Orient Courier, juni 2014, http://lecourrierdumaghrebetdelorient.info/exclusive/syria-interview-with-the-jihadist-who-held-me-hostage-for-five-months/.

107. RICHARD ENGEL, The Hostage, *Vanity Fair,* 20 mars, 2013, http://www.vanityfair.com/news/politics/2013/04/richard-engel-kidnapping-syria.

108. RICHARD ENGEL, *New Details on 2012 Kidnapping of NBC News Team in Syria,* NBC News, april 15, 2015, http://www.nbcnews.com/news/world/new-details-2012-kidnapping-nbc-news-team-syria-n342356.

109. Ibid.

110. Ibid.

111. DOMENICO QUIRICO, My 150-Day Ordeal as a Hostage of Syria's Rebels, *Guardian,* 14 september, 2013, http://www.theguardian.com/world/2013/sep/15/domenico-quirico-my-hostage-ordeal.

112. Ibid.

113. Författarintervju med Marc Marginedas, december 2015 via Skype.

114. JAVIER ESPINOSA, La libertad, al otro lado de la valla, *El Mundo,* 18 mars, 2015, http://www.elmundo.es/internacional/2015/03/18/5508695222601d5f078b4570.html. (på spanska)

115. DAVIDE GIACALONE, Monica Maggioni da Assad: non transformiamo il leader siriano in un gentlemen, *Libero Quotidiano,* 20 november, 2015, http://www.liberoquotidiano.it/news/sfoglio/11850858/Monica-Maggioni-da-Assad--non.html. (på italienska)

116. PICCININ DA PRATA, *Interview with the Jihadist.*

117. Ibid.

118. Författarintervju med Luis Munar, augusti 2015 via Skype.

119. PICCININ DA PRATA, *Interview with the Jihadist.*

120. HARALD DOORNBOS och JENAN MOUSSA, The Italian Job, *Foreign Policy,* 15 januari, 2014, http://foreignpolicy.com/2014/01/15/the-italian-job/.

121. OMAR AL MUQDAD, *Inside the Islamic State Kidnap Machine,* BBC News, 22 september, 2015, http://www.bbc.co.uk/news/magazine-34312450.

122. Ibid.

123. FOWLER, *A Season in Hell,* s. 303.

124. Royal Canadian Mounted Police home page, http://www.rcmp-grc.gc.ca/en/home.

125. Algeria: Ban ki-Moon chiede liberazione cooperante italiana e suoi colleghi, *Adnkronos,* 3 november, 2011, http://www1.adnkronos.com/IGN/News/Esteri/Algeria-Ban-ki-Moon-chiede-liberazione-cooperante-italiana-e-suoi-colleghi_312608742782.html. (på italienska)

126. *Fonti arabe: 'Rossella Urru è viva',* Mediaset TgCom24, 16 juni, 2012, http://www.tgcom24.mediaset.it/mondo/articoli/1049574/fonti-arabe-rossella-urru-e-viva.shtml. (på italienska)

127. Rosario Fiorellos hemsida, http://www.rosariofiorello.it. (på italienska)

128. DEBORAH DIRANI, Rossella Urru, un sequestro che ha commosso gli italiani, *Il Sole 24 ore,* 3 mars, 2012, http://www.ilsole24ore.com/art/notizie/2012-02-02/stampa-senegaleserossella-urru-123227.shtml. (på italienska)

129. ADAM ENTOUS och GIADA ZAMPANO, U.S. Says Militants Demanded Ransom for Hostage Bodies in Pakistan, *Wall Street Journal,* 20

augusti, 2015, http://www.wsj.com/articles/us-says-militants-demanded-ransom-for-hostage-bodies-in-pakistan-144011245.

130. Ibid.

131. ENTOUS och ZAMPANO, *U.S. Says Militants Demanded Ransom.*

132. *Giuramento e discorso di insediamento del Presidente Mattarella, I parte,* YouTube video, February 3, 2015, https://www.youtube.com/watch?v=4EXFjpOfMuA. ”Desidero rivolgere un pensiero – aveva detto il neo capo dello Stato – ai civili impegnati, in zone spesso rischiose, nella preziosa opera di cooperazione e di aiuto allo sviluppo. Di tre italiani, padre Paolo Dall’Oglio, Giovanni Lo Porto e Ignazio Scaravilli non si hanno notizie in terre difficili e martoriate. A loro e ai loro familiari va la solidarietà e la vicinanza di tutto il popolo italiano, insieme all’augurio di fare presto ritorno nelle loro case.” (”Jag vill dela med mig av en tanke – sa den nye statschefen – till civila som ofta arbetar i farliga områden, vilka utför värdefullt samarbete och utvecklingshjälp. Vi har inget nytt om de tre italienare, fader Paolo Dall’Oglio, Giovanni Lo Porto, och Ignazio Scaravilli, som hålls i plågade länder. Det italienska folkets solidaritet går till dem och deras familjer med önskan om att de kommer tillbaka till sina hem så snart som möjligt.”

133. Författarintervju med Margherita Romanelli, augusti 2015 via Skype och oktober 2015 i Bologna.

134. Författarintervju med Francesca Borri, april 2016 via Skype.

135. *E’ arrivata in Italia la salma di Lo Porto. Molti Punti oscuri da chiarire,* Libero.it, augusti, 2015, http://247.libero.it/lfocus/23816243/1/e-arrivata-initalia-la-salma-di-lo-portomolti-punti-oscuri-da-chiarire/.

136. Al Jazeera Investigative Unit, *The Hostage Business,* oktober 2015, http://www.aljazeera.com/investigations/hostagebusiness.html.

137. Ibid.

138. Ewen Mac Askill, Seumas Milne, och CLAYTON SWISHER, Italian Intelligence Lied about Hostage Rescue to Hide Ransom Payment,

Guardian, oktober 8, 2015, http://www.theguardian.com/world/2015/oct/08/italian-intelligence-lied-hostage-rescue-bruno-pelizzari-debbie-calitz.

139. Al Jazeera Investigative Unit, *The Hostage Business.*

140. LINDHOUT och CORBETT, *A House in the Sky,* s. 354.

141. Författarintervju med Samir Aita, juli 2015 via Skype.

142. Författarintervju med Francesca Borri, juli 2015 via Skype.

143. Författarintervju med en medlem av den italienska senaten, juni 2015 via Whatsapp.

144. Författarintervju med Michaël Lescroart, augusti 2015 via Skype.

145. JOANIE DE RIJKE, *In the Hands of Taliban* (Pune, Maharashtra, Indien: Mehta Publishing House, 2011), s. 29.

146. Författarintervju med Michaël Lescroart, augusti 2015 via Skype.

147. Författarintervju med Joanie de Rijke, augusti 2015 via Skype.

148. Författarintervju med en europeisk förhandlare, oktober 2015 via Skype.

149. Författarintervju med en förhandlare, oktober 2015 via Skype.

150. Författarintervju med en europeisk hjälparbetare, november 2015 via Skype.

151. R EBEKAH L. SANDERS och RICHARD RUELAS, *Final Months of Freedom: Mueller's Time before Her Capture Detailed,* AZ Central, februari 14, 2015, http://www.azcentral.com/story/news/arizona/2015/02/14/muellers-final-months-detailed/23402231/.

152. Ibid.

153. Författarintervju med Francesca Borri, augusti 2015 via Skype.

154. Författarintervju med en gisslanförhandlare, oktober 2015 via Skype.

155. Författarintervju med Francesca Borri, augusti 2015 via Skype.

156. ABUL TAHER, Heartbroken Lover of ISIS Hostage Kayla Mueller Breaks Silence to Reveal His Desperate Bid to Save Her by Pretending They Were Married, *Daily Mail,* 14 februari, 2015, http://www.dailymail.co.uk/news/article-2953880/Kayla-Mueller-s-lover-reveals-went-Syria-save-her.html

157. Författarintervju med en gisslanförhandlare, december 2015 via Skype.

158. Författarintervju med Carsten Jensen, augusti 2015 via Skype.

159. Författarintervju med Omar al Muqdad, januari 2015 via Skype.

160. Författarintervju med en syriansk förhandlare, februari 2015 via Skype.

161. Författarintervju med en europeisk före detta gisslan hos ISIS, december 2015 via Skype.

162. Författarintervju med en gisslanförhandlare, december 2015 via Skype.

163. Författarintervju med Carsten Jensen, augusti 2015 via Skype.

164. Författarintervju med en gisslanförhandlare, november 2015 via Skype.

165. Författarintervju med en gisslanförhandlare, juni 2015 via Skype.

166. Författarintervju med Francesca Borri, april 2015 via Skype.

167. Författarintervju med Joanie de Rijke, augusti 2015 via Skype.

168. Författarintervju med en europeisk psykolog, januari 2016 i Bryssel.

169. Författarintervju med en europeisk psykolog, januari 2016 i Bryssel.

170. Författarintervju med Joanie de Rijke, augusti 2015 via Skype.

171. Författarintervju med Joanie de Rijke, augusti 2015 via Skype.

172. ”Absi’s familj kommer från Aleppo, men han föddes i Saudiarabien, troligtvis 1979. Hans äldre bror, en tandläkare som heter Firas, tränade med al-Qaida i Afghanistan. Amr och Firas tros ha anslutit sig till al-Qaida av Irak och Syrien; gruppens mål var att etablera ett islamiskt kalifat som skulle breda ut sig över Mellanöstern och där bortom. År 2007 blev Amr al-Absi arresterad i Syrien, och satt i Sednayafängelsets al-Qaida-flygel, med hundratals andra extremister. Fyra år senare, i juni 2011, släpptes de av Assad. Det var en vändpunkt i det syriska kriget. Assad sa att oppositionen var full av terrorister, ett påstående som den mystiska amnestin sedan bekräftade. Det verkade som ett beräknande drag för att förgifta den knoppande syriska revolutionen. Absi tog ledarskapet för en jihadbrigad nära den syriska staden Homs. Hans bror Firas hade nyligen grundat en grupp kallad Shurarådet av Islamiska staten, som blev ökänd efter att ha hissat al-Qaidas flagga vid gränsövergången nära Bab al-Hawa, en stor övergång mellan Turkiet och Syrien, i juli 2012. Det var det första omnämnandet av Islamiska staten i det syriska inbördeskriget.” Ben Taub, ”Journey to Jihad”, New Yorker, 1 juni, 2015, www.newyorker.com/magazine/2015/06/01/journey-to-jihad.

173. RADWAN MORTADA, Al-Qaeda Leaks II: Baghdadi Loses His Shadow, *Al-Akhbar,* 14 januari, 2014, http://english.al-akhbar.com/node/18219.

174. Författarintervju med Joanie de Rijke, augusti 2015 via Skype.

175. Författarintervju med en gisslanförhandlare, augusti 2015 via Skype.

176. BEN TAUB, Journey to Jihad, *New Yorker,* 1 juni, 2015, http://www.newyorker.com/magazine/2015/06/01/journey-to-jihad.

177. Författarintervju med en europeisk förhandlare, augusti 2015 via Skype.

178. MARINE OLIVESI, *American Took Up Arms with Libya's Rebels,* NPR, 24 oktober, 2011, http://www.npr.org/2011/10/24/141646227/u-s-aid-worker-took-up-arms-with-libyas-rebels.

179. ELIOT HIGGINS, *Interview with Kevin Dawes on His Time in Libya,* Bellingcat, 8 april, 2016, https://www.bellingcat.com/news/mena/2016/04/08/interviewwith-kevin-dawes-on-his-time-in-libya/.

180. KEVIN PATRICK DAWES, *Aerial Battlefield Photojournalism,* Kickstarter campaign, 30 mars, 2012–14 maj, 2012, https://www.kickstarter.com/projects/177238975/aerial-battlefield-photojournalism.

181. BOBBY POLLIER, *Kevin Patrick Dawes: 5 Fast Facts You Need to Know,* Heavy, 8 april, 2016, http://heavy.com/news/2016/04/kevin-patrick-dawes-american-prisoner-released-from-syria-freelance-photographer-twitter-bashar-al-assad-regime-age/.

182. *President Obama Speaks on the Recovery of Sgt. Bowe Bergdahl,* White House, 31 maj, 2014, https://www.whitehouse.gov/photos-and-video/video/2014/05/31/president-obama-speaks-recovery-sgt-bowe-bergdahl#transcript.

183. De talibanska fångarna – kända som ”Taliban Five” – som förflyttades från Guantánamo Bay, Kuba, till förvar i Doha, Qatar, var Mohammad Fazl, Khairullah Khairkhwa, Abdul Haq Wasiq, Norullah Noori, och Mohammad Nabi Omari. Det var den talibanska arméns stabschef, en talibansk ställföreträdande underrättelseminister, en talibansk före detta inrikesminister, och ytterligare två högt uppsatta talibaner.

184. SARAH KOENIG, et al., *DUSTWUN,* Serial Season 2, Episode 1, december 2015, https://serialpodcast.org/season-two/1/dustwun.

185. Ibid.

186. Ibid.

187. Ibid.

188. Ibid.

189. LAWRENCE WRIGHT, Five Hostages, *New Yorker,* 6 & 13 juli, 2015, http://www.newyorker.com/magazine/2015/07/06/five-hostages.

190. Författarintervju med Omar al Muqdad, januari 2015 via Skype.

191. BRIAN OAKES, director, Jim: *The James Foley Story promo video,* HBO, januari 2016, http://www.hbo.com/documentaries/jim-the-james-foley-story/index.html.

192. LINDHOUT och CORBETT, *A House in the Sky,* s. 100.

193. Al Jazeera Investigative Unit, *The Hostage Business.*

194. DANIELE RAINERI, Greta e Vanessa raccontate da vicino, *Il Foglio,* januari 17, 2015, http://www.ilfoglio.it/articoli/2015/01/17/greta-e-vanessa-raccontate-da-vicino___1-v-124688-rubriche_c392.htm. (på italienska)

195. FIORENZA SARZANINI, Greta e Vanessa, il racconto ai pm 'Ci hanno detto: rapite per soldi', *Corriere della Sera,* 17 januari, 2015, http://www.corriere.it/esteri/15_gennaio_17/greta-vanessa-rac-conto-pm-ci-hanno-detto-rapite-soldi-4e39106a-9e15-11e4-a48d-993a7d0f9d0e.shtml. (på italienska)

196. Al Jazeera Investigative Unit, *Italy Paying Ransoms in Syria and Somalia,* Al Jazeera, 9 oktober, 2015, http://www.aljazeera.com/news/2015/10/exclusive-italy-paying-ransoms-syria-somalia-151007093239241.html.

197. Ai Servizi segreti è sparito un milione, *Il Tempo,* 5 februari, 2016, http://www.iltempo.it/esteri/2016/02/05/ai-servizisegreti-e-sparito-un-milione-1.1505798. (på italienska)

198. Alla organisationer hänförs till MOFA:s jurisdiktion enligt lag 49/87. Men många icke statliga organisationer blev inte erkända under lag 49/87 trots att de utförde ett liknande arbete. Färre och färre organisationer var intresserade av att erhålla de italienska MOFA-bidragen, så de behövde inte erkännande (idoneità) enligt lag 49/87. ActionAid var till exempel en icke statlig organisation i en vidare bemärkelse, men blev inte erkänd under 49/87 förrän år 2003. Detta gällde också många andra, bland annat stora

organisationer som Rädda barnen, AMREF, OSV. En ny typ av legal kategori skapades 1997. Lag 460/97, som är av fiskal natur, röstades igenom för att etablera kategorin ONLUS (Organizzazioni Non Lucrative di Utilità Sociale), så under en tid kunde man vara en ONLUS eller inte (ur ett fiskalt perspektiv) eller en ”NGO” eller inte ex lege 49/87. Alla icke statliga organisationer erkända under 49/87 fick automatiskt status som ONLUS efter 2003 och till slutet av 2014, när en ny lagstiftning om utvecklingssamarbete klubbades igenom (lex 125/2014), som bara erkände de 200+ ”NGO:erna” som en ”rest”-kategori, något som fortfarande diskuteras vad gäller förmåner sådana organisationer kan åtnjuta och på vilket sätt de kan verka, bland annat fiskaliskt och kommersiellt.

199. *Greta e Vanessa, il prezzo della libertà,* episode of Otto e Mezzo, 16 januari, 2015, https://www.youtube.com/watch?v=IL9E13mX3B4. (på italienska)

200. ”Under de första månaderna av den USA-ledda ockupationen förbjöd myndigheterna Baathpartiet och avlägsnade alla Bathpartister från regeringen och säkerhetsstyrkorna. Men USA började ändra strategi i april 2004 i ett försök att stärka officerskåren, och lät några exbaathister återvända till säkerhetsstyrkorna. Tillfällige premiärministern Ayad Allawi fortsatte den politiken.” SHARON OTTERMAN, *IRAQ: Debaathification,* Council on Foreign Relations, 7 april, 2005, http://www.cfr.org/iraq/iraq-debaathification/p7853.

201. Opublicerade klipp från Omar al Muqdad-dokumentären, *We Left Them Behind.*

202. Ibid.

203. Författarintervju med Omar al-Muqdad, januari 2016 via Skype.

204. THEO PADNOS, My Captivity, *New York Times,* 29 oktober, 2014, http://www.nytimes.com/2014/10/28/magazine/theo-pad-nos-american-journalist-on-being-kidnapped-tortured-and-released-in-syria.html.

205. WRIGHT, *Five Hostages.*

206. SARAH A. TOPOL, Rookie Freelancers Risking Their Lives to Cover the Arab Spring, *Newsweek,* 8 oktober, 2012, http://europe.newsweek.com/rookiefreelancers-risking-their-lives-cover-arab-spring-65383.

207. COLIN FREEMAN, The Video that Shows the Real John Cantlie, *Telegraph,* 26 september, 2014, http://web.archive.org/web/20140929041743/http://blogs.telegraph.co.uk/news/colinfreeman/100287672/the-video-that-shows-the-real-john-cantlie.

208. JOHN CANTLIE, Syria Eyewitness Dispatch: 'I Watched as Assad's Tanks Rolled in to Destroy a Rebel Town', *Telegraph,* 31 mars, 2012, http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/middleeast/syria/9177910/Syria-eyewitnessdispatch-I-watched-as-Assads-tanks-rolled-in-to-destroy-a-rebel-town.html.

209. LINDHOUT and CORBETT, *A House in the Sky,* s. 81.

210. TOPOL, *Rookie Freelancers Risking Their Lives.*

211. Författarintervju med Francesca Borri, september 2015 via Skype.

212. Harakat Ahrar ash Sham al Islamiyya är en koalition av olika islamistiska och salafistiska grupper som kämpar mot Bashar al Assad-regimen.

213. Författarintervju med Francesca Borri, april 2016 via Skype.

214. LINDHOUT och CORBETT, *A House in the Sky,* s. 93.

215. *(07-09-12) Bab Al-Hawa, Sarmada | Idlib | FSA Frees Syria / Turkey Border from Regime Forces,* en video från Ugarit News, 19 juli, 2012, https://www.youtube.com/watch?v=W13i_Nbj3q8. (på arabiska)

216. Ibid.

217. Opublicerade klipp från Omar al-Muqdad-dokumentären, *We Left Them Behind.*

218. Författarintervju med Marc Marginedas, december 2015 via Skype.

219. MARC MARGINEDAS, Los que no pueden contarlo, *El Periódico Internacional,* 19 mars, 2015, http://www.elperiodico.com/es/noticias/internacional/homenaje-los-rehenes-que-fueron-ejecutados-por-estado-islamico-4029456. (på spanska)

220. Journalist Marc Marginedas Back in Barcelona after 6 Months of Captivity in Syria, *Catalan News Agency,* 3 mars, 2014, http://www.catalannewsagency.com/society-science/item/journalist-marc-marginedas-back-in-barcelona-after-6-months-of-captivity-in-syria.

221. MARTIN CHULOV, Spanish Journalists Freed in Syria after Six-Month Ordeal, *Guardian,* 30 mars, 2014, http://www.theguardian.com/world/2014/mar/30/spanish-journalistsjavier-espinosa-ricardo-villanova-garcia-freed-syria.

222. *Syria: ACTED Humanitarian Worker Released in Syria,* ACTED, 27 maj, 2014, http://www.acted.org/en/27-may-2014-syria-acted-humanitarian-worker-released-syria.

223. AMY GOODMAN, et al., *Airstrikes Against Syria Are a Trap, Warns Former ISIS Hostage Nicolas Hénin,* Democracy Now!, 7 december, 2015, http://www.democracynow.org/2015/12/7/airstrikes_against_syria_are_a_trap.

224. Ibid.

225. Se ordlistan

226. *Europol Launches the European Migrant Smuggling Centre,* Europol, 22 februari, 2016, https://www.europol.europa.eu/content/EMSC_launch.

227. ”I dag har Europol invigt det nya europeiska Migrant Smuggling Centre (EMSC). Centrets mål är att proaktivt stödja EU:s medlemsstater i arbetet med att krossa de kriminella nätverk som är involverade i organiserad migrantsmuggling. Centret kommer att fokusera på geografiska områden som är särskilt drabbade, och avser att bygga upp en större kapacitet över hela Europeiska Unionen för att bekämpa människosmugglande nätverk …

Rob Wainwright, chef för Europol, sa: '… The European Migrant Smuggling Centre kommer att tillhandahålla den nödvändiga plattformen genom vilken medlemsstaterna kan förbättra sitt informationsutbyte och den operationella koordineringen i striden mot organiserad migrantsmuggling.'" Ibid.

228. ADRIAN GOLDBERG, *Terror Finance & Emissions,* BBC Radio 5 live, 15 maj, 2015, http://www.bbc.co.uk/programmes/b05vck3r.

229. Ibid.

230. JOE PARKINSON, GEORGI KANTCHEV, och ELLEN EMMERENTZE JERVELL, Inside Europe's Migrant-Smuggling Rings, *Wall Street Journal,* 28 oktober, 2015, http://www.wsj.com/articles/inside-europes-migrant-smugglingrings-1446079791.

231. BILL DONAHUE, Meet the Two Brothers Making Millions Off the Refugee Crisis in Scandinavia, *Bloomberg Businessweek,* 6 januari, 2016, http://www.bloomberg.com/features/2016-norway-refugee-crisis-profiteers/.

232. RICARDO GARCIA, chefsredaktör, *The Future of Europe* (Basel, Switzerland: UBS AG and UBS Switzerland AG, 13 januari, 2016), https://www.fundresearch.de/sites/default/files/partnercenter/UBS/News/news_2016/European%20economy_en_1217027.pdf.

233. DUNCAN ROBINSON, Women and Children Refugee Numbers Crossing into Europe Surge, *Financial Times,* 20 januari, 2016, http://www.ft.com/intl/cms/s/0/dff3b5ea-bf99-11e5-9fdb-87b8d15baec2.html.

234. SHEKHAR AIYAR, et al., *The Refugee Surge in Europe: Economic Challenges* (Washington, D.C.: International Monetary Fund, januari 2016), https://www.imf.org/external/pubs/ft/sdn/2016/sdn1602.pdf.

REGISTER

11 september-attackerna 9-10, 17, 24, 68, 84, 251

Abdelaziz, Mohamed 127

Abdelrazaq 104

Abe, Shinzō 218

Abou Zeid, Abdelhamid 51, 54-55, 61, 210

Abu Ali 35-36, 225

Abu Athir 164-166, 203, 205, 207, 214

Abu Isham 223-224

Abu Omar 103, 106, 211, 255

Abu Omar-brigaden 103

ACTED (fransk NGO) 213, 255, 288

ActionAid 185, 285

Adenviken 69, 73, 77, 86

Adolfsen, bröderna 241-242

Aerial Battlefield Photojournalism 168. 283

Afghanistan 34, 40, 119, 128, 139-141. 170-173, 180, 187, 202-203, 222, 224, 241, 255-257, 262

afghanska medborgare 224-225

Afrika 33, 36, 57-58, 64, 82, 85, 88, 112, 250

afrikanska medborgare 29, 62, 94, 238-239

Afrikas horn 80, 84

Afrin, Syrien 225, 228, 234

Agence France-Presse 57

Ahrar ash-Sham 200-201, 262, 287

Aita, Samir 137-138, 184, 262, 280

AKE (brittiskt företag) 135

al-Rishawi, Sajida 219-220

al-Absi, Amr 282

al-Absi, Firas 203-205

al-Assad, Bashar 99, 112, 287

alawiter 255

al-Baghdadi, Abu Bakr 165, 191, 205

albanska medborgare 224

Albini, Nadia 240, 253

Aleppo, Syrien 99-101, 107, 113, 137, 144, 147-149, 161, 163-164, 166, 175, 192, 200-201, 206-207, 224228, 258, 282

al-Gaddafi, Muammar 56, 61-64, 66, 167, 239, 247, 272

Algeriet 9, 16, 17, 21, 29-30, 32-35, 37, 51, 55, 59, 256, 260-261, 268

algeriska medborgare 30-31

Algeriska väpnade islamiska gruppen (GIA) 9, 265, 268

al-Jazeera 46, 82, 133, 181, 184

al-Kasasbeh, Moaz 220

Alkhani, Omar 147, 153

al-Muqdad, Omar 113, 176, 192-193, 253, 286-287

al-Qahtani, Abu Mariya 195

al-Qaida i islamiska Maghreb (AQIM) 9-10, 21, 23-24, 31, 50, 56, 104, 120, 256, 261, 267, 277

al-Shabab 83-84, 256-257, 274

al-Shifa Hospital 175

al-Shihabi, Milad 191-192

al-Shishani, Abu Omar 211, 255

al-Zarqawi, Abu Musab 44, 191, 203-204, 215, 255, 257

Amman, Jordanien 219

Amsterdam, Holland 143-144, 161

andra världskriget 233, 240, 259

Ansar al-Islam 44, 184, 257

Ansar al-Zawahiri 44

Antakya, Turkiet 144, 168, 192-194

Antwerpen, Belgien 161

Aquiloni (italiensk hjälporganisation) 238, 240, 242

arabiska våren 99, 119, 167, 196

Arafat, Yassir 52, 263

Arendt, Hannah 209

Arlit, Niger 54

ArmorGroup 74-76

asiatiska medborgare 12

Asien 9, 88, 222, 250

Asociación de Amigos del Pueblo Saharaui de Extremadura 37

Assadregimen 99, 102, 105-107, 212, 229

Associated Press 61, 272

Asyl 16, 57, 64, 100, 221-222, 230-232, 240-241, 246, 257

Atalanta (EU:s antipiratoperation) 97, 276

Athen, Grekland 223

Atlanten 28, 250

Atmeh, Syrien 201

Atrash, Hussam 184

Augé-Napoli, Jean-René 146, 163, 207-208

Australien 135, 198

Ayman, Abu 104-105

Azaz, Syrien 131, 200-201

Azeddine 161

Aziz 21-22, 28

Bab al-Hawa 104, 201, 203-204, 282, 287

Bab al-Salam 229, 234

Bagdad, Irak 47, 270

Balkan 234

Bamako, Mali 59

Ban Ki-moon 127, 278

Bangladesh 239

bangladeshiska medborgare 224, 234, 239

bankväsende 24

Basra, Irak 44

Bassam, Mahnaz 43

BBC 81, 113, 155, 76, 272, 278, 289

Beirut, Libanon 147, 259

Belgien 142, 161-162, 166, 223, 276

Belgiens försvarsminister 140

Belkacem, Fouad 162

Belmokhtar, Mokhtar 31-32, 50-51, 53-55, 57-58, 60-62, 64, 203

Bergdahl, Bowe 170-175, 180, 182, 187, 194, 283

Berlinmuren 10, 29-30, 85

Berlusconi, Silvio 62-64, 247

bin Ladin, Usama 84, 256-257, 261

Binnish, Syrien 206

biståndsorganisationer, (se humanitära biståndsorganisationer)

Blair, Tony 14, 48, 215

Boal, Mark 171-172, 174

Bogotá, Colombia 25

Bolivia 29

Bontinck, Dimitri 160, 205

Bontinck, Jejoen 160-161, 207

Borri, Francesca 132, 137-138, 149-150, 159, 175176, 199-201, 252, 279-280-281, 287

Bosaso, Somalia 94-95, 97

Bourne, Jason 171-174

Brabo, Manu 176

Bradley, Dave 194

Brasilien 29

Bremer, Paul 191

Brennan, Nigel 135-136, 198

Brescia, Italien 238-239

Buchanan, Jessica 39, 41-42, 82, 125, 131, 270, 274

Bulgarien 236

Bush, George W 48, 215, 263

Bush-administrationen 23

Calitz, Debbie 133-135, 181

Camatte, Pierre 56

Camp Bucca 191

Campaign Against Depleted Uranium 47

Campbell, Naomi 238

Cantlie, John 165, 186, 195-197, 199, 203-207, 214, 286-287

Caritas (italiensk hjälporganisation) 242

Central Intelligence Agency of the USA (CIA) 128, 145, 172, 187

Centralafrikanska republiken 58

Centro di Costagrande 242

Chad 52, 66

Channel 4 News 204

Chase, John 135

Chávez, Hugo 27, 267

Clinton, Hillary 175

Cochetel, Vincent 53, 81, 271, 274

Colombia 25-27, 29, 265

colombiansk drogkartell 9, 24-27, 29-30, 33, 265, 267

Comitato Internazionale per lo Sviluppo dei Popoli (CISP) 37

Conakry, Guinea 59

Contreras, Narciso 160, 176

Cornwall (fartyg) 97-98

Cornwall, England 30

Crigler, Frank 71

Cucciari, Geppi 127

Dafniyah, Libyen 167

Dagestan, Ryssland 81

Damaskus, Syrien 99, 102, 168, 193, 216

Danish Refugee Council (DRC) 38-43, 125, 270, 275

Danmark 87-91, 100, 158, 231-232, 253

Darfur, Sudan 66

Dave 139, 141-143

David, Catherine 15

Dawes, Kevin 167-168, 283

De Ponte, Marco 185

de Rijke, Joanie 106-107, 139-144, 160-161, 163-166, 253, 280-283

Decollo, (se Operation Decollo)

Dedieu, Marie 69

Delaini, Pietro 242

Demokratiska arabiska republiken Sahrawi 35, 37-38

di Giovanni, Janine 148

direktreducerat järn (DRI) 74

Djanets flygplats 21

Djibouti 75

drogsmuggling 24, 30, 52, 57

Drukdal, Abdul Malek 54

Dubai, Förenade arabemiraten 92-93

Dublinförordningen 257

DUSTWUN 172-175, 284

Dyer, Edwin 55, 212

Egypten 147, 226, 261, 263

Elfenbenskusten 58

Elias, Edouard 113, 213

Eminönü, Turkiet 222

Engel, Richard 104, 107, 193, 205, 277

Eni (italienskt oljebolag) 63

Erbil, Irak 159

Erdoğan, Recep Tayyip 217, 247

Espinosa, Javier 107, 212-213, 277

Etiopien 71, 96

etiopiska medborgare 95, 97

European Migrant Smuggling Centre (EMCS) 233, 258, 288

europeiska medborgare 51, 206, 233

Europeiska unionen 248, 288

Europol 25, 233, 258, 266, 288

Euskadi Ta Askatasuna (ETA) 52, 258

Fadhi (somalisk piratledare) 92

Farouks islamiska grupp 106, 111, 276

Farouk-brigaden 103, 110-111, 204-205, 258, 276

Federal Bureau of Investigation of the USA (FBI) 129, 145-146, 194

Féret, Marc 35, 159

Ferguson, Missouri 178

Fernández de Rincón, Ainhoa 35, 37, 42, 127

Filiu, Jean-Pierre 32, 268, 271

Finanzieri (se Guardia de Finanza, Italien)

Finmeccanica (italienskt säkerhetsbolag) 83

Fiorello, Rosario Tindaro 127, 278

Fisk, Robert 202

Fixare 108, 112, 118, 122, 155, 177, 193, 198-199, 201

Flyktingar 12, 37, 57-58, 98, 146, 149, 152, 221, 242, 246-247
som inkomst för bolag 240-244

FN 27, 32, 45, 49-50, 56, 61, 67, 71, 80, 90, 127, 263

FN:s flyktingkommissariat (UNHCR) 53

FN:s organ mot brott och narkotika (UNODC) 29

FN:s övervakningsgrupp för Somalia och Eritrea 88, 92

Foley, James 107, 117, 129, 148, 154, 166, 175-179, 195-197, 199, 206-207, 214, 216-217, 220, 284

Foua, Syrien 105, 162

Fowler, Robert 51, 53-54, 56-57, 61, 125-126, 270

François, Didier 112-113, 213

Frankrike 33, 56, 124, 213

Free Lawyers of Aleppo 164

Freeman, Colin 30, 97-98, 268, 276, 286

Frelick, Bill 64

Fria syriska armén 100-101, 103-105, 107-108, 110, 112, 145, 192-194, 202, 204-205, 221, 228-229, 258

frilansjournalistik (se journalistik)

Frontex 67, 234,

Frontline Club 196

Förenade arabemiraten 93, 264

Förenta staterna 122, 170, 262

förhandlare (se gisslanförhandlare)

försäkringsbolag 73, 75, 118

Gaddafis regim 61-64, 66, 167, 239, 246, 272,

Galatabron, Turkiet 222

Galveston, Texas 179

gambiska medborgare 238-239

Gao, Mali 9, 29,

Garowe, Somalia 79-80

Gatti, Fabrizio 59

Gaziantep, Turkiet 200, 222, 275

Gelle, Abdi Fitah 89

Georgien 211, 255

Ghazi (talibansk befälhavare) 139-141, 143

Gift of the Givers (Sydafrikansk NGO) 133

Gilbert, Paul 32, 52, 271

Gioia Tauro, hamnstad i Italien 26, 267

gisslan 34, 41-43, 48, 51, 54-54, 63, 69, 73, 80, 87-89, 100, 103-105, 107, 117-118, 124, 127-129, 133-134, 137, 145-146, 151, 158, 174, 178, 180, 195, 207-215

icke statliga organisationer 37-38, 41-43, 117, 120-123, 125-126, 144-146, 150, 153, 157-158

schackpjäser i utrikespolitiken 187, 211, 217, 219-220

ekonomi 11, 63, 77, 80, 128, 133, 159, 200, 213

dålig hälsa 51, 69-70

att involvera lokalbefolkningar i förhandlingarna 77, 88-91, 237

regeringars taktik 33, 138, 141-142, 170, 182, 186-187

globalisering 30, 69, 73, 77, 82, 85, 118, 168, 237, 246, 250, 254

Gonyalons, Enric 35, 37, 42, 127

Goodman, Amy 216, 288

Gorbunov, Sergej 211-212

Goto, Kenji 48, 218-220

Greiner, Gabriella 50-51, 55

Greiner, Werner 51

Grekland 12, 222, 224, 234

Group Islamiste Armé (se Algeriska väpnade islamiska gruppen)

Groupe Salafiste pour la Prédication et le Combat (GSPC) (Salafistiska gruppen för predikning och kamp) 268

Guantánamo Bay 187, 210-211, 283

Guardia di Finanza 26

Guardian-SRM (danskt säkerhetsbolag) 153-154, 156-157, 160

Guay, Louis 50, 61

Guinea-Bissau 27-29, 267

Gulagsystem 64-65, 67

Guldkusten, Västafrika 26-27

guldruschen i Kalifornien 244

Gulfstaterna 73, 86, 95
sponsring av stridande grupper i Syrien 31, 110, 202

Gyllene hornet (vik av Bosporen) 222

Haag 142

Haines, Dave 217

halshuggningar 194, 208-209, 215, 217

Hama, Syrien 211

Hamburg, Tyskland 50, 231

Haradhere, Somalia 84

Hargeisa, Somalia 39

Hassan, Mohammad Jamil 100-101, 221, 238

Hawala 93

HBO 177, 284

Hecht, Vera 133-134

Helsingborg 230

Hemingway, Ernest 108-109

Hénin, Nicholas 113, 178

Hermansen, Karsten 88-91, 273, 275

Hero Norway (norsk vinstdrivande flyktingförläggning) 241

Hizbollah 105, 258-259

hjälparbetare, (se humanitära hjälparbetare) 106, 169, 181, 192, 195, 201, 206, 239, 280

Hobyo, Somalia 87

Holland 142

holländska regeringen 140-144

Holm, Liban 39-42, 45, 125

Homs, Syrien 183, 258, 282

Horryaty (italiensk NGO) 183-185

Hotel Scerim (Turkiet) 222

Houston, Texas 179

Howe, Jason 197

Huddleston, Vicki 56

Human Rights Watch 64, 259, 272

humanitär hjälp (se också humanitära biståndsorganisationer, NGO:er) 11, 21, 45, 55, 180, 185, 228, 239, 258, 263

humanitära biståndsorganisationer (se också NGO) 41, 43, 185, 242, 255, 258, 263

humanitära hjälparbetare
och kidnappning 42-43, 45, 49
naiv karriärism 45, 47, 149, 180, 238

Hussein, Saddam 44, 191-192, 205-206

Ibrahim, Sarah 90

Idlib, Syrien 183, 201, 234, 287

Imai, Noriaki 47

inbördeskrig 45, 98-100, 102-104, 108-109, 112, 119, 149, 193, 195, 257, 262, 282

Indiska oceanen 68, 74, 77, 80, 86

informanter 11, 13, 122

International Monetary Fund (IMF) 246

International Organization for Migration (IOM) 57, 259-260

Interpol 58

INTERSOS (italiensk hjälporganisation) 43, 270

Irak 14-15, 32, 46-48, 53, 98, 165, 180, 191, 203-204, 208, 214-215, 240, 257, 260, 270

Irakiska Kurdistan 224, 263

Iran 104, 112, 168, 257, 259

Irländska republikanska armén (IRA) 52, 260

Islamiska staten 32, 48, 55, 101, 106-108, 110-112, 122-123, 145-146, 150-151, 155, 159, 165, 175, 177-178, 191-192, 194-195, 201, 203, 205, 207-208, 211, 213, 215-220, 234-235, 255, 260, 282

IS team för informationssäkerhet 195

Islamic Clerics Association 48

Islamiska fronten 111

Islamiska räddningsfronten (FIS) 16-17, 260

Istanbul, Turkiet 100, 147, 222-223, 229, 232

Italien 11, 25-26, 46-48, 59, 62-64, 66, 73, 124, 127, 130-135, 138, 159, 181-186

och organiserad kriminalitet 52, 58-59, 66, 138

betalning av lösesumma 11, 35-37, 111, 124, 133-135, 181-182, 184, 200, 213-214

migranters destination 12, 17, 62-64

Italienska röda korset 46

J.E. Austin Associates 128

Jama'at al-Tawhid wal Jihad 204, 257

Japan 48, 178, 217-220, 245

japansk gisslankris 217-220

japansk militär 48

Jemen 94-97, 193

Jensen, Carsten 154, 156, 252

Jihadi John 208-209, 220

Jordanien 55, 219-220, 255

Joulak, Teakosheen 221, 228, 253

journalistik 161, 168, 198

frilansande 47-48, 134, 178-179, 193-194, 196-199, 201, 204

och propaganda 112, 201-202

avrättning av journalister 48, 209

standard på frilansares rapporter 89, 202

”Journey to Jihad” 166, 282-283

Kabul, Afghanistan 141-144

Kabylien, Algeriet 32, 54

Kafr Hamra, Syrien 163, 205

Kairo, Egypten 218

Kalabrien, Italien 25-26, 59

Kalifatet 60, 123, 144, 147, 162-163, 169, 191, 196, 202, 209, 211, 214-216, 218-220, 234, 247

kalla kriget 71-73, 118, 169

Kanada 57, 65, 126-127, 264

Kanadas ambassadör i Storbritannien 126

Kandahar, Afghanistan 140

Kapitalism 77, 264

Kapning 74, 76, 78-80, 85, 87-88, 91, 94-95, 97

Karibien 25

Katalonien, Spanien 155

katiba 32, 51, 59, 61, 62, 139, 165, 276

Kenya 68-69, 82-85

Kerry, John 168

Khale, Kahale Famau 83

kidnappning 31-47, 54-58 171, 175

redogörelser för 22-24, 73-74, 166, 183, 194

och drogsmuggling 9, 17, 27-31, 52

och människohandel 10, 12, 17, 24, 52, 182

andrahandsmarknad för gisslan 119, 195

hemlighetsmakeri 10, 167, 181, 252

”the golden hour” 138, 253

media 181, 194, 205

turism 22-23, 55, 84

ekonomi 11, 31, 33-34, 54-55, 76-80

kidnappningsförhandlare 117

Kilis, Turkiet 200

Kina 74, 119

Kiwayu Safari Village 68, 82-83

koalitionsstyrkor 14, 45, 216

Kololo, Ali Babitu 82

kolonisering 13, 28, 85, 237

Köpenhamn 11, 39, 89

Koriyama, Soichiro 47

Kreta 223, 227

krig mot terrorn 48

kriminell jihadism 52, 99, 110, 237

Kufra, Libyen 63, 65-67

kung Abdullah 220

La Farnesina (italienska utrikesdepartementet) 111

Lahore, Pakistan 129

Läkare utan gränser 148-149, 213

Lamu, Kenya 68, 81, 83

Latinamerika 27, 29

Legrand, Pierre 35, 159

Leopard 86-87, 89-91, 128

Lescroart, Michaël 139-143

Libanon 103, 108, 258-259

Libyen 9, 16, 21, 29, 58-64, 66-67, 96, 167

Lindhout, Amanda 42, 134-136, 178-179, 197-198, 202, 270, 280, 284, 287

Lo Porto, Giovanni 128-132, 279

lokala ekonomier 79

London 16, 27, 196, 199

Lopez, Eddy 89, 91

López, José Manuel 131, 200, 270, 275

lösensumma 11, 30-31, 40, 54, 78-79, 83, 88, 92, 99, 103, 122, 124, 134, 193, 208

och skrämsel som påtryckningsmedel 75, 89, 96, 156, 211-212

mediebevakning som påtryckningsmedel 89, 127

som finansieringsstrategi 11, 31, 33, 99, 108, 123, 193, 208, 213-214

leverans av 75

ekonomi 11, 33, 78-80, 213

regeringspolicy gentemot 9, 11, 36, 46, 120, 124, 128, 132, 135, 181

ökning av summorna som utkrävs 74, 133

förhandlingar om 35-36, 46, 74, 87, 92, 121, 124, 130, 133, 135, 138-139, 184, 186-187

icke statliga organisationers hantering av problemet 40-42, 74-75, 87, 135, 139

utbetalad av regeringar 9, 11, 31, 47, 49, 56, 134, 138, 142, 181, 184, 194, 213-215

utbetalad av privata medborgare 75, 92, 119, 129, 135, 160

att spela ut länder mot varandra 122, 159

vägran att betala 41, 55, 129, 135, 140

Ludlum, Robert 172

Lyngbjørn, Søren 70, 87-89, 91, 273, 275

M16 82, 84

Madia, Giacomo 73-76, 95, 253, 274

Madrid 27

Maersk 26

Maggioni, Monica 107, 277

Maghreb (Nordafrika) 9-10, 21, 23-24, 31, 50, 56, 104, 120

Maiolini, Mario 44, 46, 124

Malaysia 86

Mali 9, 17, 29-30, 32, 50, 52, 56, 59, 70, 81, 119, 203, 268

Malmö 230

Mancuso, Salvatore 25

Marco 133-135, 185

Marginedas, Marc 107, 155, 208, 210, 212, 277, 287

Mariani, Maria Sandra 21-25, 28-31. 33-38, 56, 70, 125, 127, 158, 266

Marocko 9, 29, 37, 234, 256

Marzullo, Vanessa 11, 137-138, 182-186

Mattarella, Sergio 130, 279

Mauretanien 29, 34, 37, 55, 271

Medelhavet 29, 146, 234

Medin, Joakim 102-103, 146, 159

Mellanöstern 12, 58, 168, 178, 216, 218, 220-221, 257, 264, 282

mediebevakning 176, 178, 181, 196

Ménaka, Mali 54

Merkel, Angela 64

Mest (amerikansk militär utpost) 171-172, 174

Mexikanska golfen 179

migranter 10, 12, 57, 222, 233-247, 250, 260

viktiga rutter 33, 53, 57-59, 62-64, 94-96, 234

behandling av 64-67, 97

Miguel Diez 26

Milano 99, 227, 243-244

Moçambique-kanalen 73

Moe, Ola 241

Mogadishu, Somalia 71, 84, 134, 136, 198, 274

Mohammed 99-100

Moskva 71

Mosul, Irak 217, 260

Motka, Federico 107, 213

Muehlenbeck, Bernd 129-131

Mueller, Kayla 144-149, 151-153, 156, 280-281

muhajirin-brigaden (se Abu Omar-brigaden)

mujahedin 16, 31, 54, 262

mujahedin-brigaden 47

mujahedins shuraråd 165, 262, 282

Multan, Pakistan 129

Munar, Luis 109-11, 278

Mundubat (baskisk NGO) 37

Mustafa 206

´Ndrangheta 25-26

Nairobi, Kenya 136, 275

Nasiriyah, Irak 46, 270

Natale, Nunzio 74

National Public Radio 167

Nato 86, 217, 276

nazister 13

NBC News 104, 112, 277

Neukirch, Toni 213

New York 11, 269

NGO (se också biståndsorganisationer) 39, 45, 130, 185, 255

och säkerhetsplaner 39

relationer med regeringar 130-131, 184-185, 285

Niger 29, 34, 50, 54-56, 59-60, 269, 271

Nigeria 66, 153, 161, 239

Nordafrika 30, 32, 52, 237, 268

Nordamerika 88, 93

Norge 89, 241

norra Galkayo, Somalia 39

norra Kaukasus 53

Norwegian Directorate of Immigration (UDI) 241

Novorossijsk, Ryssland 74

Nusrafronten 111, 120, 154-155, 163, 192, 195, 199, 207, 211, 213, 262

och andrahandsmarknaden för gisslan 106, 138, 184, 194, 199-200, 203

medieavdelning 201

Obama, Barack 109, 129, 170-171, 175, 216, 283

Obamas koalition 219, 244

Obeida, Abu 166

Occhipinti, Filippo 132

Oerlemans, Jeroen 165, 203-205

Ogaden-provinsen, Somalia 71

Oman 86

Omar, Sabri 102

ONLUS 184-185, 242-243, 285

Operation Decollo 26

Operation Restore Hope 71-72, 263

Organisation for Economic Cooperation and Development (OECD) 245-246

ORS Service AG 241

Oslo 241

Ottosen, Daniel Rye 153-157, 159-161, 168, 177-178, 196, 213 hans familj 121

Padnos, Theo 193-196, 286

Pakistan 128-131, 171, 239, 278

pakistansk militär 131

Paktika-provinsen, Afghanistan 171

Palermo 132

Palestine Liberation Organization (PLO) 52, 263

Pampliega, Antonio 131, 176, 200

Pari, Simona 43-47, 49

Paris 112, 137, 159, 184

Paris School of International Affairs 32

Patriot Act 9, 23-25, 263

”pay-as-you-go” 237-238

Pelizzari, Bruno 133-135, 181

penningtvätt (se också hawala) 9, 24-26, 266

Peru 29

Petzold, Marianne 50, 55

Piccinin da Prata, Pierre 103-104, 106, 108-112, 181, 276-278

Pierotti, Ida 238-239, 242, 253

pirater (se somaliska pirater)

piratverksamhet 77, 88

den somaliska piratmodellen 78-80, 84, 90, 93

ekonomi 68, 77-78, 80

PKK (Kurdistans arbetarparti) 228-229, 263-264

politisk instabilitet 11, 49,

och kokain 10

som affärsmöjlighet 119, 207

Pompei 92

Prada, Italien 244

Pramoni 94

Press TV 201

privata säkerhetsbolag 11, 118

Prodi, Romano 64, 247

Propaganda 110, 151, 158-159, 161, 191, 202, 209, 217, 220

pro-Saddam-grupper 191, 205, 215

prostitution 78, 80, 238-239

Pulitzerpriset 176

Puntland-regionen (Somalia) 79, 94

Putin, Vladimir 244

Qamishli, Syrien 102

Qatada, Abu 55

Qatar 110, 170, 194, 200, 264, 283

Quirico, Domenica 103-104, 106, 108-109, 111-112, 181, 277

Qusayr, Syrien 103, 276

Qussab, Ezzo 105

räddningsaktioner 41, 43, 45, 207

Radisson SAS Hotel 219

Raed Ali Abdul 43

Rai 108

Raineri, Daniele 182-183, 284,

Ramelli, Greta 11, 137-138, 182-186

Raqqa, Syrien 107, 113, 151, 224

Ras Kamboni, Somalia 83

Rashid 15-17

Rather, Dan 178-179

regeringars krisenheter 158

Renzi, Matteo 130

Reyhanlı, Turkiet 148, 201

Röda brigaderna 52, 264

Röda havet 73, 86

Röda korset 46, 228, 23, 243

Rom 44-45, 63-64

Romanelli, Margherita 130-132, 279

Rörelsen för enhet och heligt krig i Västafrika (MUJAO) 35, 37-38, 125, 261

Rosa 229

Rosarno, Italien 59

Royal Canadian Mounted Police (RCMP) 264

Ruiz, Daniel 27-28, 30, 267

Rumänien 58

Ryssland 161, 211, 246

Sahara 16, 21-22, 50, 53, 55, 63, 65-67, 256

smuggelvägar 9, 17, 28-29, 33

Sahel 10, 29-31, 33-34, 52-53, 56, 60, 70, 76, 84, 93-94, 104, 128, 237, 256, 268

Sahrawier 35

sahrawiska flyktingläger 37-38

salafism 161-162, 264

salafister 31, 161-162, 200, 215, 257, 264

Salima 65

Samawa, Irak 48

San Casciano, Italien 21

San Diego, Kalifornien 167

San Zeno di Montagna, Italien 244

San Remo Music Festival 127

Santiago, Chile 11

Saraqeb, Syrien 197

Saravi, Abu Alid 35

Sardinien 127

Sarkozy, Nicolas 33

Sastre, Ángel 131, 200

Saudiarabien 73, 95, 110, 121, 264

Scelli, Maurizio 46

Schweiz 239, 242

Seattle, Washington 93

Senegal 58-59, 66, 238, 278

Serial 172

Severgnini, Beppe 186

Shabiha 104

Shahba Press Agency 191

Shajul 199

Shaklab, Motaz 111

Sharana (amerikansk militär utpost) 172-174

Sharia4Belgium 161-163

Sharialagar 162, 235, 257

Shaykh Najjar, Syrien 151

shaza al-Horya, tv-kanal 192

shiamilis 15, 104

Shipcraft 87

Shiuh Fu No. 1, 75 86

Shurarådet, AQIM 61

Shurarådet, Islamiska staten 165, 203, 282

Sicilien 17

singaporeanskt tankfartyg 94

Sirius Star 121

Sirkeci, Turkiet 222

Sirte, Libyen 167

Siyad Barre, Mohammad 71

slaveri 63, 96

slavhandel på 1700-talet 13, 27, 30

smuggelrutter, östra Medelhavet 234

smugglingens infrastruktur 27, 55, 58

Somalia 39, 42, 69-73, 84, 88, 92, 97, 119, 121, 197, 263,

somalier 70, 80, 82, 90, 93

somaliska pirater 73, 78-82, 84, 86-87, 94

somaliska samfundet utomlands 80, 86, 89-91

Sotloff, Steven 176-178, 217

Soufan, Ali 194

Sovjetblocket 248

Sovjetunionen 71

Spanien 25, 37, 43, 91, 239

spanska inbördeskriget 108-109

Spazio, Aperto 242

Stockholm 230

Storbritannien 122, 126, 196, 199, 206, 215, 246

Sudan 63, 65-66

Suezkanalen 74, 86

Suleiman, Khalid Mohammed 211

Sultanahmet, Turkiet 222

Sunnigrupper 48, 217, 256-257, 262

Sveriges utrikesdepartement 159

Sverige 14, 17, 222, 229-231

Sydafrika 133-134

Syrian Democratic Forum (Syriskt demokratiskt forum) 137

Syrien 163, 167-168, 177-178, 180, 200, 209, 211, 216, 231, 234, 241, 245, 255

och IS 163-164, 191, 203-204, 214, 260

kidnappning 180, 191, 193-197, 199, 205, 207, 262

syriska flyktingar 58, 152, 221

Syriska nationella rådet 106, 111

Tadrart-bergen 21, 266

Takato, Nahoko 47

Talibaner 54, 141, 171-173, 175, 187, 194, 215, 252-253, 284

Tandja, Mamadou 56

Tanzania 84

Tebutt, David 68, 85

Tebutt, Judith 68-70, 79, 80-85, 272-274

Ténéré Voyages 21-22

"The Beatles" 208-210, 212

The Eagles 210

"The Future of Europe" 245

Thisted, Poul Hagen 39, 41-42, 125, 131

Tice, Austin 168

Timbuktu, Mali 55

Tindouf, Algeriet 35, 37

Tjeckien 81, 168

Tjetjenien 53, 211

Tokyo 11

Torres, Pierre 113, 213

Torretta, Simona 43-37, 49

Toscana 21

Tripoli, Libyen 56, 66

tuareger 50, 256

Tung, Nicole 148, 199

turism 55

Turkiet 12, 48, 64, 112, 145-146, 154-155, 159, 161, 167, 176, 182-184, 192-193, 200-201, 206, 210-211, 217, 221, 229-232, 234, 236, 247, 250, 263, 282

turkiska konsulatet i Mosul 217

Turkiska underrättelsetjänsten (MIT) 217

”Two Simonas” 43-46, 55, 182, 186

Tyskland 57, 124, 224, 227, 228, 232, 236, 242, 246

UBS (schweizisk internationell bank) 245, 289

Ukraina 131

Umeå 14

Ungern 236-237

Unit 300 102

United Self-Defence Forces of Colombia (AUC) (Autodefensas Unidas de Colombia) 265

United States Agency for International Development (USAID) 129

upplösta stater 10, 76

Urru, Rossella 25, 35-37, 40, 42 125, 127, 278

US Army Delta Force 151, 187

Val di Pesa, Italien 21

Vancouver, Kanada 93

Världsbanken 88

Västafrika 9, 12, 17, 27, 29-31, 35, 52-53, 57-58, 98, 256, 261

Västindien 24

Venezuela 9, 27-29

Verona, Italien 238-239, 242, 253

Vietnamkriget 180, 262

Vilanova, Ricardo García 107, 213

Vita huset 130, 145, 172, 175

Vladikavkaz, Ryssland 53

volontärer (se humanitära hjälparbetare) 147, 185, 228, 242-243

Washington DC 71, 172, 216, 250

Weber, Karin 44-46, 253

Weinstein, Warren 128-129

Wright, James 126

Yasuda, Junpei 38, 48, 199-200, 217

Youth Organization Against Piracy in Garowe 79-80

Yukawa, Haruna 218-219

Östafrika 95, 98, 234, 239, 256

östafrikaner 234

Österrike 236-237, 242

Östersjön 146

Table of Contents

Omslag
Titel
Copyright
Dedikation
Karta
Förord
Prolog
Del 1
- Kapitel 1: Ett reglemente utfärdat av al-Qaida i islamiska Maghreb
- Kapitel 2: Om du matar björnarna
- Kapitel 3: Handeln med migranter
- Kapitel 4: Piratverksamhetens ekonomi
- Kapitel 5: Utlandssomaliernas förbindelser med gulfstaterna
- Kapitel 6: Rökridåerna kring Syriens inbördeskrig

Del 2
- Kapitel 7: Förhandlaren
- Kapitel 8: Lösensumman
- Kapitel 9: Den gyllene timmen – kidnappningens anatomi
- Kapitel 10: Bytet – på spaning efter en ny identitet
- Kapitel 11: Myten om västerländsk gisslan

Del 3
- Kapitel 12: Slutet på sanningen
- Kapitel 13: Schackspelet om gisslans liv
- Kapitel 14: En kärlekshistoria
- Kapitel 15: Den politiska bumerangen

Epilog: Brexit
Tack
Ordlista
Noter
Register